CORN. NEPOTIS

EXCELLENTIUM

IMPERATORUM

VITÆ.

EDITIO NOVISSIMA.

PRIORIBUS LONGE EMENDATIOR.

CUI ACCESSIT

INDEX *BOECLERI*

LOCUPLETISSIMUS.

LONDINI,

IMPENSIS B. LAW, NO. 4, STATIONERS-COURT, & C. LAW, NO. 13, AVE-MARIA-LANE, 1795.

JOHN
Bibl
Bodl
JOHNSON

DE HUJUS
LIBRI
AUCTORE,

EX SAVARONE.

HUNC librum Corn. Nepoti Asserit ipsa præfatio, *Non dubito fore plerosque, Attice,* &c. & ex vita Catonis illa: *Hujus de vita & moribus, plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu T. Pomp. Attici,* &c. Cujus quidem libri fragmentum ex Corn. Nepote laudare videtur A. Gellius, lib. xi. cap. 8. Præterea libros de viris illustribus, veterum scriptis celebres, qui Nepoti tribuuntur, ab hujus libri auctore confectos esse satis apparet, ex fine Annibalis vitæ: *Sed nos tempus est hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi sint, possit judicari.* Tanta etiam suavitas est sermonis Latini, ut appareat in eo nativum quendam leporem esse, non ascitum, & jam ævo Theodosii desitum, quo non parum inclinata erat Latialis eloquentia. Æmilium autem Probum, cujus nomine circumfertur hic liber, Theodosio regnante vixisse, & hujusce libri exscriptorem potius esse, quàm auctorem patet ex his versibus:

Vade, liber noster, fato meliore, memento,
Cùm leget hæc dominus, te sciat esse meum,
Nè timeas fulvo strictos diademate crines,
Ridentes blandum vel pietate oculos.

Communis cunctis, hominum se regna tenere
Sed meminit, vincit hinc magis ille homines
Ornentur steriles? facilis lectura libelli
Theodosio, & doctis carmina nuda placent.
Si rogat auctorem, paulatim detege nostrum
Tunc domino nomen: me sciat esse Probum.
Corpore in hoc manus est genetricis, avique, meique:
Felices, Domini quæ meruere manus.

Hic ergo suo auctori reddatur, quem sibi Cornelius Nepos justo titulo vindicat, quémque coævo suo & familiari Pomp. Attico dedit, cujus etiam rogatu vitam M. Catonis separatim scripsit, &, illi superstes, elegantissimam ejusdem vitæ consuetudinem elegantiâ pari prosecutus est. Præter chronica, libros exemplorum, de viris illustribus, & de vita Catonis, librum se de historicis Græcis conscripsisse testatur in Dione: (sic enim ex MSS. bonâ fide supplevi:) atque alterum edidit de Latinis historicis, ex quo excerpta esse fragmenta Corneliæ Gracchorum matris, Gifanii codice probatur. Quod ad Daretis Phrygii historiam quam à Corn. Nepote Latinè redditam Volaterranus & alii tradiderunt, elegantiâ styli potiùs ducti, quàm certâ ratione; dispar enim stylus est, & dissimilis genius; &, si quid in me judicii, Corn. Nepos, illo interprete, ut annis, sic nitore sermonis, longè superior; quod, collatis utriusque scriptis, facilè potest judicari. De hoc auctore ita mihi visum est, salvo tuo, erudite lector, judicio.

GER. JOANNES VOSSIUS

DE

CORNELIO NEPOTE.

Cornelius Nepos, & ante Cæsaris dictaturam, & eo dictatore, & postea, vixit. Hieronymus in Chronico Eusebiano refert illum ad annum Augusti quartum. Nec cuiquam repugnem, colligenti inde, tum demum divulgare ea cœpisse opera, quibus maximè inclaruit. Padi erat accola, teste Plinio lib. Natural. cxi. *cap.* 28. *unde Catullo, epigrammate primo, Italus; ab Ausonio autem epist.* xxiv. *Gallus vocatur: Nempe, quia Italia Transpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patriâ quicquam se habere comperti, negat Elias Vinetus in Auson. Idyll.* vii. *At Veronensem fuisse, in Leandri Alberti Italiâ lego: uti & in Cosmographiâ optimi atque amicissimi quondam viri, Pauli Merulæ. Imò ex Veronensium historicorum syllabo, (quem doctissimus amplissimusque Alexander Becellus, Veronensis urbis Cancellarius, fecit, ac illustrissimus Comes, Fernandus Nogarolâ, vir, ut genere, ita literarum studio nobilissimus, cum viro clarissimo Laurentio Pignorio, atque is mecum communicavit) intelligo, natum fuisse Nepotem in Hostilia, qui Veronensium vicus est, Tacito, Plinio, Cassiodoro, & Antonio in Itinerario memoratus, hodièque ecclesiasticæ Veronensium jurisdictioni subditus. Historicus hic Ciceronis, ut qui maximè amicus,*

familiariſque à Gellio vocatur, lib. xv. *cap.* 28. *Chronica ſcripſiſſe teſtis eſt idem Gellius, lib.* xxvii. *cap.* 21. *In his pro triplici tempore,* ἀδήλῳ μυθικῷ; καὶ ἱστορικῷ *(de quibus ex Varrone & aliis, libro de arte hiſtorica diximus,) tres videtur ſcripſiſſe libros, ac ſingulis unius temporis narrationem eſſe complexus. Sanè tres libros feciſſe Nepotem, quibus omne ævum comprehenderit, liquidò teſtatur Catullus initio Hendecaſyllaborum. Nec hiſtoricum tempus ab eo ſolum eſſe tractatum, indicio eſt illud Auſonii:* Apologos Titiani, & Nepotis Chronica, quaſi alios apologos (nam & inſtar fabularum ſunt) ad nobilitatem tuam miſi, *gaudens atque etiam glorians fore aliquid, quod ad inſtitutionem tuorum, ſedulitatis meæ ſtudio conferatur. Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adverſus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores diſcrtim reponit) dicit, haud aliquid Saturnum, quàm hominem promulgaſſe. Quod etiam Lactantius tradit, lib.* i. *cap.* 13. *Reliquit præterea libros illuſtrium virorum, quorum Gellius meminit, lib.* xi. *cap.* 8. *& Servius in* i. *Æneid. Eorum quoque librum* i. 15. *&* 16. *citat Chariſius. Ex his habemus viginti duos exterarum gentium imperatores. Cæteris libris egiſſe de Romanis, hæc ejus verba oſtendunt, in extrema Annibalis vita:* Sed nos tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores: quo faciliùs, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari. *Operis ejus genuina inſcriptio patet ex ultimis hiſce præfationis verbis:* Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro Vitas Excellentium Imperatorum. *Præter imperatores ſeorſum exaraſſe librum de regibus argumento hæc erunt, quæ Timoleontis vitæ ſubdit:* Hi ferè fuere Græciæ gentis duces

duces, qui memoria digni videbantur, præter reges. Namque eos attingere noluimus, quòd omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. Neque tamen hi admodùm ſunt multi. *Externi Imperatores, quos habemus, Æmilii eſſe Probi à multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit nomen, qui vitas eas partim ſuâ, partim patris & matris manu ſcriptas, Theodoſio obtulit. Hoc ita eſſe, oſtendunt verſiculi, qui vitis iſtis præmitti in MSS. ſolent. At nec Æmilium, nec Theodoſiani ævi quenquam, eorum eſſe librorum auctorem, abunde arguit pura & Romana dictio. Opinetur aliquis, ut Trogus ab Juſtino, ita ab Æmilio, qui ſub Theoſidio vixit, in compendium eſſe redactum Nepotem. Sed aliud ſuadet operis concinnitas, & illa præfandi ratio, quæ eſt in Epaminondæ vitâ, ac in Pelopida imprimis, ubi brevitatem juſtam pollicetur. Attamen ſententia hæc, licet erronea, minus periculi habeat, dummodo extra controverſiam maneat, Æmilium omnia de puriſſimis Nepotis fontibus hauſiſſe. Sane Tulliani eſſe ævi ſcriptorem, neque alium quàm Nepotem, tum veterum aliquot librorum indicio cognoſcitur tum etiam, quod ad Pomponium Atticum cujus item rogatu de vita Catonis librum fecit) vitæ iſtæ ſcribantur: utcunque id in quarto Miſcellaneorum ſuorum neget Hieronymus Magnus, qui ipſâ Nepotis præfatione ſatis refellitur. Accedit & altera ratio. Nam his in libris ea legere eſt, quæ opus hoc ſcriptum eſſe clamant, quo tempore Pompeius, & Cæſar, plus poterant quàm liberâ in rep. expediret. Ea Lambinus, loca ita congeſſit, ut nihil attineat illa hic reponere. Nec libris iſtis de viris illuſtribus ſolum perſecutus eſt excellentes imperatores, ſed etiam com-*

commendationibus claros. Quod argumentum ſignat S. Hieronymus præfatione de Scriptoribus Eccleſiaſticis: ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus ſit de iis, qui ſcribendo claruerunt. Egit autem Nepos, tum de Græcis auctoribus, tum de Latinis. De Græcis, colligo inde, quod in Dionis vita dicit, librum ſe feciſſe de illuſtribus hiſtoricis: in quo inter alia tractarit de Philiſte hiſtorico. De Latinis, argumento ſunt plurima: Nam de Terentio egiſſe, ex Suetonio ſcimus in Terentii vitâ, Donato perperam tributâ. Ad hæc primum de vita Ciceronis librum Gellius citat, lib. xv. cap. 28. *Eóque ex opere fragmentum Hieronymus adfert,* epiſt. ad Pammachium. *Imo veriſimile eſt, inde eſſe, tum vitam T. Pomponii Attici, quæ exſtat, tum vitam Catonis, quam iſtis claudit verbis:* Hujus de vita, & moribus, plura in eo libro perſecuti ſumus quem ſeparatim de eo fecimus, rogatu Titi Pomponii Attici. Quare ſtudioſos Catonis ad illud volumen relegamus: *Apertè indicat, eo nunc de Catone breviùs ſe agere, quia ſeparatim de eodem ſcripſerit. Ergó vita illa Catonis, quàm paucis perſtrictam habemus, majoris pars eſt voluminis, in quo Romanorum complurium vitæ continerentur. Et ſane in antiquiſſimo codice Oberti Giſanii ante vitam Attici legebantur hæc verba:* Ex libro Cornelii Nepotis de Latinis hiſtoricis. *Reliquit etiam exemplorum libros, quos citant Gellius, lib.* vii. *cap.* 18. *& Chariſius, lib. i. Alia quoque ejuſdam laudant veteres; ſed non item quæ ad hiſtoriam pertineant. Nam ex epiſtola ejus ad Ciceronem quædam Lactantius adfert, lib.* iii. *Inſtit. Divin. cap.* 15. *Quemadmodum & Ciceronis ad Nepotem epiſtolæ meminit Tranquillus in Julio, cap.* 55. *Ammianus Marcellinus*

cellinus initio, lib. xxviii. *ac Priſcianus, lib.* viii. *imo & ſecundum Ciceronis epiſtolarum librum ad Nepotem Macrobius citat, lib.* ii. *Saturn, cap.* 1. *Quòd ſi quis fragmenta omnia Nepotis deſideret, longè iis colligendis priorum vicit induſtriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus caſtigationibus in Plin. lib.* xv. *cap.* 29. *cenſet libellum de viris illuſtribus, qui Plinio tribui ſolet, Cornelii Nepotis eſſe, haud Plinii, atque id veteribus codd. adſtrui poſſe aſſeverat. Hæc etiam Jani Parrhaſii ſententia fuit. Utrius ſit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re ſtatuere quicquam auſus eſt. Imo aliqui, aut Suetonium, aut Tacitum, eſſe auctorem putârunt: ut indicat Giraldus dialogiſmo* xxvi. *Sed omninò ſunt Sexti Aurelii Victoris: ut ſatis nunc conſtat ex editione Andreæ Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor deſumpſerit. Nam quod Ludovicus Vives, lib.* v. *de tradendis diſciplinis, Nepotem ait de Græcis ſolum ducibus ſcripſiſſe; id ſatis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctiſſimus, Jo. Maria Catanæus, commentario in Plinii, lib.* iv. *epiſt.* 28. *quæ ad Severum ſcripta eſt, etiam Daretam Phrygium à Nepote tranſlatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris γραφή. Attamen & hic aqua hæret Vineto, is enim notis in Auſon. Idyll.* vii. *negat eſſe, qui certi aliquid de tranſlatione hac auſit affirmare: Atque omnes, quibus ullum in hiſce literis judicium eſt, ſatis vident, nec Daretem illum eſſe genuinum, nec dictionem ejus Auguſtæam ſapere ætatem, ſed recentiorem multò. Nepotem autem Cæſ. Auguſti obiiſſe ævo, Plinius teſtatur, lib.* ix. *cap.* 39. *& lib.* xi. *cap.* 23. *Atque hoc fortaſſe impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato jam Chriſto ſuperſtitem fuiſſe: qui & Jacobum Gualterium, cum primum tabulas edere chronographicas,*

phicas, in eam sententiam pertraxit. Sed Nepotem eo usque ætatem prorogasse, nemo temere dixerit, qui tanti eum in literis nominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuisse cogitarit.

SERIES

SERIES

EXCELLENTIUM IMPERATORUM

IN HOC VOLUMINE.

I.	*Miltiades.*
II.	*Themiſtocles.*
III.	*Ariſtides.*
IV.	*Pauſanias.*
V.	*Cimon.*
VI.	*Lyſander.*
VII.	*Alcibiades.*
VIII.	*Thraſybulus.*
IX.	*Conon.*
X.	*Dion.*
XI.	*Iphicrates.*
XII.	*Chabrias.*
XIII.	*Timotheus.*
XIV.	*Datames.*
XV.	*Epaminondas.*
XVI.	*Pelopidas.*
XVII.	*Ageſilaus.*
XVIII.	*Eumenes.*
XIX.	*Phocion.*
XX.	*Timoleon.*
XXI.	*De Regibus.*
XXII.	*Hamilcar.*
XXIII.	*Hannibal.*
XXIV.	*M. Portius Cato.*
XXV.	*T. Pomponius Atticus.*

COR-

CORNELII NEPOTIS

LIBER DE

VITA

EXCELLENTIUM

IMPERATORUM.

NON dubito fore pleroſque, Attice, qui hoc genus ſcripturæ leve & non ſatis dignum ſummorum virorum perſonis judicent, cum relatum legent, quis muſicam docuerit Epaminondam, aut in ejus virtutibus commemorari, ſaltaſſe eum commodè ſcienterque tibiis cantaſſe. Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Græcarum, nihil rectum, niſi quod ipſorum moribus conveniat, putabunt. Hi ſi didicerint non eadem omnibus eſſe honeſta atque turpia, ſed omnia majorum inſtitutis judicari, non admirabuntur, nos in Graiorum virtutibus exponendis mores eorum ſecutos. Neque enim Cimoni fuit turpe, Athenienſium ſummo viro, ſororem germanam habere in matrimonio: quippe cum ejus cives eodem uterentur inſtituto. At id quidem noſtris moribus nefas habetur. Laudi in Græcia ducitur adoleſcentulis, quamplurimos habere amatores. Nulla Lacedæmoni tam eſt nobilis vidua, quæ non ad ſcenam eat mercede conducta. Magnis in laudibus tota fuit Græcia, victorem Olympiæ citari.

tari. In ſcenam vero prodire, & populo eſſe
ſpectaculo, nemini in eiſdem gentibus fuit tur-
pitudini: quæ omnia apud nos partim infamia,
partim humilia atque ab honeſtate remota po-
6 nuntur. Contra ea, pleraque noſtris moribus
ſunt decora, quæ apud illos turpia putantur:
quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in
convivium? aut cujus mater familias non pri-
mum locum tenet ædium, atque in celebritate
7 verſatur? quod multò ſit aliter in Græcia. Nam
neque in convivium adhibetur, niſi propinquo-
rum: neque ſedet, niſi in interiore parte ædium,
quæ γυναικωνίτις appellatur: quo nemo accedit,
8 niſi propinquâ cognatione conjunctus. Sed
plura perſequi tum magnitudo voluminis pro-
hibet, tum feſtinatio ut ea explicem, quæ ex-
orſus ſum. Quare ad propoſitum veniemus, &
in hoc exponemus libro vitas excellentium im-
peratorum.

I. MILTIADES.

CAP. I.

1 MILTIADES CIMONIS FILIUS ATHE-
NIENSIS, cum & antiquitate generis, &
gloriâ majorum, & ſuâ modeſtiâ, unus omnium,
maximè floreret; eaque eſſet ætate, ut non jam
ſolùm de eo benè ſperare, ſed etiam confidere
cives poſſent ſui, talem futurum qualem cog-
nitum judicârunt; accidit, ut Athenienſes Cher-
2 ſoneſum colonos vellent mittere. Cujus generis
cum magnus numerus eſſet, & multi ejus demi-
grationis peterent ſocietatem: ex his delecti
Delphos deliberatum miſſi ſunt, qui conſulerent
Apollinem quo potiſſimùm duce uterentur. Nam-
que

que tum Thraces eas regiones tenebant, cum
quibus armis erat dimicandum. His conſulen- 3
tibus nominatim Pythia præcepit, *ut Miltiadem ſibi imperatorem ſumerent. Id ſi feciſſent, incepta proſpera futura.* Hoc oraculi reponſo Miltiades,
cum delecta manu claſſe Cherſoneſum profectus, 4
quum acceſſiſſet Lemnum, & incolas ejus inſulæ ſub poteſtatem redigere vellet Athenienſium, ídque ut Lemnii ſuâ ſponte facerent, poſtulâſſet, illi irridentes reſponderunt: *tum id ſe* 5
facturos, quum ille domo navibus proficiſcens vento aquilone veniſſet Lemnum. Hic enim ventus à ſeptentrionibus oriens, adverſum tenet Athenis
proficiſcentibus. Miltiades morandi tempus non 6
habens, curſum direxit quò tendebat, pervenítque Cherſoneſum.

CAP. II.

IBI brevi tempore, Barbarorum copiis diſjectis, 1
totâ regione, quam petierat, potitus, loca caſtellis idonea communivit: multitudinem, quam ſecum duxerat, in agris collocavit; crebriſque
excurſionibus locupletavit. Neque minùs in ea 2
re prudentiâ, quàm felicitate, adjutus eſt. Nam quum virtute militum hoſtium deviciſſet exercitus, ſummâ æquitate res conſtituit, atque ipſe ibidem manere decrevit. Erat enim inter eos 3
dignitate regiâ, quamvis carebat nomine; neque id magìs imperio, quàm juſtitiâ conſecutus, neque eò ſeciùs Athenienſibus à quibus erat profectus, officia præſtabat. Quibus rebus fiebat, ut non minùs eorum voluntate perpetuò imperium obtineret, qui miſerant, quàm illorum, cum quibus erat profectus. Cherſoneſo 4
tali modo conſtitutâ, Lemnum revertitur: & ex pacto poſtulat, ut ſibi urbem tradant. Illi enim

dixerant, cum vento boreali domo profectus, eò perveniſſet, ſeſe dedituros; ſe autem domum
5 Cherſoneſi habere. Cares, qui tum Lemnum incolebant, etſi præter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, ſed ſecundâ fortunâ adverſariorum capti, reſiſtere auſi non ſunt, atque ex inſula demigrarunt. Pari felicitate cæteras inſulas, quæ Cyclades nominantur, ſub Athenienſium redegit poteſtatem.

CAP. III.

1 EIſdem temporibus Perſarum rex Darius, ex Aſia in Europam exercitu trajecto, Scythis, bellum inferre decrevit: pontem facit in Iſtro flumine, quà copias traduceret. Ejus pontis, dum ipſe abeſſet, cuſtodes reliquit principes, quos ſecum ex Ionia & Æolide duxerat, quibus ſingulis ipſarum urbium perpetua dederat im-
2 peria. Sic enim putavit facillimè ſe Græca lingua loquentes, qui Aſiam incolerent, ſub ſua retenturum poteſtate, ſi amicis ſuis oppida tuenda tradidiſſet: quibus, ſe oppreſſo, nulla ſpes ſalutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltiades, cui illa cuſtodia crederetur.
3 Hîc quum crebri afferrent nuntii, malè rem gerere Darium, premique à Scythis, Miltiades hortatus eſt pontis cuſtodes: *Ne a fortuna datam occaſionem liberandæ Græciæ demitterent, nam ſi cum his copiis, quas ſecum tranſportaverat, interiiſſet Darius, non ſolùm Europam fore tutam, ſed etiam eos, qui Aſiam incolerent Græci genere, liberos à Perſarum futuros dominatione & periculo. Id & facile effici poſſe: Ponte enim reſciſſo, regem, vel hoſtium ferro, vel inopia, paucis diebus*
4 *interiturum.* Ad hoc conſilium quum plerique accederent, Hiſtiæus Mileſius, nè res conficeretur,

retur, obſtitit: dicens, *Non idem ipſis, qui ſummas imperii tenerent expedire & multitudini, quod Darii regno ipſorum niteretur dominatio: quo extincto, ipſos poteſtate expulſos civibus ſuis pœnas daturos. Itaque adeò ſe abhorrere a cæterorum* 5
conſilio, ut nihil putet ipſis utilius, quam confirmari regnum Perſarum. Hujus cum ſententiam plu- 6
rimi eſſent ſecuti, Miltiades non dubitans, tam multis conſciis, ad regis aures conſilia ſua perventura, Cherſoneſum reliquit, ac rurſus Athenas demigravit. Cujus ratio etſi non valuit, tamen magnoperè eſt laudanda: quum amicior omnium libertati, quàm ſuæ fuerit dominationi.

CAP. IV.

DARIUS autem, quum ex Europa in Aſiam 1
redîſſet, hortantibus amicis, ut Græciam in ſuam redigeret poteſtatem, claſſem quingentarum navium comparavit, éique Datin præfecit, & Artaphernem: hiſque ducenta peditum millia, & decem millia equitum dedit: cauſam interferens, ſe hoſtem eſſe Athenienſibus, quòd eorum auxilio Iones Serdeis expugnâſſent, ſuáque præſidia interfeciſſent. Præfecti regii, claſſe ad 2
Eubœam appulsà celeritèr Eretriam ceperunt, omneſque ejus gentis cives abreptos in Aſiam ad regem miſerunt. Inde ad Atticam acceſſerunt, ac ſuas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abeſt ab oppido circiter millia paſſuum decem. Hoc tumultu Athenienſes tam 3
propinquo, támque magno permoti, auxilium nuſquàm, niſi à Lacædemoniis petiverunt: Philippidémque, curſorem ejus generis qui HEMERODROMI vocantur, Lacedæmonem miſerunt, ut nuntiaret, quàm celeri opus eſſet auxilio. Domi autem creati decem prætores, qui exer- 4

citui præesſent: in eis Miltiades. Inter quos magna fuit contentio, utrùm mœnibus ſe defenderent, an obviam irent hoſtibus, aciéque decernerent. Unus Miltiades maximè nitebatur, ut primo quoque tempore caſtra fierent. Id ſi factum eſſet, & civibus animum acceſſurum, quum viderent de eorum virtute non deſperari; & hoſtes eadem re fore tardiores, ſi animadverterent, auderi adverſus ſe tam exiguis copiis dimicare.

CAP. V.

1 Hoc in tempore nulla civitas Athenienſibus auxilio fuit præter Platæenſium: ea mille miſit militum. Itaque horum adventu decem millia armatorum completa ſunt: quæ manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate, quo factum eſt, ut plus, quàm collegæ, Miltiades valuerit: ejus enim auctoritate impulſi Athenienſes, copias ex urbe eduxerunt, locóque caſtra idoneo fecerunt: 3 deindè poſtero die ſub montis radicibus, acie è regione inſtructâ, novâ arte, vi ſummâ prælium commiſerunt. Namque arbores multis locis erant ſtratæ, hoc conſilio, ut & montium tegerentur altitudine, & arborum tractu equitatus hoſtium 4 impediretur, nè multitudine clauderentur. *Datis*, etſi non equum locum videbat ſuis, tamen fretus numero copiarum ſuarum, confligere cupiebat: eóque magis, quòd priuſquàm Lacedæmonii ſubſidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem, peditum centum, equitum decem millia produxit, prælióque 5 commiſit. In quo tantò plùs virtute valuerunt Athenienſes, ut decemplicem numerum hoſtium profligarent: adeóque perterruerunt, ut Perſæ non caſtra, ſed naves peterent. Quâ pugnâ nihil

hil adhuc est nobilius. Nulla enim unquàm tam exigua manus tantas opes prostravit.

CAP. VI.

Cujus victoriæ non alienum videtur, quale 1
præmium Miltiadi sit tributum, docere; quo faciliùs intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut enim populi nostri ho- 2
nores quondam fuerunt rari & tenues, ob eámque causam glorioſi, nunc autem effusi atque obsoleti: sic olim apud Athenienses fuisse reperimus. Namque huic Miltiadi, qui Athenas to- 3
támque Græciam liberavit, talis honos tributus est in porticu, quæ Poecile vocatur, quum pugna depingeretur Marathonia, ut in decem prætorum numero prima ejus imago poneretur, isque hortaretur milites, prœliúmque committeret. Idem ille populus, posteaquam majus 4
imperium est nactus, & largitione magistratuum corruptus est, trecentas statuas Demetrio Phalereo decrevit.

CAP. VII.

Post hoc prælium classem septuaginta navium 1
Athenienses eidem Miltiadi dederunt; ut insulas quæ barbaros adjuverant, bello persequeretur. Quo imperio pleraſque ad officium redire coëgit: nonnullas vi expugnavit. Ex his 2
Parum insulam opibus elatam, quum oratione reconciliare non posset, copias è navibus eduxit, urbem operibus clausit, omníque commeatu privavit: deinde vineis ac testudinibus constitutis propiùs muros accessit. Quum jam in eo esset, 3
ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex insula conspiciebatur, nescio quo casu, nocturno tempore incensus est: cujus flamma

ut ab oppidanis & oppugnatoribus eſt viſa, utriſque venit in opinionem, ſignum â claſſiariis
4 regis datum. Quo factum eſt, ut & Parii à deditione deterrerentur, & Miltiades, timens nè claſſis regia adventaret, incenſis operibus, quæ ſtatuerat, cum totidem navibus utque erat profectus, Athenas magnâ cum offenſione civium
5 ſuorum rediret. Accuſatus ergò proditionis, quòd, cum Parum expugnare poſſet à rege corruptus, infectis rebus à pugna diſceſſiſſet. Eo tempore æger erat vulneribus, quæ in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipſe pro ſe dicere non poſſet, verba pro eo fecit frater ejus Tiſagoras. Cauſâ cognitâ, capitis abſolutus, pecuniâ multatus eſt. Eâque lis quinquaginta talentis eſtimata eſt, quantus in claſſem ſumptus factus erat. Hanc pecuniam quod ſolvere in præſentia non poterat, in vincula publica conjectus eſt, ibique diem obiit ſupremum.

CAP. VIII.

1 Hic etſi crimine Pario eſt accuſatus, tamen alia fuit cauſa damnationis: nam Athenienſes, propter Piſiſtrati tyrannidem, quæ paucis annis antè fuerat, omnium ſuorum civium po-
2 tentiam extimeſcebant. Miltiades, multùm in imperiis magiſtratibuſque verſatus, non videbatur poſſe eſſe privatus, præſertim cum conſuetudine ad imperii cupiditatem trahi videretur. Nam Cherſoneſi omnes illos, quos habitârat
3 annos, perpetuam obtinuerat dominationem, tyrannúſque fuerat appellatus; ſed juſtus. Non erat enim vi conſecutus, ſed ſuorum voluntate; eámque poteſtatem bonitate retinuerat. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni, qui poteſtate ſunt perpetuâ in ea civitate, quæ liber-

tate

tate usa est. Sed in Miltiade erat cum summa humanitas, tum mira comitas; ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret; magna auctoritas apud omnes civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Hæc populus respiciens maluit eum innoxium plecti, quàm se diutius esse in timore.

II.

THEMISTOCLES.

CAP. I.

THEMISTOCLES, Neoclis filius, Atheniensis. 1
Hujus vitia ineuntis adolescentiæ magnis sunt emendata virtutibus; adeò ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio est ordiendum. Pater ejus Neocles gene- 2
rosus fuit. Is uxorem Halicarnassiam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. Qui quum minùs esset probatus parentibus, quod & liberiùs vivebat, & rem familiarem negligebat, à patre exhæredatus est. Quæ contume-
lia non fregit eum, sed erexit. Nam quum 3
judicasset, sine summa industria non posse eam extingui, totum se dedidit reipublicæ, diligentiùs amicis, famæque serviens. Multùm in judiciis privatis versabatur: sæpè in concionem populi prodibat: nulla res major sine illo gerebatur, celeritérque quæ opus erant reperiebat, facilè eâdem oratione explicabat. Neque mi- 4
nùs in rebus gerendis promptus, quàm excogitandis, erat; quod & de instantibus (ut ait Thucydides) verissimè judicabat, & de futuris cal-

lidiſſimè conjiciebat. Quo factum eſt, ut brevi tempore illuſtraretur.

CAP. II.

1 Primus autem gradus fuit capeſſendæ reipublicæ, bello Corcyræo: ad quod gerendum prætor à populo factus, non ſolùm præſenti bello, ſed etiam reliquo tempore, feli-
2 ciorem reddidit civitatem. Nam quum pecunia publica, quæ ex metallis redibat, largitione magiſtratuum quotannis interiret; ille perſuaſit populo, ut eâ pecuniâ claſſis centum navium ædi-
3 ficaretur. Quâ celeritèr effectâ, primùm Corcyræos fregit, deinde maritimos prædones conſectando, mare tutum reddidit. In quo cùm divitiis ornavit, tum etiam peritiſſimos belli navalis fecit Athenienſes. Id quantæ ſaluti fuit univerſæ Græciæ, bello cognitum eſt Perſico.
4 Nam quum Xerxes & mari & terrâ bellum univerſæ inferret Europæ, cum tantis eam copiis invaſit, quantas neque antea, neque poſtea, ha-
5 buit quiſquam. Hujus enim claſſis mille & ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum ſequebantur: terreſtres autem exercitus ſeptingentorum millium peditum, equi-
6 tum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu cum fama in Græciam eſſet perlata, & maximè Athenienſes peti dicerentur, propter pugnam Marathoniam; miſerunt Delphos conſultum, quidnam facerent de rebus ſuis. Deliberantibus Pythia reſpondit, ut mœnibus lig-
7 neis ſe munirent. Id reſponſum quò valeret quum intelligeret nemo, Themiſtocles perſuaſit, conſilium eſſe Apollinis, ut in naves ſe ſuáque conferrent: eum enim à deo ſignificari murum
8 ligneum. Tali conſilio probato, addunt ad ſuperiores

periores totidem naves triremes; ſuáque omnia, quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Trœzenem aſportant: arcem ſacerdotibus, pauciſque majoribus natu, ad ſacra procuranda tradunt: reliquum oppidum relinquunt.

CAP. III.

HUJUS conſilium pleriſque majoribus diſpli- 1
cebat, & in terra dimicari magis placebat. Itaque miſſi ſunt delecti cum Leonida Lacedæmoniorum rege, qui Thermopylas occuparent, longiùſque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hoſtium non ſuſtinuerunt, eóque loco omnes interierunt. At claſſis communis Græciæ 2
trecentarum navium, in qua ducentæ erant Athenienſium, primùm apud Artemiſium, inter Eubœam continentémque terram, cum claſſiariis regis conflixit. Anguſtias enim Themiſtocles quærebat, ne multitudine circumiretur. Hîc 3
etſi pari prælio diſceſſerant, tamen eodem loco non ſunt auſi manere, quod erat periculum, ne ſi pars navium adverſariorum Eubœam ſuperâſſet, ancipiti premerentur periculo. Quo factum 4
eſt ut ab Artemiſio diſcederent, & ex adverſum Athenas apud Salamina claſſem ſuam conſtituerent.

CAP. IV.

AT Xerxes, Thermopylis expugnatis, proti- 1
nus acceſſit aſtu, idque nullis defendentibus, interfectis ſacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit. Cujus flamma per- 2
territi claſſiarii, cum manere non auderent, & plurimi hortarentur, ut domos ſuas quiſque diſcederent, mœnibúſque ſe defenderent, Themiſtocles unus reſtitit, & univerſos eſſe pares

aiebat, diſperſos teſtabatur perituros; idque Eurybiadi regi Lacedæmoniorum, qui tum ſummâ imperii præerat, fore affirmabat. Quem quum minùs, quam vellet, moveret, noctu de ſervis ſuis, quam habuit fideliſſimum, ad regem miſſit, ut ei nuntiaret ſuis verbis, adverſarios ejus in
4 fuga eſſe. Qui ſi diſceſſiſſent, majore cum labore & longinquiore tempore bellum confecturum, quum ſingulos conſectari cogeretur; quos ſi ſtatim aggrederetur, brevi univerſos oppreſſurum. Hoc eò valebat, ut ingratiis ad depug-
5 nandum omnes cogerentur. Hâc re audita, Barbarus nihil doli ſubeſſe credens, poſtridie alieniſſimo ſibi loco, contra opportuniſſimo hoſtibus, adeò anguſto mari conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus eſt ergo magis conſilio Themiſtoclis, quàm armis Græciæ.

CAP. V.

1 Hic Barbarus etſi male rem geſſerat, tamen tantas habebat reliquias copiarum ut etiam cum his opprimere poſſet hoſtes. Interim tamen ab eodem gradu depulſus eſt. Nam Themiſtocles, verens, nè bellare perſeveraret, certiorem eum fecit, id agi, ut pons quem ille in Helleſponto fecerat, diſſolveretur, ac reditu in
2 Aſiam excluderetur; idque ei perſuaſit. Itaque quâ ſex menſibus iter fecerat, eâdem minus diebus triginta in Aſiam reverſus eſt, ſeque à Themiſtocle non ſuperatum, ſed conſervatum
3 judicavit. Sic unius viri prudentiâ Græcia liberata eſt, Europæque ſuccubuit Aſia. Hæc altera victoria, quæ cum Marathonio poſſit comparari tropæo. Nam pari modo apud Salamina,

parvo

parvo numero navium, maxima poſt hominum memoriam claſſis eſt devicta.

CAP. VI.

MAGNUS hoc bello Themiſtocles fuit, neque 1
minor in pace. Cum enim Phalereo, portu neque magno, neque bono, Athenienſes, uterentur, hujus conſilio triplex Piræei portus conſtitutus eſt, íſque mœnibus circumdatus, ut ipſam urbem dignitate æquipararet, utilitate ſuperaret. Idémque muros Athenienſium reſtituit præcipuo 2
ſuo periculo. Namque Lacedæmonii cauſam idoneam nacti propter Barbarorum excurſiones, quâ negarent oportere extra Peloponneſum ullam urbem haberi, nè eſſent loca munita, quæ hoſtes poſſiderent, Athenienſes ædificantes prohibere ſunt conati. Hoc longè aliò ſpectabat, 3
atque videri volebant. Athenienſes enim duabus victoriis, Marathoniâ & Salaminiâ, tantam gloriam apud omnes gentes erant conſecuti, ut intelligerent, Lacedæmonii, de principatu ſibi cum his certamen fore: quare eos quàm infirmiſſimos eſſe volebant. Poſtquam autem audie- 4
runt muros inſtrui, legatos Athenas miſerunt, qui id fieri vetarent. His præſentibus deſierunt, ac ſe de eâ re legatos ad eos miſſuros dixerunt. Hanc legationem ſuſcepit Themiſ- 5
tocles, & ſolus primò profectus eſt: reliqui legati ut tum exirent, cùm ſatìs altitudo muri extructa videretur, præcepit; atque ut interim omne, ſervi atque liberi opus facerent, neque ulli loco parcerent, ſive ſacer eſſet, ſive profanus, ſive privatus, ſive publicus; ſed undique, quod idoneum ad muniendum putarent, congererent. Quo factum eſt, ut Athenienſium muri ex ſacellis ſepulchriſque conſtarent.

CHAP.

CAP. VII.

1 THEMISTOCLES autem, ad Lacedæmonem venit, adire ad magiſtratus noluit, & dedit operam ut quàm longiſſimè tempus duceretur; cauſam interponens, ſe collegas exſpectare. 2 Quum Lacedæmonii quererentur, opus nihilominùs fieri, eùmque eâ re conari fallere, interim reliqui legati ſunt confecuti; à quibus quùm audiſſet, non multum ſupereſſe munitionis, ad Ephoros Lacedæmoniorum acceſſit, penes quos ſummum imperium erat; atque apud eos contendit, falſa his eſſe delata: quare æquum eſſe, illos viros bonos nobiléſque mittere, quibus fides haberetur, qui rem explorarent, intereà ſe 3 obſidem retinerent. Geſtus eſt ei mos, tréſque legati, functi ſummis honoribus, Athenas miſſi ſunt. Cum his collegas ſuos Themiſtocles juſſit proficiſci; eíſque prædixit, ut nè priùs Lacedæmoniorum legatos demitterent, quàm ipſe eſſet 4 remiſſus. Hos poſtquàm Athenas perveniſſe ratus eſt, ad magiſtratum ſenatùmque Lacedæmoniorum, adiit, & apud eos liberrimè profeſſus eſt, Athenienſes ſuo conſilio, quod communi jure gentium facere poſſent, Deos publicos ſuòſque patrios, ac penates, quò faciliùs ab hoſte 5 poſſent defendere, muris ſepſiſſe: neque eò quod inutile eſſet Græciæ feciſſe. Nam illorum urbem ut propugnaculum oppoſitum eſſe barbaris, apud quam jam bis claſſis regia feciſſet 6 naufragium: Lacedæmonios autem malè & injuſtè facere, qui id potiùs intuerentur, quod ipſorum dominationi, quàm quod univerſæ Græciæ utile eſſet: Quare ſi ſuos legatos recipere vellent, quos Athenas miſerant, ſe remitterent, alitèr illos nunquam in patriam eſſent recepturi.

CHAP.

CAP. VIII.

Hic tamen non effugit civium ſuorum invi- 1
diam. Namque ab eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, teſtularum ſuffragiis è civitate ejectus, Argos habitatum conceſſit. Hîc 2
quum, propter multas ejus virtutes, magna cum dignitate viveret, Lacedæmonii legatos Athenas miſerunt, qui eum abſentem accuſarent, quòd ſocietatem cum rege Perſarum ad Græciam opprimendam feciſſet. Hoc crimine abſens proditionis eſt damnatus. Id ut audivit, quòd non ſatis tutum ſe Argis videbat, Corcyram dimigravit. Ibi quum ejus principes ci- 3
vitatis animadvertiſſet timere, nè propter ſe bellum his Lacedæmonii & Athenienſes indicerent, ad Admetum Moloſſorum regem, cum quo ei hoſpitium fuerat, confugit. Huc quum veniſſet, & in præſentia rex abeſſet, quò majore religione ſe receptum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, & cum eâ ſe in ſacrarium, quod ſummâ colebatur ceremoniâ, conjecit: inde non priùs egreſſus eſt, quàm rex eum, datâ dextra, in fidem reciperet; quam præſtitit. Nam quum ab Athenienſibus & Lacedæmo- 5
niis expoſceretur publicè, ſupplicem non prodidit, monuitque ut conſuleret ſibi: difficile enim eſſe, in tam propinquo loco tutò eum verſari. Itaque Pydnam eum deduci juſſit, & quod ſatis eſſet præſidii dedit. Hâc re auditâ, hic 6
in navem omnibus ignotus aſcendit, quæ cùm tempeſtate maximâ Naxum ferretur, ubi tum Athenienſium erat exercitus, ſenſit Themiſtocles, ſi eò perveniſſet, ſibi eſſe pereundum. Hac neceſſitate coactus, domino navis, quis ſit, aperit, multa pollicens ſi ſe conſervaſſet. At 7
ille

ille clariſſimi viri captus miſericordiâ, diem noctémque procul ab inſula in ſalo navem tenuit in anchoris, neque quenquam ex ea exire paſſus eſt. Inde Epheſum pervenit, ibique Themiſtoclem exponit: cui ille pro meritis gratiam poſtea retulit.

CAP. IX.

1 Scio pleroſque ita ſcripſiſſe, Themiſtoclem, Xerxe regnante, in Aſiam tranſiſſe. Sed ego potiſſimum Thucydidi credo quòd ætate proximus erat, qui illorum temporum hiſtoriam reliquerunt, & ejuſdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxerxem eum veniſſe, atque his
2 verbis epiſtolam miſiſſe: *Themiſtocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graiorum in domum tuam intuli, cum mihi neceſſe fuit adverſus patrem tuum bellare, patriamque meam defendere. Idem multò plura bona feci, poſtquam in tuto ipſe ego, &. ille*
3 *in periculo eſſe cepit. Nam quum in Aſiam reverti nollet, prælio apud Salamina facto, literis eum certiorem feci, id agi, ut pons, quem in Helleſponto fecerat, diſſolveretur, atque ab hoſtibus circumiretur: quo nuncio ille periculo eſt liberatus. Nunc*
4 *autem ad te confugi exagitatus à cuncta Græcia, tuam petens amicitiam: quam ſi ero adeptus, non minùs me bonum amicum habebis, quam fortem inimicum ille expertus eſt. Ea autem rogo, ut de his rebus, de quibus tecum loqui volo annum mihi temporis des, eòque tranſacto, me ad te venire patiaris.*

CAP. X.

1 Hujus rex animi magnitudinem admirans, cupienſque talem virum ſibi conſiliari, veniam dedit. Ille omne id tempus literis ſermo-

5 nique

nique Perſarum dedit: quibus adeò eruditus eſt, ut multò commodiùs dicatur apud regem verba feciſſe, quam hi poterant, qui in Perſide erant nati. Hic quum multa regi eſſet pollicitus, 2
gratiſſimùmque illud, ſi ſuis uti conſiliis vellet, illum Græciam bello oppreſſurum; magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Aſiam rediit, domiciliùmque Magneſiæ ſibi conſtituit. Namque hanc urbem ei rex donârat, his uſus verbis, 3
quæ ei panem præberet: (ex qua regione quinquaginta ei talenta quotannis redibant:) Lampſacum, unde vinum ſumeret: Myuntem, ex qua obſonium haberet. Hujus ad noſtram memoriam monumenta manſerunt duo: ſepulchrum prope oppidum; in quo eſt ſepultus: ſtatuæ in foro Magneſiæ. De cujus morte mul- 4
tis modis apud pleroſque ſcriptum eſt; ſed nos eundem potiſſimum Thucydidem auctorem probamus, qui illum ait Magneſiæ morbo mortuum: neque negat fuiſſe famam, venenum ſuâ ſponte ſumpſiſſe, quum ſe, quæ regi de Grecia opprimenda pollicitus eſſet, præſtare poſſe deſperaret. Idem oſſa ejus clam in Attica ab amicis 5
eſſe ſepulta, quoniàm legibus non concederetur, quòd proditionis eſſet damnatus, memoriæ prodidit.

III.

ARISTIDES.

CAP. I.

ARISTIDES LYSIMACHI F. ATHENIENSIS, æqualis ferè fuit Themiſtocli. Itaque 1
cum eo de principatu contendit, namque obtrectarunt

2 trectarunt inter se. In his autem cognitum est quantò antestaret eloquentia innocentiæ. Quanquam enim adeo excellebat Aristides abstinentia, ut unus post hominum memoriam, quod quidem nos audiverimus, cognomine Justus sit appella-
3 tus: tamen à Themistocle collabefactus testulâ illâ, exilio decem annorum multatus est. Qui quidem cum intelligeret reprimi concitatam multitudinem non posse, cedénsque animadverteret quendam scribentem, ut patriâ pelleretur, quæsisse ab eo dicitur, Quare id faceret aut
4 quid Aristides commisisset cur tantâ pœnâ digdus duceretur: Cui ille respondit, se ignorare Aristidem, sed sibi non placere quod tam cupidè elaborasset, ut præter cæteros Justus appel-
5 laretur. Hic decem annorum legitimam pœnam non pertulit. Nam postquam Xerxes in Græciam descendit, sexto ferè anno postquam erat expulsus plebiscito in patriam restitutus est.

CAP. II.

1 INTERFUIT autem pugnæ navali apud Salamina, quæ facta est priùs quàm pœnâ liberaretur. Idem prætor fuit Athenienſium apud Platæas, in prælio quo Mardonius fusus, bar-
2 barorùmque exercitus est interfectus. Neque aliud est ullum hujus in re militari illustre factum, quàm hujus imperii memoria: justitiæ verò, & æquitatis, & innocentiæ multa. Imprimis, quòd ejus æquitate factum est, quum in communi [illegible]esset Græciæ simul cum Pausania, quò d[illegible] Mardonius erat fugatus, ut summa imperii maritimi à Lacedæmoniis transferretur ad Athenienses: namque ante id tempus & mari & terra duces erant Lacedæmonii.
3 Tum autem & intemperantiâ Pausaniæ, & justitia

justitia factum est Aristidis, ut omnes ferè civitates Græciæ ad Athenienſium ſocietatem ſe applicarent; & adverſus barbaros, hos duces deligerent ſibi, quò faciliùs repellerent, ſi fortè bellum renovare conarentur.

CAP. III.

Ad claſſes ædificandas, exercitùſque comparandos, quantum pecuniæ quæque civitas daret, Ariſtides delectus eſt, qui conſtitueret. Ejus arbitrio quadringenta & ſexagenta talenta quotannis Delum ſunt collata: id enim commune ærarium eſſe voluerunt. Quæ omnis pecunia poſtero tempore Athenas tranſlata eſt. 1

Hic quâ fuerit abſtinentiâ, nullum eſt certius indicium, quàm quòd, quum tantis rebus præfuiſſet, in tantâ paupertate deceſſit, ut qui efferretur vix reliquerit. 2

Quo factum eſt, ut filiæ ejus publicè alerentur, & de communi ærario dotibus datis collocarentur. Deceſſit autem ferè poſt annum quartum quum Themiſtocles Athenis erat expulſus. 3

IV.

PAUSANIAS.

CAP. I.

Pausanias Lacedæmonius, magnus homo, ſed varius in omni genere vitæ fuit: nam ut virtutibus eluxit, ſic vitiis eſt obrutus. 1

Cujus illuſtriſſimum eſt prælium apud Platæas: namque illo duce, Mardonius, ſatrapes regius natione Medus, regis gener, in primis omnium Perſarum & manu fortis, & conſilii plenus, 2

cum

cum ducentis millibus peditum, quos viritim legerat, & viginti millibus equitum, haud ita magnâ manu Græcia fugatus est; eóque dux
3 ipse cecidit prælio. Qua victoriâ elatus plurima miscere cœpit, & majora concupiscere. Sed primùm in eo est reprehensus, quòd ex præda tripodem aureum Delphis promisisset, epigrammate scripto, in quo erat hæc sententia: SUO DUCTU BARBAROS APUD PLATÆAS ESSE DELETOS, EJUSQUE VICTORIÆ ERGO APOL-
4 LINI DONUM DEDISSE. Hos versus Lacedæmonii exculpserunt, neque aliud scripserunt, quàm nomina earum civitatum, quarum auxilio Persæ erant victi.

CAP. II.

1 POST id prælium, eundem Pausaniam cum classe communi Cyprum atque Hellespontum miserunt, ut ex his regionibus barbarorum præ-
2 sidia depelleret. Pari felicitate in ea re usus, elatiùs se gerere cœpit, majoresque appetere res. Nam quum Byzantio expugnato, cepisset complures Persarum nobiles, atque in his nonnullos regis propinquos, hos clam Xerxi remisit, simulans ex vinculis publicis effugisse; et cum his Gongylum Eretriensem, qui literas regi redderet, in quibus hæc fuisse scripta Thucydides
3 memoriæ prodidit: *Pausanias, dux Spartæ, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit; seque tecum affinitate conjungi cupit: quare si tibi videtur, des ei filiam tuam*
4 *nuptum. Id si feceris, & Spartam, & cæteram Græciam sub tuam potestatem, te adjuvante, se redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur.* Rex tot hominum salute, tam

tam ſibi neceſſariorum, magnoperè gaviſus, confeſtim cum epiſtola Artabazum ad Pauſaniam mittit: in qua eum collaudat, ac petit, nè cui rei parcat ad ea perficienda quæ pollicetur: ſi fecerit, nullius rei à ſe repulſam laturum. Hujus Pauſanias voluntate cognitâ, alacrior ad rem gerendam factus, in ſuſpicionem cecidit Lacedæmoniorum. In quo facto domum revocatus, accuſatus capitis, abſolvitur; multatur tamen pecuniâ: quam ob cauſam ad claſſem remiſſus non eſt. 6

CAP. III.

At ille non multò pòſt ſuâ ſponte ad exercitum rediit, & ibi non callidâ, ſed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios ſolum, ſed etiam cultum, veſtitùmque mutavit. Apparatu regio utebatur, veſte Medica: ſatellites Medi & Egyptii ſequebantur: epulabatur more Perſarum luxurioſiùs, quàm qui aderant perpeti poſſent: aditum petentibus conveniendi non dabat: ſuperbè reſpondebat, & crudeliter imperabat: Spartam redire nolebat: Colonas, qui locus in agro Troade eſt, ſe contulerat: ibi conſilia cùm patriæ, tum ſibi, inimica capiebat. Id poſtquam Lacedæmonii reſciverunt, legatos ad eum cum ſcytala miſerunt: in quâ more illorum, erat ſcriptum, niſi domum reverteretur, ſe capitis eum damnaturos. Hoc nuntio motus, ſperans ſe etiam pecuniâ & potentiâ inſtans periculum poſſe depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab Ephoris in vincula publica conjectus eſt: licet enim, legibus eorùm, cuivis Ephoro hoc facere regi. Hinc tamen ſe expedivit; neque eó magis carebat ſuſpicione: nam opinio manebat, eum cum rege habere ſocietatem. 1 2 3 4 5

Eſt

Eſt genus quoddam hominum, quod Helotes vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, ſervorumque munere fungitur. Hos quoque ſolicitare ſpe libertatis exiſtimabatur: ſed quòd harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui poſſet, non putabant de tali támque claro varo ſuſpicionibus oportere judicare; ſed expectandum, dum ſe ipſa res aperiret.

CAP. IV.

1 Interim Argilius quidam, adoleſcentulus, quem puerum Pauſanias amore venereo dilexerat, quum epiſtolam ab eo ad Artabazum accepiſſet, eíque in ſuſpicionem veniſſet, aliquid in ea de ſe eſſe ſcriptum, quod nemo eorum rediiſſet, qui ſuper tali cauſa êodem miſſi erant; vincula epiſtolæ laxavit, ſignóque detracto cog-
2 novit, ſi pertuliſſet, ſibi eſſe pereundum. Erant in eadem epiſtola, quæ ad ea pertinebant, quæ inter regem Pauſaniamque convenerant. Has ille literas Ephoris tradidit. Non eſt prætereunda
3 gravitas Lacedæmoniorum hoc loco: nam nè hujus quidem indicio impulſi ſunt, ut Pauſaniam comprehenderent; neque priùs vim adhibendam putaverunt, quam ſe ipſe indicâſſet.
4 Itaque huic indici, quid fieri vellent, præceperunt. Fanum Neptuni eſt Tænari, quod violare nefas putant Græci. Eò ille index confugit: in ara conſedit. Hanc juxta, locum fecerunt ſub terra, ex quo poſſet audiri, ſi quis quid loqueretur cum Argilio. Huc ex Ephoris quidam
5 deſcenderunt. Pauſanias, ut audivit Argilium confugiſſe in aram, perturbatus eò venit: quem quum ſupplicem Dei viderit in ara ſedentem, quærit cauſæ quid ſit tam repentini conſilii:

huic, ille, quid ex literis comperiſſet, aperit. Tantò magis Pauſanias perturbatus orare cœpit, 6
nè enuntiaret, nec ſe, meritum de illo optimè, proderet: quod ſi eam veniam ſibi dediſſet, tantiſque implicitum rebus ſublevâſſet, magno eſſe ei præmio futurum.

CAP. V.

His rebus Ephori cognitis, ſatiùs putaverunt 1
in urbe eum comprehendi. Quo quum eſſent profecti, & Pauſanias, placato Argilio, ut putabat, Lacedæmonem reverteretur: in itinere, quum jam in eo eſſet ut comprehenderetur, è vultu cujuſdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, inſidias ſibi fieri intellexit. Ita- 2
que paucis antè gradibus, quàm qui ſequebantur, in ædem Minervæ, quæ Chalcicœcus vocatur, confugit. Hinc nè exire poſſet, ſtatim Ephori valvas ejus ædis obſtruxerunt, tectumque ſunt demoliti, quo faciliùs ſub dio interiret. Dicitur eo tempore matrem Pauſaniæ 3
vixiſſe; eámque, jam magna natu, poſtquam de ſcelere filii comperit, in primis, ad filium claudendum, lapidem ad introitum ædis attuliſſe. Sic Pauſanias magnam belli gloriam turpi 4
morte maculavit. Hic cum ſemianimis de templo elatus eſſet, confeſtim animam efflavit. Cu- 5
jus mortui corpus quum eôdem nonnulli dicerent inferri oportere, quò hi, qui ad ſupplicium eſſent dati, diſplicuit pluribus; & procul ab eo loco infoderunt, in quo erat mortuus. Inde poſteriùs Dei Delphici reſponſo erutus, atque eodem loco ſepultus, ubi vitam finierat.

V. CIMON

V.

CIMON.

CAP. I.

1 CIMON, MILTIADIS F. ATHENIENSIS, duro admodum initio usus est adolescentiæ. Nam cùm pater ejus litem æstimatam populo solvere non potuisset, ob eámque causam in vinculis publicis decessisset; Cimon eâdem custodiâ tenebatur, neque legibus Athenienſium emitti poterat, nisi pecuniam, quâ pater mul-
2 tatus esset, solvisset. Habebat autem in matrimonio sororem suam germanam, nomine Elpinicem, non magìs amore, quam patrio more, ductus: nam Athenienſibus licet eodem patre
3 natas uxores ducere. Hujus conjugii cupidus Callias quidam, non tam generosus, quàm pecuniosus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cimone, ut eam sibi uxorem daret; id si impetrâsset, se pro illo pecuniam soluturum. Is quum talem conditionem aspernaretur, Elpinice negavit se passuram Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniam prohibere posset; seque Calliæ nupturam, si ea, quæ polliceretur, præstitisset.

CAP. II.

1 TALI modo custodiâ liberatus Cimon celeritèr ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiæ, summam liberalitatem, magnam prudentiam cùm juris civilis, tum rei militaris, quòd cum patre à puero in exercitu fuerat versatus. Itaque hic & populum urbanum in sua tenuit potestate, & apud exercitum plurimum

mum valuit auctoritate. Primùm imperator apud 2
flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit: oppidum Amphipolim conſtituit, eòque decem millia Athenienſium in coloniam miſit. Idem iterum apud Mycalem Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium claſſem devictam cepit: eodèmque die pari fortunâ in terrâ uſus eſt: namque hoſtium navibus captis, ſtatim ex 3
claſſe copias ſuas eduxit, barbarorúmque uno concurſu maximam vim proſtravit. Quâ victoriâ, 4
magna prædâ potitus, cùm domum reverteretur, quòd jam nonnullæ inſulæ propter acerbitatem imperii defecerant, benè animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coegit. Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quod contumaciùs ſe geſſerat, vacuefecit; ſeſſores veteres urbe inſuláque ejecit, agros civibus diviſit; Thacios, opulentiâ fretos, ſuo adventu fregit. His ex manubiis arx Athenarum, quæ ad meridiem vergit, eſt ornata.

CAP. III.

QUIBUS rebus quum unus in civitate max- 1
imè floreret, incidit in eandem invidiam quam pater ſuus cæteríque Athenienſium principes. Nam teſtarum ſuffragiis, quod illi Oſtraciſmum vocant, decem annorum exilio multatus eſt. Cujus facti celeriùs Athenienſes quàm ipſum pœnituit. Nam quum ille, forti animo, 2
invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet, bellúmque Lacedæmonii Athenienſibus indixiſſent, confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſecutum eſt. Itaque poſt annum quintum, quo expulſus 3
erat, in patriam revocatus eſt. Ille, quòd hoſpitio Lacedæmoniorum utebatur, ſatiùs exiſtimans contendere Lacedæmonem ſuâ

ſponte eſt profectus, pacémque inter duas po-
4 tentiſſimas civitates conciliavit. Poſt neque ita multò in Cyprum cum ducentis navibus imperator miſſus, quum ejus majorem partem inſulæ deviciſſet, in morbum implicitus, in oppido Citio eſt mortuus.

CAP. IV.

1 Hunc Athenienſes non ſolum in bello, ſed in pace diù deſideraverunt. Fuit enim tantâ liberalitate, quum compluribus locis prædia hortóſque haberet, ut nunquam eis cuſtodem impoſuerit fructus ſervandi gratiâ; nequis impediretur quo minùs ejus rebus, quibus vellet, fruere-
2 retur. Semper eum pediſſequi cum nummis ſunt ſecuti, ut ſi quis opis ejus indigeret, haberet quod ſtatim daret, nè differendo videretur negare. Sæpe quum aliquem, offenſum fortunâ, videret minùs benè veſtitum, ſuum amiculum
3 dedit. Quotidiè ſic cœna ei coquebatur, ut, quos invocatos vidiſſet in foro, omnes devocaret; quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit. Multos locupletavit: complures paupere mortuos, qui undè efferrentur non reliquiſſent, ſuo ſumptu extulit. Sic ſe gerendo, minimè eſt mirandum, ſi et vita ejus fuit ſecura, & mors acerba.

VI.

LYSANDER.

CAP. I.

1 Lysander Lacedæmonius magnam reliquit ſui famam, magis felicitate, quàm virtute partam. Athenienſes enim in Peloponneſios

neſios ſexto & viceſimo anno bellum gerentes confeciſſe apparet. Id qua ratione conſecutus 2
ſit, latet; non enim virtute ſui exercitûs, ſed immodeſtiâ factum eſt adverſariorum, qui, quòd dicto audientes imperatoribus ſuis non erant, diſpalati in agris, relictis navibus, in hoſtium venerunt poteſtatem: quo facto Athenienſes ſe Lacedæmoniis dediderunt. Hâc victoriâ Ly- 3
ſander elatus, quum antea ſemper factioſus audáxque fuiſſet ſic ſibi indulſit, ut ejus operâ in maximum odium Græciæ Lacedæmonii pervenerint. Nam quum hanc cauſam Lacedæmonii 4
dictitâſſent ſibi eſſe belli, ut Athenienſium impotentem dominationem reſtringerent, poſtquam apud Ægos flumen Lyſander claſſis hoſtium eſt potitus, nihil aliud molitus eſt, quam ut omnes civitates in ſuâ teneret poteſtate, quum id ſe Lacedæmoniorum cauſâ facere ſimularet. Nam- 5
que undique, qui Athenienſium rebus ſtuduiſſent, ejectis, decem delegerat in unaquaque civitate, quibus ſummum imperium poteſtatémque omnium rerum committeret. Horum in numerum nemo admittebatur, niſi aut qui ejus hoſpitio contineretur, aut ſe illius fore proprium fide confirmaret.

CAP. II.

ITA decemvirali poteſtate in omnibus urbibus 1
conſtitutâ, ipſius nutu omnia gerebantur. Cujus de crudelitate ac perfidiâ, ſatis eſt unam rem, exempli gratiâ, proferre, nè de eodem plura enumerando fatigemus lectores. Victor 2
ex Aſiâ cum reverteretur, Thaſúmque divertiſſet, quòd ea civitas præcipuâ fide fuerat erga Athenienſes, proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici, eam

pervertere concupivit. Vidit autem, nisi in eo occultâsset voluntatem, futurum, ut Thasii dilaberentur, consulerentque rebus suis. * * * *

CAP. III.

1 ITAQUE decemviralem suam potestatem, sui ab illo constitutam sustulerunt. Quo dolore incensus, iniit consilia, reges Lacedæmoniorum tollere. Sed sentiebat, id se sine ope Deorum facere non posse, quòd Lacedæmonii omnia ad oracula referre consueverant. Primùm itaque Delphos corrumpere est conatus. Quum id non
2 potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque repulsus, dixit se vota suscepisse, quæ Jovi Ammoni solveret, existimans se Afros faciliùs corrupturum. Hac spe quum profectus esset in Africam, multùm eum antistites Jovis fefellerunt. Nam non solùm corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lacedæmona miserunt, qui Lysandrum accusarent, quòd sacerdotes fani
4 corrumpere conatus esset. Accusatus hoc crimine, judicúmque absolutus sententiis, Orchomeniis missus subsidio, occisus est à Thebanis apud Ha-
5 liartum. Quám verè de eo foret judicatum, oratio indicio fuit, quæ post mortem in domo ejus reperta est, in qua suadet Lacedæmoniis, ut, regiâ potestate dissolutâ, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum, sed ita scripta, ut deorum videretur, congruere sententiæ, quam ille se habiturum, pecuniâ fidens, non dubitabat. Hanc ei scripsisse Cleon Halicarnasseus dicitur.

CAP. IV.

1 ATQUE hoc loco non est prætereundum factum Pharnabazi satrapis regii. Nam quum Lysander præfectus classis in bello multa crudelitèr

crudelitèr avaréque feciſſet, deque his rebus ſuſpicaretur ad cives ſuos eſſe perlatum; petit à Pharnabazo, ut ad Ephoros ſibi teſtimonium daret, quantâ ſanctitate bellum geſſiſſet, ſocioſque tractâſſet, déque ea re accuratè ſcriberet: magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberalitèr pollicetùr, li- 2
brum gravem multis verbis conſcripſit, in quo ſummis eum effert laudibus. Quem quum legiſſet probâſſetque, dum obſignatur, alterum pari magnitudine, tanta ſimilitudine, ut diſcerni non poſſet, ſignatum ſubjecit; in quo accuratiſſime ejus avaritiam perfidiámque accuſârat. Hinc 3
Lyſander domum cum rediſſet, poſtquam de ſuis rebus geſtis apud maximum magiſtratum quæ voluerit dixerat, teſtimonii loco librum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc, ſummoto Lyſandro, quum Ephori cognôſſent, ipſi legendum derunt. Ita ille imprudens ipſe ſuus fuit accuſator.

VII.

ALCIBIADES,

CAP. I.

ALCIBIADES CLINIÆ F. ATHENIENSIS. In hoc natura, quid efficere poſſit, videtur experta. Conſtat enim inter omnes, qui de eo memoriæ prodiderunt, nihil eo fuiſſe excellentius, vel in vitiis, vel in virtutibus. Natus in ampliſſima civitate, ſummo ge- 2
nere, omnium ætatis ſuæ multò formoſiſſimus: ad omnes res aptus, conſiliíque plenus. Namque Imperator fuit ſummus & mari & terrâ; di-

tus, ut in primis dicendo valeret; & tanta erat commendatio oris atque orationis, ut nemo ei
3 dicendo poſſet reſiſtere. Idem quum tempus poſceret, laborioſus, patiens, liberalis, ſplendidus, non minùs in vitâ, quam victu; affabilis, blandus, temporibus callidiſſimè inſerviens. Idem ſimul ac ſe remiſerat, nec cauſa ſuberat, quare animi laborem perferret, luxurioſus, diſſolutus, libidinoſus, intemperans reperiebatur, ut omnes admirentur, in uno homine tantam ineſſe diſſimilitudinem, tamque diverſam naturam.

CAP. II.

1 EDUCATUS eſt in domo Periclis, (privignus, enim ejus fuiſſe dicitur) eruditus a Socrate. Socerum habuit Hipponicum, omnium Græcorum ditiſſimum, ut ſi ipſe fingere vellet, neque plura bona reminiſci, neque majora poſſet conſequi, quàm vel fortuna vel natura tribuerat. Ineunte adoleſcentiâ amatus eſt à multis, more Græcorum; in eis à Socrate, de quo mentionem facit Plato in Sympoſio: namque eum induxit commemorantem ſe pernoctâſſe cum Socrate, neque aliter ab eo ſurrexiſſe, ac filius à parente
3 debuerit. Poſteaquam robuſtior eſt factus, non minùs multos amavit: in quorum amore, quoad licitum eſt, odioſa multa delicatè jocoſéque fecit: quæ referremus niſi majora potioráque haberemus.

CAP. III.

1 BELLO Peloponneſiaco hujus conſilio atque auctoritate, Athenienſes bellum Syracuſanis indixerunt: ad quod gerendum ipſe dux delectus
2 eſt. Duo præterea collegæ dati, Nicias & Lamachus. Id quum appararetur, priuſquam claſſis exiret,

iret, accidit, ut unâ nocte omnes Hermæ, qui in oppido erant Athenis dejicerentur, præter unum, qui ante januam Andocidis erat, Andocidiſque Hermes vocatus eſt. Hoc cum appareret non 3
ſine magnâ multorum conſenſione eſſe factum, quòd non ad privatam, ſed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor eſt injectus, nè qua repentina vis in civitate exiſteret, quæ libertatem opprimeret populi. Hoc max- 4
ime convenire in Alcibiadem videbatur, quòd & potentior, & major, quàm privatus, exiſtimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam operâ forenſi ſuos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotieſcunque 5
in publicum prodîſſet, ad ſe converteret, neque ei par quiſquam in civitate poneretur. Itaque non ſolùm ſpem in eo habebant maximam, ſed etiam timorem, quòd & obeſſe plurimum & prodeſſe poterat. Aſpergebatur etiam infamiâ 6
quòd in domo ſuâ facere myſteria dicebatur, quod nefas erat more Athenienſium; idque non ad religionem, ſed ad conjurationem pertinere exiſtimabatur.

CAP. IV.

Hoc crimine in contentionem ab inimicis 1
compellabatur. Sed inſtabat tempus ad bellum proficiſcendi: id ille intuens, neque ignorans civium ſuorum conſuetudinem, poſtulabat, ut, ſi quid de ſe agi vellent, potiùs de præſenti quæſtio haberetur, quàm abſens invidiæ crimine accuſaretur. Inimici vero ejus quieſcendum in 2
præſentia, quia nocere ſe ei non poſſe intelligebant, & illud tempus expectandum decreverunt, quo exîſſet, ut ſic abſentem aggrederentur: itaque fecerunt. Nam poſtquam in Siciliam eum 3

perveniſſe crediderunt, abſentem, quòd ſacra violâſſet, reum fecerunt. Qua de re cum ei nuntius à Magiſtratu in Siciliam miſſus eſſet, ut domum ad cauſam dicendam rediret, eſſetque in magna ſpe provinciæ benè adminiſtrandæ, non parere voluit, & in triremem, quæ ad eum deportandum erat miſſa, aſcendit; ac Thurios in Italiam pervectus multa ſecum reputans de immoderatâ civium ſuorum licentiâ, crudelitatéque erga nobiles, utiliſſimum ratus impendentem evitare tempeſtatem, clam ſe à cuſtodibus ſubduxit, & indè primùm Elidem, deinde Thebas venit.
5 Poſtquam autem ſe capitis damnatum, bonis publicatis, audivit, & id quod uſu venerat, Eumolpidas ſacerdotes à populo coactos ut ſe devoverent, ejúſque devotionis, quo teſtatior eſſet memoria, exemplum in pila lapidica inciſum, eſſe poſitum in publico, Lacedæmonem demigravit.
6 Ibi, (ut ipſe prædicare conſueverat) non adverſus patriam, ſed inimicos ſuos bellum geſſit, quòd iidem hoſtes eſſent civitati. Nam quum intelligerent ſe plurimùm prodeſſe reipublicæ, ex ea ejeciſſe, plùſque iræ ſuæ, quàm utilitati communi paruiſſe. Itaque hujus conſilio Lacedæmonii cum Perſarum rege amicitiam fecerunt, deinde Deceliam in Attica munierunt, præſidióque perpetuo ibi poſito, in obſidione Athenas tenuerunt. Ejuſdem operâ Ioniam à ſocietate averterunt Athenienſium. Quo facto, multo ſuperiores bello eſſe cœperunt.

CAP. V.

1 NEQUE verò his rebus tam amici Alcibiadi ſunt facti, quàm timore ab eo alienati. Nam quum acerrimi viri præſtantem prudentiam in omnibus rebus cognoſcerent, pertimuerunt, nè charitate

charitate patriæ ductus aliquando ab ipsis desci-
sceret, & cum suis in gratiam rediret. Itaque 2
tempus ejus interficiendi quærere instituerunt.
Id Alcibiadi diutiùs celari non potuit; erat enim 3
eâ sagacitate, ut decipi non posset, præsertim
quum animum attendisset ad cavendum. Itaque
ad Tissaphernem præfectum regis Darii se con-
tulit. Cujus quum in intimam amicitiam per-
veniisset, & Athenienſium, malè gestis in Sicilia
rebus, opes senescere, contrà Lacedæmoniorum
crescere videret; initio cum Pisandro prætore,
qui apud Samum exercitum habebat per inter-
nuntios colloquitur, & de reditu suo facit men-
tionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades,
sensu, populi potentiæ non amicus, & optima-
tum fautor. Ab hoc destitutus, primùm per
Thrasybulum Lyci filium ab exercitu recipitur,
prætorque fit apud Samum: pòst suffragante
Theramene plebiscito restituitur, parique absens
imperio præficitur, simul cum Thrasybulo &
Theramene. Horum imperio tanta commuta-
tio rerum facta est, ut Lacedæmonii qui paulò
antè victores viguerant, perterriti pacem pete-
rent. Victi enim erant quinque præliis terres-
tribus, tribus navalibus, in quibus ducentas na-
ves triremes amiserant, quæ captæ in hostium
venerant potestatem. Alcibiades simul cum col-
legis receperat Ioniam, Hellespontum, multas
prætereà urbes Græcas, quæ in ora sitæ sunt
Asiæ, quarum expugnaverant complures, in his
Byzantium: neque minùs multas consilio ad
amicitiam adjunxerant, quòd in captos demen-
tia fuerant usi.

CAP. VI.

1 Ita prædâ onusti, locupletato exercitu, maximis rebus gestis Athenas venerunt. His quum obviam universa civitas in Piræeum descendisset, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis, ut ad ejus triremem vulgus confluëret, perindè
2 ac si solus advenisset. Sic enim populo erat persuasum, & adversas superiores, & præsentes secundas res, accidisse ejus operâ. Itaque & Siciliæ amissum imperium, & Lacedæmoniorum victorias, culpæ suæ tribuebant, quòd talem virum è civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur: nam postquam exercitui præesse cœperat, neque terrâ, neque mari, hostes
3 pares esse potuerant. Hic ut navi egressus est, quanquam Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant, simúlque venerant in Piræeum, tamen illum unum omnes prosequebantur: & (id quod nunquàm anteà usu venerat, nisi Olympiæ victoribus) coroneis aureis æneísque vulgò donabatur. Ille lacrymans, talem benevolentiam civium suorum accipiebat, reminiscens pristini
4 temporis acerbitatem. Postquam Astu venit, concione advocatâ, sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin ejus casum lacrymârit, inimicúmque his se ostenderit, quorum operâ patriâ pulsus fuerat; perindè ac si alius populus, non ille ipse qui tum flebat, eum sacrilegii damnâsset.
5 Restituta ergo huic sunt publicè bona; iidémque illi Eumolpidæ sacerdotes rursus resecrare sunt coacti, qui eum devoverant; pilæque illæ, in quibus devotio fuerat scripta, in mare precipitatæ.

CAP.

CAP. VII.

HÆC Alcibiadi lætitia minus fuit diuturna. 1
Nam quum ei essent omnes honores decreti, totáque respublica domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, & ipse postulâsset, ut duo sibi collegæ darentur, Thrasybulus & Adimantus, neque id negatum esset; classe in Asiam profectus, quòd apud Cymen minùs ex sententia rem gesserat, in invidiam recidit. Nihil enim eum non efficere posse ducebant. Ex quo fiebat, 2
ut omnia minùs prosperé gesta ejus culpæ tribuerent, quum eum aut negligentèr, aut malitiosè feciisse loquerentur: sicut tum accidit; nam corruptum à rege capere Cymen noluisse, arguebant. Itàque huic maximè putamus malo fuisse nimiam opinionem ingenii atque virtutis. Timebatur enim non minùs, quàm diligebatur, nè secundâ fortunâ, magnísque opibus elatus, tyrannidem concupisceret. Quibus rebus factum est, 3
ut absenti magistratum abrogarent, & alium in ejus locum substituerent. Id ille ut audivit, domum reverti noluit, & se Perinthum contulit, 4
ibíque tria castella communivit, Bornos, Byziam, Machronticos; manúque collectâ primus Græcia in Thraciam introiit, glorioſius existimans barbarorum prædâ locupletari, quàm Graiorum. Qua ex re creverat quum famâ, tum opi- 5
bus, magnam amicitiam sibi cum quibusdam regibus Thraciæ pepererat.

CAP. VIII.

NEQUE tamen à charitate patriæ potuit re- 1
cedere. Nam quum apud Ægos flumen Philocles prætor Athenienſium classem constituisset suam, ne[illegible]hesset Lysander prætor

Lacedæmoniorum, qui in eo erat occupatus, ut bellum quàm diutiſſimè duceret, quòd ipſis pecu-
2 nia à rege ſuppeditabatur; contra, Athenienſibus exhauſtis, præter arma & naves nihil erat ſuper; Alcibiades ad Athenienſium venit exercitum, ibíque, præſente vulgo, agere cœpit, ſi vellent, ſe coacturum Lyſandrum aut dimicare, aut pacem
3 petere: Lacedæmonios eò nolle confligere claſſe, quòd pedeſtribus copiis plus quàm navibus valerent: ſibi autem eſſe facile Seuthen regem Thracum deducere, ut eos terrâ depelleret: quo facto, neceſſariò aut claſſe conflicturos, aut bel-
4 lum compoſituros. Id etſi verè dictum Philocles animadvertebat, tamen poſtulata facere noluit, quòd ſentiebat, ſe, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum; & ſi quid ſecundi eveniſſet, nullam in ea re ſuam partem fore: contra ea, ſi quid adverſi accidiſſet, ſe unum ejus delicti futurum reum. Ab hoc diſ-
5 cedens Alcibiades, *Quoniam*, inquit, *victoriæ patriæ repugnas, illud moneo, juxta hoſtes caſtra habeas nautica. Periculum eſt enim, nè immodeſtiâ militum noſtrorum occaſio detur Lyſandro noſtri op-*
6 *primendi exercitûs.* Neque ea res illum fefellit. Nam Lyſander, cum per ſpeculatores comperiſſet, vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe, navéſque penè inanes relictas, tempus rei gerendæ non dimiſit, eóque impetu totum bellum delevit.

CAP. IX.

1 At Alcibiades, victis Athenienſibus, non ſatìs tuta eadem loca ſibi arbitratus, penitùs in Thraciam ſe ſupra Propontidem abdidit, ſperans ibi facillimè ſuam fortunam oculi poſſe; ſed
2 falsò: nam Thraces, poſtquam eum cum magna pecunia veniſſe ſenſerunt, inſidias ei fecerunt; qui

ea

ea quæ apportavit abſtulerunt, ipſum capere non potuerunt. Ille, cernens nullum locum ſibi tutum 3
in Græcia, propter potentiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum in Aſiam tranſiit. Quem quidem adeo ſuâ cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. Namque ei Grunium dederat in Phrygia caſtrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibi- 4
ades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis ſervire poterat pati. Itaque ad 5
patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. Sed videbat id ſine rege Perſarum non poſſe fieri, ideóque eum amicum ſibi cupiebat adjungi. Neque dubitabat facilé ſe conſecuturum, ſi modo ejus conveniendi habuiſſet poteſtatem. Nam Cyrum fratrem ei bellum clam parare, Lacedæmoniis adjuvantibus, ſciebat: id ſi ei paruiſſet, magnam ſe ab eo initurum gratiam videbat.

CAP. X.

Hæc quum moliretur, peterétque à Phar- 1
nabazo ut ad regem mitteretur, eodem tempore Critias, cæteríque tyranni Athenienſium, certos homines ad Lyſandrum in Aſiam miſerunt, qui eum certiorem facerent, niſi Alcibiadem ſuſtuliſſet, nihil earum rerum fore ratum, quas ipſe Athenis conſtituiſſet. Quare ſi 2
ſuas res geſtas manere vellet, illum perſequeretur. His Lacon rebus commotus ſtatuit, accuratiùs ſibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergò renunciat, quæ regi cum Lacedæmoniis eſſent, irrita futura, niſi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidiſſet. Non tulit hoc ſatrapes, & violare 3
clementiam, quàm regis opes minui, maluit. Itaque miſit Syſamithren & Bagoam ad Alcibiadem interficiendum, quum ille eſſet in Phrygia, itérque

itérque ad regem pararet. Missi clam vicinitati in quatum Alcibiades erat, dant negotium, ut
4 eum interficiant. Illi quum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa casam eam, in qua quiescebat, eàmque succenderunt; ut incendio conficerent, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem sonitu flammæ excitatus, quòd gladius ei erat subductus, familiaris sui subalare telum eripuit. Namque erat cum eo quidam ex Arcadia hospes, qui nunquam discedere voluerat. Hunc sequi se jubet, & id, quod in præsentia vestimentorum fuit, arripuit: his in ignem ejectis, flammæ vim transit. Quem, ut Barbari incendium effugisse viderunt, telis eminùs missis interfecerunt, caputque ejus ad Pharnabazum retulerunt. At mulier, quæ cum eo vivere consueverat, muliebri sua veste contectum, ædificii incendio mortuum cremavit, quod ad vivum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades, annos circiter quadraginta natus, diem obiit supremum.

CAP. XI.

1 Hunc, infamatum à plerisque, tres gravissimi historici summis laudibus extulerunt; Thucydides, qui ejusdem ætatis fuit; Theopompus qui fuit pòst aliquantò natus; & Timæus: qui quidem duo maledicentissimi, nescio quo mo-
2 do in illo uno laudando consenserunt. Nam ea, quæ suprà diximus de eo prædicârunt, atque hoc ampliùs, cum Athenis splendidissima civitate natus esset, omnes Athenienses splendore ac dig-
3 nitate vitæ superàsset; post quàm indè expulsus Thebas venerit, adeò studiis eorum inserviisse, ut nemo eum labore corporisque viribus posset æquiparare. Omnes enim Bœotii magis firmitati corporis,

corporis, quàm ingenii acumini inſerviunt. Eundem apud Lacedæmonios, quorum moribus ſumma virtus in patientia ponebatur, ſic duritiæ ſe dediſſe, ut parſimoniâ victûs atque cultûs omnes Lacedæmonios vinceret: fuiſſe, apud Thracas, homines vinolentos, rebúſque Venereis deditos: hos quoque in his rebus anteceſſiſſe: veniſſe ad 5
Perſas, apud quos ſumma laus eſſet fortitèr venari, luxurioſe vivere; horum ſic imitatum conſuetudinem, ut illi ipſi eum in his maximè admirarentur. Quibus rebus effeciſſe, ut apud quoſ- 6
cunque eſſet, princeps poneretur, haberetúrque cariſſimus. Sed ſatis de hoc: reliquos ordiamur.

VIII.

THRASYBULUS.

CAP. I.

THRASYBULUS LYCI F. ATHENIENSIS. Si per ſe virtus ſine fortuna ponderanda ſit, dubio an hunc primum omnium ponam: illi ſine dubito neminem præfero fide, conſtantiâ, magnitudine animi, in patriam amore. 1
Nam quod multi voluerunt, paucique potuerunt, 2
ab uno tyranno patriam liberare; huic contigit, ut à triginta oppreſſam tyrannis ex ſervitute in libertatem vindicaret. Sed neſcio quo modo, quum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate præcucurrerunt. Primùm Peloponneſio bello multa hic ſine Alcibiade geſſit; ille nullam rem ſine hoc: quæ ille univerſa naturali quodam bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia 4
communia imperatoribus cum militibus & fortuna, quod in prælii concurſu abit res à conſilio ad vires, vimque pugnantium. [illegible] ſuo nonnulla

nulla ab imperatore miles, plurima verò fortuna vindicat: seque his plus valuisse, quàm ducis
5 prudentiam, verè potest prædicare. Quare illud magnificentissimum factum proprium est Thrasybuli. Nam quum triginta tyranni, præpositi à Lacedæmoniis, servitute oppressas tenerent Athenas, plurimos cives, quibus in bello pepercerat fortuna, partim patriâ expulissent partim, interfecissent, plurimorum bona publicata inter se divisissent; non solùm princeps, sed & solus initio bellum his indixit.

CAP. II.

1 Hic enim quum Phylen confugisset, (quod est castellum in Attica munitissimum) non plùs habuit secum, quàm triginta de suis: Hoc initium fuit salutis Atticorum, hoc robur libertatis
2 clarissimæ civitatis. Neque verò hic modò contempus est primò à tyrannis, sed & ejus solitudo, quæ quidem res illis contemnentibus perniciei, & huic despecto saluti fuit. Hæc enim illos ad persequendum segnes, hos autem, tempore ad
3 comparandum dato fecit robustiores. Quò magis præceptum illud omnium in animis esse debet, nihil in bello oportere contemni, nec sine
4 causa dici, matrem timidi flere non solere. Neque tamen opinione Thrasybuli auctæ sunt opes. Nam jam tum illis temporibus fortiùs boni pro libertate loquebantur, quàm pugnabant. Hinc in
5 Piræum transiit, Munychiàmque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare sunt adorti, ab eâque turpitèr repulsi, protinus in urbem armis impedi-
6 mentísque amissis refugerunt. Usus est Thrasybulus non minùs prudentiâ, quàm fortitudine. Nam cedentes violari vetuit, cives enim civibus parcere æquum censebat; Neque quisquam est

vulneratus, nisi qui prior impugnare voluit. Neminem jacentem veste spoliavit; nil attigit, nisi arma quorum indigebat, & quæ ad victum pertinebant. In secundo prælio cecidit Critias, dux tyrannorum, cùm quidem adversus Thrasybulum fortissimè pugnaret.

CAP. III.

Hoc dejecto, Pausanias venit Atticis auxilio, 1
rex Lacedæmoniorum. Is inter Thrasybulum, & eos qui urbem tenebant, fecit pacem his conditionibus: Ne qui præter triginta tyrannos, & decem qui posteà prætores creati superioris more crudelitatis erant usi, afficerentur exilio; néve cujusquam bona publicarentur; reipublicæ procuratio populo redderetur. Præclarum hoc 2
quoque Thrasybuli, quòd reconciliata pace, cùm plurimùm in civitate posset, legem tulit, nè quis anteactarum rerum accusaretur, nève multaretur; eàmque illi Legem Oblivionis appellârunt. Neque verò hanc tantùm ferendam curavit, sed 3
etiam, ut valeret, effecit. Namque cùm quidam ex his, qui simul cum eo in exilio fuerant, cædem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publicè prohibuit, & id, quod pollicitus erat, præstitit.

CAP. IV.

Huic, pro tantis meritis, honoris corona 1
à populo data est, facta è duabus virgulis oleaginis; quæ, quòd amor civium, non vis expresserat, nullam habuit invidiam, magnæque fuit gloriæ. Benè ergò Pittacus ille, qui septem sapientùm numero est habitus, quum ei Mi- 2
tylenæi multa milia jugerum agri muneri darent, *Nolite (rogo vos)* inquit, *mihi dare, quod multi invideant,*

videant, plures etiam concupiscant. Quare ex istis nolo amplius quàm centum jugera, quæ & meam animi æquitatem & vestram voluntatem indicent. Nam parva munera diutina; locupletia non propria esse consueverant. Illâ igitur coronâ contentus Thrasybulus, neque ampliùs requisivit, neque quemquam honore se anteceſſisse existimavit. Hic sequenti tempore, quum prætor classem ad Ciliciam appulisset, neque satìs diligenter in castris ejus agerentur vigiliæ, à barbaris, ex oppido noctu eruptione factà, in tabernaculo interfectus est.

IX.

I. CONON.

CAP. I.

1 Conon Atheniensis Peloponnesio bello accessit ad rempublicam, in eòque ejus opera magni fuit: nam & prætor pedestribus exercitibus præfuit, & præfectus classis res magnas mari gessit. Quas ob causas præcipuus ei honos habitus est: Namque omnibus unus insulis præfuit. In quâ potestate Pharas cepit, coloniam La-
2 cedæmoniorum. Fuit etiam extremo Peloponnesio bello prætor, quum apud Ægos flumen copiæ Athenienſium à Lysandro sunt devictæ. Sed tum abfuit, eòque pejus res administrata est. Nam &
3 prudens rei militaris, & diligens erat imperii. Itaque nemini erat his temporibus dubium, si adfuisset, illam Athenienses calamitatem accepturos non fuisse.

CAP.

CAP. II.

REBUS autem afflictis quum patriam obsideri 1
audîsset, non quæsivit ubi ipse tutò viveret, sed undè præsidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnabazum satrapen Ioniæ & Lydiæ, eundémque generum regis & propinquum; apud quem, ut multùm gratiâ valeret, multo labore multisque effecit periculis. Nam quum La- 2
cedæmonii, Athenienſibus devictis, in societate non manerent, quam cum Artaxerxe fecerant; Agesilaúmque bellatum misissent in Asiam, maxime impulsi à Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coïerat societatem; hunc adversus Pharnabazus habitus est imperator: re quidem verâ exercitui præfuit Conon, ejúsque omnia arbitrio gesta sunt. Hic multùm ducem summum Agesilaum impe- 3
divit, sæpèque ejus consiliis obstitit. Neque verò non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus regi fuisse erepturum. Qui 4
posteaquàm domum à suis civibus revocatus est, quòd Bœotii & Athenienses Lacedæmoniis bellum indixerant, Conon, nihilo seciùs, apud præfectos regis versabatur, hísque omnibus maximo erat usui.

CAP. III.

DEFECERAT à rege Tissaphernes, neque id 1
tam Artaxerxi, quàm cæteris erat apertum. Multis enim magnisque meritis apud regem, etiam quum in officio non maneret, valebat. Neque id mirandum, si non facilè ad credendum inducebatur, reminiscens ejus se operâ Cyrum fratrem superâsse. Hujus accusandi gratiâ Co- 2
non à Pharnabazo ad regem missus, posteaquàm venit

venit primùm ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithraustem accessit, seque ostendit cum rege colloqui
3 velle. Nemo enim sine hoc admittitur. Huic ille, *Nulla*, inquit *mora est: sed tu delibera utrum colloqui malis, an per literas edere quæ cogitas. Necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem*; (*quod προσκυνεῖν illi vocant*) *hoc si tibi grave est, per me nihilo seciùs editis mandatis, conficies quod studes.* Tum Conon, *Enim vero*, inquit, *mihi non est grave quemvis honorem habere regi*; *sed vereor, nè civitati meæ sit opprobrio, si quum ex ea sim profectus, quæ cæteris gentibus imperare consueverit, potiùs barbarorum, quàm illius more fungar.* Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit.

CAP. IV.

1 QUIBUS cognitis, rex tantum autoritate ejus motus est, ut Tissaphernem hostem judicârit & Lacedæmonios bello persequi jusserit, & ei permiserit, quem vellet eligere ad dispensandam pecuniam. Id arbitrium Conon negavit sui esse consilii, sed ipsius, qui optimè suos nosse deberet: sed se suadere, Pharnabazo id negotii daret.
2 Hinc magnis muneribus donatus ad mare est missus, ut Cypriis, & Phœnicibus, cæterisque maritimis civitatibus naves longas imperaret, classemque, quæ proxima æstate mare tueri posset, compararet: dato adjutore Pharnabazo, si-
3 cùt ipse voluerat. Id ut Lacedæmonius est nunciatum, non sine curâ rem administrârunt, quòd majus bellum imminere arbitrabantur, quam si cum barbaro solùm contenderent. Nam ducem fortem, & prudentem regiis opibus præfuturum, ac secum dimicaturum videbant; quem neque consilio,

consilio, neque copiis superare possent. Hac 4
mente magnam contrahunt classem, proficiscunturque Pisandrò duce. Hos Conon, apud Cnidum adortus, magno prælio fugat, multas naves capit, complures deprimit. Quâ victoriâ non solùm Athenæ, sed etiam cuncta Græcia, quæ sub Lacedæmoniorum fuerat imperio, liberata est. Co- 5
non cum parte navium in patriam venit; muros dirutos à Lysandro utrosque, & Piræei, & Athenarum, reficiendos curat; pecuniæque quinquaginta talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, civibus suis donat.

CAP. V.

Accidit huic, quod cæteris mortalibus, ut in- 1
consideratior in secunda, quàm in adversa, esset fortunâ. Nam classe Peloponnesiorum devictâ, quum ultum se injurias patriæ putaret, plura concupivit, quàm efficere potuit. Neque tamen 2
ea non pia & approbanda fuerunt, quòd potiùs patriæ opes augeri, quàm regis, maluit. Nam quum magnam auctoritatem sibi pugnâ illa navali, quam apud Cnidum fecerat, constituisset, non solùm inter barbaros, sed etiam inter omnes Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut, Ioniam & Æoliam restitueret Athenienſibus. Id 3
quum minùs diligenter esset celatum, Teribazus, qui Sardibus præerat, Cononem evocavit, simulans ad regem eum se mittere velle magnâ de re. Cujus nuntio parens quum veniſſet, in vincula conjectus est; in quibus aliquandiu fuit. Non- 4
nulli eum ad regem abductum, ibique periisse, scriptum reliquerunt. Contra ea Dinon historicus, cui nos plurimùm de Persicis rebus credimus, effugisse scripsit: illud verò addubitat, utrum Teiribazo sciente, an imprudente, sit factum.

CAP.

X.

DION.

CAP. I.

1 DION HIPPARINI F. SYRACUSANUS, nobili genere natus, utrâque implicatus tyrannide Dionyſiorum. Namque ille ſuperior Ariſtomachen ſororem Dionis habuit in matrimonio; ex quâ duos filios, Hipparinum & Nyſæum, procreavit; totidémque filias, Sophroſynen & Areten: quarum priorem Dionyſio filio, eidem cui regnum reliquit, nuptum dedit; al-
2 teram, Areten, Dioni. Dion autem præter nobilem propinquitatem, generosámque majorum famam, multa alia à natura habuit bona: in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas, magnam corporis dignitatem, quæ non minimùm commendat; magnas præterea divitias â patre
3 relictas quas ipſe tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dyonyſio priori, neque minùs propter mores, quàm affinitatem. Namque et Dyoniſii crudelitas ipſi diſplicebat, tamen ſalvum illum propter neceſſitudinem, magis etiam ſuorum causâ, eſſe ſtudebat. Aderat in magnis rebus; ejuſque conſilio multùm movebatur tyrannus, niſi
4 qua in re major ipſius cupiditas interceſſerat. Legationes verò omnes, quæ eſſent illuſtriores, per Dionem adminiſtrabantur; quas quidem ille diligentèr obeundo, fidelitèr adminiſtrando, crudeliſſimum nomen tyranni ſuâ humanitate leniebat.
5 Hunc à Dionyſio miſſum Carthaginienſes ſuſpexerunt, ut neminem unquam Græcâ linguâ loquentem magìs ſint admirati.

CAP.

CAP. II.

NEQUE verò hæc Dionyſium fugiebant: nam quanto eſſet ſibi ornamento, ſentiebat. 1
Quo fiebat, ut uni huic maximè indulgeret, neque eum ſecùs diligeret, ac filium. Qui quidem, 2
quum Platonem Tarentum veniſſe fama in Siciliam eſſet perlata, adoleſcenti negare non potuit, quin eum arceſſeret, quum Dion ejus audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergò huic veniam, magnâque eum ambitione Syracuſas perduxit. Quem Dion adeò admiratus eſt, atque adamavit, 3
ut ſe totum ei traderet. Neque verò minùs Plato delectatus eſt Dione. Itaque quum à Dionyſio tyranno crudelitèr violatus eſſet, quippe quem venundari juſſiſſet, tamen eodem rediit ejuſdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum 4
incidit Dionyſius: quo cùm gravitèr conflictaretur, quæſivit à medicis Dion quemadmodùm ſe haberet; ſimulque ab his petiit, ſi fortè majori eſſet periculo, ut ſibi faterentur: nam velle ſe cum eo colloqui de partiendo regno, quòd ſororis ſuæ filios, ex illo natos, partem regni putabat debere habere. Id medici non tacuerunt, & 5
ad Dionyſium filium ſermonem retulerunt. Quo ille commotus, nè agendi cum eo eſſet Dioni poteſtas, patri ſoporem medicos dare coëgit. Hoc æger ſumpto, ut ſomno ſopitus, diem obiit ſupremum.

CAP. III.

TALE initium fuit Dionis & Dionyſii ſimultatis: eáque multis rebus aucta eſt; ſed tamen primis temporibus aliquandiù ſimulata inter 1
eos amicitia manſit. Quùmque Dion non deſineret obſecrare Dionyſium, ut Platonem Athenis arceſſeret

arceſſeret, & ejus conſiliis uteretur; ille, qui in aliquâ re vellet patrem imitari, morem ei geſſit, eodèmque tempore Philiſtum hiſtoricum Syracuſas reduxit, hominem amicum non magis tyranno,
2 quàm tyrannidi. Sed de hoc in meo libro plura ſunt expoſita, qui de hiſtoricis Græcis conſcriptus eſt. Plato autem tantùm apud Dionyſium autoritate potuit, valuitque eloquentiâ, ut ei perſuaſerit, tyrannidis facere finem, libertatémque reddere Syracuſanis; à qua voluntate Philiſti conſilio deterritus, aliquantò crudelior eſſe cœpit.

CAP. IV.

1 Qui quidèm quum à Dione ſe ſuperari videret ingenio, autoritate, amore populi; verens, nè ſi eum ſecum haberet, aliquam occaſionem ſui daret opprimendi; navem ei triremem dedit, quâ Corinthum deveheretur; oſtendens, ſe id utriuſque facere causâ, nè, quum inter ſe timerent, al-
2 teruter alterum præoccuparet. Id quum factum multi indignarentur, magnæque eſſet invidiæ tyranno, Dionyſius omnia quæ moveri poterant Dionis, in naves impoſuit, ad eúmque miſit. Sic enim exiſtimari volebat, id ſe non odio hominis, ſed ſuæ
3 ſalutis feciſſe causâ. Poſteà verò quàm audivit eum in Peloponneſo manum comparare, ſibique bellum facere conari, Areten Dionis uxorem alii nuptum dedit, filiúmque ejus ſic educari juſſit, ut indulgendo turpiſſimis imbueretur cupiditati-
4 bus. Nam puero, priuſquàm pubes eſſet, ſcorta adducebantur, vino epuliſque obruebatur, neque ullum tempus ſobrio relinquebatur. Is uſque eò vitæ ſtatum commutatum ferre non potuit, poſtquàm in patriam rediit pater (namque appoſiti erant cuſtodes, qui eum à priſtino victu deducerent)

rent) ut se à superiore parte ædium dejecerit, atque ita interierit.

CAP. V.

Sed illuc revertor. Postquam Corinthum pervenit Dion, & eodem perfugit Heraclides ab eodem expulsus Dionysio, qui præfectus fuerat equitum, omni ratione bellum comparare cœperunt. Sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannus magnarum opum putabatur: quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus non tam suis copiis quàm odio tyranni, maximo animo, duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centum peditum millibus, profectus, oppugnatum; quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeò facile perculit, ut post diem tertium, quàm Siciliam attigerat, Syracusas introïerit. Ex quo intelligi potest, nullum esse imperium tutum nisi benevolentiâ munitum. Eo tempore aberat Dionysius, & in Italia classem opperiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum: quæ res eum fefellit. Nam Dion his ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus repressit, totiúsque ejus partis Siciliæ potitus est, quæ sub Dionysii potestate fuerat; parique modo urbis Syracusarum, præter arcem, & insulam adjunctam oppido; eóque rem perduxit, ut talibus pactionibus pacem tyrannus facere vellet: Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionysius, Syracusas Apollocrates, cui maximam fidem uni habebat Dion.

1 2 3 4 5 6

CAP. VI.

1 Has tam prosperas, tàmque inopinatas res consecuta est subita commutatio; quòd fortuna suâ mobilitate, quem paulò antè extulerat, demergere est adorta; primùm in filium, de quo commemoravi suprà, sævitiam suam exercuit.
2 Nam quum uxorem reduxisset, quæ alii fuerat tradita, filiúmque vellet revocare ad virtutem à perdita luxuriâ, accepit graviſſimum parens vul-
3 nus morte filii: deinde orte dissentione inter eum & Heraclidem; qui quidem Dioni principatum non concedens, factionem comparavit. Neque is minus valebat apud optimates, quorum consensu præerat classi, quum Dion exercitum pe-
4 destrem teneret. Non tulit hoc animo æquo Dion, & versum illum Homeri retulit ex secunda rhapsodia, in quo hæc sententia est, *Non posse bene geri rempublicam multorum imperiis.* Quod dictum magna invidia consecuta est: namque aperuisse videbatur, se omnia in sua potestate esse
5 velle. Hanc ille non lenire obsequio, sed acerbitate opprimere studuit? Heraclidémque quum Syracusas venisset, interficiendum curavit.

CAP. VII.

1 Quod factum omnibus maximum timorem injecit. Nemo enim, illo interfecto, se tutum putabat. Ille autem, adversario remoto, licentiùs eorum bona, quos sciebat adversus se sen-
2 sisse, militibus dispertivit. Quibus divisis, quum quotidiani maximi fierent sumptus, celeritèr pecunia deesse cœpit; neque quò manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones. Id ejusmodi erat, ut, quum milites reconciliâsset,
3 amitteret optimates. Quarum rerum curâ frangebatur,

gebatur, & insuetus malè audiendi non equo animo ferebat, de se ab iis malè existimari, quorum paulò antè in cœlum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem, offensâ in eum militum voluntate, liberiùs loquebatur, & tyrannum non ferendum dictitabat.

CAP. VIII.

HÆc ille intuens, quum quemadmodùm 1
sedaret, nesciret, & quorsùm evaderent timeret: Callicrates quidam, civis Athenienſis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus, sine ulla religione ac fide, adit ad Dionem, & ait, eum in magno periculo esse, propter offensionem 2
populi & odium militum; quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum; quem si invenisset idoneum, facilè omnium animos cogniturum, adversarióque sublaturum, quod inimici ejus diffidentes suos sensus aperturi forent. Tali con- 3
silio probato, excipit has partes ipse Callicrates, & se armat imprudentiâ Dionis: ad eum interficiendum socios conquirit, adversarios ejus convenit, conjurationem confirmat. Res, multis 4
conscîis, quæ gereretur, elata refertur ad Aristomachen, sororem Dionis, uxorèmque Areten. Illæ timore perterritæ conveniunt, cujus de periculo timebant. At ille negat, à Callicrate fieri sibi insidias, sed illa quæ agerentur, fieri præcepto suo. Mulieres nihilo seciùs Callicratem 5
in ædem Proserpinæ deducunt, ac jurare cogunt, nihil ab illo periculi fore Dioni. Ille hac religione non modo ab incepto non deterritus, sed ad maturandum concitatus est; verens nè priùs

consilium suum apperiretur, quàm conata perfecisset.

CAP. IX.

1 Hac mente proximo die festo cum à conventu remotum se Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubuisset, consciis loca munitiora oppidi tradidit; domùm custodibus sepsit; à foribus qui non discederent, certos præfecit; navem triremem armatis ornat, Philocra-
2 tique fratri suo tradit, eámque in portu agitari jubet, ut si exercere remiges vellet; cogitans, si fortè consiliis obstitisset fortuna, ut haberet,
3 quò fugeret ad salutem. Suorum autem à numero Zacynthios adolescentes quosdam elegit, cùm audaciſſimos, tum viribus maximis; hisque dat negotium, ut ad Dionem eant inermes, sic ut conveniendi ejus gratiâ viderentur venire. Hi
4 propter notitiam sunt intromissi. At illi, ut limen ejus intrârunt, foribus obseratis, in lecto cubantem invadunt, colligant: fit strepitus, adeò ut
5 exaudiri posset foris. Hîc sicut antè sæpè dictum est, quàm invisa sit singularis potentia, & miseranda vita, qui se metui, quàm amari malunt, cuivis facilè intellectu fuit. Namque illi ipsi custodes, si propitiâ fuissent voluntate, foribus effractis conservare eum potuissent, quod illi inermes telum foris flagitantes vivum tenebant. Cui cum succurreret nemo, Lyco quidam Syracusanus per fenestras gladium dedit, quo Dion interfectus est

CAP. X.

1 Confecta cæde, quum multitudo visendi gratiâ introisset, nonnulli ab insciis pro noxiis conciduntur. Nam celeri rumore dilato Dioni

vim allatam, multi concurrerant, quibus tale facinus displicebat. Hi, falsa suspicione ducti, immerentes ut sceleratos occidunt. Hujus de morte 2
ut palàm factum est, mirabilitèr vulgi mutata est voluntas. Nam qui vivum eum tyrannum vocitârant, eundem liberatorem patriæ, tyrannique expulsorem prædicabant. Sic subitò misericordia, odio successerat, ut eum suo sanguine, si possent, ab Acherente cuperunt redimere. Itaque in urbe 3
celeberrimo loco elatus publicè, sepulchri monumento donatus est. Diem obiit circiter annos quinquaginta quinque natus; quartum post annum, quàm ex Peloponneso in Siciliam redierat.

CAP. XI.

IPHICRATES.

CAP. I.

IPHICRATES ATHENIENSIS non tam magnitudine rerum gestarum, quàm disciplinâ militari, nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solùm ætatis suæ cum primis compararetur, sed nè de majoribus natu quidèm vero quisquam anteponeretur. Multùm vero in 2
bello versatus sæpe exercitibus præfuit, nusquam culpâ malè rem gessit, semper consilio vicit; tantúmque eò valuit, ut multa in re militari partìm nova attulerit, partìm meliora fecerit. Namque 3
ille pedestria arma mutavit, quum ante illum imperatorem maximis clypeis, brevibus hastis, minutis gladiis, uterentur: ille è contrario peltam pro parma fecit, à quo postea Peltastes pedites 4
appellantur, ut ad motus concursúsque essent leviores.

viores. Haſtæ modum duplicavit, gladios longiores fecit. Idem genus loricarum mutavit, & pro ferreis atque æneis linteas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. Nam pondere detracto, quod æquè corpus tegeret & leve eſſet, curavit.

CAP. II.

1 Bellum cum Thracibus geſſit: Seuthen, ſocium Athenienſium, in regnum reſtituit. Apud Corinthum tantâ ſeveritate exercitui præfuit, ut nullæ unquam in Græcia neque exercitatiores copiæ, neque magis dicto audientes fue-
2 rint duci; in eámque conſuetudinem adduxit, ut quum prælii ſignum ab imperatore eſſet datum, ſine ducis operâ ſic ordinatæ conſiſteret, ut ſinguli à peritiſſimo imperatore diſpoſiti viderentur.
3 Hoc exercitu moram Lacedæmoniorum interfecit; quod maximè totâ celebratum eſt Græciâ. Iterùm eodem bello omnes copias eorum fugavit;
4 quo facto magnam adeptus eſt gloriam. Quum Artaxerxes Ægyptio regi bellum inferre voluiſſet, Iphicratem ab Athenienſibus petivit ducem, quem præficeret exercitui conductitio, cujus nu-
5 merus duodecim millium fuit. Quem quidem ſic omni diſciplinâ militari erudivit, ut quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appel-
6 lati ſunt, ſic Iphicratenſes apud Græcos in ſumma laude fuerint. Idem ſubſidio Lacedæmoniis profectus, Epaminondæ retardavit impetus. Nam niſi ejus adventus appropinquâſſet, non priùs Thebani Spartâ abſceſſiſſent, quàm captam incendio delêſſent.

CAP.

CAP III.

Fuit autem & animo magno, & corpore, imperatoriâque formâ, ut ipso aspectù cuivis injiceret admirationem sui: sed in labore remissus nimis, parúmque patiens, ut Theopompus memoriæ prodidit: bonus verò civis, fidèque magnâ. Quod cùm in aliis rebus declaraverit, tum maximè in Amyntæ Macedonis liberis tuendis. Namque Eurydice, mater Perdiccæ & Philippi, cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit, ejusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem, placatis in se suorum civium animis. Causam capitis semel dixit bello sociali simul cum Timotheo, eóque judicio absolutus, Menesthea filium reliquit ex Thressa natum, Coti regis filiâ. Is quum interrogaretur, Utrum pluris patrem, matrèmve faceret? Matrem, inquit. Id quum omnibus mirum videretur; at ille, Merito, inquit facio. Nam pater, quantum in se fuit, Thracem me genuit: contrà, mater Athenienſem. 1 2 3 4

XII.

CHABRIAS.

CAP. I.

Chabrias Atheniensis. Hic quoquè in summis habitus est ducibus, réſque multas memoriâ dignas gessit. Sed ex his elucet maximè inventum ejus in prælio, quod apud Thebas fecit, cum Bœotiis subsidio venisset. Namque in ea victoria fidente summo duce Agesilao, fugatis jam ab eo conductitiis catervis, re- 1

liquam phalangen loco vetuit cedere; obnixóque genu ſcuto, projectâque haſtâ, impetum excipere
2 hoſtium docuit. Id novum Ageſilaus intuens, progredi non eſt auſus, ſuóſque jam incurrentes tubâ revocavit. Hoc uſquè eò in Græcia famâ celebratum eſt, ut illo ſtatu Chabrias ſibi ſtatuam fieri voluerit, quæ publicè ei ab Athenienſibus in foro conſtituta eſt. Ex quo factum eſt, ut poſteà athletæ, cæteríque artifices his ſtatibus in ſtatuis ponendis uterentur, in quibus victoriam eſſent adepti.

CAP. II.

1 CHABRIAS autem multa in Europa bella adminiſtravit, quum dux Athenienſium eſſet: multa in Ægypto ſuâ ſponte geſſit. Nam Nectanebum adjutum profectus, regnum ei conſtituit.
2 Fecit idem Cypri, ſed publicè ab Athenienſibus Evagoræ adjutor datus; neque priùs inde diſceſſit quàm totam inſulam bello devinceret: qua ex re
3 Athenienſes magnam gloriam ſunt adepti. Interim bellum inter Ægyptios & Perſas conflatum eſt: & Athenienſes cum Artaxerxe ſocietatem habebant, Lacedæmonii cum Ægyptiis, à quibus magnas prædas Ageſilaus rex eorum faciebat. Id intuens Chabrias, quum in re nulla Ageſilao cederet, ſuâ ſponte eos adjutum profectus, Ægyptiæ claſſi præfuit: pedeſtribus copiis Ageſilaus.

CAP. III.

1 TUM præfecti regis Perſiæ legatos miſerunt Athenas queſtum, quòd Chabrias adverſum regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienſes diem certam Chabriæ præſtituerunt, quam ante domum niſi redîſſet, capitis ſe illum damnaturos denunciârunt. Hoc ille nuntio Athenas rediit,

rediit, neque ibi diutiùs eſt moratus quàm fuit neceſſe. Non enim libentèr erat ante oculos civium ſuorum; quod & vivebat lautè, & indulgebat ſibi liberaliùs, quàm ut invidiam vulgi poſſet effugere. Eſt enim hoc commune vitium in magnis liberiſque civitatibus, ut invidia gloriæ comes ſit, & libentèr de his detrahant, quos eminere videant altiùs: neque animo æquo pauperes alienam opulentium intueuntur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat, plurimùm aberat. Neque verò ſolus ille aberat Athenis libentèr, ſed omnes ferè principes fecerunt idem: quòd tantùm ſe ab invidia putabant futuros, quantùm à conſpectu ſuorum receſſiſſent. Itaque Conon plurimùm Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Leſbi, Chares in Sigæo. Diſſimilis quidem Chares horum factis & moribus, ſed tamen Athenis & honoratus & potens.

CAP. IV.

CHABRIAS autem periit bello ſociali, tali modo. Oppugnabant Athenienſes Chium. Erat in claſſe Chabrias privatus, ſed omnes, qui in magiſtratu erant, auctoritate anteibat; eúmque magìs milites, quàm qui præerant, aſpiciebant. Quæ res ei maturavit mortem: nam dum primus ſtudet portum intrare, & gubernatorem jubet eò dirigere navem, ipſe ſibi perniciei fuit. Quum enim eò penetrâſſet, cæteræ non ſunt ſecutæ. Quo facto circumfuſus hoſtium concurſu, quum fortiſſimè pugnaret, navis roſtro percuſſa cœpit ſidere. Hinc quum refugere poſſet, ſi ſe in mare dejeciſſet, quòd ſuberat claſſis Athenienſium, quæ exciperet natantem; perire maluit, quàm armis abjectis navem relinquere in qua fuerat vectus. Id cæteri facere noluerunt, qui nando in tutum

pervenerunt. At ille, præſtare honeſtam mortem turpi exiſtimans vitæ, cominùs pugnans telis hoſtium interfectus eſt.

XIII.

TIMOTHEUS.

CAP. I.

1 TIMOTHEUS CONONIS F. ATHENIENSIS. Hic à patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim diſertus, impiger, laborioſus, rei militaris peritus, neque minùs civitatis
2 regendæ. Multa hujus ſunt præclarè facta, ſed hæc maximè illuſtria: Olynthios & Byzantios bello ſubegit. Samum cepit, in qua oppugnanda ſuperiore bello Athenienſes mille & ducentâ talenta conſumpſerant: hanc ille ſine ulla publica impenſa populo reſtituit. Adverſum Cotyn bella geſſit, ab eóque mille & ducenta talenta prædæ in publicum detulit: Cyzicum obſi-
3 dione liberavit: Ariobarzani, ſimul cum Ageſilao, auxilio profectus eſt; à quo quum Laco pecuniam numeratam accepiſſet, ille cives ſuos agro atque urbibus augeri maluit, quàm id ſumere, cujus partem domum ſuam ferre poſſet. Itaque accepit Erichthonem & Seſtum.

CAP. II.

1 IDEM claſſi præfectus circumvehens Peloponneſum, Laconicam populatus, claſſem eorum fugavit. Corcyram ſub imperium Athenienſium redegit; ſocióſque idem adjunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omnéſque eas gentes,
2 quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii

monii de diutina contentione deſtiterunt: & ſuâ ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſurunt, pacémque his legibus conſtituerunt, ut Athenienſes mari duces eſſent. Quæ victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum primum aræ PACI publicè ſint factæ, ejúſque deæ pulvinar ſit inſtitutum. Cujus laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè ſtatuam in foro poſuerunt, qui honos huic uni ante hoc tempus contigit, ut quum patri populus ſtatuum poſuiſſet, filio quoque daret: Sic juxta poſita recens filii veterem patris renovavit memoriam. 3

CAP. III.

HIC cum eſſet magno natu, & magiſtratus 1
gerere deſiſſet, bello Athenienſes undique premi ſunt cœpti. Defecerat Samos, deſcierat Helleſpontus, Philippus jam tum valens Macedo, multa moliebatur; cui oppoſitus Chares cum eſſet, non ſatis in eo præſidii putabatur. Fit 2
Meneſtheus prætor, filius Iphicratis, gener Timothei, & ut bellum proficiſcatur, decernitur. Huic in conſilium dantur duo, uſu & ſapientiâ præſtantes, quorum conſilio uteretur, pater & ſocer: quod in his tanta erat autoritas, ut magna ſpes eſſet, per eos amiſſa poſſe recuperari. Hi 3
cum Samum profecti eſſent, & eodem Chares, eorum adventu cognito, cum ſuis copiis proficiſceretur, ne quid abſente ſe geſtum videretur; accidit quum ad inſulam appropinquarent, ut magna tempeſtas oriretur: quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati ſuam claſſem ſuppreſſerunt. At ille temerariâ uſus ratione non ceſſit majorum natu autoritati; &, ut, in ſua navi eſſet 4
fortuna, quo contenderat, pervenit, eodémque ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem

nuntium miſſit. Hinc malè re geſtâ, compluribus amiſſis navibus, eodèm, unde erat profectus, ſe recepit, literáſque Athenas publicè miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. Ob eam rem in crimen vocabantur: Populis acer, ſuſpicax, mobilis, adverſarius, invidus etiam potentiæ, domum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ civitatis coactus, Chalcidem ſe contulit.

CAP. IV.

1 Hujus poſt mortem, cum populum judicii ſui pœniteret, mulctæ novem partes detraxit, & decem talenta Cononem filium ejus, ad muri quandam partem reficiendam, juſſit dare. In quo fortunæ varietas eſt animadverſa. Nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex
2 ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ ſapientiſque vitæ, quum plura poſſemus proferre teſtimonia, uno erimus contenti: quod ex eo facilè conjici poterit, quàm carus ſuis fuerit. Quum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolùm amici, privatíque hoſpites ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium
3 potentiſſimus. Hic quum in patria ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit; tantíque hoſpitem fecit, ut mallet ſe capitis periculum adire, quàm Timotheo de fama dimicante deeſſe. Hunc adverſus tamen Timotheus poſteà populi juſſu bellum geſſit; patriæque ſanctiora jura, quàm hoſpitii, eſſe duxit.
4 Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium

ſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei; neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoriâ. Venio nunc ad fortiſſimum virum, maximique conſilii, omnium Barbarorum; exceptis duobus Carthaginienſibus, Hamilcare & Hannibale.

XIV.

DATAMES.

CAP. I.

De quo hæc plura referemus, quòd & obſcuriora ſunt ejus pleraquè, & ea quæ proſperè ei ceſſerunt, non magnitudine copiarum, ſed conſilii, quo tantùm non omnes ſuperabat, acciderunt. Quorùm niſi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. Datames patre Camiſſare, natione Care, matre Scythiſſa natus, primum militum numero fuit apud Artaxerxem, eorum qui regiam tuebantur. Pater ejus Camiſſares, quòd & manu fortis, & bello ſtrenuus, & regi multis locis fidelis erat repertus, habuit provinciam, partem Ciliciæ juxta Cappadociam, quam incolunt Leucoſyri. Datames militare munus fungens, primùm qualis eſſet aperuit in bello, quod rex adverſus Caduſios geſſit. Namque hic, multis millibus interfectis, magni fuit ejus operâ. Quo factum eſt, ut, quum in eo bello cecidiſſet Camiſſares, paterna ei traderetur provincia. 1 2 3 4

CAP. II

Pari ſe virtute poſteà præbuit, quum Autophradates juſſu regis bello perſequeretur eos qui defecerant. Namque ejus operâ hoſtes 1

cùm

cùm caſtra jam intrâſſent, profligati ſunt, exercitúſque reliquus conſervatus regis eſt; qua ex re
2 majoribus rebus præeſſe cœpit. Erat eo tempore Thyus dynaſtes Paphlagoniæ, antiquo genere natus à Pylæmene illo, quem Homerus Troico
3 bello à Patroclo interfectum ait. Is regi dicto audiens non erat: quam ob cauſam bello eum perſequi conſtituit, eíque rei præfecit Datamen, propinquum Paphlagonis: Namque ex fratre & ſorore erant nati: quam ob cauſam Datames omnia primùm experiri voluit, ut ſine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem cum veniſſet ſine præſidio, quòd ab amico nullas vereretur inſidias, penè interiit: nam Thyus eum clam
4 interficere voluit. Erat mater cum Datame, amita Paphlagonis: ea, quid ageretur, reſciit, filiúmque monuit. Ille fugâ periculum evitavit, bel-
5 lúmque indixit Thyo. In quo quum ab Ariobarzane, præfecto Lydiæ & Ioniæ, totiúſque Phrygiæ, deſertus eſſet, nihilo ſegniùs perſeveravit, vivumque Thyom cepit cum uxore & liberis.

CAP. III.

1 CUJUS facti nè priùs fama ad regem quàm ipſe perveniret, dedit operam. Itaque omnibus inſciis, eò ubi erat rex, venit; poſteróque die Thyum, hominem maximi corporis, terribiliſque faciei, (quòd & niger, & capillo
2 longo, barbâque erat prolixâ) optima veſte contexit, quam ſatrapæ regii gerere conſueverant; ornavit etiam torque, & armillis aureis, cæteróque regio cultu: ipſe agreſti duplicíque amiculo circumdatus, hirtâque tunicâ gerens in capite galeam venatoriam, dextrâ manu clavam, ſiniſtrâ copulam, quâ vinctum ante ſe Thyum age-
3 bat, ut ſi feram beſtiam captam duceret. Quem

quum omnes aſpicerent propter novitatem ornatûs, ignotámque formam, ob eámque rem magnus eſſet concurſus, fuit non nemo, qui agnoſceret Thyum, regique nuntiaret. Primò non ac- 4
credidit. Itaque Pharnabazum miſit exploratum; à quo ut rem geſtam comperit, ſtatim admitti juſſit, magnoperè delectatus cùm facto, tum ornatu: in primis quod non vilis rex in poteſtatem inopinanti venerat. Itaque magnificè Datamen 5
donatum ad exercitum miſit, qui tum contrahebatur, duce Pharnabazo & Tithrauſte, ad bellum Ægyptium, paríque eum atque illos imperio eſſe juſſit. Poſtea verò quàm Pharnabazum rex revocavit, illi ſumma imperii tradita eſt.

CAP. IV.

Hic cum maximo ſtudio compararet exerci- 1
tum, Ægyptùmque proficiſci pararet, ſubito à rege literæ ſunt ei miſſæ, ut Aſpim aggrederetur, qui Cataoniam tenebat; quæ gens jacet ſupra Ciliciam, confinis Cappadociæ. Nam- 2
que Aſpis ſaltuoſam regionem, caſtelliſque munitam incolens, non ſolum imperio regis non parebat, ſed etiam finitimas regiones vexabat & quæ regi portarentur abripiebat. Datames, etſi 3
longè aberat, ab his regionibus, & à majore re abſtrahebatur; tamen regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, ſed viris fortibus, navem conſcendit, exiſtimans, id quod accidit, faciliùs ſe imprudentem parvâ manu oppreſſurum, quàm paratum, quamvis magno exercitu. Hinc delatus in Ciliciam, egreſſus inde, 4
dies noctéſque iter faciens, Taurum tranſiit, eóque, quó ſtuduerat, venit. Quærit, quibus locis ſit Aſpis; cognoſcit, haud longè abeſſe, profectùmque eum venatum. Quem dum ſpeculatur,

adventûs

adventûs ejus cauſa cognoſcitur. Piſidas, cum iis quos ſecum habebat, ad reſiſtendum Aſpis
5 comparet. Id Datames ubi audivit, arma capit, ſuóſque ſequi jubet, ipſe equo concitato ad hoſtem vehitur. Quem procul Aſpis conſpiciens ad ſe ferentem, pertimeſcit, atque à conatu reſiſtendi deterritus, ſeſe dedit. Hunc Datames victum ad regem ducendum tradit Mithridati.

CAP. V.

1 Hæc dum geruntur, Artaxerxes reminiſcens à quanto bello, ad quam parvam rem principem ducem miſiſſet, ſe ipſum reprehendit, & nuntium ad exercitum Acen miſit, quòd nondum Datamen profectum putabat, qui ei diceret, nè ab exercitu diſcederet. Hic priuſquàm perveniret, quò erat profectus in itinere convenit, qui
2 Aſpim ducebant. Quâ celeritate cum magnam benevolentiam regis Datames conſecutus eſſet, non minorem invidiam aulicorum excepit, quòd illum unum pluris quàm ſe omnes fieri videbant; quo facto cuncti ad eum opprimendum conſenſerunt. Hæc Pandates, gazæ cuſtos regiæ, amicus Datami, per ſcripta ei mittit. In quibus docet, eum magno fore periculo, ſi quid illo
4 imperante in Ægypto adverſi accidiſſet. Namque eam eſſe conſuetudinem regum, ut caſus adverſos hominibus tribuant, ſecundas fortunæ ſuæ; quo facilè fieri, ut impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res malè geſtæ nuntientur: illum hoc majore fore diſcrimine, quòd quibus rex maximè obediat, eos habeat inimiciſſimos. Talibus ille literis cognitis, cùm jam
5 ad exercitum Acæum veniſſet, quòd non ignorabat ea verè ſcripta, deſciſcere à rege conſti-
6 tuit: neque tamen quicquam fecit, quod fide

ſua

ſuâ eſſet indignum. Nam Mandroclem Magnetem exercitui præfecit: ipſe cum ſuis in Cappadociam diſcedit, conjunctámque huic Paphlagoniam occupat, celans quâ voluntate eſſet in regem; clam cum Ariobarzane facit amicitiam, manum comparat, urbes munitas ſuis tuendas tradit.

CAP. VI.

SED hæc propter hyemale tempus minùs proſperè ſuccedebant. Audit Piſidas quaſdam copias adverſus ſe parare; filium eò Arſidæum cum exercitu mittit. Cadit in prælio adoleſcens, proficiſcitur eò pater, non ita cum magna manu, celans quantum vulnus accepiſſet; quòd priùs ad hoſtem pervenire cupiebat, quàm de re male geſtâ fama ad ſuos perveniret; ne, cognitâ filii morte, animi debilitarentur militum. Quò contenderat, pervenit, hiſque locis caſtra ponit, ut neque circumveniri multitudine adverſariorum poſſet, neque impediri, quò minùs ipſe ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes ſocer ejus, præfectus equitum. Is deſperatis generi rebus, ad hoſtes transfugit. Id Datames ut audivit, ſenſit, ſi in turbam exiſſet, ab homine tam neceſſario ſe relictum, futurum ut cæteri conſilium ſequerentur; in vulgus edit, ſuo juſſu Mithrobarzanem profectum pro perfuga, quò faciliùs receptus interficeret hoſtes. Quare relinqui eum non par eſſe, ſed omnes confeſtim ſequi: quod ſi animo ſtrenuo feciſſent, futurum ut adverſarii non poſſent reſiſtere, quum & intra vallum & foris cæderentur. Hac re probatâ, exercitum educit, Mithrobarzanem perſequitur, cui dum ad hoſtes pervenerat, Datames ſigna inferri jubet.

1 2 3 4 5

Piſidæ

6 Pisidæ, nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas malâ fide compositóque feciſſe, ut recepti eſſent majori calamitati. Primùm eos adoriuntur. Illi, cùm quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti ſunt cum iis pugnare ad quos tranſierant, ab hísque ſtare quos reliquerant. Quibus quum neutri parcerent, celeriter
7 ſunt conciſi. Reliquos Pisidias reſiſtentes Datames invadit, primo impetu pellit, fugientes perſequi-
8 tur, multos interficit, caſtra hoſtium capit. Tali conſilio uno tempore & proditores perculit, & hoſtes profligavit: &, quod ad ſuam perniciem fuerat cogitatum, id ad ſalutem convertit. Quo neque acutiùs ullius imperatoris cogitatum, neque celeriùs factum uſquam legimus.

CAP. VII.

1 Ab hoc tamen viro Syſinas maximus natu filius deſciit, ádque regem tranſiit, & de
2 defectione patris detulit. Quo nuntio Artaxerxes commotus, quòd intelligebat ſibi cum viro forti ac ſtrenuo negotium eſſe, qui, quum cogitâſſet, facere auderet; & priùs cogitare quàm conari conſuêſſet. Antophradatem in Cappadociam mittit. Hic nè intrare poſſet ſaltum in quo Ciliciæ portæ ſunt ſitæ, Datames præoccupare
3 ſtuduit. Sed tam ſubitò copias contrahere non potuit. A qua re repulſus, cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hoſtibus, neque præteriret adverſarius, quin ancipitibus locis premeretur; & ſi dimicare cum eo vellet, non multùm obeſſe multitudo hoſtium ſuæ paucitati poſſet.

CAP.

CAP. VIII.

HÆC etsi Autophradates videbat, tamen 1
statuit, potiùs congredi, quàm cum tantis copiis refugere, aut tam diu uno loco sedere. Habebat barbarorum equitum viginti, peditum 2
centum millia, quos illi Cardaces appellant, ejusdémque generis tria funditorum, præterea Cappadocum octo, Armeniorum decem, Paphlagonum quinque, Phrygum decem, Lydorum quinque, Aspendiorum & Pisidarum circiter tria, Cilicum duo, Captianorum totidem, ex Græcia conductorum tria millia, levis armaturæ maximum numerum. Has adversùs copias spes om- 3
nis consistebat Datami in se, locíque naturâ. Namque hujus partem non habebat vigesimam militum: quibus fretus conflixit, adversariorùmque multa millia concidit, quum de ipsius exercitu non ampliùs hominum mille cecidissent. Quam ob causam postero die tropæum posuit, quo loco pridiè pugnatum erat. Hinc cum castra 4
movisset, inferior copiis, superior omnibus præliis discedebat; quòd nunquam manum consereret, nisi quum adversarios locorum angustiis clausisset: quod perito regionum, callidéque cogitanti sæpè accidebat. Autophradates, quum bellum duci 5
majore regis calamitate, quàm adversariorum videret, ad pacem amicitiámque hortatus est, ut cum rege in gratiam rediret. Quam ille etsi non fidam fore putabat, tamen conditionem accepit, seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod rex adversus Datamen susceperat, sedatum, Autophradates in Phrygiam se recepit.

CAP.

IX.

1 At rex quod implacabile odium in Datamen
ſuſceperat, poſtquàm bello eum opprimi
non poſſe animadvertit, inſidiis interſicere ſtuduit,
2 quas ille pleraſque vitavit. Sicut quum nuncia-
tum eſſet, quoſdam ſibi inſidiari, qui in amico-
rum erant numero: de quibus quòd inimici detu-
lerant, neque credendum, neque negligendum
putavit: experiri voluit, verum falsùmne ſibi
3 eſſet relatum. Itaque eò profectus eſt, in quo iti-
nere futuras inſidias illi dixerant. Sed elegit cor-
pore & ſtaturâ ſimillimum ſui eìque veſtitum ſu-
um dedit, atque eò loci ire quò ipſe conſueverat,
juſſit. Ipſe autem ornatus veſtitu militari inter
4 corporis cuſtodes iter facere cœpit. At inſidiato-
res, poſtquàm in eum locum agmen pervenit,
decepti ordine atque veſtitu, in eum faciunt im-
petum, qui ſuppoſitus erat. Prædixerat autem
his Datames cum quibus iter faciebat, ut parati
eſſent facere quod ipſum vidiſſet. Ipſe, ut concur-
rentes inſidiatores animadvertit, tela in eos con-
5 jecit: hoc idem quum univerſi feciſſent, priuſ-
quàm pervenirent ad eum, quem aggredi vole-
bant, conflixi ceciderunt.

CAP. X.

1 Hic tamen tam callidus vir extremo tempore
captus eſt Mithridatis, Ariobarzanis filii,
dolo: namque is pollicitus eſt regi, ſe eum in-
terfecturum, ſi ei rex promitteret, ut quodcun-
que vellet, liceret impunè facere; fidémque de
2 ea re, more Perſarum, dextrâ dediſſet. Hanc ut
accepit, ſimulat ſe ſuſcepiſſe cum rege inimici-
tiam, copias parat, & abſens amicitiam cum Da-
tame

tame facit, regis provinciam vexat, caſtella expugnat, magnas prædas capit; quarum partem ſuis diſpertit, partem ad Datamen mittit. Pari modo complura caſtella ei tradit. Hæc diu faciendo, perſuaſit homini, ſe infinitum adverſus regem ſuſcepiſſe bellum; quum nihilo magis, nè quam ſuſpicionem illi præberet infidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conſpectum venire ſtuduit. Sic abſens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, ſed odio communi, quod erga regem ſuſceperant, contineri viderentur. 3

CAP. XI.

Id quum ſatis ſe confirmâſſe arbitratus eſt, certiorem facit Datamen, tempus eſſe majores exercitus parari, & bellum cum ipſo rege ſuſcipi; de qua re, ſi ei videretur, quo loco vellet, in colloquium veniret. Probatâ re, colloquendi tempus ſumitur, locúſque quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribuſque locis ſeparatim gladios obruit, eâque loca diligenter notat. Ipſo autem colloquendi die, utrique, locum qui explorarent, atque ipſos ſcrutarentur, mittunt. Deinde ipſi ſunt congreſſi. Hic quum aliquandiu in colloquio fuiſſent, & diverſi diſceſſiſſent, jámque procul Datames abeſſet, Mithridates, priuſquàm ad ſuos perveniret, nè quam ſuſpicionem pararet, in eundem locum revertitur, atque ibi, ubi telum erat poſitum, reſedit, ut ſi à laſſitudine cuperet acquieſcere: Datamémque revocavit, ſimulans ſe quiddam in colloquio eſſe oblitum. Interim telum, quod latebat, protulit, nudatùmque vaginâ veſte texit, ac Datami venienti ait, digredientem ſe animadvertiſſe locum quendam, qui erat in conſpectu, ad caſtra ponenda 1 2 3 4

5 ponenda esse idoneum. Quem quum digito monstraret, & ille conspiceret, aversum ferro transfixit, & priusquàm quisquam posset succurrere, interfecit. Ita ille vir, qui multos consilio, neminem perfidiâ ceperat, simulatâ captus est amicitiâ.

XV.

EPAMINONDAS.

CAP. I.

1 EPAMINONDAS, POLYMNI F. THEBANUS. De hoc priusquâm scribamus, hæc præcipienda videntur lectoribus, nè alienos mores ad suos referant, néve ea, quæ ipsis leviora sunt pari modo apud cæteros fuisse arbi-
2 trentur. Scimus enim musicen nostris moribus abesse à principis personâ; saltare etiam in vitiis poni: quæ omnia apud Græcos & grata, &
3 laude digna dicuntur. Quum autem exprimere imaginem consuetudinis atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere,
4 quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primùm de genere ejus; deinde quibus disciplinis, & à quibus sit eruditus; tum de moribus, ingeniique facultatibus, & si qua alia digna memoriâ erunt; postremò de rebus gestis, quæ à plurimis omnium anteponuntur virtutibus.

CAP. II.

1 NATUS igitur patre, quo diximus, honesto genere, pauper jam à majoribus relictus, eruditus autem sic, ut nemo Thebanus magis:

Nam

Nam & citharizare, & cantare ad chordarum ſonum doctus eſt à Dionyſio, qui non minore fuit in muſicis gloria, quàm Damon, aut Lamprus, quorum pervulgata ſunt nomina; carmina cantare tibiis, ab Olympiodoro; ſaltare à Calliphrone. At philoſophiæ preceptorem habuit 2
Lyſim Tarentinum, Pythagoræum; cui quidem ſic fuit deditus, ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit; nèque prius eum à ſe dimiſerit, quàm doctrinis tantò anteceſſit condiſcipulos, ut facilè intelligi poſſet, pari modo ſuperaturum omnes in cæteris artibus. Atque hæc ad noſtram con- 3
ſuetudinem ſunt levia, & potiùs contemnenda; at in Græcia utique olim magnæ laudi erant. Poſtquàm ephebus factus eſt, & palæſtræ dare 4
operam cœpit, non tam magnitudini virium ſervivit, quàm velocitati; illam enim ad athletarum uſum, hanc ad belli exiſtimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimùm currendo 5
& luctando ad eum finem, quoad ſtans complecti poſſet, atque contendere. In armis plurimum ſtudii conſumebat.

CAP. III.

Ad hanc corporis firmitatem plura etiam ani- 1
mi bona acceſſerant. Erat enim modeſtus, prudens, gravis, temporibus ſapientèr utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo; adeò veritatis diligens, ut nè joco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patiénſque admirandum 2
in modum; non ſolum populi, ſed etiam amicorum ferens injurias; in primiſque commiſſa celans; quod interdum non minùs prodeſt, quàm diſertè dicere. Studioſus audiendi; ex hoc enim facillimè diſci arbitrabatur. Itaque quum in cir- 3
culum

culum veniſſet, in quo aut de republica diſputaretur, aut de philoſophia ſermo haberetur, nunquam indè priùs diſceſſit, quàm ad finem ſermo eſſet
4 deductus. Paupertatem adeò facilè perpeſſus eſt ut de republica nihil præter gloriam ceperit. Amicorum in ſe tuendo caruit facultatibus: fide ad alios ſublevandos ſæpè ſic uſus eſt, ut poſſit judicari, omnia ei cum amicis fuiſſe communia.
5 Nam quum aut civium ſuorum aliquis ab hoſtibus eſſet captus, aut virgo amici nobilis propter paupertatem collocari non poſſet, amicorum concilium habebat, & quantum quiſque daret, pro
6 cujuſque facultatibus, imperabat; eámque ſummam quum faceret, priuſquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quærebat, ad eos qui conferebant; eique ut ipſi numerarent, faciebat; ut ille, ad quem ea res perveniebat, ſciret, quantum cuique deberet.

CAP. IV.

1 TENTATA autem ejus eſt abſtinentia à Diomedonte Cyziceno. Namque is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecuniâ corrumpendum ſuſceperat. Hic magno cum pondere auri Thebas venit, & Micythum adoleſcentulum quinque talentis ad ſuam perduxit voluntatem, quem tum
2 Epaminondas plurimùm diligebat. Mycythus Epaminondam convenit, & cauſam adventûs Diomedontis oſtendit. At ille Diomedonte coram, *Nihil*, inquit, *opus pecuniâ eſt. Nam ſi ea rex vult, quæ Thebanis ſunt utilia, gratis facere ſum paratus: ſin autem contraria, non habet auri atque argenti ſatis; namque orbis terrarum*
3 *divitias accipere nolo, pro patriæ charitate. Te, qui me incognitum tentâſti, tuique ſimilem exiſtimâſti, non miror; tibi igneſco, ſed egredere propere,*

pere, nè alios corrumpas, quum me non potueris. Tu, Micythe, argentum huic redde, aut, nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui. Hunc 4
Diomedon cùm rogaret, ut tutò exire, suáque quæ attulisset, liceret efferre; *Istud,* inquit *faciam; neque tuâ causâ, sed meâ; ne, si tibi sit pecunia adempta, aliquis dicat, ad me ereptum perveniſſe, quod delatum accipere noluissem:* à quo cùm quæsisset, quò se duci vellet, & ille 5
Athenas dixisset, præsidium dedit, ut eò tutò perveniret. Neque verò id satìs habuit, sed etiam ut inviolatus in navem ascenderet per Chabriam Athenienſem (de quo suprà mentionem fecimus) effecit. Abstinentiæ erit hoc satìs testimonium: 6
Plurima quidem proferre possemus, sed modus adhibendus est: quoniam uno hoc volumine vitas excellentium virorum complurium concludere constituimus, quorum separatim multis millibus versuum complures scriptores ante nos explicârunt.

CAP. V.

Fuit & disertus, ut nemo Thebanus ei par 1
esset eloquentiâ; neque minùs concinnus in brevitate respondendi, quàm in perpetua oratione ornatus. Habuit obtrectatorem Menecli- 2
dem quendam, indidem Thebis, adversarium in administrandâ republicâ, satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet: namque illi genti plus inest virium quàm ingenii. Is, quòd in re 3
militari florere Epaminondam videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, nè illius imperatoris opera desideraretur. Huic ille, *Fallis,* inquit, *verbo cives tuos, quòd hos à bello avocas: otii enim nomine servitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaque qui eâ diutinâ volunt frui, bello exercitati esse debent. Quare, si*

principes Græciæ esse vultis, castris est vobis uten-
5 *dum, non palæstrâ.* Idem ille Meneclides cum huic objicerit, quòd liberos non haberet, neque uxorem duxisset; maximèque insolentiam, quòd sibi Agamemnonis belli gloriam videretur consecutus: at ille, *Desine*, inquit, *Meneclide, de uxore mihi exprobare: nam nullius in ista re mi-*
6 *nùs, quam tuo uti consilio volo.* (Habebat enim Meneclides suspicionem adulterii) *Quòd autem me Agamemnonem æmulari putas, falleris. Namque ille cum universa Græcia vix decem annis unam cepit urbem; ego contrà ex una urbe nostra, diêque uno, totam Græciam, Lacedæmoniis fugatis, liberavi.*

CAP. VI.

1 IDEM quum in conventum venisset Arcadum, petens ut societatem cum Thebanis & Argivis facerent; contráque Callistratus Atheniensium legatus, qui eloquentiâ omnes eo præstabat tempore, postularet, ut potiùs amicitiam sequerentur Atticorum; & in oratione sua multa invectus esset in Thebanos & Argivos, in eisque
2 hoc posuisset, *Animadvertere debere Arcades, quales utraque civitas cives procreâsset, ex quibus de cæteris possent judicare: Argivos enim fuisse Orestem & Alcmæonem, matricidas: Thebis Oedipum natum, qui cum patrem suum interfeci-*
3 *sset, ex matre liberos procreavit.* Hîc in respondendo Epaminondas, cum de cæteris perorâsset, postquàm ad illa duo opprobria pervenit, *Admirari se*, dixit; *stultitiam rhetoris Attici, qui non animadvertit innocentes illos natos, domi scelere admisso, quum patriâ essent pulsi, receptos esse ab*
4 *Athenienses.* Sed maximè ejus eloquentia eluxit Spartæ, legati ante pugnam Leuctricam: quò

quum

quum omnium ſociorum conveniſſent legati, coram frequentiſſimo legatorum conventu, ſic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concuſſerit, quàm Leuctricâ pugnâ. Tum enim perfecit, quod pòſt apparuit, ut auxilio ſociorum Lacedæmonii privarentur.

CAP. VII.

FUISSE patientem, ſuorúmque injurias ferentem civium, quòd ſe patriæ iraſci nefas eſſe duceret, hæc ſunt teſtimonia. Quum eum propter invidiam cives præficere exercitui noluiſſent, dúxque eſſet delectus belli imperitus, cujus errore eò eſſet deducta illa multitudo militum, ut omnes de ſalute pertimeſcerent, quòd locorum anguſtiis clauſi ab hoſtibus obſidebantur; deſiderari cœpta eſt Epaminondæ diligentia: erat enim ibi privatus numero militum: à quo quum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumeliæ; & exercitum, obſidione liberatum, domum reduxit incolumem. Neque verò hoc ſemèl fecit, ſed ſæpius. Maximè autem fuit illuſtre, quum in Peloponneſum exercitum duxiſſet adverſus Lacædæmonios, haberétque collegas duos, quorum alter erat Pelopidas, vir fortis ac ſtrenuus. Hîc quum criminibus adverſariorum omnes in invidiam veniſſent, ob eámque rem imperium his eſſet abrogatum, atque in eorum locum alii prætores ſucceſſiſſent, Epaminondas plebiſcito non paruit, idémque ut facerent perſuaſit collegis, & bellum, quod ſuſceperat, geſſit. Namque animadvertebat, ubi id feciſſet, totum exercitum propter prætorum imprudentiam, inſcitiámque belli, periturum. Lex erat Thebis, quæ morte multabat,

1 2 3 4 5

multabat, si quis imperium diutiùs retinuisset, quàm lege præfinitum foret: hanc Epaminondas quum reipublicæ conservandæ causâ latum videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; & quatuor mensibus diutiùs, quàm populus jusserat, gessit imperium.

CAP. VIII.

1 Postquam domum reditum est, collegæ ejus hoc crimine accusabantur. Quibus ille permisit, omnem ut causam in se transferrent, suâque operâ factum contenderent, ut legi non obedirent. Quâ defensione illis periculo liberatis, nemo Epaminondam responsurum putabat, quod
2 quid diceret, non haberet. At ille in judicium venit: nihil illorum negavit quæ adversarii crimini dabant, omniáque, quæ collegæ dixerant, confessus est; neque recusavit, quo minùs legis pœnam subiret; sed unum ab iis petivit, ut in peri-
3 culo suo conscriberent, *Epaminondas à Thebanis morte multatus est, quòd eos coëgit apud Leuctra superare Lacedæmonios; quos ante se imperatorem, nemo Bœotiorum ausus fuit aspicere in acie; quódque uno prælio non solum Thebas ab interitu retraxit, sed etiam universam Græciam in libertatem vindicavit; eóque res utrorumque peraxit, ut Thebani Spartam oppugnarent, Lacedæmonii satis haberent si salvi esse possent: neque priùs bellare destitit, quàm Messenâ constitutâ urbem eorum obsidione clausit.* Hæc cùm dixisset,
5 risus omnium cum hilaritate coortus est; neque quisquam judex ausus est de eo ferre suffragium. Sic à judicio captis maximâ discessit gloriâ.

CAP.

CAP. IX.

HIC extremo tempore imperator apud Mantineam quum acie instructâ audaciùs instaret hostibus, cognitus à Lacedæmoniis, quòd in ejus unius pernicie patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt; neque priùs abscesserunt, quàm magnâ cæde factâ, multísque occisis, fortissimè ipsum Epaminondam pugnantem, sparo eminùs percussum, concidere viderunt. Hujus casu aliquantùm retardati sunt Bœotii: neque tamen priùs pugnâ excesserunt, quàm repugnantes profligârunt. At Epaminondas, quum animadverteret mortiferum se vulnus accepisse, simulque si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim emissurum; usque eò retinuit, quoad renunciatum est, vicisse Bœotios. Id postquam audivit, *Satis*, inquit, *vixi*; *invictus enim morior*. Tum ferro extracto confestim exanimatus est. 1 2 4

CAP. X.

HIC uxorem nunquam duxit: in quo quum reprehenderetur à Pelopida, qui filium habebat infamem; malèque eum in eo patriæ consulere diceret, quòd liberos non relinqueret: *Vide*, inquit, *nè tu pejùs consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. Neque verò stirps mihi potest deesse; namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quæ non modò mihi superstes, sed etium immortalis sit necesse est.* Quo tempore, duce Pelopida, exules Thebas occupaverunt, & præsidium Lacedæmoniorum ex arce expulerunt; Epaminondas, quam diu facta est cædes civium, domi se retinuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, nè manus suorum sanguine cruentaret: namque omnem civilem 1 2 3

victoriam funeſtam putabat. Idem poſtquam apud Cadmeam pugnari cum Lacedæmoniis cœ-
4 pit, in primis ſtetit. Hujus de virtutibus vitâque ſatis erit dictum, ſi hoc unum adjunxero, quod nemo erat inficias: Thebas, & ante Epaminondam natum, & poſt ejus interitum, perpetuo alieno patuiſſe imperio; contra ea, quamdiu ille præfuerit reipublicæ, caput fuiſſe totius Græciæ. Ex quo intelligi poteſt, unum hominem pluris quàm civitatem fuiſſe.

XVI.

PELOPIDAS,

CAP. I.

1 PELOPIDAS THEBANUS, magis hiſtoricis, quàm vulgo, notus: cujus de virtutibus dubito quemadmodùm exponam; quòd vereor, nè, ſi res explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, ſed hiſtoriam videar ſcribere; ſi tantummodò ſummas attigero, nè rudibus literarum Græcarum minùs lucidè appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantùm potero; & medebor cùm ſatietati, tùm
2 ignorantiæ lectorum. Phœbidas Lacedæmonius, quum exercitum Olynthum duceret, itérque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadmea nominatur, occupavit, impulſu perpaucorum Thebanorum, qui adverſariæ factioni quò faciliùs reſiſterent, Laconum rebus ſtudebant; idque ſuo privato, non publico, fecit conſilio.
3 Quo facto, eum Lacedæmonii ab exercitu removerunt, pecuniâque multârunt; neque eò magis arcem Thebanis reddiderunt, quòd, ſuſceptis inimicitiis, ſatiùs ducebant eos obſideri, quàm

quàm liberari. Nam poſt Peloponneſium bellum, Athenáſque devictas, cum Thebanis ſibi rem eſſe ex ſtimabant; & eos eſſe ſolos, qui adversùs reſiſtere auderent. Hac mente amicis ſuis ſummas poteſtates dederant, alterius factionis principes partim interfecerant, alios in exilium ejecerant: in quibus Pelopidas hic, de quo ſcribere exorſi ſumus, pulſus, patriâ carebat.

CAP. II.

Hi omnes ferè Athenas ſe contulerant, non 1
quo ſequerentur otium, ſed, ut quemque ex proximo locum fors obtuliſſet, eo patriam recuperare niterentur. Itaque quum tempus eſt viſum rei gerendæ, communiter cum his, qui Thebis idem ſentiebant, diem delegerunt, ad inimicos opprimendos civitatémque liberandam, eum quo maximi magiſtratus ſimul conſueverant epulari. Magnæ ſæpè res non ita magnis copiis ſunt geſtæ: 3
ſed profectò nunquam tam tenui initio tantæ opes ſunt profligatæ. Nam duodecim adoleſcentuli coïerunt ex his qui exilio erant multati, quum omninò non eſſent ampliùs centum, qui tanto ſe offerrent periculo; quâ paucitate perculſa eſt Lacedæmoniorum potentia. Hi enim non magis 4
adverſariorum factioni, quàm Spartanis, eo tempore bellum intulerunt, qui principes erant totius Græciæ: quorum imperii majeſtas, neque ita multò pòſt, Leuctrica pugna ab hoc initio perculſa, concidit. Illi igitur duodecim, quorum erat 5
dux Pelopidas, quum Athenis interdiù exiſſent, ut veſperaſcente cœlo Thebas poſſent pervenire, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, veſtitu agreſti, quo minore ſuſpicione facerent iter. Qui quum tempore ipſo, quo ſtuduerant,

perveniſſent, domum Charonis devenerunt, à quo & tempus & dies erat datus.

CAP. III.

1 Hoc loco libet interponere, etſi ſejunctum à re poſitâ eſt, *nimia fiducia quantæ calamitati ſoleat eſſe.* Nam magiſtratuum Thebanorum ſtatim ad aures pervenit, exules in urbem deveniſſe. Id illi, vino epuliſque dediti, uſque eo deſpexerunt, ut nè quærere quidem de tanta re la-
2 borarent. Acceſſit etiam quod magis aperiret eorum dementiam. Allata eſt enim epiſtola Athenis ab Archia hierophante Archiæ, qui tum maximum magiſtratum Thebis obtinebat; in qua omnia de profectione exulum perſcripta erant. Quæ quum jam accubanti in convivio eſſet data, ſicut erat ſignata, in pulvinum ſubjiciens,
3 *In craſtinum,* inquit, *differo res ſeverus.* At illi omnes, quum jam nox proceſſiſſet, vinolenti, ab exulibus, duce Pelopida, ſunt interfecti. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatémque vocato, non ſolùm qui in urbe erant, ſed etiam undique ex agris concurrerunt, præſidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt, patriam obſidione liberaverunt; auctores Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium ejecerunt.

CAP. IV.

1 Hoc tam turbido tempore, ſicut ſuprà docuimus, Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum eſt, domi quietus fuit. Itaque hæc liberandarum Thebarum propria laus eſt Pelopidæ: cæteræ ferè omnes communes cum
2 Epaminonda. Namque in Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit dux delectæ manus,

manus, quæ prima phalangem proſtravit Laconum. Omnibus præterea periculis affuit: ſicut 3
Spartam quum oppugnavit, alterum tenuit cornu; quòque Meſſena celeriùs reſtitueretur, legatus in Perſas profectus eſt. Denique hæc fuit altera perſona Thebis, ſed tamen ſecunda, ita ut proxima eſſet Epaminondæ.

CAP. V.

CONFLICTATUS autem eſt cum adverſa fortu- 1
na. Nam initio, ſicut oſtendimus, exul patriâ caruit; & quum Theſſaliam in poteſtatem Thebanorum cuperet redigere, legationíſque jure ſatìs tectum ſe arbitraretur, quod apud omnes gentes ſanctum eſſe conſuêſſet: à tyranno Alexandro Pheræo ſimul cum Iſmenia comprehenſus in vincula conjectus eſt. Hunc Epaminondas re- 2
cuperavit, bello perſequens Alexandrum. Poſt id factum, nunquam is animo placari potuit in eum, à quo erat violatus. Itaque perſuaſit Thebanis, ut ſubſidio Theſſaliæ proficiſcerentur, tyrannóſque ejus expellerent. Cujus belli quum ei ſumma 3
eſſet data, eóque cum exercitu profectus eſſet, non dubitavit, ſimulac conſpexit hoſtem conſligere. In quo prælio Alexandrum ut animadvertit, in- 4
cenſus irâ, equum in eum concitavit, procùlque digreſſus à ſuis, conjectu telorum confoſſus concidit. Atque hoc ſecundâ victoriâ accidit; nam jam inclinatæ erant tyrannorum copiæ. Quo facto, omnes Theſſaliæ civitates interfectum Pelopidam coronis aureis & ſtatuis æneis, liberóſque multo agro donârunt.

XVII.

AGESILAUS.

CAP. I.

1 AGESILAUS LACEDÆMONICUS, cùm à cæteris ſcriptoribus, tum eximiè à Xenophonte Socratico collaudatus eſt: eo enim uſus eſt familiariſſimè. Hic primùm de regno cum Leotychide, fratris filio habuit contentionem. Mos eſt enim majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent ſemper reges, nomine magis quàm imperio, ex duabus familiis Proclis & Euryſthenis, qui principes ex progenie Her-
3 culis Spartæ reges fuerunt. Harum ex altera in alterius familiæ locum fieri non licebat; itaque uterque ſuum retinebat ordinem. Primùm ratio habebatur, qui maximus natu eſſet ex liberis ejus qui regnans deceſſiſſet. Sin is virilem ſexum non reliquiſſet, tunc eligebatur, qui
4 proximus eſſet propinquitate. Mortuus erat Agis rex, frater Ageſilai. Filium reliquerat Leotychidem, quem ille natum non agnôrat; eundem moriens ſuum eſſe dixerat. Is de honore regni cum Ageſilao ſuo patruo contendit: neque id quod pe-
5 tivit conſecutus eſt. Nam Lyſandro ſuffragante, homine, ut oſtendimus ſuprà, factioſo, & his temporibus potente, Ageſilaus antelatus eſt.

CAP. II.

1 HIC, ſimulatque imperii potitus eſt, perſuaſit Lacedæmoniis, ut exercitum emitterent in Aſiam, bellúmque regi facerent; docens ſatiùs eſſe in Aſiâ quàm in Europa dimicare. Namque fama exierat, Artaxerxem comparare claſſem,

classem, pedestrésque exercitus, quos in Græciam mitteret. Datâ potestate, tantâ celeritate 2
usus est, ut priùs in Asiam cum copiis perveniret, quàm regii satrapæ eum scirent profectum. Quo factum est, ut omnes imparatos imprudentésque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui 3
summum imperium tum inter præfectos habebat regios, inducias à Lacone petivit, simulans, se dare operam ut Lacedæmoniis cum rege conveniret; re autem verâ ad copias comparandas: eásque impetravit trimestres. Juravit autem uter- 4
que, se sine dolo inducias conservaturum. In qua pactione summâ fide mansit Agesilaus: contra ea, Tissaphernes nihil aliud quàm bellum comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen jusjurandum servabat, multùmque in eo se consequi dicebat, quòd Tissaphernes perjurio suo & homines suis rebus abalienaret, & deos sibi iratos redderet: se autem servatâ religione confirmare exercitum, quum animadverteret deorum numen facere secum, hominésque sibi consiliari amiciores, quod his studere consuêssent, quos conservare fidem viderent.

CAP. III.

Postquam induciarum præteriit dies, barba- 1
rus non dubitans, quòd ipsius erant plurima domicilia in Caria, & ea regio his temporibus multò putabatur locupletissima, eò potissimùm hostes impetum facturos, omnes suas copias eò contraxerat. At Agesilaus in Phrygiam se con- 2
vertit, eámque priùs depopulatus est, quàm Tissaphernes usquam se moveret. Magnâ prædâ militibus locupletatis, Ephesum hyematum exercitum reduxit; atque ibi officinis armorum institutis, magnâ industriâ bellum apparavit. Et quo studiosiùs armarentur, insigniúsque ornarentur,

præmia propoſuit, quibus donarentur, quorum
3 egregia in ea re fuiſſet induſtria. Fecit idem in exercitationum generibus, ut qui cæteris præſtitiſſent, eos magnis afficeret muneribus. His igitur rebus effecit, ut & ornatiſſimum & exercitatiſſimum, haberet exercitum. Huic cum tempus eſſet viſum, copias extrahere ex hybernaculis, vidit, ſi quò eſſet iter facturus, palam pronuntiâſſet, hoſtes non credituros, aliaſque regiones præſidiis occupaturos, nec dubitaturos aliud eſſe facturum ac pronuntiâſſet. Itaque quum ille Sardeis iturum ſe dixiſſet, Tiſſaphernes eandem Cariam defendendam putavit. In quo quum eum opinio fefelliſſet, victúmque ſe vidiſſet conſilio, ſerò ſuis præſidio profectus eſt, Nam cùm illo veniſſet, jam Ageſilaus, multis locis expugnatis, magna erat præda potitus. Laco autem quum videret hoſtes equitatu ſuperare, nunquam in campo ſui fecit poteſtatem, & his locis manum conſeruit, quibus plùs pedeſtres copiæ valerent. Pepulit ergò, quotieſcunque congreſſus eſt, multò majores adverſariorum copias: & ſic in Aſia verſatus eſt, ut omnium opinione victor duceretur.

CAP. IV.

1 Hic quum jam animo meditaretur proficiſci in Perſas, & ipſum regem adoriri, nuntius ei domo venit Ephorum miſſus, bellum Athenienſes & Bœotios indixiſſe Lacedæmoniis;
2 quare venire non dubitaret. In hoc non minùs ejus pietas ſuſpicienda eſt, quàm virtus bellica: qui quum victori præeſſet exercitui, maximámque haberet fiduciam regni Perſarum potiundi, tantâ modeſtiâ dicto audiens fuit juſſis abſentium magiſtratuum, ut ſi privatus in comitio eſſet

Spartæ. Cujus exemplum utinam imperatores
noſtri ſequi voluiſſent: ſed illùc redeamus. Age- 3
ſilaus opulentiſſimo regno præpoſuit bonam ex-
iſtimationem, multóque glorioſius duxit, ſi inſti-
tutis patriæ paruiſſet, quàm ſi bello ſuperâſſet
Aſiam. Hac igitur mente Helleſpontum copias 4
trajecit, tantâque uſus eſt celeritate, ut, quod
iter Xerxes anno vertente confecerat, hic tranſie-
rit triginta diebus. Quum jam haud ita longè 5
abeſſet à Peloponneſo, obſiſtere ei conati ſunt
Athenienſes & Bœotii, cæterique eorum ſocii,
apud Coroneam: quos omnes gravi prælio
vicit. Hujus victoriæ vel maxima fuit laus quòd 6
quum plerique ex fugâ ſe in templum Minervæ
conjeciſſent, quæreretúrque ab eo, quid his fieri
vellet; etſi aliquot vulnera acceperat eo prælio,
& iratus videbatur omnibus, qui adverſus arma
tulerant, tamen antetulit iræ religionem, & eos
vetuit violari. Neque vero hòc ſolùm in Græcia 7
fecit ut templa deorum ſancta haberet, ſed etiam
apud barbaros ſummâ religione omnia ſimulacra
aráſque conſervavit. Itaque prædicabat, *mirari* 8
ſe, non ſacrilegorum numero haberi, qui ſupplicibus
deorum nocuiſſent, aut non gravioribus pœnis affici,
qui religionem minuerent, quàm qui famâ ſpoliarent.

CAP. V.

Post hoc prælium, collatum eſt omne bel- 1
lum circa Corinthum, ideóque Corinthium
eſt appellatum. Hîc quum unâ pugna decem 2
millia hoſtium, Ageſilao duce, cecidiſſent, eóque
facto opes adverſariorum debilitatæ viderentur;
tantùm abfuit ab inſolentiâ gloriæ, ut com-
miſeratus ſit fortunam Græciæ, quòd tam multi
à ſe victi vitio adverſariorum concidiſſent:
Namque illâ multitudine, ſi ſana mens eſſet Græ-
ciæ,

3 ciæ, ſupplicium Perſas dare potuiſſe. Idem quum adverſarios intra mœnia compuliſſet, & ut Corinthum oppugnaret multi hortarentur: *Negavit id ſuæ virtuti convenire. Se enim eum eſſe dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui*
4 *urbes nobiliſſimas expugnaret Græciæ. Nam ſi (inquit) eos extinguere voluerimus, qui nobiſcum adverſus barbaros ſteterunt, noſmetipſi nos expugnaverimus, illis quieſcentibus; quo facto, ſine negotio, quum voluerint, nos oppriment.*

CAP. VI.

1 INTERIM accidit illa calamitas apud Leuctra Lacedæmoniis, quò nè proficiſceretur, quum à pleriſque ad exeundum premeretur, ut ſi de exitu divinaret, exire noluit. Idem quum Epaminondas Spartam oppugnaret, eſſetque ſine muris oppidum, talem ſe imperatorem præbuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, niſi ille fu-
2 iſſet, Spartam futuram non fuiſſe. In quo quidem diſcrimine, celeritas ejus conſilii ſaluti fuit univerſis. Nam quum quidam adoleſcentuli, hoſtium adventu perterriti, ad Thebanos tranſfugere vellent, & locum extra urbem editum cepiſſent; Ageſilaus, qui pernicioſiſſimum fore videret, ſi animadverſum eſſet, quenquam ad hoſtes tranſfugere conari, cum ſuis eò venit; atque, ut ſi bono animo feciſſent, laudavit conſilium eorum, quod eum locum occupâſſent; &
3 ſe, id quoque fieri debere, animadvertiſſe. Sic adoleſcentulos ſimulatâ laudatione recuperavit, & adjunctis de ſuis comitibus locum tutum reliquit. Namque illi, aucto numero eorum, qui expertes erant conſilii, commovere ſe non ſunt auſi; eóque libentiùs, quod latere arbitrabantur quæ cogitârant.

CAP.

CAP. VII.

SINE dubio poſt Leuctricam pugnam Lace- 1
dæmonii ſe nunquàm refecerunt, neque priſtinum imperium recuperârunt: quum interim Ageſilaus non deſtitit, quibuſcunque rebus poſſet, patriam juvare. Nam quum præcipuè 2
Lacedæmonii indigerent pecuniâ, ille omnibus, qui à rege defecerant, præſidio fuit; à quibus magnâ donatus pecuniâ, patriam ſublevavit. Atque in hoc illud in primis fuit admirabile, quum 3
maxima munera ei ab regibus & dynaſtis, civitatibuſque conferrentur, nihil unquam in domum ſuam contulit; nihil de victu, nihil de veſtitu Laconum mutavit. Domo eâdem fuit contentus, 4
quâ Euryſthenes, progenitor majorum ſuorum, fuerat uſus; quam qui intrârat, nullum ſignum libidinis, nullum luxuriæ videre poterat; contrà, plurima patientiæ, atque abſtinentiæ. Sic enim erat inſtructa, ut nulla in re differret à cujuſvis inopis atque privati.

CAP. VIII.

ATQUE hic tantus vir, ut naturam fautri- 1
cem habuerat in tribuendis animi virtutibus, ſic maleficam nactus eſt in corpore: exiguus, & claudus altero pede. Quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatem; atque ignoti faciem ejus, cum intuerentur, contemnebant: qui autem virtutem noverant, non poterant admirari ſatis. Quod ei uſu venit, quum annorum octogin- 2
ta ſubſidio Thaco in Ægyptum iviſſet, & in actâ cum ſuis accubuiſſet, ſine ullo tecto, ſtratumque haberet tale, ut terra tecta eſſet ſtramentis, neque huc ampliùs, quàm pellis eſſet injecta, eodémque comites omnes accubuiſſent, veſtitu humili atque obſoleto

obsoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significarit, sed hominis non beatissimi suspicionem præberet. Hujus de adventu
3 fama quum ad regios esset perlata, celeritèr munera eo cujusque generis sunt allata. His quærentibus Agesilaum, vix fides facta est, unum
4 esse ex his, qui tùm accubabant. Qui, quum regis verbis, quæ, attulerant, dedissent, ille præter vitulina, & ejusmodi genera obsonii, quæ præsens tempus desiderabat, nihil accepit; unguenta, coronas, secundámque mensam servis
5 dispertiit; cætera referri jussit. Quo facto eum barbari magis etiam contempserunt, quòd eum ignorantiâ bonarum rerum illa potissimùm sump-
6 sisse arbitrabantur. Hic quum ex Ægypto reverteretur, donatus à rege Nectanebe ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo suo daret, venissetque in portum qui Menelai vocatur, jacens inter Cyrenas & Egyptum, in morbum im-
7 plicitus decessit. Ibi eum amici, quò Spartam facilius perferre possent, quòd mel non habebant, cerâ circumfuderunt, atque ita domum retulerunt.

XVIII.

EUMENES.

CAP. I.

1 EUMENES CARDIANUS. Hujus si virtuti par data esset fortuna, non ille quidèm major, sed multo illustrior atque etiam honoratior; quod magnos homines virtute metimur, non
2 fortunâ. Nam quum ætas ejus cecidisset in ea tempora, quibus Macedones florerent, multùm

tùm ei detraxit inter hos viventi, quòd alienæ erat civitatis. Neque aliud huic defuit, quàm 3
generosa stirps: etsi ille domestico summo genere erat, tamen Macedones eum sibi aliquando anteponi indignè ferebant; neque tamen non patiebantur; vincebat enim omnes curâ, vigilantiâ, patientiâ, calliditate, & celeritate ingenii. Hic peradolescentulus ad amicitiam 4
accessit Philippi, Amyntæ filii, brevíque tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim jam in adolescentulo indoles virtutis. Ita- 5
que eum habuit ad manum scribæ loco; quod multo apud Graios honorificientius est, quàm apud Romanos. Nam apud nos reverà, sicùt sunt, mercenarii scribæ existimantur; at apud illos contrariò, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide & industriâ cognitâ, quòd necesse est omnium consiliorum eum esse participiem. Hunc locum tenuit amicitiæ apùd 6
Philippum annos septem. Illo interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Noviſſimo tempore præfuit etiam alteri equitum alæ, quæ Hetærice appellabatur. Utrique autem in consilio sempèr adfuit, & omnium rerum habitus est particeps.

CAP. II.

ALEXANDRO Babylone mortuo, quum regna 1
singulis familiaribus dispertirentur, & summa rerum tradita esset tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum suum dederat, Perdiccæ; ex 2
quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendâsse, quoàd liberi ejus in suam tutelam pervenissent; (aberant enim Craterus & Antipater, qui antecedere hunc videbantur: mortuus erat Hephæstio, quem unum Alexander, quod facilè intelligi

telligi posset, plurimi fecerat: hoc tempore *data est* Eumeni Cappadocia, sive potiùs *dicta*:
3 Nam tum in hostium erat potestate. Hunc sibi Perdiccas adjunxerat magno studio, quòd in homine fidem & industriam magnam videbat: non dubitans, si eum pellexisset, magno usui fore sibi in his rebus, quas apparabat. Cogitabat enim, quod ferè omnes in magnis imperiis concupiscunt,
4 omnium partes corripere atque complecti. Neque verò hoc solus fecit: sed cæteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. Primus Leonnatus Macedoniam præoccupare destinaverat. Is multis magnis pollicitationibus persuadere Eumeni studuit, ut Perdiccam desereret, aut secum face-
5 ret societatem. Quum perducere eum non posset, interficere conatus est: & fecisset, nisi ille clam noctu ex præsidiis effugisset.

CAP. III.

1 INTERIM conflata sunt illa bella, quæ ad internecionem post Alexandri mortem gesta sunt, omnésque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. Quem etsi infirmum videbat, quòd unus omnibus resistere cogebatur, tamen amicum non deseruit, neque salutis quàm fidei fuit cu-
2 pidior. Præfecerat eum Perdiccas ei parti Asiæ, quæ inter Taurum montem jacet atque Hellespontum: & illum unum oppositerat Europæis adversariis. Ipse Egyptum oppugnatum adver-
3 sus Ptolemæum erat profectus. Eumenes quum neque magnas copias, neque firmas haberet, quòd inexercitatæ, & non multò antè erant contractæ; adventare autem dicerentur, Hellespontumque transisse Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cùm claritate, tùm
4 usu belli præstantes, (Macedones vero milites eâ

eâ tunc erant famâ, quâ nunc Romani feruntur: etenim ſemper habiti ſunt fortiſſimi, qui ſummam imperii potirentur:) Eumenes intelligebat, ſi copiæ ſuæ cognoſcerent; adverſus quos ducerentur, non modo non ituras, ſed ſimul cum nuntio dilapſuras. Itaque hoc ejus fuit prudentiſſimum conſilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non poſſent: & his perſuaderet, ſe contra quoſquam barbaros proficiſci. Itaque tenuit hoc propoſitum, & priùs in aciem exercitum eduxit, prælióque commiſit, quàm milites ſui ſcirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potiùs dimicaret, quo plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior.

CAP. IV.

QUORUM acerrimo concurſu quum magnam partem diei eſſet pugnatum, cadit Craterus dux, & Neoptolemus, qui ſecundum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrit ipſe Eumenes. Qui quum inter ſe complexi, in terram ex equis decidiſſent, ut facilè intelligi poſſet inimicâ mente contendiſſe, animóque magìs etiam pugnâſſe quàm corpore; non priùs diſtracti ſunt, quàm alterum anima reliquerit. Ab hoc aliquot plagis Eumenes vulneratur, neque eò magìs prælio exceſſit, ſed acriùs hoſtibus inſtitit. Hic, equitibus profligatis, interfecto duce Cratero, multis prætereà maximè nobilibus captis, pedeſter exercitus, quòd in ea loco erat deductus, ut, invito Eumene, elabi non poſſet, pacem ab eo petiit. Quam quum impetrâſſet, in fide non manſit, & ſe, ſimul ac potuit, ad Antipatrum recepit. Eumenes Craterum ex acie ſemivivum elatum

elatum recreare ſtuduit. Quum id non poſſet, pro hominis dignitate, proque priſtinâ amicitiâ (namque illo uſus erat, Alexandro vivo, familiariter) amplo funere extulit, oſsáque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remiſit.

CAP. V.

1 Hæc dum apud Helleſpontum geruntur, Perdiccas apud flumen Nilum interficitur à Seleuco & Antigono: rerúmque ſumma ad Antipatrum defertur. Hîc qui deſeruerant, exercitu ſuffragium ferente, capitis abſentes damnantur: in his Eumenes. Hâc ille perculſus plagâ non ſuccubuit, neque eò ſeciùs bellum adminiſtravit. Sed exiles res animi magnitudinem,
2 etſi non frangebant, tamen imminuebant. Hunc perſequens Antigonus, quum omni genere copiarum abundaret, ſæpè in itineribus vexabatur. neque unquàm ad manum accedere licebat, niſi his locis, quibus pauci poſſent multis reſiſtere.
3 Se extremo tempore quum conſilio capi non poſſet, multitudine circumventus eſt. Hinc tamen, multis ſuis amiſſis, ſe expedivit, & in caſtellum Phrygiæ, quod Nora appellatur, confu-
4 git. In quo quum circumſederetur, & vereretur nè uno loco manens equos militares perderet, quòd ſpatium non eſſet agitandi; callidum fuit ejus inventum, quemadmodùm ſtans jumentum calefieri exercerique poſſet, quò libentius & cibo uteretur, & à corporis motu non removeretur.
5 Subſtringebat caput loro altiùs, quàm ut prioribus pedibus planè terram poſſet attingere: deinde poſt verberibus cogebat exultare, & calces remittere; qui motus non minùs ſudorem excutiebat, quàm ſi in ſpatio decurreret. Quo factum eſt, quod omnibus mirabile eſt viſum, ut jumenta

æquè

æquè nitida ex caſtello educeret, quum complures menſes in obſidione fuiſſet, ac ſi in compeſtribus ea locis habuiſſet. In hac concluſione, 6
quotieſcunquè voluit, apparatum & munitiones Antigoni aliàs incendit, aliàs disjecit. Tenuit autem ſe uno loco, quamdiù fuit hyems, quòd caſtra ſub dio habere non poterat, ver appropinquabat; ſimulatâ deditione, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni impoſuit, ſeque ac ſuos omnes extraxit incolumes.

CAP. VI.

Ad hunc Olympias, mater quæ fuerat Alexandri, quum literas & nuntios miſiſſet in 1
Aſiam, conſultum, utrùm repetitum Macedoniam veniret (nam tùm in Epiro habitabat) & eas res occuparet: huic ille primùm ſuaſit, nè 2
ſe moveret, & expectaret, quòad Alexandri filius regnum adipiſceretur, ſin aliquâ cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium injuriarum obliviſceretur, & in neminem acerbiore uteretur imperio. Horum nihil ea fecit. Nam & in Ma- 3
cedoniam profecta eſt, & ibi crudeliſſimè ſe geſſit. Petiit autem ab Eumene abſente, nè pateretur, Phillippi domus & familiæ inimiciſſimos ſtirpem quoque interimire, ferrétque opem liberis Alexandri. Quam veniam ſi daret, quamprimùm exercitus pararet, quos ſibi ſubſidio adduceret: id 4
quò faciliùs faceret, ſe omnibus præfectis, qui in officio manebant, miſiſſe literas, ut ei parerent, ejúſque conſiliis uterentur. His rebus Eumenes permotus, ſatiùs duxit, ſi ita tuliſſet fortuna, perire benè meritis referentem gratiam, quàm ingratum vivere.

CAP.

CAP. VII.

1 ITAQUE copias contraxit, bellum adverſus Antigonum comparavit. Quòd unà erant Macedones complures nobiles, in his Peuceſtes, qui corporis cuſtos fuerat Alexandri, tùm autem obtinebat Perſidem: & Antigenes, cujus ſub imperio phalanx erat Macedonum. Invidiam verens, (quam tamen effugere non potuit) ſi potiùs ipſe alienigena ſummi imperii potiretur, quàm alii Macedonum, quorum ibi erat multitudo:
2 in principiis nomine Alexandri ſtatuit tabernaculum, in eóque ſellam auream cum ſceptro ac diademate juſſit poni, eóque omnes quotidiè convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur: credens minore ſe invidia fore, ſi ſpecie imperii, nominiſque ſimulatione Alexandri, bel-
3 lum videretur adminiſtrare: quod & fecit. Nam quum non ad Eumenis principia, ſed ad regia conveniretur, atque ibi de rebus deliberaretur, quodammodò latebat: quum tamen per eum unum gererentur omnia.

CAP. VIII.

1 HIC in Parætacis cum Antigono conflixit, non acie inſtructâ, ſed itinere: eúmque malè acceptum in Mediam hyematum coegit redire. Ipſe in finitima regione Perſidis hyematum copias diviſit: non ut voluit, ſed ut militum
2 cogebat voluntas. Namque illa phalanx Alexandri Magni quæ Aſiam peragrârat, deviceratque Perſas, inveteratâ cum gloriâ, tùm etiam licentiâ, non parere ſe ducibus, ſed imperare poſtulabat: ut nunc veterani faciunt noſtri. Itaque periculum eſt, nè faciant, quod illi fecerunt ſuâ intemperantiâ, nimiâque licentiâ, ut omnia

perdant, neque minùs eos, cum quibus ſteterint, quàm adverſus quos fecerint. Quòd ſi quis illo- 3
rum veteranorum legat facta, paria horum cognoſcat, neque rem nullam niſi tempus intereſſe judicet. Sed ad illos revertar. Hyberna ſumpſerant, non ad uſum belli, ſed ad ipſorum luxuriam: longéque inter ſe diſceſſerant. Hoc Antigonus 4
quum comperiſſet, intelligerétque ſe parem non eſſe paratis adverſariis, ſtatuit aliquid ſibi conſilii novi eſſe capiendum. Duæ erant viæ, quà ex Medis, ubi ille hyemabat, ad adverſariorum hybernacula poſſet perveniri. Quarum brevior per 5
loca deſerta, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam: cæterum dierum erat ferè decem. Illa autem, quà omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum; ſed erat copioſa, omniùmque rerum abundans. Hac ſi proficiſce- 6
retur, intelligebat prius adverſarios reſcituros de ſuo adventu, quàm ipſe tertiam partem confeciſſet itineris: ſin per loca ſola contenderet, ſperabat ſe imprudentem hoſtem oppreſſurum. Ad 7
hanc rem conficiendam imperavit quàm plurimos utres atque etiam culeos comparari: poſt hæc pabulum: prætereà cibaria cocta dierum decem; ùtque quam minimè fieret ignis in caſtris. Iter, quod habebat, omnes celat.

CAP. IX.

Sic paratus, qua conſtituerat, proficiſcitur. 1
Dimidium fere ſpatium confecerat, quum ex fumo caſtrorum ejus, ſuſpicio allata eſt ad Eumenem, hoſtem appropinquare. Conveniunt duces, quæritur quid opus ſit facto. Intelligebant omnes tam celeritèr copias ipſorum contrahi non poſſe, quàm Antigonus affuturus videbatur. Hîc omnibus titubantibus, & de rebus 2
ſummis

ſummis deſperantibus, Eumenes ait, *ſi celeritatem velint adhibere, & imperata facere, quod ante non fecerint, ſe rem expediturum. Nam quòd diebus quinque hoſtes tranſiſſe poſſet, ſe effecturum ut non minus totidem dierum ſpatio retardaretur: quare circumirent, ſuas quiſque copias contraheret.* 3 Ad Antigoni autem refrenandum impetum tale capit conſilium. Certos mittit homines ad infimos montes, qui obvii erant itineri adverſariorum, hiſque præcepit, ut primâ nocte quàm latiſſimè poſſint, ignes faciant quàm maximos; 4 atque hos ſecundâ vigiliâ minuant, tertiâ perexiguos reddant; & aſſimulatâ caſtrorum conſuetudine ſuſpicionem injiciant hoſtibus, his locis eſſe caſtra, ac de eorum adventu eſſe prænuntiatum; idémque poſterâ nocte faciant, quibus 5 imperatum erat diligentèr præceptum curant. Antigonus, tenebris obortis, ignes conſpicatur; credit de ſuo adventu eſſe auditum, & adverſarios 6 illuc ſuas contraxiſſe copias. Mutat conſilium, & quoniam imprudentes adoriri non poſſet, flectit iter ſuum, & illum anfractum longiorem copioſæ viæ capit; ibíque diem unum opperitur ad laſſitudinem ſedandam militum, ac reficienda jumenta, quòd integriore exercitu decerneret.

CAP. X.

1 Hic Eumenes callidum imperatorem vicit conſilio, celeritatémque impedivit ejus; 2 neque tamen multùm profecit. Nam invidiâ ducum, cum quibus erat, perfidiâque militum Macedonum veteranorum, quum ſuperior prælio diſceſſiſſet, Antigono eſt deditus, quum exercitus ei ter antè ſeparatis temporibus jurâſſet, ſe eum defenſurum nec unquàm deſerturum. Sed tanta

tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quàm eum non prodere. Atque hunc Antigonus, quum ei fuisset infes- 3
tissimus, conservâsset, si per suos esset licitum, quòd ab nullo se plus adjuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere jam apparebat omnibus. Imminebant enim Seleucus, Lysimachus, Ptolemæus, opibus jam valentes, cum quibus ei de summis rebus erat dimicandum. Sed non passi 4
sunt hi, qui circà erant, quòd videbant, Eumene recepto, omnes præ illo parvi futuros. Ipse autem Antigonus adeò erat infensus, ut nisi magnâ spe maximarum rerum, leniri non posset.

CAP. XI.

ITAQUE quum eum in custodiam dedisset, & 1
præfectus custodum quæsisset, *Quemadmodùm servari vellet*; *ut acerrimum*, inquit, *leonem aut ferociſſimum elephantum*. Nondùm enim statuerat, conservaret eum, nècne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum, & qui propter odium, fructum oculis ex ejus casu capere vellent; & qui propter veterem amicitiam colloqui, consolarique cuperent. Multi etiam qui ejus formam cognoscere studebant, qualis esset, quem tam diu támque valdè timuissent cujus in pernicie positam spem habuissent victoriæ. At Eumenes, quum diutiùs in vinculis es- 3
set, ait Onomarcho, penes quem summa imperii erat custodiæ, *Se mirari, quare jam tertium diem sic teneretur. Non enim hoc convenire Antigoni prudentiæ, ut sic se utcretur victo, quin aut interfici, aut missum fieri juberet.* Hic cùm ferociùs 4
Onomarcho loqui videretur, *Quid? tu*, inquit, *animo si isto eras, cur non in prælio cecidisti potiùs, quàm in potestatem inimici venires?* Huic

5 Eumenes, *Utinam quidem iſtud eveniſſet*, inquit, *ſed eò non accidit, quòd nunquam cum fortiore ſum congreſſus. Non enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi ſuccubuerit. Non enim virtute hoſtium, ſed amicorum perfidiâ decidi.* Neque id falſum: nam & dignitate fuit honeſtâ, & viribus ad laborem ferendum firmis, neque tam magno corpore, quàm figurâ venuſtâ.

CAP. XII.

1 De hoc Antigonus quum ſolus conſtituere non auderet, ad conſilium retulit. Hic quum plerique omnes plurimò perturbati admirarentur, non jam de eo ſumptum eſſe ſupplicium à quo tot annos adeò eſſent malè habiti, ut ſæpè ad deſperationem forent adducti; quíque max-
2 imos duces interfeciſſet; denique in quo uno eſſet tantum, ut quoàd ille viveret, ipſi ſecuri eſſe non poſſent; interfecto, nihil habituri negotii eſſent: poſtremò, ſi illi redderet ſalutem, quærebant, quibus amicis eſſet uſurus? ſeſe
3 enim cum Eumene apud eum non futuros. Hic, cognitâ conſilii voluntate, tamen uſque ad ſeptimum diem deliberandi ſibi ſpatium reliquit. Tum autem, quum jam vereretur nè qua ſeditio exercitûs oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti, & quotidianum victum amoveri juſſit: nam negabat ſe ei vim allaturum, qui aliquandò
4 fuiſſet amicus. Hic tamen non ampliùs, quàm triduum, fame fatigatus, quum caſtra moverentur, inſciente Antigono, jugulatus eſt à cuſtodibus.

CAP.

CAP. XIII.

SIC Eumenes annorum quinque & quadra- 1
ginta, quum ab anno vigesimo (uti suprà ostendimus) septem annos Philippo apparuisset, & tredecem apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, in his uni equitum alæ præfuisset, post autem Alexandri Magni mortem imperator exercitus duxisset, summòsque duces partim repulisset, partim interfecisset; captus non Antigoni virtute, sed Macedonum perjurio, talem habuit exitum vitæ. De quo quanta fuerit omnium opi- 2
nio eorum qui post Alexandrum Magnum reges sunt appellati, ex hoc facilimè potest judicari, quòd nemo, Eumene vivo, rex appellatus est, sed præfectus. Iidem post hujus occasum, statim re- 3
gium ornatum noménque sumpserunt; neque quòd initio prædicarunt, se Alexandri liberis regnum servare, id præstare voluerunt; & uno propugnatore sublato, quid sentirent, aperuerunt. Hujus sceleris principes fuerunt Antigonus, Ptolemæus, Seleucus, Lysimachus, Cassander. An- 4
tigonus autem Eumenem mortuum propinquis ejus sepeliendum tradidit. Hi militari honestóque funere, comitante toto exercitu, humaverunt, ossáque ejus in Cappadociam, ad matrem atque uxorem liberósque ejus, deportanda curârunt.

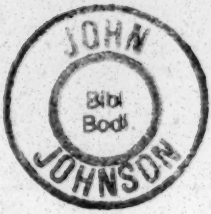

XIX.

PHOCION.

CAP. I.

1 PHOCION ATHENIENSIS etsi sæpè exercitibus præfuit, summósque magistratus cepit, tamen multò ejus notior integritas est vitæ, quàm rei militaris labor. Itaque hujus memoria est nulla, illius autem magna fama: ex-
2 quo cognomine Bonus est appellatus. Fuit enim perpetuò pauper, quùm ditissimus esse posset, propter frequentes delatos honores, potestatésque
3 summas, quæ ei à populo dabantur. Hic quum à rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret legatique hortarentur accipere, simúlque admonerent, si ipse his facilè careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset in summâ
4 paupertate tantam paternam tueri gloriam: his ille, *Si mei similes erunt, idem hic*, inquit, *agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam.*

CAP. II.

1 EIDEM quum propè ad annum octogesimum prospera mansisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum ci-
2 vium. Primò quòd cum Demade de urbe tradendâ Antipatro consenserat; ejúsque consilio Demosthenes cum cæteris, qui bene de republica mereri existimabantur, plebiscito in exilium erant expulsi. Neque in eo solùm offenderat, quòd patriæ malè consulerat, sed etiam quòd amicitiæ
3 fidem non præstiterat. Namque auctus adjutúsque

que à Demoſthene, eum, quem tenebat, aſcenderat gradum, quum adverſus Charetem eum ſubornaret: ab eodem in judiciis, quum capitis cauſam diceret, defenſus, aliquoties liberatus diſceſſerat. Hunc non ſolùm in periculis non defendit, ſed etiam prodidit. Concidit autem maximè uno crimine, quia quum apud eum ſummum eſſet imperium populi, & Nicanorem Caſſandri præfectum inſidiari Piræeo Athenienſium à Deicyllo moneretur; idémque poſtularet, ut provideret, nè commeatibus civitas privaretur: hic, audiente populo, Phocion negavit eſſe periculum, séque ejus rei obſidem fore pollicitus eſt. Neque ita multò pòſt Nicanor Piræeo eſt potitus. Ad quem recuperandum, ſine quo Athenæ omnino eſſe non poſſunt, quum populus armatus concurriſſet, ille non modo neminem ad arma vocavit, ſed nè armatis quidem præeſſe voluit. 4 5

CAP. III.

Erant eo tempore Athenis duæ factiones; quarum una populi cauſam agebat, altera optimatum. In hac erant Phocion & Demetrius Phalereus. Harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur: nam populares Polyperchonti favebant, optimates cum Caſſandro ſentiebant. Interim à Polyperchonte Caſſander Macedoniâ pulſus eſt: quo facto populus ſuperior factus, ſtatim duces adverſariæ factionis capitis damnatos patriâ pepulit; in his Phocionem & Demetrium Phalereum: deque ea re legatos ad Polyperchontem miſit, qui ab eo peterent, ut ſua decreta confirmaret. Huc eòdem profectus eſt Phocion. Quò ut venit, cauſam apud Philippum regem verbo, reipsâ quidem apud Polyperchontem, juſſus eſt dicere: namque is tum regis rebus 1 2 3

4 præerat. Hic quum ab Agonide accusatus esset, quod Piræum Nicanori prodidisset, ex consilii sententiâ in custodiam conjectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret judicium.

CAP. IV.

1 Huc ubi perventum est, quum propter ætatem pedibus jam non valeret, vehiculóque portaretur, magni concursus sunt facti; quum alii, reminiscentes veteris famæ, ætatis miserentur, plurimi verò irâ exacuerentur, propter proditionis suspicionem Piræi, maximeque quòd adversus populi commoda in senectute steterat:
2 quâ de re, ne perorandi quidem ei data est facultas, & dicendi causam. Indè judicio, legitimis quibusdam confectis, damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Athe-
3 nienſium, publicè damnati tradi solent. Hic quum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiaritèr fuerat usus. Is quum lacrymans dixisset, *O quam indigna perpetris, Phocion!* huic ille, *At non inopinata,* inquit: *hunc enim exitum plerique clari viri habuerant*
4 *Athenienſes.* In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaque à servis sepultus est.

XX.

TIMOLEON.

CAP. I.

1 Timoleon Corinthius. Sine dubio magnus omnium judicio hic vir extitit. Namque huic uni contigit, quòd nescio an ulli, ut & patriam, in qua erat natus, oppressam

à ty-

à tyranno liberaret, & à Syracusis, quibus auxilio erat missus, inveteratam, servitutem depelleret; totámque Siciliam multos annos bello vexatam, à barbarísque oppressam, suo adventu in pristinum restitueret. Sed in his rebus non simplici 2
fortunâ conflictatus est, &, id quod difficiliùs putatur, multò sapientiùs tulit secundam, quàm adversam fortunam. Nam quum frater ejus Ti- 3
mophanes, dux à Corinthiis delectus, tyrannidem per milites mercenarios occupâsset, particépsque regni posset esse; tantùm abfuit à societate sceleris, ut antetulerit suorum civium libertatem fratris saluti; & patriæ legibus obtemperare sanctiùs duxerit, quàm imperare patriæ. Hac 4
mente, per haruspicem communémque affinem, cui soror ex eisdem parentibus nata nupta erat, fratrem tyrannum interficiendum curavit. Ipse non modò manus non attulit, sed nè aspicere quidem fraternum sanguinem voluit. Nam dum res conficeretur, procùl in præsidio fuit, nè quis satelles posset succurrere. Hoc præcla- 5
rissimum ejus facinus non pari modo probatum est ab omnibus: nonnulli enim læsam ab eo pietatem putabant, & invidiâ laudem virtutis obterebant. Mater verò post id factum neque domum ad se filium admisit, neque aspexit, quin eum fraticidam impiúmque detestans compellaret. Quibus rebus ille adeò est commotus, ut 6
nonnunquam vitæ finem facere voluerit atque ex ingratorum hominum conspectu morte decedere.

CAP. II.

INTERIM Dione, Syracusis interfecto, Dionysius 1
rursus Syracusarum potitus est: cujus adversarii opem à Corinthiis petiverunt, ducémque,

2 quo in bello uterentur, poſtulârunt. Huc Timoleon miſſus, incredibili felicitate Dionyſium totâ Siciliâ depulit; cùm interficere poſſet; noluit, tutóque ut Corinthum preveniret, effecit: quòd utrorumque Dionyſiorum opibus Corinthii ſæpè adjuti fuerant; cujus benignitatis memoriam volebat extare: eámque præclaram victoriam ducebat, in qua plus eſſet clementiæ quàm crudelitatis: poſtremò, ut non ſolùm auribus acciperetur, ſed etiam oculis cerneretur, quem, & ex quanto regno, & ad quam fortunam detruſiſſet.
3 Poſt Dionyſii deceſſum cum Iceta bellavit, qui adverſatus fuerat Dionyſio, quem non odio tyrannidis diſſenſiſſe, ſed cupiditate, indicio fuit, quòd ipſe, expulſo Dionyſio, imperium dimittere
4 noluit. Hoc ſuperato Timoleon maximas copias Carthaginienſium apud Crimeſum flumen fugavit; ac ſatìs habere coëgit, ſi liceret Africam obtinere, qui jam complures annos poſſeſſionem Siciliæ tenebant. Cepit etiam Mamercum, Italicum ducem, hominem bellicoſum & potentem, qui tyrannos adjutum in Siciliam venerat.

CAP. III.

1 Quibus rebus confectis, quum propter diuturnitatem belli non ſolum regiones, ſed etiam urbes deſertas videret, conquiſivit, quos potuit; primùm Siculos; deinde Corintho arceſſivit colonos, quòd ab his initio Syracuſæ erant conditæ.
2 Civibus veteribus ſua reſtituit, novis bello vacuefactas poſſeſſiones diviſit; urbium mœna disjecta, fanáque deleta refecit; civitatibus leges libertatémque reddidit; ex maximo bello tantum otium toti inſulæ conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi qui initio deduxerunt, vi-
3 deretur. Arcem Syracuſis, quam munierat Dionyſius

onyſius ad urbem obſidendam, à fundamentis disjecit; cætera tyrannidis propugnacula demolitus eſt, dedítque operam, ut quàm minimè multa veſtigia ſervitutis manerent. Quum tantis eſſet opibus, ut etiam invitis imperare poſſet, tantum autem haberet amorem omnium Siculorum, ut nullo recuſante regnum obtineret. Maluit ſe diligi, quàm metui: itaque, quum primùm potuit, imperium depoſuit, & privatus Syracuſis, quod reliquum vitæ fuit, vixit. Neque verò id imperitè fecit: nam quod cæteri reges imperio vix potuerunt, hic benevolentiâ tenuit. Nullus honos huic defuit; neque poſteà Syracuſis res ulla geſta eſt publica, de qua priùs ſit decretum, quàm Timoleontis ſententia cognita. Nullius unquam conſilium non modo antelatum, ſed nè comparatum quidem eſt. Neque id magìs benevolentiâ factum eſt, quàm prudentiâ. 4 5 6

CAP. IV.

Hic quum ætate jam provectus eſſet, ſine ullo morbo lumina oculorum amiſit; quam calamitatem ità moderatè tulit, ut neque eum querentem quiſquam audierit, neque eo minùs privatis publiciſque rebus interfuerit. Veniebat enim in Theatrum, quum ibi concilium populi haberetur, propter valetudinem vectus jumentis junctis, atque ità de vehiculo, quæ videbantur, dicebat: Neque hoc illi quiſquam tribuebat ſuperbiæ. Nihil enim unquam neque inſolens, neque glorioſum, ex ore ejus exiit: qui quidèm quum ſuas laudes audiret prædicari, nunquam aliud dixit, quàm *ſe in eâ re maximas diis gratias agere atque habere, quòd quum Siciliam recreare conſtituiſſent, tum ſe potiſſimùm ducem eſſe* 1 2 3

voluiſſent. Nihil enim rerum humanarum ſine deorum numine geri putabat. Itaque ſuæ domi ſacellum Αὐτοματίας, conſtituerat, idque ſanctiſſimè colebat.

CAP. V.

1 Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles acceſſerunt caſus. Nam prælia maxima natali die ſuo fecit omnia: quo factum eſt, ut ejuſdem natalem feſtum haberet univerſa
2 Sicilia. Huic quidam Laphyſtius, homo petulans & ingratus, vadimonium quum vellet imponere, quod cum illo ſe lege agere diceret, & complures concuriſſent, qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur: Timoleon oravit omnes, nè id facerent. Namque id ut Laphyſtio cæteriſque licæret, ſe maximos labores ſummaque adiiſſe pericula. Hanc enim ſpeciem libertatis eſſe, ſi omnibus, quod quiſque vellet, le-
3 gibus experiri liceret. Idem, quum quidem Laphyſtii ſimilis, nomine Demænetus, in concione populi de rebus geſtis ejus detrahere cœpiſſet, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta, dixit, Nunc demum ſe voti eſſe damnatum, namque hæc à diis immortalibus ſemper precatum, ut talem libertatem reſtituerent Syracuſanis, in qua cuivis li-
4 ceret, de quo vellet, impunè dicere. Hic quum diem ſupremum obiiſſet, publicè à Syracuſanis, in gymnaſio, quod Timoleonteum appellatur, totâ celebrante Siciliâ, ſepultus eſt.

XXI.

DE REGIBUS.

CAP. I.

Hi ferè fuerunt Græciæ gentis duces, qui memoriâ digni videbantur, præter REGES: Namquè eos attingere noluimus, quòd omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. Neque tamen hi admodùm ſunt multi. Lacedæmoniis autem Ageſilaus, nomine non poteſtate fuit rex; ſicùt cæteri Spartani. Ex his verò qui dominatum imperio tenuerunt, excellentiſſimi fuerunt (ut nos judicamus) Perſarum Cyrus, & Darius Hyſtaſpis filius: quorum uterque privatus virtute regnum eſt adeptus. Prior horum apud Maſſagetas in prælio cecidit. Darius ſenectute diem obiit ſupremum. Tres ſunt prætereà ejuſdem generis; Xerxes, & duo Artaxerxes, Macrochir & Mnemon. Xerxi maximè eſt illuſtre, quòd maximis poſt hominum memoriam exercitibus, terrâ marique bellum intulit Græciæ. At Macrochir præcipuam habet laudem ampliſſimæ pulcherrimæque corporis formæ; quam incredibili ornavit virtute belli: namquè illo Perſarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem juſtitiæ famâ floruit: nam quum matris ſuæ ſcelere amiſiſſet uxorem, tantùm indulſit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine morbo naturæ debitum reddiderunt: tertius ab Artabano præfecto ferro interremptus eſt. 1 2 3 4 5

CAP. II.

Ex Macedonum autem genere, duo multò cæteros anteceſſerunt rerum geſtarum gloriâ, Philippus Amyntæ filius, & Alexander 1

Magnus. Horum alter Babylone morbo consumptus est: Philippus Ægis à Pausania, quum spectatum ludos iret, juxta theatrum occisus est.
Unus Epirotes, Pyrrhus qui cum populo Roma-
2 no bellavit. Is quum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus interiit. Unus item Siculus, Dionysius prior: nam & manu fortis & belli peritus fuit, &, id quod in tyranno non facilè reperitur, minimè libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius rei deniquè cupidus, nisi singularis perpetuique imperii, ob eámque rem crudelis. Nam dum id studuit munire, nullius perpecit vitæ, quem ejus insidiato-
3 rem putaret. Hic quum virtute tyrannidem sibi peperisset, magnâ retinuit felicitate; majórque annos sexaginta natus, decessit florente regno. Neque in tam multis annis cujusquam ex sua stirpe funus vidit, quum ex tribus uxoribus liberos procreâsset, multique ei nati essent nepotes.

CAP. III.

1 Fuerant prætereà magni reges ex amicis Alexandri magni, qui, post obitum ejus imperia ceperunt. In his Antigonus, & hujus filius Demetrius: Lysimachus, Seleucus, Ptole-
2 mæus. Ex his Antigonus, quum adversus Seleucum Lysimachúmque dimicaret, in prælio occisus est. Pari letho affectus est Lysimachus à Seleuco: nam societate dissolutâ bellum inter se gesserunt.
3 At Demetrius, quum filiam suam à Seleucó in matrimonium dedisset, neque eò magis fida inter eos amicitia manere potuisset: captus bello, in custodia socer generi periit morbo. Neque ita
4 multo post Seleucus à Ptolemæo Cerauno dolo interfectus est: quem ille à patre expulsum Alexandriâ,

andriâ, alienarum opum indigentem receperat. Ipſe autem Ptolemæus, quum vivus filio regnum tradidiſſet, ab illo eodem vitâ privatus dicitur. De quibus quoniàm ſatis dictum putamus, non incommodum videtur, non præterire Hamilcarem & Hannibalem, quos & animi magnitudine & calliditate omnes in Africa natos præſtitiſſe conſtat.

XXII.

HAMILCAR.

CAP. I

HAMILCAR, HANNIBALIS, F. COGNOMINE BARCAS, CARTHAGINIENSIS, primo Punico bello, ſed temporibus extremis, admodùm adoleſcentulus in Sicilia præeſſe cœpit exercitui. Quum ante ejus adventum & mari & terrâ malè res gererentur Carthaginienſium, ipſi ubi affuit nunquam hoſti ceſſit, neque locum nocendi dedit: ſæpéque è contrario, occaſione datâ, laceſſivit, ſempérque ſuperior diſceſſit. Quo facto, quum penè omnia in Sicilia Pœni amiſiſſent, ille Erycem ſic defendit, ut bellum eo loco geſtum non videretur. Interim Carthaginienſes claſſe apud inſulas Ægates à C. Lutatio conſule Romanorum ſuperati, ſtatuerunt belli finem facere, eámque rem arbitrio permiſerunt Hamilcaris. Ille, etſi flagrabat bellandi cupiditate, tamen paci ſerviendum putavit, quòd patriam, exhauſtam ſumptibus, diutiùs calamitatem belli ferre non poſſe intelligebat: ſed ità, ut ſtatim mente agitaret, ſi paululùm modò res eſſent refectæ, bellum renovare, Romanóſque armis perſequi,

ſequi, donicùm aut certè viciſſent, aut victi
4 manum dediſſent. Hoc conſilio pacem conciliavit: in quo tantâ fuit ferociâ, ut quum Catulus negaret ſe bellum compoſiturum, niſi ille cum ſuis, quí Erycem tenuerunt armis relictis, Siciliâ diſcederent; ſuccumbente patriâ, ipſe perituram ſe potiùs dixerit, quàm cum tanto flagitio domum rediret. Non enim ſuæ eſſe virtutis, arma à patriâ accepta adverſus hoſtes adverſariis tradere. Hujus pertinaciæ ceſſit Catulus.

CAP. II.

1 At ille, ut Carthaginem venit, multo alitèr ac ſperabat rempublicam ſe habentem cognovit. Namque diuturnitate externi mali tantum exarſit inteſtinum bellum, ut nunquam pari periculo fuerit Carthago niſi cum deleta eſt. Primò mercenarii milites, qui adverſus Roma-
2 nos fuerant, deſciverunt: quorum numerus erat viginti millium. Hi totam abalienârunt Africam,
3 ipſam Carthaginem oppugnârunt. Quibus malis adeò ſunt Pœni perterriti, ut etiam auxilia à Romanis petiverint, eáque impetrârint. Sex extremò, quum propè jam ad deſperationem perve-
4 niſſent, Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is non ſolum hoſtes à muris Carthaginis removit, quum ampliùs centum millia facta eſſent armatorum; ſed etiam eò compulit, ut locorum anguſtiis clauſi, plures fame, quàm ferro, interirent. Omnia oppida abalienata, in his Uticam atque Hipponem, valentiſſima totius Africæ, re-
5 ſtituit patriæ. Neque eo fuit contentus, ſed etiam fines imperii propagavit: totâ Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuiſſe.

CAP.

CAP. III.

REGIBUS his ex ſententia peractis, fidenti a- 1
nimo atque infeſto Romanis, quò faciliùs
cauſam bellandi reperiret, effecit ut imperator cum
exercitu in Hiſpaniam mitteretur, eóque ſecum
duxit filium Hannibalem, annorum novem. Erat 2
prætereà cum eo adoleſcens illuſtris, & formoſus,
Haſdrubal: quem nonnulli diligi turpiùs, quàm
par erat, ab Hamilcare loquebantur. Non enim
maledici tanto viro deeſſe poterant. Quo factum
eſt, ut à præfecto morum Haſdrubal cum eo ve-
taretur eſſe. Huic ille filiam ſuam in matri-
monium dedit, quod moribus eorum non po-
terat interdici ſocero gener. De hoc ideò 3
mentionem fecimus, quòd, Hamilcare occiſo,
ille exercitui præfuit, réſque magnas geſſit;
& princeps largitione vetuſtos pervertit mo-
res Carthaginienſium: ejuſdémque poſt mor-
tem, Hannibal ab exercitu accepit imperium.
At Hamilcar, poſteaquàm mare tranſiit, in Hiſpa- 4
niámque venit,, magnas res ſecundâ geſſit fortu-
nâ: maximas bellicoſiſſimáſque gentes ſubegit:
equis, armis, viris, pecuniâ, totam locupletavit
Africam. Hic, quum in Italiam bellum inferre 5
meditaretur, nono anno poſtquàm in Hiſpaniam
venerat, in prælio pugnans adverſus Vettonea oc-
ciſus eſt. Hujus perpetuum odium erga Romanos 6
maximè concitaſſe videtur ſecundum bellum Pu-
nicum. Namque Hannibal, filius ejus, aſſiduis
patris obteſtationibus eò eſt perductus, ut inte-
rire, quàm non Romanos experiri, mallet.

XXIII.

HANNIBAL.

CAP. I.

1 HANNIBAL, HAMILCARIS, F. CARTHAGINIENSIS. Si verum est, quod nemo dubitat, ut populus Romanus omnes gentes virtute superavit, non est inficiandum, Hannibalem tanto præstitisse cæteros imperatores prudentiâ, quanto populus Romanus antecederat fortitudine
2 cunctas nationes. Nam quotiescunquè cum eo congressus est in Italia, semper discessit superior. Quòd nisi domi civium suorum invidiâ debilitatus esset: Romanos videretur superare potuisse. Sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos sic confirmavit, ut priùs animam, quàm id, deposuerit: qui quidèm quum patriâ pulsus esset, & alienatum opum indigeret, nunquam destiterit animo bellare cum Romanis.

CAP. II.

1 NAM ut omittam Philippum, quem absens hostem reddidit Romanis, omnium his temporibus potentissimus rex Antiochus fuit. Hunc tantâ cupiditate incendit bellandi, ut usque à Ru-
2 bro Mari arma conatus sit inferre Italiæ. Ad quem quum legati venissent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam consiliis clandestinis, ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent, tanquam ab ipsis corruptum alia atque antea sentire; neque id frustra fecissent; idque Hannibal comperisset, séque ab interioribus con-
3 siliis segregari vidisset; tempore dato adiit regem

eique

eíque quum multa de fide ſuâ & odio in Romanos commemorâſſet, hoc adjunxit: *Pater*, inquit, *meus Hamilcar, puerulo me, utpote non amplius novem annos nato, in Hiſpaniam imperator proficiſcens, Carthagine Jovi optimo maximo hoſtias immolavit: quæ divina res dum conficiebatur, quæſivit à me, vellémne ſecum in caſtra proficiſci? Id quum libenter accipiſſem, atque ab eo petere cœpiſſem, nè dubitaret ducere; tum ille, Faciam*, inquit, *ſi fidem mihi, quam poſtulo, dederis. Simúlque ad aram adduxit, apud quam ſacrificare inſtituerat, eámque, cæteris remotis, tenentem jurare juſſit, nunquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego jusjurandum patri datum uſque ad hanc diem ita conſervavi, ut nemini dubium eſſe debeat, quin reliquo tempore eâdem mente ſim futurus. Quare ſi quid amicè de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, ſi me celâris. Quum quidem bellum parabis, teipſum fruſtraberis, ſi non me in eo principem poſueris.* 4 5 6

CAP. III.

Hac igitur ætate cum patre in Hiſpaniam profectus eſt: cujus poſt obitum, Haſdrubale imperatore ſuffecto, equitatui omni præfuit. Hoc quoquè interfecto, exercitus ſummam imperii ad eum detulit. Id Carthaginem delatum, publicè comprobatum eſt. Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus, imperator factus, proximo triennio omnes gentes Hiſpaniæ bello ſubegit. Saguntum, fœderatam civitatem, vi expugnavit: tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in Africam miſit, alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania reliquit, tertium in Italiam ſécum duxit. Saltum Pyrenæum tranſiit: quâcunquè iter fecit, cum omnibus incolis conflixit: 1 2 3

flixit: neminem, nisi victum, dimisit. Ad Alpes postea quàm venit, quæ Italiam à Gallia sejungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum, præter Herculem Graium, transierat; quo facto is hodiè saltus Graius appellatur. Alpicos conantes prohibere transitum concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecitque, ut eâ elephantus ornatus ire posset, quâ antea unus homo inermis vix poterat repere. Hâc copias traduxit, in Italiámque pervenit.

CAP. IV.

1 Conflixit apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione cos. eúmque pepulerat. Cum hoc eodem de Classidio apud Padum decernit, sauci-
2 um inde ac fugatum dimittit. Tertiò idem Scipio, cum collega Tiberio Longo, apud Trebiam adversus eum venit. Cum his manum conseruit, utrosque profligavit. Indè per Ligures Apenni-
3 num transiit, petens Etruriam. Hoc Itinere adeò gravi morbo afficitur oculorum, ut postea nunquam dextero æquè benè usus sit; quà valetudine quum etiam tum premeretur, lecticâque ferretur, C. Flaminium cos. apud Thrasimenum cum exercitu insidiis circumventum occidit: neque multò pòst C. Centenium prætorem, cum
4 delectâ manu saltus occupantem. Hinc in Apuliam pervenit: ibi obviam ei venerunt duo consules, C. Terentius Varro, & L. Paullus Æmilius. Utriusque exercitus uno prælio fugavit: L. Paullum consulem occidit, & aliquot præterea consulares. In his Cn. Servilium Geminum, qui anno superiore fuerat consul.

CAP.

CAP. V.

Hac pugnâ pugnatâ, Romam profectus est, 1
nullo resistente. In propinquis urbis montibus moratus est. Quum aliquot ibi dies castra habuisset, & reverteretur Capuam, Q. Fabius Maximus dictator Romanos in agro Falerno se ei objecit. Hic clausus locorum angustiis, nocte, 2
sine ullo detrimento, exercitûs se expedivit. Fabio callidissimo imperatori dedit verba. Namque obductâ nocte, sarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejusdem generis multitudinem magnam dispalatam immisit. Quo repentino objectu viso tantum terrorem injecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nèmo sit ausus. Hanc post rem gestam, non ita multis die- 3
bus, M. Minutium Rufum magistrum equitum, pari ac dictatorem imperio, dolo perductum in prælium fugavit: T. Sempronium Gracchum, iterùm consulem, in Lucanis absens, in insidias inductum sustulit: M. Claudium Marcellum, quinquies consulem, apud Venusiam pari modo interfecit. Longum est enumerare prælia. Quarè hoc unum satis erit dictum, ex quo intelligi 4
possit, quantus ille fuerit. Quamdiù in Italia fuit, nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam, in campo castra posuit.

CAP. VI.

Hic invictus patriam defensum revocatus, 1
bellum gessit adversus P. Scipionis filium, quem ipse primùm apud Rhodanum; iterùm apud Padum, tertiò apud Trebiam fugaverat. Cum hoc, exhaustis jam patriæ facultatibus, cu- 2
pivit impræsentiarum bellum componere, quo valentior posteà congrederetur. In colloquium convenit,

3 convenit, conditiones non convenerunt. Post ist factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit; pulsus (incredibile dictu) biduo & duabus noctibus Adrumetum pervenit, quod abest à Zama circiter millia passuum trecenta.
4 In hac fuga Numidæ, qui simùl cum eo acie excesserant, insidiati sunt; quos non solùm effugit, sed etiam ipsos oppressit: Adrumeti reliquos ex fuga collegit, novis delectibus, paucis diebus multos contraxit.

CAP. VII.

1 Quum in apparando acerrimè esset occupatus, Carthaginienses bellum cum Romanis composuerunt. Ille nihilo seciùs exercitui posteà præfuit, résque in Africa gessit; itemque Mago frater ejus, usque ad P. Sulpicium & C.
2 Aurelium consules. His enim magistratibus legati Carthaginienses Romam venerunt, qui senatui populóque Romano gratias agerent, quod cum his pacem fecissent, ob eámque rem coronâ aureâ eos donarent, simúlque peterent, ut obsides eorum Fregellis essent, captivique redderentur. His ex senatûs consulto responsum
3 est, munus eorum gratum acceptúmque esse; obsides quo loco rogarent, futuros; captivos non remissuros, quod Hannibalem, cujus operâ susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, & nunc cum imperio apud exercitum ha-
4 berent, itémque fratrem ejus Magonem. Hoc responso Carthaginienses cognito, Hannibalem domum Magonémque revocarunt. Hic, ut rediit, prætor factus est, postquam rex fuerat, anno secundo & vigesimo. Ut enim Romæ consules, sic Carthagine quotannis annui bini reges creaban-
5 tur. In eo magistratu pari diligentiâ se Hanni-

bal

bal præbuit, ac fuerat in bello. Namquè effecit, 1
ex novis vectigalibus non solùm ut esset pecunia,
quæ Romanis ex fœdere penderetur, sed etiam
supereſſet, quæ in ærario poneretur. Deindè 6
anno post præturam, Marco Claudio, Lucio Furio coss. Romani legati Carthaginem venerunt.
Hos Hannibal sui exposcendi gratiâ missos ratus,
priusquàm his senatus daretur, navem conscendit
clàm, atque in Syriam ad Antiochum profugit.
Hâc re palam factâ, Pœni naves duas, quæ eum 7
comprehenderent, si possent consequi, miserunt:
bona ejus publicarunt, domum à fundamentis
disjecerunt, ipsum exulem judicarunt.

CAP. VIII.

At Hannibal anno tertio, postquàm domo 1
profugerat, L. Cornelio, Quinto Minucio
coss. cum quinque navibus Africam accessit, in
finibus Cyrenæorum, si fortè Carthaginienses ad
bellum, Antiochi spe fiduciâque inducere posset,
cui jam persuaserat, ut cum exercitibus in Italiam
proficiscereturr. Huc Magonem fratrem excivit.
Id ubi Pœni resciverunt, Magonem eâdem, quâ 2
fratrem absentem, pœnâ affecerunt. Illi, desperatis rebus, quum solvissent naves, ac vela ventis
dedissent, Hannibal ad Antiochum pervenit.
De Magonis interitu duplex memoria prodita est.
Namque alii naufragio, alii à servis ipsius inter- 3
fectum eum, scriptum reliquerunt: Antiochus
autem si tam in agendo bello parere voluisset consiliis ejus, quàm in suspiciendo instituerat, propiùs Tiberi quàm Thermopylis de summâ imperii dimicâsset. Quem, etsi multa stultè conari
videbat, tamen nullâ deseruit in re. Præfuit 4
paucis navibus, quas ex Syria jussus erat in Asiam ducere, hisque adversus Rhodiorum classem

in

in Pamphylio mari conflixit. Quo, cum multitudine adversariorum sui superarentur, ipse, quo cornu rem gessit, fuit superior,

CAP. IX.

1 Antiocho fugato, verens ne dederetur, (quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem) Cretam ad Gortynios venit, ut ubi, quò se conferret, consideraret. Videt autem vir omnium callidissimus, magno se fore periculo nisi quid prævidisset, propter avaritiam Cretensium.
3 Magnam enim sécum pecuniam portabat, de qua sciebat exîsse famam. Itaque capit tale consilium. Amphoras complures complet plumbo, summas operit auro & argento: has Gortyniis presentibus deponit in templo Dianæ, simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem ductis, statuas æneas, quas sécum porta-
4 bat, omnes suâ pecuniâ complet, eásque in propatulo domi abjicit. Gortynii templum magnâ curâ custodiunt, non tam à cæteris, quàm ab Hannibale, nequid ille inscientibus his tolleret, sécumque asportaret.

CAP. X.

1 Sic conservatis suis rebus Pœnus, illusis Cre- 1
tensibus omnibus, ad Prusiam in Pontum pervenit; apud quem eodem animo fuit erga Italiam, neque aliud quicquam egit, quàm regem armaret & excitaret adversus Romanos. Quem 2
quum videret domesticis rebus minus esse robustum, conciliabat cæteros reges, adjungebátque bellicosas nationes. Dissidebat ab eo Pergamenus rex Eumenes, Romanis amicissimus, bellúmque inter eos gerebatur & mari & terrâ; quò magìs cupiebat eum Hannibal opprimi; sed utro-

bique Eumenes plùs valebat propter Romanorum 3
ſocietatem; quem ſi removiſſet, faciliora ſibi cæ-
tera fore arbitrabatur. Ad hunc interficiendum
talem iniit rationem. Claſſe paucis diebus erant 4
decertaturi: ſuperabatur navium multitudine:
dolo erat pugnandum, quum par non eſſet armis.
Imperavit quàm plurimas venenatas ſerpentes
vivas colligi, eáſque in vaſa fictilia conjici. Harum 5
quum confeciſſet magnam multitudinem, die ip-
ſe, quo facturus erat navale prælium, claſſiarios
convocat, hiſque præcipit, omnes ut in unam
Eumenis regis concurrant navem, à cæteris tan-
tùm ſatis habeant ſe defendere: id facilè illos
ſerpentium multitudine conſecuturos; rex au-
tem quâ nave veheretur, ut ſcirent, ſe factu-
rum: quem ſi aut cepiſſent, aut interfeciſſent,
magno his pollicetur præmio fore.

CAP. XI.

TALI cohortatione militum factâ, claſſis ab 1
utriſque in prælium deducitur. Quarum
acie conſtitutâ, priuſquàm ſignum pugnæ dare-
tur, Hannibal, ut palam faceret ſuis, quo loco
Eumenes eſſet, tabellarium in ſcapha cum cadu-
ceo mittit; qui ubi ad naves adverſariorum per-
venit, epiſtolam oſtendens ſe regem profeſſus eſt,
quærere. Statìm ad Eumenem deductus eſt, 2
quòd nemo dubitabat aliquid de pace eſſe ſcrip-
tum. Tabellarius ducis nave declarata ſuis, eo-
dèm unde ierat, ſe recepit. At Eumenes, ſo- 3
lutâ Epiſtolâ, nihil in ea reperit, niſi quod ad
irridendum eum pertineret. Cujus etſi cauſam
mirabatur, neque reperiebatur, tamen prælium
ſtatim committere non dubitavit. Horum in 4
concurſu, Bithyni Hannibalis præcepto, univerſi
navem Eumenis adoriuntur; quorum vim cum
rex

rex ſuſtinere non poſſet, fugâ ſalutem petiit; quam conſecutus non eſſet, niſi intra ſuæ præſidia ſe recepiſſet, quæ in proximo litore erant
5 collocata. Reliquæ Pergamenæ naves quum adverſarios præmerent acriùs, repentè in eas vaſa fictilia, de quibus ſupra mentionem fecimus, conjici cœpta ſunt; quæ jacta initio riſum pugnantibus excitarunt, neque, quare id fieret, poterat
6 intelligi. Poſtquàm autem naves completas conſpexerunt ſerpentibus, nova re perterriti, quum quid potiſſimùm vitarent non viderent, puppes averterunt ſeque ad ſua caſtra nautica retulerunt.
7 Sic Hannibal conſilio arma Pergamenorum ſuperavit; neque tum ſolùm, ſed ſæpè alias pedeſtribus copiis pari prudentiâ pepulit adverſarios.

CAP. XII.

1 QUÆ dum in Aſia gererentur, accidit caſu ut legati Pruſiæ Romæ apud L. Quintium Flaminium conſulem cœnarent, atque ibi de Hannibale mentione factâ, ex his unus diceret, eum
2 in Pruſiæ regno eſſe. Id poſtero die Flaminius ſenatui detulit. Patres conſcripti, qui Hannibale vivo nunquam ſe ſine inſidiis futuros exiſtimabant, legatos in Bithyniam miſerunt; in his Flaminium, qui à rege peterent, nè inimiciſſimum ſuum ſecum haberet, ſibique ut dederet.
3 His Pruſias negare auſus non eſt: illud recuſavit, nè id à ſe fieri poſtularent, quòd adverſus jus hoſpitii eſſet: ipſi, ſi poſſent, comprehenderent; locum ubi eſſet facilè inventuros. Hannibal enim uno loco ſe tenebat, in caſtello, quod ei ab rege datum erat muneri; idque ſic ædificârat, ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet, ſemper
4 verens, ne uſu veniret, quod accidit. Hic quum legati Romanorum veniſſent, multitudine domum

num ejus circumdediſſent, puer ab janua proſpiciens, Hannibali dixit, plures præter conſuetudinem armatos apparere. Qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac properè ſibi renuntiaret, num eodem modo undiquè obſideretur. Puer quum celeritèr, quid eſſet renuntiâſſet, omnéſque exitus occupatos oſtendiſſet: ſenſit id non fortuitò factum, ſed ſe peti, neque ſibi diutiùs vitam eſſe retinendam: quam nè alieno arbitrio demitteret, memor priſtinarum virtutum, venenum, quod ſempèr sécum habere conſueverat, ſumpſit. 5

CAP. XIII.

Sic vir fortiſſimus, multis variiſque perfunctus laboribus, anno acquievit ſeptuageſimo. Quibus conſulibus interierit, non convenit. Nam Atticus, Marco Claudio Marcello, Q. Fabio Labeone coſſ. mortuum, in Annali ſuo ſcriptum reliquit. At Polybius, L. Æmilio Paullo, & Cn. Bæbio Tamphilo: Sulpitius autem, P. Cornelio Cethego, M. Bæbio Tamphilo. Atque hic tantus vir tantiſque bellis diſtrictus, nonnihil temporis tribuit literis. Namquè aliquot ejus libri ſunt Græco ſermone confecti: In his ad Rhodios: De Cn. Manlii Vulſonis in Aſia rebus geſtis. Hujus bellica geſta multi memoriæ prodiderunt: ſed ex his duo, qui cum eo in caſtris fuerunt ſimùlque vixerunt, quandò fortuna paſſa eſt, Silenus, & Soſilus Lacedæmonius. Atque hoc Soſilo Hannibal literarum Græcarum uſus eſt doctore. Sed nunc tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores: quò faciliùs, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari. 1 2 3 4

XXIV.

M. PORCIUS CATO,

EX LIBRO SECUNDO

ÆMILII PROBI,

SEU

CORNELII NEPOTIS.

CAP. I.

1 CATO ortus municipio Tuſculo, adoleſcentulus, priuſquàm honoribus operam daret, verſatus in Sabinis, quòd ibi hæredium, à patre relictum, habebat. Hortatu L. Valerii Flacci, quem in conſulatu cenſuráque habuit collegam, ut M. Perperna Cenſorinus narare ſolitus eſt, Romam demigravit, in foróque eſſe cœpit.
2 Primum ſtipendium meruit annorum decem ſeptémque. Q. Fabio Maximo, M. Claudio Marcello coſſ. Tribunus militum in Sicilia fuit.
3 Inde ut rediit, caſtra ſecutus eſt C. Claudii Neronis; magníque ejus opera æſtimata eſt in prælio apud Senam, quo cecidit Haſdrubal frater Hannibalis. Quæſtor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano conſuli, cum quo non pro ſortis neceſſitudine vixit: Namquè ab ea perpetuâ diſſenſit vitâ. Ædilis pleb. factus eſt cum C. Helvio. Prætor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quæſtor ſuperiore tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poetam deduxerat: quod non minoris exiſtimamus, quàm quemlibet ampliſſimum Sardinienſem triumphum.

CAP.

CAP. II.

Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco, 1
sorte provinciam nactus Hispaniam citeriorem, ex eâque triumphum deportavit. Ibi quum diutiùs moraretur, P. Scipio Africanus consul 2
iterùm, cujus in priore consulatu quæstor fuerat, voluit eum de provincia depellere, & ipse ei succedere. Neque hoc per senatum efficere potuit, quum quidem Scipio in civitate principatum obtineret, quòd tum non potentiâ, sed jure respublica administrabatur. Quâ ex re iratus, se- 3
natu peracto, privatus in urbe mansit. At Cato, censor cum eodem Flacco factus, severè præfuit ei potestati. Nam & in complures nobiles animadvertit, & multas res novas in edictum addidit, quarè luxuria reprimeretur, quæ jam tum incipiebat pullulare. Circiter annos octaginta 4
usque ad extremam ætatem, ab adolescentia, reipublicæ causa suscipere inimicias non destitit. A multis tentatus, non modò nullum detrimentum existimationis fecit, sed quoàd vixit virtutum laude crevit.

CAP. III.

In omnibus rebus singulari fuit prudentiâ & 1
industriâ. Nam & agricola solers & reipublicæ peritus, & jurisconsultus, & magnus imperator, & probabilis orator, & cupidissimus literarum fuit; quarum studium etsi senior 2
arripuerat, tamen tantum in eis progressum fecit, ut non facilè reperire possis, neque de Græcis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. Ab adolescentia confecit orationes. Senex scribere historias instituit: quarum sunt li- 3
bri septem: Primus continet res gestas regum

populi Romani. Secundus & tertius undè quaque civitas orta ſit Italica. Ob quam rem omnes origines videtur appellâſſe: In quarto autem bellum Punicum primum: In quinto ſecundum. Atque hæc omnia capitulatim ſunt dicta, Reliqua bella pari modo perſecutus eſt, uſque ad præturam Ser. Galbæ, qui diripuit Lu-
4 ſitanos. Atque horum bellorum duces non nominavit, ſed ſine nominibus res notavit. Id iiſdem expoſuit, quæ in Italia, Hiſpaniiſque viderentur admiranda. In quibus multa induſtria &
5 diligentia comparet, multa doctrina. Hujus de vita & moribus plura in eo libro perſecuti ſumus, quem ſeparatim de eo fecimus rogatu T. Pomponii Attici. Quarè ſtudioſos Catonis ad illud volumen delegamus.

XXV.

VITA
T. POMPONII ATTICI
EX
CORNELIO NEPOTE.

CAP. I.

1 POMPONIUS ATTICUS, ab origine ultima ſtirpis Romanæ generatus perpetuò à majoribus acceptam equeſtrem obtinuit dignitatem.
2 Patre uſus eſt diligente, indulgente, & ut tum erant tempora, diti, imprimiſque ſtudioſo literarum. Hic prout ipſe amabat literas, omnibus
3 doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudivit. Erat autem in puero, præter docili-

docilitate mirè ingenii, summa suavitas oris ac vocis, ut non solùm celeritèr acciperet quæ tradebantur, sed excellentèr pronuntiaret. Qua ex re, in pueritia nobilis inter æquales ferebatur, clariúsque explendescebat, quàm generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omnes studio suo: quo in numero fuerunt L. 4
Torquatus, C. Marius, filius, M. Cicero: quos consuetudine suâ sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuò fuerit carior.

CAP. II.

Pater maturè decessit; ipse adolescentulus 1
propter affinitatem P. Sulpicii, qui tribunus pleb. interfectus est, non expers fuit illius periculi. Namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserat M. Servio, fratri P. Sulpicii. Itaque 2
interfecto P. Sulpicio, posteaquàm vidit Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, quum alii Syllanis, alii Cinnanis faverent partibus; idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit. Neque eò seciùs adolescentem Marium, hostem judicatum juvit opibus suis: cujus fugam pecunia sublevavit. Ac nè illa peregrinatio detrimentum ali- 3
quod afferret rei familiari, eòdem magnam partem fortunarum trajecit suarum. Hic ità vixit, ut universis Athenienſibus merito esset carissimus. Nam, præter gratiam, quæ jam adolescentulo 4
magna erat, sæpius suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Quum enim versuram facere publicè necesse esset, neque ejus conditionem æquam haberent, sempèr se interposuit, atque ita, uti neque usuram unquàm ab iis acceperit, neque

longiùs, quàm dictum esset, eos debere passus
5 sit. Quod utrumque erat iis salutare. Nam neque indulgendo inveterascere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere.
6 Auxit hoc officium aliâ quoquè liberalitate. Nam universos frumento donavit, ità ut singulis sex modii tritici darentur: qui modus mensuræ Medimnus Athenis appellatur.

CAP. III.

1 Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. Quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publicè haberent, civémque facere studerent. Eo beneficio ille uti noluit: quod nonnulli ita interpretantur, amitti civitatem Romanam aliâ adscitâ.
2 Quamdiu affuit, nè qua sibi statua poneretur, restitit; absens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipsi, & Piliæ, locis sanctissimis posuerunt: hunc enim in omni procuratione reipublicæ auctorem auctorèmque habebant. Igitur illud munus
3 fortunæ, quòd in ea potissimùm urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii, ut eandem & patriam haberet & dominam: hoc specimen prudentiæ, quòd quum in eam civitatem se contulisset, quæ antiquitate, humanitate, doctrina præstaret omnes, ei unus ante alios fuerit carissimus.

CAP. IV.

1 Huc ex Asiâ Sylla decedens quum venisset, quamdiu ibi fuit, secum habuit Pomponium, captus adolescentis & humanitate, & doctrinâ. Sic enim Græcè loquebatur, ut Athenis natus videretur. Tanta autem suavitas erat sermonis Latini, ut appareret, in eo nativum quendam

dam leporem esse, non adscitum. Idem poëmata pronuntiabat & Græcè & Latinè, sic ut suprà nihil possit addi. Quibus rebus factum est, ut Sylla 2
nusquam eum ab se dimitteret, cuperétque secum deducere. Cui cùm persuadere tentaret, *Noli, oro, te,* inquit Pomponius, *adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui.* At Sylla, adolescentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiscens jussit deferri. Hic complures 3
annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Athenienſium reipublicæ tribueret; nihilominùs amicis urbana officia præstitit. Nam & 4
ad comitia eorum ventitavit, & si qua res major acta est, non defuit; sicut Ciceroni in omnibus ejus periculis singularem fidem præbuit: cui ex patria fugienti H. S. ducenta & quinquaginta millia donavit. Tranquillatis autem rebus Ro- 5
manis, remigravit Romam, ut opinor, L. Cotta & L. Torquato coss. quem diem sic universa civitas Athenienſium prosecuta est, ut lacrymis desiderii futuri dolorem indicaret.

CAP. V.

HABEBAT avunculum Q. Cæcilium, equitem 1
Rom. familiarem L. Luculli, divitem, difficilimâ naturâ. Cujus sic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, hujus sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam: quo facto, tulit pietatis fructum. Cæcilius enim 2
moriens, testamento adoptavit eum, hæredémque fecit ex dodrante, ex qua hereditata accepit circiter, centiès H. S. Erat nupta soror Attici Q. 3
Tullio Ciceroni; eásque nuptias M. Cicero conciliârat:

ciliârat: Cum quo à condiſcipulatu vivebat conjunctiſſimè, multò etiam familiariùs, quam cum Quinto: ut judicari poſſit plùs in amicitia valere
4 ſimilitudinem morum, quàm affinitatem. Utebatur autem intimè Q. Hortenſio, qui iis temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non poſſet, uter eum plùs diligeret, Cicero, an Hortenſius; & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis eſſet æmulatio nulla intercederet obtrectatio, eſſetque talium virorum copula.

CAP. VI.

1 In republica ità verſatus eſt, ut ſempèr optimarum partium & eſſet, & exiſtimaretur; neque tamen ſe civilibus fluctibus committeret; quòd non magìs eos in ſuâ poteſtate exiſtimabat eſſe, qui ſe iis dediſſent, quàm qui maritimis jactaren-
2 tur. Honores non petiit, cùm ei paterent, propter vel gratiam, vel dignitatem; quòd neque peti more majorum, neque capi poſſent, conſervatis legibus, in tam effuſis ambitûs largitionibus, neque geri ſine periculo, corruptis civitatis moribus.
3 Ad haſtam publicam nunquàm acceſſit: nullius rei neque præs, neque manceps factus eſt; neminem neque ſuo nomine, neque ſubſcribens, accuſavit; in jus de ſua re nunquàm iit; judicium
4 nullum habuit. Multorum conſulum prætorúmque præfecturas delatas ſic accepit, ut neminem in provinciam ſic ſecutus, honore fuerit contentus: rei familiaris deſpexerit fructum; qui ne cum Q. quidem Cicerone voluerit ire in Aſiam, cum apud eam legati locum obtinere poſſet. Non enim decere ſe arbitrabatur, cum prætúram gerere
5 noluiſſet, aſſeclam eſſe prætoris. Qua in re non ſolùm dignitati ſerviebat, ſed etiam tranquillitati,

cum

cum ſuſpiciones quóque vitaret criminum: quo fiebat, ut ejus obſervantia omnibus eſſet carior, cùm eam officio, non timori neque ſpei tribui viderent.

CAP. VII.

INCIDIT Cæſarium civile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta. Uſus eſt ætatis vacatione, neque ſe quóquam movit ex urbe. Quæ amicis ſuis opus fuerant ad Pompeium proficiſcentibus, omnia ex ſua re familiari dedit; ipſum Pompeium, non junctus, non offendit: nullum enim ab eo habebat ornamentum, ut cæteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant; quorum partim invitiſſimi caſtra ſunt ſecuti, partim ſummâ cum ejus offenſione domi remanſerunt. Attici autem quies tantoperè Cæſari fuit grata, ut victor cùm privatis pecunias per epiſtolas imperaret, huic non ſolùm moleſtus non fuerit, ſed etiam ſororis filium & Q. Ciceronem ex Pompeii caſtris conceſſerit. Sic vetere inſtituto vitæ, effugit nova pericula. 1 2 3

CAP. VIII.

SECUTUM eſt illud, occiſo Cæſare, cùm reſpublica penes Brutos videretur eſſe, & Caſſium, ac tota civitas ſe ad eum convertiſſe videretur: Sic M. Bruto uſus eſt, ut nullo ille adoleſcens æquali familiariùs, quàm hoc ſene: neque ſolùm eum principem conſilii haberet, ſed etiam in convictu. Excogitatum eſt à quibuſdam, ut privatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur. Id facilè effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & principes illius ordinis pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt à C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut ejus rei prin- 1 2 3

4 ceps esse vellet. At ille, qui officia amicis præstanda sine factione existimaret, sempérque à talibus se consiliis removisset, respondit, si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset, usurum quantùm ea paterentur; se neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coïturum. Sic ille consensionis globus hujus unius dissensione dis-
5 jectus est. Neque multò pòst superior esse cœpit Antonius, ut ita Brutus & Cassius provinciarum, quæ iis, dicis causâ, datæ erant à consulibus, desperatis rebus, in exilium proficiscerentur. Atticus, qui pecuniam simul cum cæteris conferre noluerat florenti illi parti, abjecto Bruto Italiâque cedenti H. S. centum millia muneri misit: eidem in Epiro absens trecenta jussit dari; neque eò magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit.

CAP. IX.

1 Secutum est bellum gestum apud Mutinam: In quo si tantùm eum prudentem dicam minùs quàm debeam prædicem cùm ille potiùs divinus fuerit; si divinatio appellanda est perpetua naturalis bonitas, quæ nullis casibus augetur,
2 neque minuitur. Hostis Antonius judicatus Italiâ cesserat; spes restituendi nulla erat. Non solùm ejus inimici, qui tum erant potentissimi & plurimi, sed etiam amici adversariis ejus se dabant; & in eo lædendo se aliquam consecuturos sperabant commoditatem: Antonii familiares insequebantur, uxorem Fulviam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam extinguere pa-
3 rabant. Atticus, cùm Ciceronis intimâ familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto, non modò nihil iis indulsit ad Antonium violandum, sed è contrario familiares ejus ex urbe profugientes, quantùm

quantùm potuit, texit: quibus rebus indiguerunt, adjuvit: P. verò Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci non potuerint. Ipſi 4
autem Fulviæ, cùm litibus diſtineretur, magníſque terroribus vexaretur, tantâ diligentiâ officium ſuum præſtitit, ut nullum illa ſteterit vadimonium ſine Attico, hic ſponſor omnium rerum fuerit. Quinetiam, cùm illa fundum ſecundâ fortuna emiſſet in diem, neque poſt calamitatem verſuram facere potuiſſet, ille ſe interpoſuit, pecuniámque ſine fœnore, ſinéque ulla ſtipulatione credidit; maximum exiſtimans quæſtum, memorem, gratúmque cognoſci, ſimúlque aperire, ſe non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum: quæ 6
cùm faciebat, nemo eum temporis causâ facere poterat exiſtimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed ſenſus 7
ejus à nonnullis optimatibus reprehendebatur, quòd parùm odiſſe malos cives videretur.

CAP. X.

Ille autem ſui judicii, potiùs quid ſe facere 1
par eſſet, intuebatur, quam quid alii laudaturi forent. Converſa ſubitò fortuna eſt. Ut An- 2
tonius rediit in Italiam, nemo non magno in periculo Atticum futurum putârat, proper intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad adventum imperatorum de foro deceſſerat, timens proſcriptionem; latebátque apud P. Vo- 3
lumnium, cui, ut oſtendimus paulò antè, opem tulerat. Tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ, ut modò hi, modò illi in ſummo eſſent aut faſtigio, aut periculo. Habebat ſecum Q. Gellium Canium, æqualem, ſimillimúmque ſui. Hoc quoque ſic Attici bonitatis exemplum, quòd cum eo, quem puerum in ludo cognoverat, adeò

conjunctè vixit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creverit. Antonius autem, etsi tanto
4 odio ferebatur in Ciceronem, ut non solùm ei, sed omnibus etiam ejus amicis esset inimicus eòsque vellet proscribere; multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii, & ei cùm requisisset ubinàm esset, suâ manu scripsit, ne timeret, statimque ad se veniret; se eum, & Gellium
5 Canium de proscriptorum numero exemisse. Ac, nè quod in periculum inciderit, quod noctu fiebat, presidium ei misit. Sic Atticus in summo timore non solùm sibi, sed etiam ei, quem carissimum habebat, præsidio fuit. Neque enim suæ solùm à quoquam auxilium petiit salutis, sed conjunctim: ut appararet nullam sejunctam sibi ab eo velle esse fortunam. Quòd
6 si gubernator præcipuâ laude fertur, qui navem ex hyeme, marique scopuloso servat: cur non singularis ejus existimetur prudentia, qui ex tot, tamque gravibus procellis civillibus ad incolumitatem pervenit?

CAP. XI.

1 Quibus ex malis ut se emerserat, nihil aliud egit, quàm ut plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. Cum proscriptos præmiis imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epirum venit, cui res ulla defuerit. Nemini non
2 ibi perpetuò manendi potestas facta est. Quin etiam post prælium Philippense, interitúmque C. Cassii & M. Bruti, L. Julium Mocillam prætorium, & ejus filium, Aulumque Torquatum cæteróque, pari fortunâ perculsos, instituerit tueri: atque ex Epiro his omnia Samo-
3 thraciam supportari jusserit: Difficile enim est omnia persequi, & non necessaria. Illud unum intelligi

intelligi volumus; illius liberalitatem neque temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus ac temporibus judicari potest: quòd non florentibus se venditavit, sed afflictis semper succurrit. Qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minùs post mortem ejus, quàm florentem, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit: quòd neque lædebat quemquam, neque, si quam injuriam acceperat, non malebat oblivisci quàm ulcisci. Idem immortali memoriâ percepta retinebat beneficia: quæ autem ipse tribuerat, tamdiu meminerat, quoàd ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut verè dictum videatur: *Sui cuique mores fingunt fortunam.* Neque tamen priùs ille fortunam, quàm se ipse, finxit: qui cavit nè quâ in re jure plecteretur. 4 6

CAP. XII.

His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrippa, intimâ familiaritate conjunctus adolescenti Cæsari, cùm propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimùm ejus diligeret affinitatem, præoptarétque equitis Romani filiam generosam nuptiis, atque harum nuptiarum conciliator fuit (non enim celandum) M. Antonius triumvir reipublicæ constituendæ: cujus gratiâ cùm augere possessiones posset suas, tantùm abfuit à cupiditate pecuniæ, ut nullâ in re usus sit eâ nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidèm sub ipsa proscriptione perillustre fuit. Nam cum L. Saufeii equitis Romani æqualis sui, qui cum eo complures annos, studio ductus philosophiæ, Athenis habitabat, habebátque in Italia 1 2 3

Italia pretiosas possessiones, triumviri bona vendidissent, consuetudine eâ, quâ tum res gerebantur; Attici labore atque industriâ factum, ut eodem nuntio Saufeius fieret certior se patri-
4 monium amisisse & recuperasse. Idem L. Julium Calidum, quem post Lucretii Catullíque mortem multò elegantissimum poetam, nostram tulisse ætatem, verè videor posse contendere, neque minùs virum bonum, optimisque artibus eruditum, post proscriptionem equitum, propter magnas ejus Africanas possessiones, in proscriptorum numerum à P. Volumnio, præfecto fabrûm
5 Antonii, absentem relatum, expedivit: Quod in præsenti utrum ei laboriosius, an gloriosius fuerit, difficile fuit judicare: quòd in eorum periculis, non secùs absentes, quàm præsentes, amicos Attico esse curæ cognitum est. Neque verò minùs ille vir bonus paterfamilias habitus est, quàm civis.

CAP. XIII.

1 Nam cum esset pecuniosùs, nemo ille minùs fuit emax, minùs ædificator. Neque tamen non in primis benè habitavit, omni-
2 busque optimis rebus usus est. Nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilanam, ab avunculo hæreditatem relictam: cujus amœnitas non ædificio, sed silvâ constabat. Ipsum enim tectum antiquitûs constitutum, plus salis, quàm sumptûs habebat: in quo nihil commu-
3 tavit, nisi si quid vetustate coactus est. Usus est familiâ, si utilitate judicandum est, optimâ; si formâ, vix mediocri; namque in ea erant pueri literatissimi, anagnostæ optimi, & plurimi librarii, ut neque pedesequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchrè facere posset.

Pari-

Pari modo artifices cæteri, quos cultus domeſti- 4
cus deſiderat, apprimè boni. Neque tamen ho-
rum quemquam, niſi domi natum, domique fac-
tum habuit: quod eſt ſignum non ſolùm conti-
nentiæ, ſed etiam diligentiæ. Nam & non in-
temperantèr concupiſcere, quod à plurimis vi-
deas, continentis debet duci: & potiùs diligen-
tiæ, quàm prætio, parare non mediocris eſt in-
duſtriæ. Elegans, non magnificus; ſplendi-
dus, non ſumptuoſus: omni diligentiâ mundi-
tiem non affluentem affectabat. Supellex modica,
non multa, ut in neutram partem conſpici poſ-
ſet. Nec hoc præteribo, (quanquam nonnullis 6
leve viſum iri putem) cum imprimis lautus eſſet
eques Romanus, & non parùm liberaliter domum
ſuam omnium ordinum homines invitaret, ſcimus
non ampliùs quàm terna millia æris peræquè in
ſingulos menſes ex éphemeride eum expenſum
ſumptui ferre ſolitum. Atque hoc non auditum 7
ſed cognitum prædicamus. Sæpe enim propter
familiaritatem, domeſticis rebus interfuimus.

CAP. XIV.

Nemo in convivio ejus aliud *acroama* au- 1
divit, quàm anagnoſten: quod nos qui-
dem jucundiſſimum arbitramur. Neque un-
quam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt,
ut non minùs animo, quàm ventre, convivæ de- 2
lectarentur. Namque eos vocabat, quorum mores
à ſuis non abhorrerent. Cùm tanta pecuniæ
facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu mu-
tavit, nihil de vitæ conſuetudine: tantâque uſus
eſt moderatione, ut neque in ſeſtertio viciès,
quod à patre acceperat parùm ſe ſplendidè geſſe-
rit; neque in ſeſtertio centiès affluentiùs vixerit,
quàm inſtituerat: paríque faſtigio ſteterit in
utrâque

utrâque fortunâ. Nullos habuit hortos, nullam ſuburbanam, aut maritimam ſumptuoſam villam, neque in Italiâ, præter Ardeatinum & Nomentanum, ruſticum prædium; omníſque ejus pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis & urbanis poſſeſſionibus. Ex quo cognoſci poteſt, eum uſum pecuniæ non magnitudine, ſed ratione metiri ſolitum.

CAP. XV.

1 MENDACIUM neque dicebat, neque pati poterat. Itaque ejus comitas non ſine ſeveritate erat, neque gravitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrum eum amici magis vererentur, an amarent. Quicquid rogabatur, religiosè promittebat: quòd non liberalis, ſed levis, arbitrabatur, polliceri quod præ-
2 ſtare non poſſet. Idem in nitendo quod ſemel annuiſſet tantâ erat curâ, ut non mandatam, ſed ſuam rem videretur agere. Nunquam ſuſcepti negotii eum pertæſum eſt: ſuam enim exiſtimationem in eâ re agi putabat: quâ nihil habebat carius. Quo fiebat, ut omnia Ciceronum, Catonis, Marii, Q. Hortenſii, Auli Torquati, multorum præterea equitum Rom. negotia procuraret. Ex quo judicari poterat, non inertiâ, ſed judicio, fugiſſe reipublicæ procurationem.

CAP. XVI.

1 HUMANITATIS verò nullum afferre majus teſtimonium poſſum, quàm quòd adoleſcens idem ſeni Sullæ fuerit jucundiſſimus, ſenex adoleſcenti Marco Bruto. Cum æqualibus autem ſuis, Q. Hortenſio, & M. Cicerone, ſic vixerit, ut judicari difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus,

aptiſſimus. Quanquam eum præcipuè dilexit 2
Cicero, ut nè frater quidem ei Quintus carior
fuerit aut familiarior. Ei rei ſunt indicio, 3
prætor eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus ſunt editi, ſexdecim volumina epiſtolarum, ab conſulatu ejus uſque ad extremum tempus ad Atticum miſſarum: quæ qui legat, non multùm deſideret hiſtoriam contextam illorum temporum. Sic enim omnia 4
de ſtudiis principum, vitiis ducum, mutationibus reipublicæ perſcripta ſunt, ut nihil in iis non appareat, & facilè exiſtimari poſſit, prudentiam quodammodò eſſe divinationem. Non enim Cicero ea ſolùm, quæ vivo ſe acciderunt, futura prædixit: ſed etiam quæ nunc uſu veniunt, cecinit ut vates.

CAP. XVII.

De pietate autem Attici quid plura commemorem? cùm hoc ipſum verè gloriantem 1
audierim in funere matris ſuæ, quam extulit annorum nonaginta, cùm eſſet ſeptem & ſexaginta, ſe nunquam cum matre in gratiam rediiſſe, nunquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate, quam prope æqualem habebat. Quod eſt ſig- 2
num, aut nullam unquàm inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc eâ fuiſſe in ſuos indulgentiâ, ut quos amare deberet, iraſci eis nefas duceret. Neque id fecit naturâ ſolùm, (quanquàm 3
omnes ei paremus) ſed etiam doctrinâ. Nàm & principum philoſophorum ita percepta habuit præcepta, ut iis ad vitam agendam, non ad oſtentationem, uteretur.

CAP.

CAP. XVIII.

1 Moris etiam majorum ſummus imitator fuit, antiquitatíſque amator: quam adeò diligentèr habuit cognitam, ut eam totam in in eo volumine expoſuerit, quo magiſtratus ornavit. Nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illuſtris eſt populi Romani, quæ non in eo ſuo tempore ſit notata: &, quod difficillimum fuit, ſic familiarum originem ſubtexuit, ut ex eo clarorum virorum propagines poſſimus cognoſcere. Fecit hoc idem ſeparatim in aliis libris: ut M. Bruti rogatu Juniam familiam à ſtirpe ad hanc ætatem ordine enumeravit, notans, qui, à quo ortus, quos ho-
4 nores, quibúſque temporibus cepiſſet: pari modo, M. Claudii, de Marcellorum; Scipionis Cornelii, & Fabii Maximi, de Corneliorum, & Fabiorum & Æmiliorum quoque; quibus libris nihil poteſt eſſe dulcius iis, qui aliquam, cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum. Attigit quoque poëticen, credimus, nè ejus expers eſſet ſuavitatis. Namque verſibus, qui honore rerumque geſtarum amplitudine cæteros
5 Romani populi præſtiterunt, expoſuit: ita ut ſub ſingulorum imaginibus facta, magiſtratúſque eorum non ampliùs quaternis quiniſque verſibus deſcripſerit: Quod vix credendum ſit, tantas res tam breviter potuiſſe declari. Eſt etiam liber Græcè confectus, De conſulatù Ciceronis. Hactenus Attico vivo, edita hæc à nobis ſunt.

CAP.

CAP. XIX.

NUNC quoniam fortuna nos ſuperſtites ei 1
eſſe voluit, reliqua perſequemur: &, quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, ſicut ſupra ſignificavimus, *ſuos cuique mores plerumque conciliare fortunam*. Namque hic contentus, ordine equeſtri, quo erat ortus, in affinitatem pervenit imperatoris Divi Julii filii? cùm jam ante familiaritatem ejus eſſet conſecutus, nullâ aliâ re, quàm elegantiâ vitæ, quâ cæteros ceperat principes civitatis, dignitate, pari, fortunâ humiliore. Tanta enim Proſperitas Cæſarem eſt conſecuta, ut ni- 2
hil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; & conciliarit, quod nemo adhuc civis Romanus quivit conſequi. Nata eſt autem At- 3
tico neptis ex Agrippa, qui virginem filiam collocârat. Hanc Cæſar, vix anniculam, Tiberio Claudio Neroni, Druſillâ nato, privigno ſuo, deſpondit: quæ conjunctio neceſſitudinem eorum ſanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem.

CAP. XX.

QUAMVIS ante hæc ſponſalia, non ſolùm cùm ab urbe abeſſet, nunquam ad ſuorum quenquam literas miſit, quin Attico mitteret, quid ageret imprimìs, quid legeret, quibuſque in locis, & quandiu eſſet moraturus; ſed & cum eſſet in urbe, & propter ſuas infinitas occupationes 2
minùs ſæpè quam vellet Attico frueretur, nullus dies tamen temerè interceſſit, quo non ad eum ſcriberet, quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret; modò aliquam ei queſtionem poeticam proponeret, interdum jocans ejus verboſiores eliceret

3 eliceret epistolas. Ex quo accidit, cùm ædes Jovis Feretrii, in Capitolio à Romulo constituta, vetustate atque incuriâ detecta prolaberetur, ut Attici
4 admonitu Cæsar eam reficiendam curaret. Neque verò à M. Antonio minùs absens literis colebatur: adeò ut accuratè ille, ex ultimis terris quid ageret, quid curæ sibi haberet, certiorem faceret
5 Atticum. Hoc quale sit, faciliùs existimabit is, qui judicare poterit quantæ sit sapientiæ, eorum retinere usum benevolentiámque, inter quos maximarum rerum non solùm æmulatio, sed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit incidere necesse inter Cæsarem atque Antonium, cùm se uterque principem non solùm urbis Romanæ, sed orbis terrarum esse cuperet.

CAP. XXI.

1 TALI modo cùm septem & septuaginta annos complêsset, atque ad extremam senectutem non minùs dignitate, quàm gratiâ fortunâque crevisset (multas enim hæreditates nullâ aliâ re quàm bonitate est consecutus) tantâque prosperitate usus esset valetudinis, ut annos triginta medicina non indiguisset; nactus est morbum, quem initio & ipse & medici contempse-
2 runt. Nam putarunt esse *tenesmon*: cui remedia celeria faciliáque proponebantur. In hoc cùm
3 tres menses sine ullis doloribus, præterquàm quos ex curatione capiebat, consumpsisset; subitò tanta vis morbi in unum intestinum prorupit, ut extremo tempore, per lumbos fistula putris
4 eruperit. Atque hoc priusquàm ei acciderit, postquàm indiès dolores accrescere, febrémque accessisse sensit. Agrippam generum ad se arcessiri jussit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextúmque

túmque Peducæum: hos ut veniſſe videt, in cubitum innixus: *Quantam*, inquit, *curam diligentiámque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos teſtes habeam, nihil neceſſe pluribus verbis commemorare: quibus quoniam, ut ſpero ſatisfeci nihilque reliqui feci, quod ad ſanandum me pertineret, reliquum eſt, ut egomet mihi conſulam. Id vos ignorare nolui. Nam mihi ſtat, alere morbum deſinere. Namque his diebus quicquid cibi potioniſque ſumpſi ita produxi vitam, ut auxerim dolores ſine ſpe ſalutis. Quare à vobis peto primùm, ut conſilium probetis meum; deinde ne fruſtrà dehortando conemini.* 5 6

CAP. XXII.

HAC oratione habitâ, tantâ conſtantiâ vocis atque vultûs, ut non ex vita, ſed ex domo in domum videretur migrare; cùm quidèm Agrippa eum flens, atque oſculans, oraret atque obſecraret. *Nè ad id quod natura cogeret, ipſe quoque ſibi acceleraret; & quoniam tum quoque poſſet temporibus ſupereſſe, ſe ſibi ſuîſque reſervaret:* Preces ejus taciturnâ ſuâ obſtinatione compreſſit. Si cùm biduum cibo ſe abſtinuiſſet, ſubitò febris deceſſit, leviórque morbus eſſe cœpit. Tamen propoſitum nihilo ſeciùs peregit. Itaque die quinto, poſtquàm id conſilium inierat, pridiè Calend. Aprilis, Cn. Domitio, C. Soſio coſſ. deceſſit. Elatus eſt in lecticula, ut ipſe præſcripſerat, ſine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maximâ, vulgi frequentiâ. Sepultus eſt juxta viam Appiam, ad quintum lapidem, in monumento Q. Cæcilii avunculi ſui. 1 2 3

COR-

CORNELII NEPOTIS

FRAGMENTA

Quæ reperiri potuerunt omnia, ſtudio collecta: nunc paſſim emendata & alicubi aucta.

CAP. I.

Chronicorum, LIB. I.

DE Homero & Heſiodo inter omnes fere ſcriptores conſtitit, utrumque vixiſſe ante Romam conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum & exaginta. A. Gell. Noct. Attic. lib. 17. cap. 2.

Nepoti, & Lutatio Romam placet conditam Olympiadis ſeptimæ anno ſecundo. Solin. Polyhiſt. c. 1. edit. Salmaſii.

Archilochum Nepos Cornelius tradit Tullo Hoſtilio Romæ regnante, jam tunc poematis clarum & nobilem. A. Gell. 17. cap. 21.

M. Manlius Romæ, qui Gallos in obsidione Capitolii obrepentes per ardua depulerat, convictus est consilium de regno occupando iniisse: damnatúsque capitis, è saxo Tarpeio, ut M. Varro ait, præceps datus est: ut Cornelius autem Nepos scriptum reliquit, verberando necatus est. Ibid.

Alexander magnus Pellæ oritur, ut Nepos edidit, M. Fabio Ambusto, Tito Quincto Capitolino, coss. post Romam conditam anno trecentesimo octogesimo quinto. Solin. c. 40. Polyhist. edit. Salmas.

P. Terentius maximè familiariter vixit cum Scipione Africano, & C. Lælio, &c. quamvis Cornelius Nepos omnes æquales fuisse tradat. Donatus in vita Terentii.

CAP. II.

Cornelii Nepotis Exemplorum, Lib. II.

A Virgine Vestale, Fl. Charisius, lib. 1. Grammat.

LIB. V.

Cornelius Nepos, exemplorum quinto, literis mandavit, multis in senatu placuisse, ut ii qui redire nollent, datis custodibus, ad Hannibalem deducerentur; sed eam sententiam numero plurium, quibus id non videretur, superatam: eos tamen qui ad Hannibalem non rediissent usque adeò intestabiles invisósque fuisse, ut tædium vitæ ceperint, necémque sibi consciverint. A. Gellius, l. 7. c. 18.

CAP.

CAP. III.

Cornelii Nepotis illuſtrium Virorum.

LIB. II.

Subinde. *Soſipater Clariſ. l.* 1.

LIB. XV.

Harum partium. *Ibid.*

LIB. XVI.

A fratre patruele. *Ibid.*

Incerta quo libro virorum illuſtrium poſita.

CARTHAGO antea ſpeciem habuit duplicis oppidi, quaſi aliud alterum amplecteretur, cujus interior pars Byrſa dicebatur, exterior Magalia. Hujus rei teſtis eſt C. Nepos in eo libro, qui vita illuſtrium inſcribitur. Servius in 1. Æn.

Propius Grammatico acceſſi. Diomed. l. 1. Gram.

Albinus, qui cum L. Lucullo conſul fuit, res Romanas oratione Græca ſcriptitavit. In ejus hiſtoriæ principio ſcriptum eſt ad hanc ſententiam: *Neminem ſuccenſere ſibi convenire, ſi quid in his libris parum compoſitè aut minus eleganter ſcriptum foret, Nam ſum,* inquit, *homo Romanus, natus in Latio: Græca oratio à nobis alieniſſima, eſt.* Ideóque veniam gratiamque malæ exiſtimationis, ſi quid eſſet erratum, poſtulavit. Ea quum legiſſet M. Cato: *Næ tu,* inquit, *Aule, nimiùm nugator es. Quum maluiſti culpam deprecari, quàm culpâ vacare. Nam petere veniam ſolemus, aut cum*

imprudentes erravimus, aut quum compulsi peccavimus. Tibi, inquit, *oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquam faceres, peteres, ut ignosceretur?* Scriptum hoc est in libro Cornelii Nepotis de illustribus viris. A Gell. l. 11. c. 8 Noct. Attic. & Macrobius præfat. Saturn.

CAP. IV.

Cornelii Nepotis, de Vita Ciceronis.

LIB. I.

Cornelius Nepos, & rerum memoriæ non indiligens, & M. Ciceronis, ut qui maxime amicus familiarisque fuit: atque is tamen in primo librorum, quos de vita illius composuerit, errasse videtur, quum eum scripsit tres & viginti annos natum, primam causam judicii publice egisse: Sextumque Roscium parricidii reum defendisse. A. Gell. l. 15. Noct. Attic. c. 28.

Frustra Tullium suspicimus. Refert enim Cornelius Nepos, se præsente, iisdem pene verbis, quibus edita est, eam pro Cornelio seditioso tribuno defensionem peroratam. D. Hieron, ep. 71. ad Pammachium.

CAP. V.

Corn. Nepotis Epistolarum ad Ciceronem,

LIB I.

Tantum abest, ut ego magistram esse putem vitæ philosophiam, beatæque vitæ perfectricem: ut nullis magis existimem opus esse magistris vivendi, quam plerisque qui in ea disputanda versantur. Video enim magnam partem eorum,

qui in ſchola de pudore & continentia præcipiant argutiſſimè, eoſdem in omnium libidinum cupiditatibus vivere. Lactant. lib. 3. c 15. Divin. Inſtitut.

M. Tullii Ciceronis ad Corn. Nepotem Epiſt.

LIB. II.

Itaque noſtri, cum omnia quæ dixiſſemus, dicta eſſent: quæ facete, & breviter, & acute locuti eſſemus, ea proprio nomine appellari dicta voluerunt. Macrobius, lib. ii. c. 1. Saturn.

Ad eundem, ex libro incerto.

Hoc reſtiterat etiam, ut à te fictis aggrederet donis, Priſcian. lib. 8. Gram.

Qui habet, ultro appetitur: qui eſt pauper aſpernatur. Ibid.

Quid? oratorum quem huic antepones eorum qui nihil aliud egerunt? quis ſententiis aut acutior aut crebrior? quis verbis aut ornatior aut elegantior? Suetonius in Cæſare, c. 54.

Ut Tullius docet, crudelitatis increpans Cæſarem in quadam ad Nepotem epiſtola. Neque enim quidquam aliud eſt felicitas, inquit, niſi honeſtarum rerum proſperitas. Vel, ut alio modo definiam, Felicitas eſt fortuna adjutrix conſiliorum honorum: quibus qui non utitur, felix nullo pacto eſſe poteſt. Ergo in perditis impiiſque conſiliis, quibus Cæſar uſus erat, nulla potuit eſſe felicitas; feliciorque meo judicio Camillus exſulans, quam temporibus iiſdem Manlius, etiamſi, quod cupierat, regnare potuiſſet, Amm. Marcel. l. 2. in fine.

Hæc quidam veterum formidantes, cognitiones actuum variorum, ſtylis uberibus explicatas, non

non edidêre ſuperſtites, ut in quadam ad Cornelium Nepotem epiſtola Tullius quoque teſtis reverendus affirmat. Am. Marcell. l. 26. initio.

Sententiæ illius Tullianæ ignarus, docentis infelices eſſe eos qui omnia ſibi licere exiſtimarunt. Am. Marcell. l. 26. in fine.

Idem ad Atticum de Nepote.

Nepotis epiſtolam expecto, cupidus ille meorum, qui ea quibus maxime γαύριῶ legenda non putet? & ais μετ' ἀμύμονα tu vero ἀμύμων, ille quidem ἀμβροτ©.

Male narras de Nepotis filio, valde mehercule moveor, & moleſte fero, neſcieram omnino eſſe iſtum puerum. Lib. 15. epiſt. 5.

Hic SCHOTTUS inſeruit Catonis & Attici vitas.

CAP. VI.

Cornelii Nepotis Fragmenta, incertùm partim quo libro poſita, partim quibus verbis concepta.

NEPOS auctore certo comperiſſe ſe ait C. Lælium quondam in Puteolano Calend. Martiis admonitum ab uxore, temporibus ut diſcumberet, petiiſſet ab ea ne interpellaretur: ſerius tandem ingreſſum triclinium dixiſſe non ſæpe in ſcribendo magis ſucceſſiſſe ſibi: deinde rogatum, ſcripta illa proferret, pronuntiaſſe verſus qui ſunt in ἑαυτοντιμορυμένῳ:

Satis pol proterve me Syri promiſſa huc induxerant. Donatus in vita Terentii.

L. Otacilius Pilitus Rhetoricam profeſſus, Cn. Pompeium Mag. docuit; patris ejus res geſtas nec minus ipſius, compluribus libris expoſuit: primus omnium libertinorum, ut Cornelius Nepos opinatur, ſcribere hiſtoriam, orſus non niſi ab

honeſtiſſimo quoque ſcribi ſolitam. Suet. de claris Rhetorib. c. 3.

Cornelius Nepos in libello, quo diſtinguit literatum ab erudito, literatos vulgo quidem appellari ait eos, qui aliquid diligenter & acute ſcienterque poſſint aut dicere aut ſcribere: cæterum proprie ſic appellandos poetarum interpretes, qui à Græcis γραμματικοὶ nominentur. Suet. de illuſtr. Gram. c. 4.

CAP. VII.

PRÆTER Phyſicos, Homerumque, qui univerſum orbem mari circumfuſum eſſe dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior, ita autoritate certior (tradit:) Teſtem autem, rei Q. Metellum Celerem adjicit, eumque ita retuliſſe commemorat. Cum Galliis proconſul præeſſet: Indos quoſdam à rege Bætorum dono ſibi datos: unde in eas terras deveniſſet requirendo, cognoviſſe, vi tempeſtatum ex indicis æquoribus abreptos emenſoſqueque. intererant, tandem in Germaniæ littora exiſſe. Pomponius Mela, lib. 3. c. 5. de ſitu orbis, & Plin. lib. 2. c. 67.

Largitudo, Cariſ. i. 1.

Eudoxus quidam avorum noſtrorum temporibus, cum Lathurum regem Alexandriæ profugeret, Arabico ſinu egreſſus, per hoc pelagus, ut Nepos affirmat, Gades uſque pervectus eſt. Mela. l. 3. c. 9. & Plin. l. 2. c. 67. & Mart. Capella, l. 6.

Paphlagonia inſignis loco Heneto, à quo ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagones in Italiam tranſvecti, mox Veneti ſunt nominati. Solin. c. 44. Salm. & Plin. l. 6. c. 3.

Fauces Oceani T. Livius, ac Nepos Cornelius latudinis tradiderunt, ubi minimum VII M. paſſ. ubi plurimum, X M. Plin. lib. 3. proœmio.

Melpum opulentia præcipuum, quod ad Inſubribus, & Boiis, & Senonibus delatum eſſe eo die, quo Camillus Vejos ceperit, Nepos Cornelius tradidit. Plin. lib. 3. c. 17.

Ultra Aquileiam VI M. paſſ. Formio amnis, ab Ravenna CLXXXIX paſſ. antiquus Italiæ auctus terminus, nunc vero Iſtriæ: quam cognominatam à flumine Iſtro in Adriam effluente à Danubio amne, eidemque Iſtro ex adverſo Padi fauces contrario eorum percuſſu mari interjecto dulceſcente, plerique dixere falſo, & Nepos Cornelius etiam Padi accola. Plin. lib. 3. c. 18. Natur Hiſt. 18.

CAP. VIII.

ALPES in longitudinem X M. paſſ. patere à ſupero mari ad inferum, Cælius tradit: Timagenes XX M. paſſ. deductis in latudinem, Cornelius Nepos CM. T. Livius III. M. ſtadiorum: uterque diverſis in locis. Plin. lib. 3. c. 19.

Inter duos Boſphoros, Thracium & Cimmerium, directo curſu, ut auctor eſt Polybius, 10 M. paſſuum interſunt. Circuitu vero totius Ponti vicies ſemel centenaquinquaginta M. ut auctor eſt Varro, & fere veteres. Nepos Cornelius trecenta millia quinquaginta adjicit. Id. lib. 4. c. 12.

In ora Oceani, colonia Auguſti, Julia Conſtantia, &c. ab ea XXXII M. paſſ. colonia à Claudio Cæſare facta Lixos. Ibi regia Antæi, certamenque cum Hercule, & Heſperidum horti, &c. Extat in ea & ara Herculis, nec præter oleaſtros aliud ex narrato illo aurifero nemore. Minus profecto mirentur portentoſa Græciæ mendacia, de iis &

amne Lixo prodita, qui cogitent, noſtros nuper paulo minus monſtrifica quædam de iiſdem tradidiſſe: prævalidam hanc urbem majoremque Carthagine magna: præterea ex adverſo ejus ſitam, & prope immenſo tractu ab Tingi: quæque alia Cornelius Nepos avidiſſime credidit. Id. l. 5. c. 1.

Aliqui inter Pontum & Caſpium mare CCCLXXV M. paſſ. non amplius intereſſe tradiderunt, Cornelius Nepos CCL M. l. 6. c. 11.

Polybius in extrema Mauritania contra montem Atlantem a terra ſtadia octo abeſſe prodidit Cornen. Nepos Cornelius ex adverſo maxime Carthaginis à continente paſſus mille: non ampliorem circuitu duobus millibus. L. 6. c. 31. de inſulis Æthiopici maris.

Nepos Cornelius, qui Divi Auguſti principatu obiit: me, inquit, juvene, violacea purpura vigebat, cujus libra denariis centum venibat: nec multo poſt rubra Tarentina. Huic ſucceſſit dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac P. Lentulus Spinther, Ædilis Curulis, primus in prætexta uſus improbatur: qua purpura quis non jam, inquit, triclinaria facit? L. 9. c. 39.

Onychem etiam tum in Arabiæ montibus, nec uſquam alibi naſci putavere noſtri veteres, ſed & in Germania potoriis & primum vaſis inde factis, dein pedibus lectorum ſelliſque, Cornelius Nepos tradit magno fuiſſe miraculo, cum P. Lentulus Spinther amphoras ex eo & urceos magnitudine cadorum oſtendiſſet; poſt quinquennium deinde, triginta duorum pedum longitudine columnas vidiſſe ſe. Lib. 36. c. 7

CAP.

CAP. IX.

Cornelius Nepos ait: Non ſenio, neque morbo alienata mente fuiſſe Lucullum, ſed à quodam liberto Calliſthene venenis corruptum. Datum autem eſſe venenum, ut Calliſthenes impenſius ab eo diligeretur, quod ejuſmodi vi pollere id putaret. Ita vero alienaſſe & ſolviſſe mentem ejus, ut adhuc viventis facultates frater procuraret. Plut. in Lucullo extremo, & Anſeni gerenda reſpublica.

Cornelius Nepos non Craſſi, ſed Bruti ejus, qui de Luſitanis triumphavit, filiam nuptum Cajo datam. ait. In Graccho.

Annibal vero quum reliquos minimi faceret, Marcellum cecidiſſe audito, ipſe ad locum accurrit: cadaverique adſiſtens, diuque corporis robur & formam contemplatus, neque ſuperbam ullam emiſit vocem, neque vultu lætitiam, (ut conſentaneum erat eum qui tam moleſtum & gravem hoſtem interfeciſſet) præ ſe tulit, ſed inopinatum viri exitum miratus, annulum ei abſtulit, corpus digno habitu ornatum, veſtibuſque decentibus amictum, cremavit. Reliquias in urnam argenteam lectas, aurea ſuperaddita coronâ ad filiam miſit. Sed quidam Numidæ, cum in ferentes ea incidiſſent, adimere vi conati ſunt: illis reluctantibus ac vim vi repellentibus, oſſa disjecta ſunt. Annibal, hoc audito, ad eos qui aderant: Nihil, inquit, *utique Diis invitis fieri poteſt: ſumpto de Numidis ſupplicio, nullam præterea de Marcelli reliquiis colligendis curam habuit, ut qui Dei alicujus numine Marcello hunc exitum vitæ, & ſepulturæ privationem, ita præter omnium opinionem eveniſſe crederet. Hæc Cornelius Nepos & Valerius Maximus narrant. Livius & Auguſtus Cæſar, perlatam ad filiam Marcelli urnam, & honorifice ſepultas ejus reliquias perhibent.* Plutarch. in Marcello.

Annibalem, Marcellus, ut Polybius narrat, ne semel quidem vicit, sed invictus hic vir fuisse videtur usque ad Scipionem. Nos autem Livio, & Cæsari, & Nepoti, & ex Græcis scriptoribus regi Jubæ credimus, aliquoties Annibalem à Marcello victum & in fugam versum esse. In Marcello.

CAP. X.

Cornelius Nepos, qui Divi Augusti principatu obiit, cum scriberet turdos paulo ante cœptos saginari, addidit ciconias magis placere quam grues; cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam vero nemo velit attigisse. Plin. l. 10. c. 23.

Apud antiquos piscium nobilissimus habitus acipenser, &c. Postea præcipuam auctoritatem fuisse lupo & asellis, Cornelius Nepos & Laberius, poeta mimorum, tradidere. L. 9. c. 17.

Magnitudo loto arbori, quæ piro; quanquam Nepos Cornelius brevem tradat, &c. Vinum quoque exprimitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies negat durare idem Nepos; baccasque contusas cum alica ad cibos dolio condi. L. 13. c. 17.

Scandula contectam fuisse Romam usque ad bellum Pyrrhi annis quadringentis LXX, Cornelius Nepos auctor est. L. 16. c. 10.

Cornelius Nepos tradit ante Sullæ victoriam duo tantum triclinia Romæ fuisse argentea. L. 33. c. 11.

Primus invenit lineas colorare, testâ ut ferunt tritâ, Cleophantus Corinthius. Hunc, aut eodem nomine alium fuisse quem tradit Cornelius Nepos secutum in Italiâ Demaratum Tarquinii Prisci Romani regis patrem, fugientem à Corintho injurias Cypseli tyranni, mox docebimus. Lib. 35. c. 3.

Primum Romæ parietes crustamar moris operuisse totius domus suæ in Cælio monte Corn. Nepos tradidit

tradidit Mamurram Formiis natum, equitem Romanum, præfectum fabrûm C. Cæsaris in Gallia, &c. Adjecit idem Nepos, cum primum totis ædibus nullam, è marmore columnam habuisse, ut omnes solidas è Carystio, aut Lunensi. L. 36. c. 6.

CAP. XI.

ÆDES Martis est in circo Flaminio architectata ab Hermidoro Salamonio, Priscian. L. 8.

Non amplius ter bibere Augustum solitum super cœnam in castris apud Mutinam, Cornelius Nepos tradit. Suet. Aug. c. 77.

In extrema Britanniæ parte Memma, quam Cornelius etiam Annalium scriptor, narrat metallis plurimis copiosam, herbis frequentem, his & feraciorem omnibus, quia pecora magis, quam homines alat. Labi vero per eam multa quam maxima relabique flumina, gemmas margaritasque volventia. Jordanas sive Jornandes de rebus Gothicis.

CAP. XII.

Epistola Corneliæ matris Gracchorum.

DICES pulchram esse inimico ulcisci. Id neque majus neque pulchrius cuiquam atque esse mihi videtur; sed id liceat republica salva ea persequi. Sed quatenus id fieri non potest, multo tempore, multisque partibus inimici nostri non peribunt; atque uti nunc sunt, erunt potius, quam respublica profligetur atque pereat.

Eadem alio loco.

Verbis conceptis dejerare ausim, præterquam qui Tiberium Gracchum necârunt, neminem inimicum tantum molestiæ, tantumque laboris, quantum te ob has res, mihi tradidisse: quem oportebat omnium eorum, quos ante habuerim liberos,

partis eorum tolerare; atque curare, ut quum minimum ſolicitudinis in ſenecta haberem, utique quæcunque ageres, ea velles maxime mihi placere, atque uti nefas haberes rerum majorum adverſum meam ſententiam quicquam facere: Præſertim mihi, cui parva pars vita ſupereſt, ne id quidem tam breve ſpatium poteſt opitulari, quin & mihi adverſeris & rempublicam profliges. Denique quæ pauſa erit? * & quando deſinet familia noſtra inſanire; & quando modus ei rei haberi poterit? & quando deſinemus † & habentes, & præbentes, moleſtis deſiſtere? & quando perpudeſcet miſcenda atque perturbanda republica? Sed ſi omnino id fieri non poteſt; ubi ego mortua ero, petito tribunatum; poſt ne facito quod libebit, cum ego non ſentiam. Ubi mortua ero, parentabis mihi, & invocabis Deum parentem. In eo tempore, non pudet te eorum ‡ Deum præces expetere, quos vivos atque præſentes, relictos atque deſertos habueris? Ne ille ſinat Jupiter, te ea perſeverare, nec tibi tantam dementiam venire in animum; & ſi perſeveras, vereor in omnem vitam tantum laboris culpa tua recipias, uti in nullo tempore tute tibi placere poſſis.

And. Schottus, epiſtola ad Cornel. Valerium Fragmentis Nepotis præfixa.

Quis horum, dicet aliquis, Fragmentorum uſus? Nimirum navi tempeſtate amiſſa, factaque inſigni jactura, conſolationi eſſe ſolet, tabulas naufragii reliquas colligiſſe, & Neptuno maris Deo dedicaſſe: bonique conſulenda falſamenta, cum deficimur cibo, juxta Græcorum proverbium.

---

* *Fort. Ecquando.* † *Al. abſentes & præſentes.* ‡ *Deorum.*

Quem

Quem equidem amiſſa colligendi laborem, non ſine exemplo, ſuſcepi. Nam M. Varronis togatorum doctiſſimi, M. Catonis, reliquorumque Vertranius Maurus, & Antonius Riccobonus: M. Tullii Fragmenta, Car. Sigonius: eóque diligentius And. Patricius: C. Cæſaris, Fulvius Urſinus: Salluſtii Hiſtoriarum libros, Aldus Manutius minor: & accuratius Lud. Carrio, collegerunt. Virgilii vero catalecta, reliquorumque, Joſ. Scaliger, Galliæ ocellus; alii alia veterum deperdita contulerunt. Græcorum Poetarum, Oratorum, & Philoſophorum collectanea prætereo, in quibus Hertelii, Urſini, & Stephani Douzæ ſingularis induſtria eluceſcit.

CHRONOLOGIA

CHRONOLOGIA

IMPP. GRÆCIÆ

APUD

CORNELIUM NEPOTEM,

Per OLYMPIADAS:

Ex Herodoto, Thucydide, Xenophonte, ac potissimum Diodoro.

OLYMPIADIS LXII. *annus* IV. *putatur Urbis conditæ Varronianus* 225, *& incidit in annum Periodi Julianæ* 4185; *ante æram vero Christianam* 529.

Cyrus *occidit in bello contra Massagetas.* Nepos 21, 1. *vide* Petavii Rationar. Temp. part. 2. lib. 3. c. 9. & 10. Usser. Annal. V. T. ad ann. mund. 3475. Riccioli Chronologiæ reform. 5, 7, 1. &c.

OLYMPIAS LXIII.

1.
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXIV.

1.
2.
3.
4.

Dariu

Darius *Hyſtaſpis F. regnum Perſarum adipiſcitur.* 21, 1. Petav. de doct. temp. 10, 18. Ricciol. 5, 7, 3. Selden. canon. chron. ad an. P. I. 4197.

OLYMPIAS LXV.

1.
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXVI.

1.
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXVII.

1. *Circa hoc tempus* Miltiades *Cimonis F. in Cherſoneſum mittitur.* Nepos lib. 1. & 2. *vid.* Petav. part. 1. R. T. lib. 2, 8.
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXVIII.

1.
2. Miltiades *Cherſoneſo relicta, Athenas redit. vita* 1, cap. 3.
3.
4.

Darius *Scythis bellum inferre decernit, pontemque in Iſtro facit.* Nep. 1. *cap.* 3.

OLYMPIAS LXIX.

1.
2.
3.

Athenienſium auxilio Iones Sardes expugnant. Nep. 1, 4. Herodot. 7. Petav. D. T. 13. & Ricciol. in chronico

Darius

magno. *Sed* Usserius an. 3504. *quadriennio post contigisse vult.*

OLYMPIAS LXX.

1.
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXXI.

1.
2.
3.
4. Themistocles *archon persuadet Athenienſibus, ut* portum Pyræei, & classem novam exædificent. 2, 2. 2, 6. Plut. Herod. Polyæn. 1. *Ita* Simſon. in chron. cathol.

OLYMPIAS LXXII.

1.
2. Darius *Datin and Artapher-nem adverſus Græcos cum classe 700 navium mittit. Hi Eretriam capiunt; inde in Atticam accedunt.* 1, 4.
3. Miltiades *Cimonis Filius Athenienſium Dux, Darium vincit, una cum* Aristide *cognomento Juſto.* 1, 5. Pugna Marathonia *Darius Perſarum rex profligatur.* Herod. 6. Thucyd. 1. Dionyſ. Gell. & Nepos in Miltiade c. 5. *Alii in ann.* 2. *aut* 1. *conjiciunt.* Usser. annal. V. T. ad ann. M. 3514. Ricciol. Chronol. reform. 3, 3, 7.
4. Miltiades *parum infeliciter adgreſſus, in vincula conjicitur, & in iis obit, juxta* Petav. 1, 3, 2. & Labbeum, *alioſque.* Nepos 1, 7. Plut. Cimone.

OLYMPIAS LXXIII.

1.
2.

Xerxes

3. Xerxes *Dario Hyſtaſpiis F. mortuo ſuccedit.* 21 : 1 Herodot. 7. *Vide* Petav. 2, 3, 10. Ricciol. 5, 7, 4.

4.

OLYMPIAS LXXIV.

1.

2. Ariſtides *Oſtraciſmo urbe pellitur ab ingratis civibus.* Diod. lib. XI. Plut. & Nepos 3, 1. Simſon. *ad. an.* 4. *Ol.* 73. *refert.*

3.

4. Themiſtocles *oraculum interpretatur de muris ligneis.* 2, 2.

Xerxes *in Aſiam proficiſcitur, & hyeme Sardibus exacta, vere tranſit in Græciam.* Plutarch. Themiſt. & Ariſtid. Diod. 11. Juſtin. 2. Nepos 2, 2. Ricciolus 3, 3, 8. Selden. Canon. Chron. 4233.

OLYMPIAS LXXV.

1.

Bellum Perſicum Xerxis *in Græciam. Athenæ incenſæ.* 2, 2. 3, 1.

Ariſtides *ante tempus ab exſilio revocatur.* Plut. Nepos 3, 1.

Pugna ad Thermopylas *duce Leonida, qua* 300. *Spartani cæſi.* 2, 3. Pugna ad Artemiſium *Perſarum infelix.* 2, 3. Xerxes ad Salaminem *victus fugatuſque a* Themiſtocle. 2, 4. &c. Plut. Herod. 7. Diod. & alii. Pugna ad Platæas, *duce Perſarum Mardonio occiſo, & altera eodem die ad Mycalem.* 4, 1. Herodot. 9. Diod. 11. Plut. Ariſtide, & alii.

2. Ariſtides *Arben.* & Pauſanias *Lacedæmon. cum Mardonio pugnant.* 3, 2. & 4, 1.

3. *Athenienſes conſilio* Themiſtoclis *muros ſuos inſtaurant, repugnantibus Spartanis.* Diod. lib. XI. Plut. Nep. 2, 6. & 7.

4. *Ejuſdem.*

4. *Ejuſdem ſuaſu Piræei portus Athenis abſolvitur.* Diod. ibid. Thucyd. 1. Nep. 2, 6. *Sic* & Petavius *ac* Simſonius. *Sed* Uſſerius *conjicit in annum* 3. *Olymp.* 76.	Lacedæmonii *Pauſaniam cum claſſe communi in Cyprum mittum*, 4, 1.
Ariſtidis *æquitate, Græcorum imperium ad Athenienſes defertur, & ſocietatem ineunt.* 3, 2. Ejuſdem opera ærarium Græciæ in Delo conſtituitur. 3, 3.	

OLYMPIAS LXXVI.

1.	
2.	Lacedæmonii *maris imperium affectant.* Diod. Nepos. 3, 2. &c.
3.	
4.	

OLYMPIAS LXXVII.

1.	
2. Themiſtocles *Oſtraciſmo pulſus Athenis, & abſens proditionis damnatus, ad Admetum, hinc ad Xerxem (ſive Artaxerxem) fugit.* 2, 8. Diod. 11. Plut. *Aliter* Uſſerius.	
3. Cimon *Athenienſium dux vincit Perſas prælio navali ac terreſtri eodem die.* 5, 2. & 3. Diod. 11. Plut.	Bellum in Perſas I. *ad Eurymedontem fluv.* Diod. & Polyæn.

OLYMP. LXXVIII.

1.	
2. Ariſtides *obit, ſecundum* Simſon. Nepos 3, 3.	
3. Themiſtocles *Magneſiæ moritur.* 2, 10. Thucyd. 1. *vide* Uſſer. a. 3538. Petavius *triennio poſt obiiſſe conjicitur.*	

4. Xerxes *Persarum Rex ab Artabano trucidatus. Succedit* Artaxerxes Macrochir. Diodor. lib. XI. Ctesias. Nepos 21, 1. *vid.* Petav. R. T. part. 2. lib. 2. 10. Ricciol. 5, 7, 8. *Sed* Usserius *fere novennio integro initium ejus anterius facit*, ad A. M. 3531.

OLYMPIAS LXXIX.

1. Thasii, *qui ab Athenienſibus defecerant, a* Cimone *victi.*
2. Thucyd. Diod. XI. Nepos
3. 5, 2. Bellum in Perſas II.
4.

OLYMPIAS LXXX.

1. Cimon *oſtraciſmo ejicitur.* 5, 3. Diodor. 11. Bellum Corinthium *excitatum a Megarenſibus.*
2.
3.
4.

OLYMPIAS LXXXI.

1.
2. Cimon *in patriam revocatur.* 5. 3.
3. *Athenienſium cum Lacedæmoniis per* Cimonem *fœdus quinquennale.* Diod. lib. XI. Thucyd. 1. Nep. 5, 3. Petav. a P. J. 4264. & Labbeus *in annum* 4. *Olymp.* 82. *conjiciunt. Sed* Nepos *quinto exſilii anno id factum ait.*
4.

OLYMPIAS LXXXII.

1.
2.

3. Cimon

3. Cimon *Perſas in Cypro vincit & maris imperium ſuis vindicat.* Diod. Plutarch. Thucyd. lib. 1. & Nepos 5, 3.	Bellum in Perſas III. *ab Athenienſibus motum.*
4. Cimon *in Cypro moritur.* Auctores iidem.	Perſæ *a* Cimone *Athen. duce victi, pacem cum Athenienſibus componunt.* Diod. XI. Thucyd. 3.

OLYMPIAS LXXXIII.

1.	Bellum Lacedæmonium III. *geſtum a Lacedæm. cum Megarenſibus.* Diod. lib. 12.
2.	Athenienſes *ad Coroneam victi a Bœotis.* Diod. 12.
3. Ageſilaus *naſcitur.*	Bellum Euboicum *duce Pericle cum Eubœenſibus geſtum.* Diod. lib. 13.

OLYMPIAS LXXXIV.

1.	
2.	
3.	
4.	Bellum Samium, *quo Samii, qui defecerant, anno ſeq. in poteſtatem Athenienſium veniunt, Pericle duce.* Diod. lib. 13.

OLYMPIAS LXXXV.

1.	Bellum Byzantium, *quo Byzantii ſubacti.* Diod. lib. 12.
2.	Bellum Corinthium & Cor-
3.	cyræum *Diod.* 12. Thucyd. 1.
4.	Corinthiorum & Corcyræorum *ad bellum apparatus* Diod.

ODYMPIAS LXXXVI.

1.	Corcyræi *vincunt Corinthios*
2.	*auxilio Athenienſ.* Diod. *Sed* Petavius

3.	Petavius R. T. 1, 3. 6. &
4.	D. T. lib. 13. *ac* Labbeus *in annum ſeq. conjiciunt.*

OLYMPIAS LXXXVII.

1.	Bellum Peloponneſiacum *incipit*, Diod. l. 12. Thucyd.
2.	2. & 3. *non anno* 2. *ut volunt ex* Diodor. *alii.* v. Petav. 2,
	3, 11. Strauch. breviar.
3.	chronol. 4, 28. Langium de
4.	ann. Chr. 2, 16.

OLYMPIAS LXXXVIII.

1.	
2.	Athenienſes *duce* Chabria &
	Lachete *proſpere ad Syracuſas*
3.	*pugnant.* Diod. Artaxerxi
4.	*Reg. Perſarum mortuo ſuccedit Xerxes.* Diod. *Alii biennio poſt id contigiſſe volunt. v.* Simſ. an. 3582.

OLYMPIAS LXXXIX.

1.	
2.	
3.	*Inter Athen. & Laced.* 50
	annorum. induciæ *fiunt*; *poſt*
	annos 8. *diſſolutæ.* Thucyd.
	5. *Alii eas in annum præced. conjiciunt.*
4.	

OLYMPIAS XC.

1.	
2.	
3.	
4. Alcibiades *inflaurat Rempub. Argivorum.* Diod.	*Athenienſes* bellum Sicilienſe *ſuſcipiunt.*

OLYMPIAS XCI.

1. Alcibiades, Nicias *ac* Lamachus *duces Athen. ad bellum cum Syracuſanis geren-*	

dum

dum missi. Diod. lib. 13. Thucyd. 8. Nep. 7, 3.

2. Alcibiadis, *quod contra Remp: conjurasset, postulatio & fuga ad Spartanos.* Diod. Nepos 7, 3. 7, 7. alii.

Pugna *ducum Athenienſ. cum Syracuſanis.* Diod. l. 13. *Alii anno ſeq. contigiſſe putant.*

3.

4: Bellum Decelicum. Decelia *munitur a Spartanis* Alcibiadis *juſſu contra Athenienſes*, 7, 4.

OLYMPIAS XCII.

1. Alcibiades *exſul agit cum Athenienſ. ut reſtituatur in patriam.* Diod. lib: 13. Thuc. 13. Nep. 7, 3.

2. Alcibiades *ab Athenienſibus revocatur.* Iidem auctores. Athenienſes *duce Thraſyllo &* Thraſybulo *navali prælio Lacedæmonios ducemque Mindarum vincunt.* Diod. 13.

3. Conon *ſedat Corcyræ ſeditionem.* Diod. Athenienſes *iisdem ducibus Lacedæm. vincunt navali prælio ad Cyzicum, duce eorum Mindaro occiſo.* Diodor. ibid. Thucyd. Xenoph. 1. Uſſerius *id triennio poſterius facit priori.*

4: Alcibiad. & Thraſybulus *in Thracia proſpere pugnant.* Diod. ibid.

OLYMPIAS XCIII.

1. Alcibiades *Athenas reverſus, fit ſummus Imp. & brevi exſulat.* Diod. ibid. Nep. 7, 7. Athenienſium *ad Andrum cum* Lacedæmoniis *pugna, ducibus* Alcib. Adimanto & Thraſybulo. *Diod. Nep. 7, 7. Athenienſes* Conone *duce male pugnant cum Callicratide ad Methymnam, & altera pugna ad Mytilenem.* Diod. lib. 13. *Factum hoc alii cenſent anno ſeq.*

Dionyſius

3. Dionyſius *ſenior Syracuſis tyrannidem obtinet.* Dionyſ. Halyc. l. 7.

4. Conon *ad Euagoram Cypri Regem fugit.* Diod.

Lyſander *Athenas capit, & triginta tyrannos eis impo'it.* 8, 1.

Athenienſes *a Lacedæmoniis ad Ægos Potamos a* Lyſandro *debellati.* Diod. l. 15. Nepos 6, 7, 8, 9, 10, 11.

OLYMPIAS XCIV.

1. Alcibiades *in Phrygiam fugit & illic opprimitur.* Diod. Plut. Nepos 7, 10.

Finis belli Peloponneſiaci. v. Petav. D. T. 10, 28. R. T. 1, 3, 9.

2. Lyſander *accuſatus, abſolvitur.* Diod. Nep. 6, 3.

3.

4. Thraſybulus *devictis tyrannis, Athenienſibus libertatem reſtituit.* 8, 3, 1. &c. Diod. 13, 14. Xenoph. Rer. Gr. 2.

OLYMPIAS XCV.

1.

2. Conon *Athen. exſul Perſicæ claſſi præficitur adverſus Lacedæmonios.* Diod. lib. 14. Nep. 9, 2.

3.

4.

OLYMPIAS XCVI.

1. Ageſilai *cum Perſis in Aſia bellum.* 17, 2, 2. Diod. 14.

Lyſander, *dux Lacedæm. ad Haliartum interfectus.* 6, 3. Diod. 14.

2. Conon *vincit Periarchum Lacedæmon. claſſis præfectum ad Cnidum.* Diod. Xenoph. Plut. Ageſilao: Nep. 9, 4. *Alii anno ſeq.*

Bellum Sociale Lacedæmonium.

Lacedæmonii a Conone *victi, poſt ad Coroneam duce* Ageſilao *proſpere pugnant.* Diod. Nep: id

id eveniſſe volunt. vid. Uſſer. a. 3610. 17. 4.

3. Conon *muros Athen: ope Thebanorum reſtituit, & a Tiribazo cuſtodiæ traditur.* 9, 4. 9: 5. Diod. 14. Belli Corinthiaci *initium* Diod.

4. Iphicrates *ad Corinthum feliciter pugnat.* Diod. 14. & Nepos 11, 2.

Deponit Imperium, & Chabrias *ſuccedit.*

OLYMPIAS XCVII.

1. Thraſybulus *cum claſſe miſſus in Thraciam & Leſbum.* Diod. 14.

2. Ageſilaus *Rex Lacedæm. agrum Corinthium populatur.* 17, 5. &c.

3. Thraſybulus *ab Aſpendiis necatus.* Diod. 14. Nepos 8, 4.

OLYMPIAS XCVIII.

1.

2. Chabrias *Euagoræ adjutor datus, totam Cyprum devincit* 12, 2: Xenoph. Rer. Gr. 5. *Ita* Uſſer. *A. M.* 3617. *Alii Olympiade* 97 *contigiſſe volunt.*

3.

4. Datames *ab Artaxerxe Ciliciæ præficitur.* Diod. Nep. 14, 1.

OLYMPIAS XCIX.

1.

2.

3. *Lacedæmonii, duce Phœbida, arcem Thebarum Cadmeam occupant.* Diod. Ariſtid. Polyb. Nep.

Nep. 16, 1. Bellum Laconicum Bœoticum. *Diod.* l. 15. *Ariſtides. Iſocr. in Panegyrico.*

OLYMPIAS C.

1.

2.

3. Thebani *exſules ope Athenienſ. Cadmeam recipiunt.* 16, 3. Diod. Xenoph. alii.

4. Ageſilai *in Bœotiam expeditio.* 12, 1.

Chabriæ *victoria de Spartanis.* ibid.

Chabrias *Acorin Ægypti R. adjutum profectus, Athenas revocatur.* 12, 2. Diod.

Idem novo pugnæ genere Bœotos ſervat. 12, 1. Diod. 15.

Iphicrates *ab Athen. auxilio regi Perſarum Artaxerxi mittitur.* 11, 2. Diod. Bellum Lacedæm. I.

OLYMPIAS CI.

1. Timotheus *Lacedæmonios ad Leucadem ſuperat.* 13, 2. Diod. lib. 15. Xenoph. lib. 5.

Chabriæ *interfecto ſuccedit Iphicrates.* Diodor. ibid. *Alii tamen Chabriam demum poſt aliquot annos, bello ſociali, periſſe volunt. vide* Simſon. ad an. M. 3629.

2. Lacedæmonii *maris imperium relinquunt* Athenienſibus. 13, 2. Diod. 15.

3. Timotheus *Corcyræis contra Lacedæmon. ſubſidio mittitur.* Diod. 15. Bellum Lacedæmonium II. *inter Athenienſes & Lacedæmonios.* Diod. & Xenoph.

Item

Item Iphicrates. *Diodor. Xenoph. Frontinus. Nepos* 11, 2.

Iphicrates *exercitui conductitio præfectus adversus Ægyptios proficiscitur, & paullo post Athenas revertitur.* Diod. & aliter paullo Nepos 11, 2.

Pharnabazus cum Iphicrate *adversus Ægyptios profectus:*

4.

OLYMPIAS CII.

1.

2. Epaminondas *Spartanos ad Leuctra profligat.* 15, 8.

Bœoticum Bellum.
Pugna Leuctrica *Spartanorum cum Thebanis.* Diod. & al. v. Petav. de doctr. temp. 19, 31. Selden. can. chron. *Alii in annum seq. conjiciunt.*

3. *Iphicrates Euridicen defendit.* 11, 3. Æschin. de falsa leg.

4. Epaminondas *Laconiam invadit, Spartam capit, Messenem restituit.* 15, 8. &c. Diod. & alii.

Bellum Laconicum Arcadicum *Lacedæmoniorum cum Arcadibus:*

Iphicrates *Lacedæmoniis adversus Arcadas auxilio mittitur.*

Bœoti *duce Epaminonda in Peleponnesum ingressi, & a* Chabria *Athenienſ. duce repulsi.* Diod. Xenoph:

Pelopidas & Epaminondas *Arcadibus auxilio a Thebanis mittuntur.* Diodor. Plutarch. in Pelop. Justin. lib. 7. Nepos 16, 4. *alii.*

OLYMPIAS CIII.

1. Pelopidas *ab Alexandro Pheræo in vincula conjicitur.* Diod. Plut. Nepos. 16, 5. Pausanias in Bœot.

Thebanorum *cum Arcadibus bellum:* Dionysius *Syracusarum Tyrannus moritur:* Nepos 21, 2. Eusebius in Chronico: alii.

2. Epaminondas

2. Epaminondas *exercitum Theban. incolumem domum reducit.* 15, 7. Plut. Pelopida.

Pelopidas *liberatur.* 16, 5. Diod.

3. Epaminondas *in Peloponneſo bellum gerit.* 15, 7. Diod.

4.

Bellum Arcadum & Eleorum. *Diod. lib.* 15. *Xenoph. Juſtin. Front.*

OLYMPIAS CIV.

1. Pelopidas *prælio adverſus Alexand. Pheræum victor cadit.* Plut. Nepos 16, 5. Diod.

Timotheus *in Thraciam profectus, Potidæam, & Toronem occupat.* Diod. lib. 15.

Cum Olynthiis bellum gerit. Nepos 13, 1. Demoſthen. Olynth.

Thebani, Epaminonda *perorante de maritimo imperio comparando cogitant.* Diod. Pauſan. Bœoticis.

2. Epaminondas *Spartam iteram tentat, Lacedæm. ad Mantineam vincit, ibidemque interficitur.* 15, 9. &c. Diod. & alii paſſim.

Pugna Mantineenſis *duce* Epaminonda.

3. Ageſilaus & Chabrias *a Rege Perſarum ad Tachum Ægypti Regem deficiunt.* 17, 8. 12, 2. Diod. 15. Polyæn. 3.

Ageſilai *interitus.* Xenophon. Plut. Diod. Nepos 17, 6.

Datames *ab Artaxerxe deficit.* 14, 5. Diod. 15.

Chabrias *Nectanebo regnum conſtituit.* 12, 2.

Artaxerxi Mnemoni *Regi Perſarum mortuo, ſuccedit Artaxerxes Ochus. Alii tamen triennio ante obiiſſe volunt.* v. Petav. D. T. 10, 29. & l. 13. Labbeum, an. M. 3688.

4.

OLYMPIAS CV.

1. Philippus Macedo *regnare incipit.* Diod. 16. Juſtin. 8. &c.

2.

3. Chabrias *cum Charete adverſus Athenienſium ſocios, Chios, Rhodios, Coos & Byzantios, miſſus, in prælio occubuit.* Diod. l. 16. & Nepos 12, 4. &c. Dionis *fuga & præparatio ad bellum cum Dionyſio.* Diod. ib. Æl. lib. 12. Variar. Hiſt. cap. 44. Nepos 10, 4. &c. *Sed fugam* Simſonius *vult contigiſſe biennio ante.* — Bellum ſociale Athenienſium.

4. Dionis *felix cum Dionyſio bellum.* Plut. Diod. Nepos 10, 3. Alexandri *Pheræi interitus.* Diod. Plutarch. & alii.

OLYMPIAS CVI.

1. Iphicrates & Timotheus *ab Athenienſibus multantur.* 13. 3.

Dion *Syracuſas in libertatem vindicat.* Diod. lib. XVI.

Athenienſes *cum Sociis acriter pugnant; ducibus Charete, Iphicrate & Timotheo.* Diod. Nepos 13. 1.

Naſcitur Alexander M. *vid.* Petav. R. T. 2, 3, 12. Uſſer. A. M. 3648.

2. Dion *moritur annos natus circiter* LV. Euſeb. in Chron. (*ubi vitioſè* Dionyſius *pro* Dion. *legebatur:*) Nep. 10, 9. Petavius D. T. 13. & R. T. 1. 3. Simſ. Labb. *aliique anno ſeq. obiiſſe volunt.*

3.

4. Chares *Seſtum capit.* Diod. Philippus *oculum in expugnatione Methones amiſit.* V. Vitas comparatas Schotti.

OLYM-

OLYMPIAS CVII.

1.

2. Phocion *Athen. Perſarum dux eſt contra Cyprios.* Diod. l. 16.

3.

4.

OLYMPIAS CVIII.

1.

2. Iphicrates *Athen. dux, Dionyſii Siculi naves auro doniſque Apollini Delphico conſecrandis onuſtas, intercipit.* Diod.

Dionyſius *junior Syracuſas recuperat, anno decimo, poſtquam a Dione pulſus erat.* 20, 2. Diod. 16. Plut.

3.

4. Timoleontis *in Siciliam expeditio.* 20, 2.

Syracuſas *in libertatem reſtituere conatur.* Diod. Nepos 20, 3. Plutarch.

Hicetas *Princeps Syracuſarum a* Timoleonte *ſuperatus.* 20, 2.

OLYMPIAS CIX.

1. Timoleon, *pulſis Pœnis, Syracuſis potitur.* 20. 2.

2. *Remp. Syracuſar. inſtaurat, ejecto Dionyſio.* 20, 3. *&c.* Diod. 16.

3. *Contra* Siculos *rem feliciter gerit.* Diod. Nepos 20, 2.

4. Phocion *Athen. dux, Clitarchum Tyrannum Eretriæ a Philippo conſtitutum, profligat.* Diod. l. 16.

OLYMPIAS CX.

1. Timoleon *Carthaginenſium exercitum ad Crimeſum ſuperat.* Plut. Nepos 20, 2. Diod. Polyæn. lib. 6.

2. Timoleon *Carthaginienſibus pacem petentibus concedit,*

& Mamercum capit. 20, 2. Diod.

Idem toti Siciliæ pacem ac libertatem restituit. 20, 3. Diod.

3. Pugna ad Chæroneam, *qua Philippus Athenienses vicit.* Diod. Dionys. ad Amnæum. Pausan. in Attic. alii.

4. Timoleon *moritur.* Nepos 20. 5. Plutarch.

OLYMPIAS CXI.

1.
2. Philippus *Rex a Pausania satellite occiditur.* Diod. lib.
3. 16. Nepos 21, 2. & alii.
4. Alexander M. *Philippo Patri succedit.*

OLYMPIAS CXII.

1.
2. Alexander *debellat Darium*
3. *ad Arbella.* v. Petav. D. T.
4. 10, 36. R. T. 2, 3, 12. Strauch. brev. chronol. 4, 30.

OLYMPIAS CXIII.

1.
2.
3. Hephæstionis *mors.* Nepos
4. 18, 2. Ælian. lib. 12, 7. & alii.

OLYMPIAS CXIV.

1. Alexander *Babylone moritur, vel veneno, vel intemperantia.* 21, 2. Diod. 18. Curt. 10, alii. v. Petav. l. c. & in Paralip. p. 859. Usser. a. M. 3681. Strauch. breviar. 4, 31. Antipater *&* *Craterus*
2. *Ætolicam deficientem oppugnant.*
3. Diod.

4. Eumenes *vincit Craterum & Neoptolemum.* 18, 3. & 4. Diod.

Perdiccas *interficitur.* 18, 5. Diodor.

Idem ab exercitu Alexandri hostis judicatur, & ab Antigono Noræ obsidetur: 18, 5.

Antipater *rebus Macedonicis præficitur.* 18, 5.

OLYMPIAS CXV.

1.

2. Eumenes *fit regum tutor, bellumque adversus Antigonum comparat.* 18, 6, & 7.

3. Phocion *ad Antipatrum proficisci recusat, & paullo post necatur a civib. suis:* Plut. Nep. 19, 4.

Eumenes *in Persiam copias suas hiematum dividit.* 18, 8.

Nicanor *a Cassandro Athenas missus Piræum occupat.* 19, 2.

Argyraspidum *phalanx Eumeni adjuncta frustra ab Antigono & Ptolemæo sollicitatur.* Diod.

4. Eumenes *adversus Antigonum bellum gerit, & satrapæ Orientis se conjungunt.* 18, 2. &c.

OLYMPIAS CXVI.

1. Eumenis *cum Antigono anceps prælium. Ab Antigono capitur, & occiditur.* Diod. Nepos 18, 10. (Petav. ait anno decimo ab Alex. obitu sublatum, qui in ann. 2. aut. 3. hujus Olymp. incidit.)

2.

3.

4.

CHRONOLOGIA

ANNORUM CATONIS, AUCTORE

A. SCHOTTO.

M. PORCIUS M. F. CATO CENSORIUS.

Anno U. C.

521. NATUS, M. Æmilio Lepido, M. Poblicio Malleolo Coss. Sic enim ipse apud *Cicer. de Senect.* differens: *Anno postquam primum Cos. fuerat Q. Fabius Maximus Verrucosus, qui Tarentum cepit, ego natus sum.* Alii 519. anno natum putant, L. Postumio Albino, Sp. Carvilio Maximo Coss. In his *Kar. Langius* Gandensis vir doctiss. legitque, *Anno post Consul primum fuerat, quam ego natus sum.* quomodo & in vet. lib. scriptum se reperisse *Aldus Manutius minor* affirmat.

539. Annos natus XVII. primum stipendium meruit, & militavit ad Capuam sub eodem Fabio IV. Consule. *Corn. Nepos in vita Cat. c.* 1, 2. Alii XIX. numerant, ut altero anno a primum Cos. Fabio Maximo natus sit Cato.

544. Ætatis XXIV. si a natali DXIX. numeres, ad Tarentum stipendium fecit, Fabio. V. Cos. ut ipse apud *M. Tullium de Senect.* disputans.

545. Æt. XXV. Tribunus militum in Sicilia fuit M. Claudio Marcello V. T. Quinctio Crispino Coss. *Cicero Cat. majore, & Nepos* hic *Cornelius* c. 1, 2. C. Claudii Neronis Cos. castra sequitur; strenuus habitus & laudatus re bene gesta in prælio Senensi ad Metaurum, quo cecidit Asdrubal, exercitu Alpes trajiciens, ut copias cum Annibale fratre conjungeret. *Livius* 27. *& Nepos l. c.*

548. Quæstor obtigit P. Scipioni Africano majori, in Africa Proconsuli, a quo perpetuo dissensit; Augur, annos natus XXVIII. P. Corn. Scipione Afr. P. Licinio Crasso Coss *Livius* 29. *& C. Nepos c.* 1, 3. M. Tullius verò *in Bruto, & Catone*, anno insеq. DXLIX.

Cethego

Anno U. C:

Cethego & Tuditano Coſſ. Quem locum *Andr. Patricius in 2. lib. Cic. de Repub.* ſic concinnabat: *Cum eo* (Fabio) *quartum Coſ. adoleſcentulus miles ad Capuam profectus ſum, quinctoque anno poſt Tarentum. Tum Quæſtor: quem magiſtratum geſſi Coſſ. Tuditano & Cethego. Deinde Ædilis. Quadriennio poſt factus ſum Prætor, cum quidem ille admodum ſenex, ſuaſor legis Cinciæ, de donis & muneribus, fuit.* Ex *Cic. inf.* ubi de ſodalitatibus & magnæ Matris Deûm ſacris, & *in Bruto.* Aliter *Corradus* & *Lambinus*: quorum *hic comm. in Æmilium Probum*, bis Quæſtorem facit. [*Lambini lectionem probabat etiam Langius. Expungunt autem illa de ædilitate & prætura. quod etiam, ſed paullo aliter, facit Pighius ad an. U. C.* 549. *vide not. Gruterianas ad Cic. l. c.*] Non ſequor. [*Quæſturam tamen anno ſequenti demum geſſiſſe, verum eſt.*]

551. Quadriennio poſt Ædilis plebis factus, cum C. Ælio, qui hic C. *Helvius* appellatur, & a *Livio lib.* 32. [& 38.] *Cato in Cic. dialogo de Senect.* ut quidem vulgo interpungitur. Agebat tum forte annum ætat. 31.

555. Prætor quadriennio poſt, Sardiniam provinciam obtinuit. Q. Ennium poëtam inde deduxit. *Liv.* 31, & 32. *annal. ab U. C. Cicero in Cat.* [*ex vulg. lectione*] & *Plut. & Nepos hic c.* 1, 3. A quo poſtea in Græcis, licet ſenex, eſt inſtitutus: *Plin.* 7, 30. *Valer. Max.* 8, 7. & *D. Hieronym. epiſtol. ad Nepotian.*

558. Conſul cum L. Valerio Flacco, quo auctore Romam e Sabinis commigraverat. In hoc magiſtratu totam citeriorem Hiſpaniam quæ rebellaverat, pacavit, bello ab Emporiis inchoato: adjuvante P. Manlio Prætore. *Veget.* 2, 3. & 1, 8. Hic ejus abſtinentia eluxit, & frugalitas. *Plinius & Appulejus.* Matronis cultum repetentibus Oppia lege ademtum, reſtitit. Lege *Livium* 33. *Plutarch. Valer.* 9, 1. *Nepotem cap.* 2, 1.

559. Hoc anno Proconſul ex eadem provincia de Senatus ſententia triumphavit. *Plut. Faſti Capitolini, Appianus Ibericis, Frontinus, Florus & Zonaras.* [*Nepos l. c.*]

562. Legatus (non, ut *Cic. in Cat.* memoriæ vitio, Trib. militum) Manii Acilii Glabrionis Coſ. *Auctor de viris illuſtr. Feſtum* vide in *Ordinarium*; & in *Oratores. Livium* 36. *Appianum*, & *Juſtinum* 31.

ANNO U. C.

369. Ætatis XLIX. Cenſor graviſſimus cum L. Val. Flacco, L. Quintium Flamininum, Titi fratrem, ſenatu movit, & in ærarium redegit, quod ad ſcorti ſpectaculum, Gallum reum jugulaſſet. Luxuriam hominum repreſſit, quæ incipiebat pullulare. In quo honore, quod tam ſevere præfuiſſet, *Cenſorii* cognomen tulit. *Livius* 39. *Plut. in Cat.* & *Cicero*, item *in Bruto. Faſti Capitol. Val. Max.* 2, 9. & 4, 5. *Nepos* hic c. 2, 3. & *Seneca Rhetor controverſ.* 2.

600. Octogenarius jam, [*immo major octogenario*, nec ante *annum U. C.* 503. *vide infra ad annum* 605.] Ser. Sulpitium Galbam, qui Luſitanos Prætor diripuit, vehementi oratione accuſavit. *Auctor. de viris illuſtr. Valer. Max.* 8, 7. Non (ut *Livius* 39. & *Plut.*) nona agenarius. Nam octogeſimo quinto ætatis mortuum conſtat.

604. Initio tertii belli Punici Carthaginem, nova molientem, delendam cenſuit; certatumque in ea ſententia, de Reip. ſalute & commodo, cum P. Scipione Naſica, qui ſervandam urbem, ne otio & ignavia in luxum juventus Ro. ut accidit, dilapſa, civilia arma tractaret, cenſebat. Pervicit tamen ſententia Catonis. *Livius*, *Florus*, & *Auctor de viris illuſtr.*

605. Hoc anno mortuum puto, 85. annos natum, L. Marcio Cenſorino, M. Manilio coſſ. Paterculus vero male, P. Cenſorino, M. Manlio coſſ. *Cicero* Bruto: *Cato*, inquit, *annos quinque & octoginta natus exceſſit e vita: cum quidem eo ipſo anno contra Ser. Galbam ad populum ſumma contentione dixiſſet*. *Valerius* vero 8, 1. & 7. octogeſimum ſextum annum agentem adverſus Galbam peroraſſe ait. *Plinius* 14, 4. ſexcenteſimo U. C. mortuum, rotundo numero dixit. Non recte, ut puto, *Plutarch.* ἐννενήκοντα Catonem, & *Livius* nonagenario majorem faciunt.

HENRICI

HENRICI ERNSTII

CHRONOLOGIA

HISTORIÆ

T. POMPONII ATTICI.

Anno Urbis 644. Triennio ante M. Tullium Ciceronem. *Q. Cæc. Metello Numidico & M. Junio Sulla Coss.* Tit. Pomponius Atticus nascitur. *cap.* 1, 2.

Anno Urbis 666. Ciceronis 20. *Cn. Octavio & L. Cornelio Cinna Coss.* Athenas se contulit Atticus, annum agens vigesimum tertium: quando anno proxime præcedente P. Sulpitius Rufus Trib. pl. a Sulla interfectus est. *c.* 2, 2.

Anno Urbis 674. Cic. 28. *P. Servilio Vatia, & Ap. Claudio Pulchro Coss.* Athenis Cicero Epicureos, Phædrum, & Zenonem, frequenter cum Attico audivit, ut ipse ait *lib.* 2. *de Finib.* & *Tuscul.* 3. & *Acad.* 1.

Anno Urbis 688. Ciceronis vero 42. *L. Aurelio Cotta, & L. Manlio Torquato Coss.* ætatis anno 45. cum jam annos 22. Athenis commoratus erat, Romam remigravit. *c.* 4, 5.

Anno Urbis 692. Ciceronis 46. ipsius Attici 49. cum legati locum obtinere posset apud Q. Ciceronem Asiæ prætorem, nolebat. Quo anno Romæ Coss. erant *M. Pulpius Piso, & M. Valerius Messala. c.* 6, 4.

Anno Urbis 697. Ciceronis 51. *Cn. Cornelio Lentulo, & L. Marcio Philippo Coss.* pridie Idus Febr. T. Pomponius Atticus Piliam uxorem duxit, annum agens ætatis 54. in quibus nuptiis Cicero cœnavit. *Epist.* 3. *lib.* 2. *ad fratrem.*

Anno Urbis 703. Ciceronis 57. Attici 60. *L. Æmilio Paullo, & C. Claudio Marcello Coss.* Cæsarianum bellum incidit: quod sequenti anno prorsus in flammam abiit. *c.* 7, 1.

Anno Urbis 709. Ciceronis 63. Attici 66. *C. Jul. Cæsar,* quum ipse una cum *M. Antonio* consul esset, a conjuratis

in Pompeii curia, 23 plagis confossus est. Sequenti anno Antonius Mutinam circumsedit, Brutumque oppugnavit: hostis patriæ judicatur. Sed a Lepido recipitur. *cap.* 9. 1. & 2.

Anno Urbis 710. Ciceronis 64. Atticus, natus annos 67. matrem nonagenariam extulit. *c.* 17, 1.

Anno Urbis 712. Attici 66. M. Brutus & C. Cassius ab Octavio, & Antonio ad Philippos victi, sibimet ipsis violentas manus intulerunt. *c.* 11, 2.

Anno Urbis 721. cum Atticus 77. annos complesset, decessit & sepultus est, qui erat annus 30. antequam DEUS noster JESUS CHRISTUS in carne apparuit: Cui una cum Patre & Spiritu Sancto sit Laus, Honor & Gloria.

INDEX

INDEX.

IN CORN. NEPOTEM SELECTISSIMUS.

In quo Primus numerus notat Vitam; secundus, Caput; tertius, Versiculum capitis.

A.

A Fundamentis disjicere, ἐκ θεμελίων *funditus*, 20, 3, 3.

A puero, *inde à pueritia*, 5, 2, 1.

A stirpe, *ab initio familia & origine*, 25, 18, 3.

Ab tenui initio, *occasione & ope rei tam parvæ*, 16, 2, 3.

Abdere se in Thraciam, 7, 9, 1. *Veluti in sinum securitatis; de eo qui suam fortunam occulere studet.*

Abest à persona Principis, *non decet, non convenit*, 15, 1, 2. ab invidia, *remotum esse ab obtrectationibus invidiæ*, 12, 3, 4. *ab urbe, peregre esse*, 25, 20, 1.

Abripere, *intercipere*, 14, 4, 2.

Abripi, *de iis qui ex solo patrio in aliud trajiciuntur*, 19, 4, 2.

Accedere ad manum, *collatis signis dimicare*, 18, 5, 2.

Accedere ad Remp. *capessere rempublicam*, 9, 1, 8.

Accipere conditionem, *id quod offertur*, 14, 8, 6.

Acceptus male, *qui prælio fusus* 18, 8, 1.

Acer, ὀξυθυμος, *facile irritabilis*, 13, 3, 5.

Acerba mors, *luctuosa tanquam præmatura*, 5, 4, 3.

Acerbius imperium, *crudelitas*, 18, 6, 2.

Acerbitas, *vigor*, 10, 6, 5.

Acerbitas temporis pristini, *indigna prist. temp. illata*, 7, 6, 3.

Acheruns Ab. Acheronte redimere, *ab inferis & sepulchro*, 10, 10, 2.

Acquiescere, *significanter de morte, vitam laboriosam secuta*, 23, 13, 1.

Adducere aliquem alicui in suspicionem, *suspectum reddere*, 23, 2, 2. adduci precibus alicujus, *permoveri*, 10, 2, 3.

Adhibere memoriam consue-

liæ, *ea ad ultionem uti*, 15, 7, 2. in convivium *secum*, *ducere* præf. 6.
Adimantus, 7, 7, 1.
Adire ad, 2, 7, 1.
Adjungere, *addere iis quæ dicta*, 15, 10, 4.
Adjutum venire, 10, 2, 4.
Adjutor datus, *Collega gerendi belli*, 9, 4, 2.
Admetus rex Molosſ. 2, 8, 3.
Adminiſtrare bellum, *de Duce qui gerit bellum*, 12, 2, 1. Legationes, 10, 1, 4.
Admirari quem, *venerationem notat*, 10, 2, 3. ſic admiratio, pro *reverentia*, 12, 3, 1. admirabile fuit in eo, *inſigne ad gloriam*, 17, 7, 3.
Admiranda in talia Hiſpaniiſque, 24, 3, 4.
Admittere ad ſe domum, 20, 1, 4. admittere quid, *agendum ſuſcipere*, 25, 15, 2. admittere ſcelus, *perpetrare*, 15, 6, 3.
Admitti *propria vox de admiſſionibus principum*, 14, 3, 4. *hinc de magiſtro admiſſionum apud Perſas mentio*, 18, 1, 5. *in numerum præfectorum*, 6, 1, 5.
Adoleſcens, *de quadragenario*, 25, 8, 1. *ita ſolebant Romani*, apud Suet. Aug. 20. *de triginta annos habente*, admodum adoleſcentulus, 22, 1, 1. adoleſcentia inſens, 7, 2, 2. adoleſcentiæ initium, 5, 1, 1.
Adorior, oppugnare, 8, 2, 5. *ut alias: Aggredior hoc facere, conatum cum effectu notat.* Adoriri Dodonam, *de conatu corrumpendi ſacerdotes*, *Dodonæos*, 6, 3, 2.
Adrumetum, 23, 6, 3.
Adſcitus lepor *opponitur nativo*, 25, 4, 1.
Adverſum tenere proficiſcentibus, *de vento qui proficiſcentibus flatu eſt contrarius*, qui contra ſpirat, 1, 1, 5. adverſum Athenas, é regione, 2, 3, 4. ex adverſum.
Adverſus arma ferre, 17, 4, 6. adverſus reſiſtere, 16, 1, 3.
Adverſari alicui, *de diſſentione*, 20, 2, 1.
Adverſarius *de eo qui factionem comparat*, 10, 7, 1.
Adverſarius populus, *hac voce notatur* τὸ φιλαίτιον, *ſive adverſandi premendique ſuperiores libido*, 13, 3, 5. Adverſarii, *obtrectatores*, *æmuli*, 15, 7, 3. *qui accuſant in judicio*, 2, 4, 4. Adverſaria factio, 16, 1, 2.
Advocare concionem, 7, 6, 4.
Ædis Jovis Feretrii, 25, 20, 3. Minervæ, 4, 5, 2. Proſerpinæ, 10, 8, 5.
Ædium locus primus πρόθυρον, præf. 6. pars, ante Præf. 7.
Ædificare claſſem, 2, 2, 2. efficere ædificandi jus, Ædificator, *qui ſtudio ædificandi ducitur*, 25, 15, 1.
Ædilis plebis, *ad differentiam Ædilium Curulium & Cereal.* 24, 1, 3.
Ægæ, *pl.* Macedon. opp. 21, 2, 2.
Ægates inſula, 22, 1, 3.
Æger vulneribus, 1, 7, 5.
Ægos *fluv.* 6, 1, 4, 7, 8, 1.
Ægyptus, 18, 3, 2. Ægyptia claſſis, 12, 2, 3.

Ægyptiorum munera, Ageſilao miſſa, 17, 8, 3.
Æmilius, *L. Paulus* occiſus, 23, 4, 4.
Æmulari aliquem *contendere gloria cum aliquo*, 15, 5, 6.
Æneæ ſtatuæ, 23, 9, 3.
Æolia, 9, 5, 2. Æolis, 1, 3, 1.
Æqualis alicui *vel* alicujus, σύνχρονος, 3, 1, 1.
Æque bene, 23, 4, 3.
Æquiparare quem labore, corporis viribus, 7, 11, 3.
Æquus locus, non æquus cui *incommodus*, 1, 4, 5.
Æquitas *de civili formato ſtatu*, 1, 2, 2. Animi *modicis ſcilicet honoribus contenti*, 8, 4, 2.
Æris terna millia, *ſcutati triginta*, 25, 13, 6. *æris terna millia ſunt* 3000 *aſſium*. Si amittas æris, *ſubaudi* nummum, *ut ſint* 90 *ſcutati, quæ veriſimilior ſumma*, Manut.
Æſtimare, Æſtimata lis ejus tot talentis, 1, 7, 6, 5, 1, 1. *Damnatus tot talentis, intelligitur enim ipſa pecunia multatitia, æſtimatione delicti decreta. Hinc addit noſter*, 1, 7, 6. *tot talentis æſtimatum Miltiadis litem quantus in claſſem ſumptus factus erat.*
Ætas *militaris*, 17 *annorum* 24, 1, 2. extrema *ſenectus*, 24, 2, 4, 25, 10, 3. ætas extrema imperatorum, *ultimi tum imperatores erant*, 13, 4, 4. ætatis vocatio, *ſentit immunitas à bello*, 25, 7, 1.
Afferre deformationem *addere*, 17, 8, 1. manus alicui, *de interfectione*, 20, 1, 4.
Afficere quem morbo, 13, 4, 3.
Affluens abundans, 25, 13, 5.
Africanæ poſſeſſiones *quæ in Africa*, 25, 12, 4.
Agellius, *de ten. poſſeſſ.* 19, 4, 1.
Agere cauſam populi, *ſtudere democratiæ*, 19, 3, 1. egit nihil aliud quam ut, περιφερὴς, *magnæ contentionis & ſtudii*, 23, 10, 1.
Ageſilaus Lacedæmon. Rex. 17, 1, 1.
Aggredi, *impugnare*, 14, 9, 5. hoſtem, *bello perſequi*, 2, 4, 4.
Agis R. Laced. 17, 1, 3.
Agonnides, *ſychophanta*, 19, 3, 4.
Agrippa, *M. Vipſanius*, 25, 12, 1.
Ala equitum, 18, 1, 6. *Ala dicta exercitus, equitum ornamenta, quòd circum legiones dextra ſiniſtraque, tanquam alæ in avium corporibus, locabantur.* Cincius apud Gell. 16, 4.
Alcibiades, 7, 1, 1.
Alcmeon matricida, 15, 6, 2.
Alere morbum, *fovere*, 25, 21, 6. Nolo ali eorum luxuriam, *h. e. inſtrumenta ſuppeditari luxuriæ*: 19, 1, 4. ali publice, *publica ſuſtentatione*, 3, 3, 3.
Alexander M. Babylone moritur, 18, 2, 1, 21, 2, 1.
Alex. Pheræus, *Tyran.* 16, 5, 1.

INDEX.

Alienum non videtur, *intempestivum ἀσκοπον*, 1, 6, 1. alienari timore ab aliquo, *favorem timore in odium mutare*, 7, 5, 1. alienatæ insulæ, *quæ defeceraut*, 5, 2, 4.

Alter persona, *unus ex duobus quibus resp. plurimum debet*; *additur*, secunda tamen, *ut referatur ad superiorem & primum*, 16, 4, 3. altero tanto longior, 18, 8, 5.

Ambitûs largitiones, *captatoriæ donationes in ambiendis per malas artes honoribus, id enim* ambitûs *voce notatur*, 25, 6, 2.

Amici, *adjutores rerum gerendarum*, 18, 12, 2.

Amicos tueri, *opibus officioque adesse eis*, 15, 3, 4.

Amicitia, *pro societate*, 15, 6, 1.

Amittere animam, 15, 9, 3. optimates, *eorum favorem*, 10, 7, 3.

Ammon, *cognom. Jovis*, 6, 3, 3.

Ἀμνηία, 8, 3, 3.

Anceps periculum, *utriusque hostî*. 2, 3, 3. ancipites loci, 14, 7, 3.

Andocides, 7, 3, 2.

Androcles Magnes, 14, 5, 4.

Anicia, 25, 2, 1.

Anima, *pro vita*, 23, 1, 3.

Animadvertere, *pro considerare*, 15, 6, 3. *conspicari*, 16, 5, 4. animadversa varietas fortunæ, *observata*, 13, 4, 1.

Animatæ bene insulæ, *in obsequio manentes*, *oppone* alienatæ, 5, 2, 4.

Animus, *pro fiducia constantiaque*, 1, 4, 5. maximus, *pro fiducia sui constantiaque*, 10, 5, 3. animo isto esse, *id consilii habere*, 18, 11, 4. animo bono facere, *proposito non scelesto*, 17, 6, 2. æquo ferre, *sine indignatione*, 10, 6, 4. *sine abtrectatione*, 25, 1, 3.

Annus vertens, *totus cujus*, *scil. cursus naturæ vertitur eodem unde incipit*, 17, 4, 4.

Ante illum imperatorem, *antequam ille esset imperator*, 11, 1, 3.

Anteferre bello pacem, *bellum deponere*, *pace mutare*, 15, 5, 3. religionem iræ, *illius respectu*, *huic frænos imponere*, 17, 4, 6.

Antigonus in prælio cadit, 21, 3, 2.

Antipater, 18, 2, 2.

Antiquitatis *notitia in quibus* 25, 18, 1.

Antistare cui, *præstare*, 3, 1, 2.

Antistites Jovis, *sacerdotes*, 6, 3, 3.

Antonius hostis judicatus cedit Italia, 25, 9, 2.

Appeninus mons, 23, 4, 2.

Aperire, *ostendere*, *declarare*, 10, 6, 4. aperit se res ipsa, 4, 3, 7. apertum est mihi, 9, 3, 1. apertum fuit, *apparuit reipsa*, 9, 2, 2.

Apollo, 1, 1, 2.

Apophthegmata Epaminondæ, 15, 5, 3, 4, 5, 6.

Apparari, *moliri*, 18, 2, 3.

Apparatus, *de operibus* πολιορκητικοῖς, 18, 5, 7. regius, *de cultu*, 4, 3, 2.

INDEX.

Apparare alicui, *miniſtrare, pro honoratiore cultu*, 18, 13, 1. apparare, *clarè cognoſci*, 14, 1, 2.

Appellatus eſt, ut vellet *compellatus, rogatus*, 25, 8, 3.

Appetere majores res, *de incivili elatione*, 4, 2, 2.

Appia via, 25, 22, 4.

Apprime bonus, 25, 13, 3.

Apulia, 23, 4, 4.

Aræ tenent, *qui jurant*, 23, 2, 3.

Aræ Paci factæ, 13, 2, 2.

Arbitrium, *electio*, 9, 4, 1. arbitrio alicujus rem permittere, *tractationem rei penitus committit*, 21, 1, 3. omnia geruntur, *de ſummo imperio*, 9, 2, 2 arbitrio ejus ſit, *at his option.* 3, 3, 1.

Arcadia, 7, 10, 3.

Archias, 16, 3, 2.

Ardeatinum prædium, 25, 14, 3.

Arte, 10, 1, 1.

Argilius, 4, 4, 1.

Argi, *pl. opp.* 21, 2, 2.

Arguere, *crimini dare*, 7, 7, 2. argui crimine, *convinci*, 4, 3, 7.

Aridens, 14, 6, 1.

Ariobarzanes, 14, 2, 5.

Ariſtides juſtus cognom. 3, 1, 1.

Ariſtomache, 10, 1, 1.

Arma pedeſtria, *quibus pedites utuntur*, 1, 1, 3. arma abjicere noluit Chabrias, *metu flagitii militaris*, 12, 4, 3, arma capere, *armari in hoſtem*, 14, 4, 5. conferre cum aliquo, *dimicare*, 18, 3, 6. tenere contra aliquem, *eſſe in diverſis partibus*, 25, 4, 3.

Armare quem, *ad arma inſtigare*, 23, 10, 1. armare ſe prudentia alterius, *ſuis conſiliis ab imprudentia alterius robur mutuari*, 10, 8, 2.

Armatura levis, *hoc eſt, militis levis armatura*, 14, 8, 2.

Armenii, 4, 8, 2.

Armiliæ aureæ, 14, 3, 1.

Arripere celeriter quæ traduntur, *de ſolertia ingenii*, 25, 1, 3.

Ars nova, *ſingulare quoddam ad rem agendum* τέχνημα, 1, 5, 3.

Artabanus Xerxem interfecit, 21, 1, 5.

Artemiſium, promontorium Eubœæ, 2, 3, 2.

Artifices, quos cultus domeſticus deſiderat, 25, 13, 4. *ad voluptatem & lucrum locata eorum opera: ſunt autem ejuſmodi ſervorum nomina:* Gladiatores, Agitores, Funambuli, Paleſtritæ, Pictores, &c.

Aſcendere gradum eum, *ad eum honorem*, 15, 2, 3.

Aſciſcere civitatem, *jus civitatis, civem fieri*, 25, 3, 1.

Aſia, 1, 3, 1. ſuccubuit Europæ, hoc eſt, *Aſiatica vis* (*Perſarum*) *Europæis* (*Græcorum*) *viribus ſuccubuit*, 2, 5, 1.

Aſpendii, 14, 8, 2.

Aſpis *Cataoniæ, dynaſtes*, 14, 4, 1.

Aſſecla prætoris, *de legatione, ejus*, 25, 6, 4.

Aſtu *vel* Aſſy: Græcum ἄστυ, *urbs oppidum*; *de Athenis*

Athenis peculiariter, 2, 4, 1.
Athamanes, 13, 2, 1.
Athenæ civitas clarissima, 8, 2, 1. Lacedæmonis serviunt, 7, 9, 4.
Attendere animam ad cavendum, 7, 5, 2.
Atticus, *T. Pomponius*, 25, 1, 1.
Attingere poeticen, *aliquid operæ in illo studio ponere*, 25, 18, 5. regionem, *eo pervenire*, 10, 5, 3.
Auctoritas est in illo, 13, 3, 2. cujus est in hoc magna, *ipsius auctoritati magnopere creditur*, 6, 4, 1. auctoritate alicujus moveri, *scil. ad habendam fidem*, 9, 4, 1.
Audiens dicto duci, 11, 2, 1. agro, urbibus augeri *donari*, *locupletari*, 13, 1, 3.
Aversus, *corpore averso*, 14, 11, 5.
Avertere puppes, *de recedentibus*, 23, 11, 6.
Aurelius C. *Cos.* 23, 7, 1. Αὐτομαρία, *Deæ nomen*, 2, 4, 4.
Autopradates, Lydiæ satrapes, 14, 2, 1.

B.

BAbylon, 19, 20, 1.
Bageus, 7, 10, 3.
Balbus, *L. Cornelius*, 25, 21, 4.
Bartas cognomen Hamilcaris, 22, 1, 1.
Beatus, homo non beatissimus, *non admodum instructus copiis rei familiaris*, 17, 18, 2.
Bellum Ægyptium, 14, 3, 5. Civile Cæsarianum, 25, 7, 1. Corcyræum, 2, 2, 1. Corinthium, 17, 5, 1. Peloponnesiacum, 7, 3, 1, 8, 1, 3. Persicum, 2, 2, 3. Punicum I. 22, 1, 3. II. 22, 2, 6. III. 24, 3, 3, Sociale, 11, 3, 3. Troicum, 14, 2, 2. Hannibalis bella qui scripserit, 23, 13, 1. intestinum, 23, 3, 1. navale, 2, 2, 3. delere, *eleganter de subito & insperato fine impositio hostibus impetu oppressis*, 7, 8, 6. ducere, *habere*, *per moram genere*, 7, 8, 1. facere cui, *inferre*, 10, 4, 2. parare cui, *comparare adversus*, 7, 9, 5.
Bene meriti, *qui nobis beneficia contulere*, 18, 6, 5.
Benevolentia, *pro pignoribus & documentis benev.* 7, 6, 3.
Benignitas, *de præstito auxilio*, 20, 2, 2.
Bithynii, 23, 11, 4.
Bœotii bellum indicunt Lacedæmoniis, 9, 2, 4.
Bonus civis, *significatur de eo qui habitus statusque civilis amans, officiis civilibus servit*, 11, 3, 2. *Cognomen in virtutis honorem datum*, 19, 1, 1. bono facere, *consilio non scelesto*, 17, 6, 2.
Bonitas, *pro equitate civilis imperii*, 1, 8, 3.
Borni, *castelli nomen*, 7, 7, 4.
Brutus potens, 25, 8, 4. interit, 25, 11, 2.
Byzantium expugnatum, 4, 2, 2.

INDEX.

C.

CAdere, *de morte bellica proprie*, 4, 1, 2. cadit majestas, *evertitur imperium*, 16, 2, 4. res cadit præter opinionem, *h. e. evenit*, 1, 5, 2. cadere in suspicionem cujus, *suspectum fieri*, 4, 2, 6. ætas ejus cecidit, 18, 1, 2.

Cadmæa, *arx Thebana*, 15, 10, 3.

Caduceus, κηρυκεῖον, 23, 11, 1.

Caduſii, *inter mare Caſpium & pontum ſita gens*, 14, 1, 4.

Cæcilius Q. eques Romanus, 25, 5, 1.

Cœlo veſperaſcente, 16, 2, 5.

Ceremonia ſumma colitur hoc ſacrarium, *ſanctitas religione inviolabibis notatur*, 2, 8, 4.

Cæſar *(Julius)* occiſus, 25, 8, 1.

Cæſar *(Octavius)* 25, 12, 1.

Cæſarianum civile bellum, *inter Cæſarem & Pompeium*, 25, 7, 1.

Callidus, *L. Julius poeta*, 25, 2, 4.

Callias, 5, 1, 3.

Callicrates 10, 8, 1.

Callidus, vir, *qui conſilio pollet*, 14, 10, 1. callida liberalitas, *quæ non honeſti ſtudio ſed tempori datur, & utilitati*, 25, 11, 3. callidiſſime conjicere de futuris, *perſpicaciſſime & providentiſſimè*, 1, 1, 4.

Calliphron, ſaltator, 15, 2, 1.

Calliſtratus, 15, 6, 1.

Camiſſares, 14, 1, 1.

Canere, *vox propria de oraculis, vatibus, poetis*, 25, 16, 4.

Canius, 25, 10, 2.

Cannenſis pugna, *apud Cannas pugnata*, 23, 5, 4.

Capere arma, *ad pugnam inſtruere ſe armis*, 14, 5, 1.

Capere locum, *occupare*, 17, 6, 2. capi humanitate cujus, *affici, delectari*, 25, 4, 1.

Capeſſere remp. *Cic. accedere ad remp. de gerendis magiſtratibus*, 2, 7, 1.

Caput Græciæ, *urbs domina*, imperans *cæteris*, 15, 10, 4. capitis abſolvi, *de reo capitis, cui vita conceditur*, 1, 7, 6. Capitulatim, *ſummatim perſtricta*, 24, 3, 4.

Cappadocia Eumeni data, 18, 2, 2.

Captiani, *Schottus legendus conjicit* Caſpiani, 14, 8, 2.

Capua, 23, 5, 1.

Cardianus, *ab urbe Cardia*, 18, 1, 1.

Car. 14, 1, 3. Caria, 17, 3, 1.

Caſſander, 18, 1, 3.

Macedon appellitur, 19, 3, 2.

Caſſius floret, 15, 8, 1. interit, 25, 11, 2.

Caſtrum, *munitus muro locus*, 7, 9, 3. *ejus diminut.* Caſtellum, caſtellum Hannibalis, 13, 12, 3.

Caſtra movere, *to decamp*, 14, 8, 4. Caſtra alicujus ſequi, *militare apud aliquem*, 14, 1, 2.

Casus, *acerba fortuna*, 7, 6, 4. casibus agi *varietate temporum eventuumque*, 25, 9, 1.
Cataonia, 14, 4, 1.
Cato, 16. annor. stipendium meruit, 24, 5, 2.
Catullus *poeta elegantiss.* 25, 11, 4.
Causa, Causam capitis dicere, *in judicio capitali pro se verba facere*, 19, 2, 3. causam interponere *causari prætextu uti*, 2, 7, 1.
Cadere, *præbere se necessitati, non reluctari*, 3, 1, 3. auctoritati cujus, *propter auctoritatem*, 3, 3, 4.
Celebritas, *frequentia*, præf. 6.
Censorinus, 24, 1, 1.
Centenius prætor cadit. 23, 4, 3.
Cerannus, *cognomen*, Ptolemæi, 21, 3, 3.
Certamen de principatu *æmulatio*, 2, 6, 3.
Certa dies, *præstituta*, 12, 3, 1.
Chabrias Athen. 12, 1, 1.
Chalciœcus, *templum Minervæ Lacedom. q. d.* domus ænea, *aliquando in cognomen Deæ transit*, 4, 5, 2.
Chalcis, *urbs Eubœæ*, 12, 3, 5.
Chaones, *pars Epirotarum*, 13, 2, 2.
Chares Athenis honoratus, 12, 3, 4.
Charon, Theb. 16, 2, 5.
Chersonesus, *scil. Thracia, peninsula*, 1, 1, 1.
Chius, *insula*, 12, 4, 1.
Cicero, *M. Tullius*, æqualis Attici, 25, 1, 4.
Cilices, 14, 8, 2. Cilicia, 14, 7, 2.
Cimon, 5, 1, 1.
Cinnanos tumultus, 25, 2, 2.
Circulus, *cœtus vulgi coeuntium ac fabulantium, qui collatis capitibus, videntur veluti orbem facere*, 9, 3, 3.
Citari victorem, *voce præconis declarari*, præf. 5.
Citerior Hispania, *Tarraconensis provincia*, 24, 2, 1.
Citharizare, *canere citharâ*, 15, 2, 1.
Citium, *opp.* 5, 3, 4.
Civilis victoria omnis funesta, 5, 10, 3. civiles fluctus, *de bellis civil.* 25, 6, 1.
Civitas aliena, *de eo usurp. qui alienigena, est.* 18, 1, 2.
Clandestina consilia, *occulta molitio*, 23, 2, 2.
Claritas, *celebritas*, 18, 3, 3.
Classiarii, *milites class.* 1, 7, 3.
Clastidium, *opp.* 23, 4, 1.
Clava *in venatorio habitu, ponitur*, 14, 3, 1.
Claudere hostem angustiis, 14, 8, 4.
Claudius *M. Coss.* 3, 7, 6.
Clementiam violare, *facere quod clementiæ officio indignum*, 7, 10, 2.
Cleon Halicarnasseus, 6, 3, 5.
Cnidus *Ins.* 9, 4, 4.
Coarguere tyrannidem cujus, *eum exprobatione tyrannis convincere*, 15, 6, 4.
Coercere manibus procacitatem cujus, *punire pariter ac inhibere*, 20, 5, 2.
Cogitare callide, *de agitatione animi*, 14, 8, 4.

Coire, *conspirare*, 16, 2, 3.
Colere sacellum, *de cultu religioso in sacello fieri solito*, 20, 4, 4. coli literis, ab aliquo, *de commercio epistolarum familiarum*, 25, 20, 4.
Collabe fieri ab aliquo, *eleganti metaph. significat dignitate veluti sua pelli*, 3, 2.
Collegæ, *scil. gerendi belli in imperio militari*, 7, 3, 4.
Colligere manum, *copias*, 5, 7, 4.
Colloqui per internuncios, 7, 5, 3.
Commeatus, *annonæ subvectio*, 1, 7, 2.
Commendare alicui regnum, *designare successorem*, 18, 2, 3.
Cominus pugnare, 12, 4, 4.
Commoda, adversus commoda populi stetisse, *pro crimine majestatis*, 19, 4, 1.
Commoditatem consequi, *emolumentum*, 25, 9, 2.
Commovere se non sint ausi, *de nefaria molitione*, 17, 6, 3, commoveri, *excitari ad rem accuratius agendum*, 14, 7, 1. commoveri nova re, *perturbari*, 14, 6, 6.
Commutatio rerum, *fortunæ statusque imperii at belli*, 7, 7, 5.
Comparare iter ad regem, *de destinatione itineris*, 7, 10, 3. milites ad resistendum, *instruere*, 14, 4, 4.
Compellare aliquem fratricidam, *increpare*, 20, 1, 5.
Completa sunt, tot milia, *h. e. effecta*, 1, 5, 2.
Componere bellum, *pacem facere*, 22, 1, 5.
Composito, *de compacto*, 14, 6, 6.
Comprimere preces, *inhibere*, 25, 22, 2.
Conari, *ipsum actum notat, non rem effectui dare*, 14, 7, 2.
Conata perficere, *destinata*, 10, 8, 5.
Conciliator nuptiarum, *pararius*, προξενητης, 25, 12, 2.
Concinnus, 15, 5, 1.
Concio populi, *de judicio publico*, 2, 2, 3.
Concludere uno volumine, *complecti*, 15, 4, 6.
Concupiscere majora, *de molitionibus delatorum, quique, conditione non contenti ambitiosi res novas quærunt*, 4, 1, 3.
Concurrere ad opprimendum, *certatim operam conferre*, 18, 3, 1. in navem regis, *veluti agmine facto adoriri*, 23, 10, 5.
Concursus, *de conflictu præl.* 8, 1, 4. concursus, *studio spectandi*, 14, 3, 3.
Concutere opes cujus, *labefactare potentiam*, 15, 6, 4.
Condiscipulatus, 25, 5, 3.
Conditio æqua verturæ, *copiæ æqua facultas*, 25, 2, 4.
Conductitiæ cateriæ, *de mercenariis militibus, qui domestico opponuntur delectui*, 12, 1, 2.
Conferre facta clar. virorum, *comparare*, 23, 13, 4.
Conficere aliquem, *debellare*, 6, 1, 1.
Confidere, *plus quam sperare*, 1, 1, 1.
Confirmare quid, *fidem rei facere*, 14, 1, 1. confirmare regnum, *stabilire*, 1, 3, 5.

Congruere, ſententia deorum, *ad illum accomodari*, 6, 3, 5.
Conjicere, *divinare de futuris*, 2, 1, 4. conjicere ſe in ſacrarium, *illuc confugere, ſecuritatis gratia*, 2, 8, 4.
Conon, egregius mari bellator, 9, 1, 1.
Conſcripti patres, 23, 1, 2. *de Senatu Romano uſurpatur, qui tanquam ſolenni titulo ita compellari ſolebat.*
Conſectari, *cum ſtudio & labore proſequendo conquirere*, 2, 4, 4.
Conſentire, *conſpirare*, 14, 5, 2. globus conſentionis, *conſpirantium*, 25, 8, 4.
Conſequi quid, *perficere*, 23, 10, 5. conſequuta eſt eum magna proſperitas, *h. e. magnam adeptus eſt proſperitatem*, 25, 19, 2.
Conſervare ſimulacra, æras, *honorem earum & jus tuendi ſupplices non imminuere*, 7, 4, 7.
Conſilii mei non eſt, *h. e. judicii & arbitrii in eligendo*, 9, 4, 1. in conſilium dari, *de adjutoribus datis*, 13, 3, 2.
Conſiſtere, *de acie inſtructa*, 11, 2, 2.
Conſtituere urbem, *deſertam everſamque de integro condere incolis & rep. formare*, 15, 8, 5.
Conſtituere quantum quiſque daret, *de arbitrio, judicio, conſilio*, 3, 3, 1.
Conſuevit hoc ſanctum eſſe apud, *conſuetudine quadam religio rei apud omnes ſervata eſt*, 16, 5, 1.
Conſuetudo regum, *ingenium*, 14, 5, 4.
Conſuleremalepatriæ, *utilitatem ejus negligere*, 15, 10, 1. *noxam afferre*, 19, 2, 2. conſultum mittere, *ſcil. ad Apollinem*, 2, 2, 6.
Conſul quinquies, *ſcilicet, quintum*, 23, 5, 3.
Conſumere tot menſes in morbo, *tam diu ægrotare*, 25, 21, 3. conſumi morbo, *interire*, 21, 2, 1.
Contendere, *affirmare*, 15, 8, 1. quo contenderat h. e. *quo curſum direxerat*, 13, 3, 4.
Contineri hoſpitio cujus, *eſſe inter eos qui fœdere hoſpitii cum aliquo ſunt conjuncti*, 6, 1, 5.
Continens, *opponitur aquis*, 2, 3, 2. ἐγκρατης, 15, 3, 2.
Contrahere claſſem, *comparare*, 9, 4, 4.
Convenit hoc inter illos, *pacti ſunt de hoc*, 4, 4, 2.
Convivæ, *quales vocandi*, 25, 14. convivio uxores Romani adhibebant, Græci non item, *præf.* 6.
Concyræum bellum, 2 2, 1.
Corynthus à tyranno liberata, 20, 1, 3.
Cornelius *L. Coſſ.* 23, 8, 1.
Corona aurea Romanis à Carthag. legatis donatur, 23, 7, 2.
Coronæa, *urbs Bœotiæ*, 17, 4, 5.
Corripere partes omnium, *omnium potentiam ad ſe trahere* 18, 2, 3.
Corrumpere Delphos, *ſacerdotes*,

dotes, oraculi Delphici, 6, 3, 1.
Cotta *L. Coss.* 25, 4, 5.
Cottus rex Thraciæ, 11, 3, 4.
Craterus, 18, 2, 2.
Crimessus, *fl.* 20, 2, 4.
Culleus *saccus inter vasa militaria, trajiciendo amni*, 18, 8, 7.
Cultus domesticus, *usus familiaris*, 25, 13, 4.
Cupiditas, *vehementior impetus animi cupientis*, 18, 6, 2. cupide elaboro, *vehementer studeo*, 3, 1, 4.
Curare præceptum, *efficere*, 18, 9, 5.
Cyclades insulæ, 1, 2, 5.
Cyme, 7, 7, 1.
Cyprus insula, 4, 2, 1.
Cyprii victi, 5, 2, 2.
Cyrenæ, *urbs Libyæ*, 17, 8, 6.
Cyrus, 7, 9, 5.
Cyzicum, 13, 1, 3.

D.

DAmnati hoc timore, *ob eum populi timorem*, 2, 8, 1.
Damon, *musicus*, 15, 2, 1.
Dare fidem, *jurare*, 14, 10, 1. fidem de re, *super re*, 14, 14, 2. manus, *victum se confiteri*, 22, 1, 4. operam honoribus, *capessere honores*, 2, 4, 1. vela ventis, *de navibus in altum provectis*, 23, 8, 2. veniam, *annuere postulatis*, 2, 15, 1. crimini, *arguere*, 15, 8, 2. se, *in gratiam alicujus facere*, 25, 9, 2. soporem, *pro medicamento soporifero*, 10, 2, 5.
Darius Pers. rex contra Scythas, 1, 3, 1. Ochus, 7, 5, 2. Hystaspis filius, 12, 1, 2.
Datames, 14, 1, 3.
Datis, 1, 4, 1.
Dea pax, 13, 2, 2.
Debitum naturæ reddere, *mori*, 21, 1, 5.
Decedere, *mori*, 3, 3, 2. decedere morte ex conspectu hominum, *de morte voluntaria*, 20, 1, 6.
Decelia, *opp.* 7, 4, 7.
Decernere cum aliquo, *dimicare, confligere*, 23, 4, 1. decernere alicui statuas, *decreto publico conferre*, 1, 6, 4.
Declarare, *documentum dare*, 11, 3, 2.
Decurrere in spatio, *de equis exerceri cursu solitis*, 13, 5, 5.
Deducere secum aliquem, *sibi adsciscere comitem*, 25, 4, 2. deducere quem à victu pristino, *dimovere, abstrahere*, 20, 4, 5.
Deesse cui, *in judicio non defendere*, 23, 4, 3. nullus honor huic defuit, *circumlocutio honoratissimi*, 20, 3, 5.
Deferre Senatui, *exponere, referre*, 23, 12, 2.
Degredi a suis, *longius provehi*, 16, 5, 4.
Delectus novi, *de militibus recens lectis, recruits*, 23, 6, 4.
Deleri *dicuntur hostes penitus fugati*, 4, 1, 3.
Deliberare, *oraculum consulere*, 2, 2, 6.

Delphi, *urbs*, 1, 1, 2. *pro oraculo Delphico*, 6, 3, 1. Delphicus Deus, *Apollo*, 4, 5, 5.
Delus, *insula*, commune Græciæ ærarium, 2, 3, 1.
Demades Athenas tradi cupit Antipatro, 12, 2, 2.
Demænetus, *petulans homo*, 20, 4, 3.
Demergere, *de fortunata deprimente*, 10, 6, 1.
Demetrius Antig. F. *perit in custodia*, 21, 3, 1. Phalereus, 1, 6, 4.
Deprecari pericula amicorum, *ne illos affligant*, 25, 12, 2.
Deprimere naves, *demergere*, 9, 4, 4.
Depugnare, *prælio committere*, 2, 4, 4.
Dercyllus, *Antipatri præfectus*, 19, 2, 4.
Desperatis rebus provinciarum, *cum orbari essent provinciis*, 25, 8, 5.
Destitui ab aliquo, *de rejectis precibus, negatoque auxilio*, 7, 5, 4.
Deterior peditatu, *inferior*, 18, 3, 6.
Detestans compellabat impium, *detestabatur & vocabat imp.* 20, 3, 5.
Detrahere de aliquo, *de invidiosa & obtrectatoria depressione*, 12, 3, 3. detrahere quid multæ, *minuere multam*, 13, 4, 1.
Devia itinera, *occulta & insueta*, 18, 3, 5.
Devincere virtutem cujus, *deprimere, inutilem reddere*, 23, 1, 2.
Devocare, 5, 4, 3. *est vocare ad cœnam.*
Devovere *quem, de publico, devotionis ritu*, 7, 4, 5.
Dextra, *fidei pignus*, 2, 8, 4.
Dianæ templum, *apud Gortynios*, 23, 9, 3.
Dicere causam capitis, *in judicio capitali pro se respondere, & verba facere*, 7, 4, 3. dicere pro se, *scil. in judicio*, 1, 7, 5. dicendo valere, *hæc vox proprie eloquentiam notat & artem*, 7, 1, 2.
Dictator Fabius, 23, 5, 1. *quia dicendo creabatur*, Dictator, *summa potestas, & à regno non nisi tempore differens.*
Dictum, dicto audiens alicui, *obediendi signif.* 6, 1, 2.
Dies supremus, *mors*, 7, 10, 6. dies induciarum, *scil. ultimus*, 17, 3, 1. in diem emere, *ut solvat post aliquod tempus*, 23, 9, 5.
Differre in crastinum, *rejicere*, 16, 3, 2.
Differtur tumor, *dispergitur*, 10, 10, 1.
Dignus memoriâ, *celebrari dignus ad posteros*, 13, 4, 4.
Dignitas regia, *non auctoritatem modo, sed & potestatem regiam notat*, 1, 2, 3. dignitas equestris, *de ordine & nobilitate equitum*, 25, 1, 1. dignitati servire, *consulere existimationi & honori suo*, 25, 6, 5. dignitas corporis, *augusta corporis forma*, 10, 1, 2. dignitas vitæ *cum splendore jungitur*, 7, 11, 2. pro dignitate vivere, 25, 2, 2. *intelligitur hic dignitas vita exacta*

exacta, quæ ſcil. virum bonum decet.
Diligere affinitatem cujus, *eligere*, 25, 2, 1.
Dimicare adverſ. quem, *reſiſtere, in aciem exire adverſ.* 1, 4, 5. dimicare de fama, *de cauſa in judicio diſceptanda*, 13, 4, 5.
Dimittere imperium, *deponere*, 20, 2, 3. vitam, *amittere, negligere*, 23, 12, 5. dimiſit eum nuſquam ab ſe, *retinuit in convictu aſſiduo.*
Dion hiſtoricus, 9, 5, 4.
Dion Syracuſanus deſcribitur, 10, 1, 1.
Diſcedere pari prælio, *ut neuter viceret*; *æquis, manibus abſcedere*, 2, 3, 3. diſcedere à pugna, *re infecta abire*, 1, 7, 5.
Disjicere copias alicujus, *diſſipare*, 1, 2, 1.
Diſpalata multitudo, *palabundi & diſperſi paſſim, vagantesque*, 23, 5, 10.
Diſpoſiti, *ſcil. milites in acie ſtantes*, 11, 2, 2.
Diſputare de rep. *diſſerere*, 15, 3, 3.
Diſſociati civium animi, *de civili diſcordia*, 25, 2, 2.
Diſſolutus, *ſign. neglectum legis, boni moris exiſtimationiſque*, 7, 1, 4.
Diſtineri litibus, *vexari ac diſtrahi*, 25, 9, 4.
Diſtrahi, *divelli, de pugnantibus & inter ſe complexis*, 18, 4, 2.
Diverſi diſcedunt, *in diverſas partes*, 14, 11, 3.
ividere copias hyematum *in hiberna diſpertiri*, 18, 8, 3.
Divinus, *qui ea parte prudentiæ, quæ* divinatio *ſeu* providentia *dicitur, valet*; *rectitudine, inquam, conſtantiaque conſilii, in propoſitis.* 25, 9, 1.
Divitiæ orbis terrarum, *ὑπερβολικὰς, de ſummo pretio*, 15, 4, 2.
Dium, ſub dio, *aere, quicquid non ſub tecto, ſed aperto aere fit*, 4, 5, 2.
Docere, *exponere, narrare*, 1, 6, 1.
Dodona, *pro Oraculo Dodonæo, ſive potius ſacerdotibus oraculi*, 6, 3, 2.
Dodrans. Ex dodrante hæres *novem partes hæreditatis intellige*; dodrans *ſunt novem partes aſſis ſcil. totius hereditatis*, 25, 5, 2.
Dolopes ſacrum obtinent, 5, 2, 5.
Dolor deſiderii, *ex deſiderio conceptus*, 25, 4, 5.
Domicilium, *ſedes*, 17, 3, 1. Domicilium imperii orbis terrarum, *urbs Romæ*, 25, 3, 3.
Domitius, *Cn. Coſ.* 35, 22, 3.
Druſilla, *T. Claudii Neronis conjux*, 25, 19, 3.
Dubito an ponam, *eleganter pro* dubito an non ponam, 8, 1, 1. non dubitavit committere prælium, *de fiducia & celandi promptitudine*, 23, 11, 3.
Ducere aliquem in errorem, *falſa opinione deludere*, 23, 9, 3. ducere beſtiam, *victam agere*, 14, 3, 2. ducere ſecum, *de contubernio*, 23, 3, 1.

1. ducere, *existimare, credere*, 7, 3, 2. ducere bellum, *mora protahere*, 7, 8, 1. ducere tempus, *cunctari*, 2, 7, 1.

Duci adversus aliq. *significat. militari*, 18, 3, 4. duci amore, *impelli*, 5, 1, 2.

Ductu ejus res gestæ, 4, 1, 3. *differt ab auspiciis, quod* hæc *ad summum fati & fortunæ*; illa *formula ad operam ac administrationem belli pertinet. Interdum conjunguntur.*

Dux manûs, *qui parti copiarum præest*, 16, 4, 2.

Dynastes Paphlagoniæ, 14, 2, 2.

E.

EDere in vulgus, *vulgo rumores spargere*, 14, 6, 4.

Editus locus, *altior*, 27, 6, 2.

Efferre laudibus, *extollere*, 7, 11, 1. efferre matrem, *propria vox de sepulturis*, 25, 17, 1. efferri victoriâ, *insolescere*, 4, 1, 3.

Efflare animam, *mori*, 4, 5, 4.

Effusæ largitiones, *immodicæ*, 25, 6, 2.

Elatiùs se gerere, *insolentiùs*, 4, 2, 2.

Elicere epistulas alicujus, *occasionem suppeditare rescribendi scilicet*, 25, 20, 2.

Elis, *Argiv. oppidum*, 7, 4, 4.

Eloquentia antestat innocentiæ, *superat eam*, 3, 1, 2.

Elpinice Cimonis soror, 5, 1, 2.

Eluceſcere virtutibus, *inclarescere*, 4, 1, 1. elucet ex his illud, *illud potissimum, & ad gloriam illustre est*, 12, 1, 1. eluxit eloquentia ejus, *illustri argumento cognita est*, 15, 6, 4.

Emax, *qui emendi studio ducitur*, 25, 13, 1.

Emittere exercitum in Asiam, *bellatum mittere*, 17, 2, 1.

Emphyletus, 19, 4, 3.

Ennius Q. *poeta*, 24, 1, 3.

Ennumerare, *per seriem narrare*, 6, 2, 1.

Enuntiare, *revelare rem secretam*, 4, 4, 6.

Epaminondas Theban. 15, 1, 1.

Ephebus factus est, *ad pubertatem venit*, 15, 2, 4.

Ephesus, 17, 3, 2.

Ephemeris, 25, 13, 6. diurnum *Latini vocant. Significat hic libellum quotidianarum expensarum & erogationum. Aliud significant* diurni commentarii *apud Suetonium, Aug.* 64.

Ephori Lacedæmoniorum, 2, 7, 2.

Epigramma, *inscriptio, titulus, elogium, qualia dona adduntur, quæ Diis sacrabant*, 4, 3, 3.

Epiroticæ possessiones, *quas habet aliquis in Epiro*, 25, 14, 3.

Eretria capta, 1, 4, 2.

Erexit eum hæc contumelia, *(h. e.) ad industriam & emendationem excitavit*, 2, 1, 2.

Erga *adverſus. in*, 14, 10, 3.
Ericthon, *ignotus locus, fatentibus* Lambin. & Schot. *qui ex codicib. annot.* Crithonem, 13, 1, 6.
Eryx, *mons Siciliæ*, 22, 1, 2.
Eſſe alicubi, *degere*, 23 12, 3. cum jam in eo eſſet, ut, (*h. e.*) *cum jam parum abeſſet*, 1, 7, 3.
Eſſe civitatis alienæ, *de alicundò orto*, 8, 6, 2, eſſe partium optimatum, *ſequi partes opt.* 25, 6, 1. eſſe pluris *plus efficere, præſtare publico*, 14, 10, 4. non eſt tuæ virtutis, *non convenit*, 12, 1, 6. eſſe calamitati, *inferre calamitatem*, 14, 6, 6. indicio, *præbere indicium, indicare*, 6, 3, 4. invidiæ, *parare invidiam*, 10, 4, 2. malo, *nocere alicui*, 7, 7, 3. uſui, *multum prodeſſe operâ conſilioque*, 9, 2, 4. pari imperio, *de belli ductibus*, 14, 3, 3. hoc ſenſu, *ingenio*, 7, 5, 3. ante oculos civium, *verſari*, 12, 3, 3. cum aliquo, *de convictu*, 22, 3, 2. eſſe in animis debet, *obverſari animis*, 8, 2, 3. in colloquio, *colloqui*, 14, 11, 3. in fuga, *fugam meditari, adornare*, 2, 4, 4. in obſidione, *obſideri*, 18, 5, 6.
Etruria, 23, 4, 5.
Evagoras, 12, 2, 2.
Eubœa, 1, 4, 2.
Evitare tempeſtatem, *de fuga periculi*, 7, 4, 4.
Eumenes Cardianus, 18, 1, 1.
Eumolpidæ, 7, 4, 5.
Europæi adverſarii, *ab Europa hoſtes*, 18, 3, 2.
Eurybiades rex Lacedæmon. 2, 4, 2.
Eurydice mater Perdiccæ & Philippi, 11, 3, 2.
Euryſthenes rex Spartan. 17, 1, 2.
Exacui irâ, *irritari, exaſperari*, 19, 4, 1.
Exanimari. *de moriente*, 15, 9, 4.
Excedere pugnâ, *deſiſtere*, 15, 9, 2.
Excipere hoſtium impetum, *hoſti incurrenti ſe objicere*, 12, 1, 2. excipere has partes, *in ſe ſuſcipere negotium*, 10, 8, 3.
Excitare quem adverſus aliquem, *inſtigare*, 22, 10, 1.
Excurſiones, *quæ prædæ ab hoſte agendæ cauſa fiunt*, 1, 2, 1.
Exercentur equi ſtantes, *agitationis, ſcil. novo genere, & loco ambulationis curſuque equeſtri uſurpat.* 18, 5, 4.
Exercitatus bello, 15, 5, 4 in dicendo, 15, 5, 2. *prompta facultas utrobique notatur.*
Exercitus victor, *victoriis clarus & formidabilis*, 17, 4, 2.
Exhauſtus, *cui pecunia deeſt, & inſtrumenta belli cætera*, 7, 8, 1.
Exiguus, *brevis ſtaturæ*, 17, 8, 1.
Exiles res, *tenues, calamitoſæ, de difficultatibus à fortuna adverſante objectis*, 18, 5, 1.

Exire, *proficiſci domo*, 2, 6, 5, *in hoſtem, in bellum*, 17, 6, 1, exit fama, *emanat*, 17, 2, 1.
Exitus, *finis vitæ*, 18, 13, 1. ædificii, *de foribus*, 23, 12, 3.
Expedire rem, *de ancipiti negotio*, 18, 9, 2. expedire ſe, *de eo, qui circumventus erat*, 23, 5, 2. expedire aliquem, *proſcriptorum numero eximere*, 25, 12, 4. expedita ad dimicandum manus, *intellige facultatem dimicandi non impeditam loco aut præciſam*, 14, 6, 2.
Expenſum ſumptui ferre, *in rationes eorum referre, quæ erogamus & expendimus*, 25, 13, 6.
Explicari non potuit multitudo, *in acie ſcil. propter locorum anguſtias*, 2, 4, 5.
Exponere, *de ſcriptione hiſt.* 10, 3, 2. aliquem è nave, *verbum nauticum*, 2, 8, 7.
Expoſcere aliquem, *petere ut dedatur*, 23, 7, 6.
Externum malum, *de bello externo*, 22, 2, 1
Extinguere liberos, *è medio tollere*, 25, 9, 2. aliquos, *ſcil. expugnando perdere*, 17, 5, 4. contumeliam induſtria, *veluti redimere, aut memoriam contumeliarum delere*, 21, 2, 3.
Extremo bello, *pro ſive belli*, 9, 1, 2.
Extructa ſatis altitudo muri, *educta*, 2, 6, 6.
Exilium 10 annorum, *pœna Oſtraciſmi legibus definita*, 3, 3, 1.

F.

FAbius, Q. Maximus, dictator, Hannibali oppoſitus, 23, 5, 1.
Facere audet quod cogitavit, *rem deliberatam efficere*, 14, 7, 1. faciebat, ut numerarent, *curabat numerari*, 15, 3, 6. bona, *de beneficiis præſtitis, aut facere quod utile eſt alteri*, 2, 9, 3. cædem alicujus, *perpetrare* 8, 3, 3. caſtra, *ponere*, 1, 5, 2. aliquem certiorem, *docere*, 14, 11, 1. civem, *aſciſcere*, 25, 3, 1. impetum in aliquem, *adoriri*, 14, 9, 4, inſidias, *ſtruere*, 7, 9, 2. magnam multitudinem, *colligere exercitum*, 23, 10, 5. ſummam, *ſcil. pecuniæ*, 15, 3, 6. mentionem, *in ſermone*, 7, 5, 3. pecunias ex metallis, *reditus fodinarum metallinarum intellig.* 5, 1, 3. aliquem miſſum, *dimittere ex captivitate*, 18, 11, 3. poteſtatem *ſcil. ad pugnam*, 23, 9, 1. progreſſum in ſtudiis, *proficere*, 24, 3, 2. reum *accuſare*, 7, 4, 3. verba, *orationem habere*, 2, 10, 1. facere aliquid pulchre poſſe, *de operâ promptè obeunda*, 25, 13, 3. aliquem pluris, *æſtimandi ſignificatione*, 11, 3, 4. facere lucri aliquid, *de gloria capta quæ alteri debebatur*, 8, 1, 3, facere naufragium, *de clade navali*, 2, 7, 5.

Face, *pro* fac, 4, 2, 2.
A *Fio* fit cædes civium, i.e. *cæduntur*, 15, 10, 3. ſumptus in claſſem, *impenditur*, 1, 7, 6. fieri pluris, *æſtimari*, 14, 5, 2. quid his fieri vellet, *de his*, 17, 4, 6.
Factum eſt æquitate ejus ut, *effectum*, *impetratum res eo deducta*, 3, 2, 2. eo facto, *per id. hac ratione*, 17, 5, 2. quo facto, *qua cauſa*, *qua ex re*, 14, 5, 2.
Factio adverſaria, *pro viris adverſæ fact.* ἀντιλασσόμενοι, 16, 1, 2. ſine factione amicis officia præſtanda, *intelligitur*, *officia amicitiam extendi etiam ad ſocietatem rer. novar. ſeu factionum*, 25, 8, 4.
Facultas ita vivendi nondatur, *copia*, *poteſtas*, *occaſio*, 25, 3, 2. facultates ingenii, *opes*, 15, 1, 3.
Falernus ager, 23, 5, 1.
Fallere verbo, *falſi tituli ſpecie*, 15, 5, 3. fefellit eum hæc res, *contra opinionem cecidit*, 10, 5, 4.
Faſtigio pari ſtare in utraque fortuna, *par cultus ac modus vitæ intelligitur*, 25, 14, 2.
Fautrix, *de natura propitia*, 17, 8, 1.
Ferocior, *bellicoſior*, 2, 2, 1. ferocius loqui, *elatius*, 18, 11, 4. ferocia, *animoſa elatio*, 22, 1, 5.
Ferre calamitatem moderate, *tolerare*, *ſuſtinere*, 20, 4, 1. æquo animo ferre, *ſine invidia & æmulatione*, 25, 1, 3. ferre expenſum ſumptui, *expenſos ſumptus in commentarium referre*, 25, 13, 6. ſi tuliſſet ita fortuna, *ſi ita accidiſſet*, 18, 6, 5. ferre ſuffragium, *ſententiam per calculos*, 15, 8, 5, ferri magno odio in aliquem, *de ſtudio animi contentione*, *affectu*, 25, 10, 4.
Ferrum, *pro gladio*, 14, 11, 5, *pro ſpiculo quod haſtili præfixum eſt*, 15, 9, 3.
Feſtum habere hunc diem, *ſolemnis inſtituta feſtivitas intelligitur*, 20, 5, 1.
Fidere pecuniæ, *ſpem confidendi inde ſumere*, 6, 3, 5, victoriæ, *fiduciam victoriæ habere tanquam certæ*, 12, 1, 2.
Fidenti animo, *ex ſucceſſu animoſitas intell.* 22, 3, 1.
Fides vix facta eſt, *vix perſuaſi ut crederent.* 17, 8, 3. fidei alicujus aliquid credere, *committere alicui quid tanquam homini bonæ fidei*, *aut bona fide ſervandum*, 23, 9, 3. dare, accipere fidem, *polliceri*, *& viciſſim alterius pollicitis credere*, 14, 10, 1.
Fiducia nimia magnæ calamitati ſolet eſſe, *intell. ſecuritas ex confidentia*, 16, 3, 1. fiduciam habere rei potiundæ, *ſpes certa*, *& pluſquam ſpes*, 17, 4, 2.
Figura venuſta, *de totius corporis habitu congruo*, 18, 11, 5.
Filius a patre acceptam gloriam auxit, 13, 1, 1. ejus recens gloria veterem patris renovat, 13, 1, 3. *filio regnum*

regnum à vivo patre non tradendum, 21, 3, 3.
Fingere fortunam ſibi, *conciliare*, 23, 11, 6. fingere ſe, *effingere ſuos mores in rectitudinem officiorum vitæ*, ibid.
Firmæ copiæ, *reſpectu peritiæ bellandi, indurata bello manus*, 18, 3, 3. firmæ vires ad laborem ferendum, *de eo qui invictus laboris & operis.* 18, 11, 5.
Firmiſſimi amici, *conjunctiſſimi*, 6, 2, 2.
Flaccus, *L. Valerius*, 24, 1, 1.
Flagitium, *de armis relictis*, 22, 1, 6. *de dedecore*, ibid.
Flaminius, *C. Coſ.* occiditur, 23, 4, 3.
Flaminius, *L. Quintùm Coſ.* 23, 12, 2.
Flectere ſuum iter, *de alia via tentanda*, 18, 9, 6.
Florere, *de potentia & excellentia imperii*, 18, 1, 2. rebus quibuſdam, *geſtarum gloria*, 5, 3, 1. florens, *ad huc vivens, ſuperſtes*, 25, 11, 4.
Fluctus civiles, *turbæ*, 25, 6, 1.
Forma imperatoris, *imperatore digna*, 11, 3, 1.
Fortuna, ut ſi in navi ejus eſſet fortuna, *ab ipſo regeretur, ad arbitrium flectaretur*, 13, 3, 4. fortuna ſecunda, *de ſucceſſu*, 1, 2, 5. fortuna virtuti par, *de bona fortuna & felicitate*, 18, 1, 1. fortuna, *de infelicitate, adverſa fortuna*, 17, 5, 2. non ſimplex, *utraque*, 20, 1, 2. fortuna *pro conditione, ſtatu*, 7, 9, 4. converſa ſubito fortuna eſt, *rerum ſtatus & vices*, 25, 10, 2. fortunam ſuam occulere, *ſtatui ſuo & celebritati latebras quærere, tum famæ tum ſecuritatis*, 7, 9, 1.
Forum, in foro eſſe cœpit, *fori in ſtudiis & civilis actus rudimentis operam dare*, 24, 1, 1.
Frangi cura rerum, *angi vehementer*, 10, 7, 3.
Fregellæ, *opp. Lat.* 23, 7, 2.
Frui aliquo, *convictu alicujus*, 25, 2, 2.
Fructus, fructum pietatis ferre, *præmium*, 25, 5, 1.
Fruſtrari ſeipſum, *nocendi ſignif.* 23, 2, 6.
Fugam alicujus ſublevare, *de expulſo & hoſte judicato*, 25, 2, 2.
Fugare, *vincere*, 15, 5, 6.
Fugere procurationem reip. *abſtinere eâ*, 25, 15, 2, non fugit me, *ſatis intelligo*, 10, 2, 1.
Fulget indoles virtutis in eo, *explendeſcit*, 18, 1, 1.
Fulvia uxor Antonii, 25, 9, 4.
Funeſta victoria, *deteſtanda*, 15, 10, 3.
Fungi munere militari, 14, 1, 4. functus ſummis honoribus, *qui magnis rebus præfuit, multum in imperiis magiſtratibuſque verſatus eſt*, 2, 7, 3.
Funus nullius ex ſuis vidit, *de morte*, 23, 2, 3.

Furios, *L. Cæs.* 23, 7, 6.

G.

GAlea venatoria, 14, 3, 2.
Gellius, *Q. Canius*, 25, 10, 2.
Geminus, *Cn. Servilius*, 3, 4, 4.
Genus antiquum, 14, 2, 2. *pro gente, natione*, 11, 2, 1.
Generatus ab origine, *oriundus*, 25, 1, 1.
Generosus, *de nobili familia dicitur*, 2, 1, 2. generosa fama eorum, *fama ex majoribus generosis*, 10, 1, 2. generosi condiscipuli, *animo erecto excelsoque præditi*, 25, 1, 3.
Gerere, *pro administrare*, 24, 2, 1. gerere res magnas, *efficere*, 22, 3, 3, rem. malè, *uti adversa fortuna*, 1, 3, 3.
Geri, *effici*, 4, 2, 4. gerere amicitiam, *exercere*, 10, 14, 3.
Gladii minuti, *breviores*, 11, 1, 3.
Globus consentionis, *numerus conspiratorum, factio, cohors*, 25, 8, 4.
Gloria belli, *bello gesto parta*, 4, 5, 4.
Goloni, *plur. locus agri Troadis*, 4, 3, 3.
Gongylus Eretriensis, 4, 2, 2.
Gortynii, *Cortynæ urbs Cretæ*, 23, 9, 4.
Gracchus *T. Sempronius*, insidiis perit, 33, 5, 3.
Gradus, *scil. honoris & amicitiæ*, 18, 1, 6. imperii secundus, *proxima à rege dignitas*, 9, 3, 2.
Græcæ literæ, *de lingua Græca*, 23, 13, 3.
Græci libri Hannibalis, 23, 13, 4.
Græcia, *pro incolis Græciæ* 15, 5, 4.
Graius saltus, 13, 3, 4.
Gravitas Lacedæmoniorum, *in suspendenda, dum res penitissimè exploraretur, fide*, 4, 4, 2.
Grunium in Phrygia castrum, 7, 9, 3.
Gymnasium Timoleonteum, 20, 4, 4.
Gynæconitis, *præf.* 7.

H.

HAbere, quemadm. se haberet, *ut valetudo ejus comparata esset*, 10, 2, 4. ut haberet quo fugeret ad salutem, (*h. e.*) *locum quo fugeret*, 10, 9, 2. habere amorem alicujus magnum, *amari* 20, 3, 4. contentionem cum aliquo, *disceptare*, 17, 1, 2. aliquem secum *convictum notat.* 25, 4, 1. quæstionem de, *intellig. cognitio judicialis*, 7, 4, 1. aliquem ad manum, *uti alicujus imperio*, 18, 1, 5.
Haberi numero sapientûm, *reputari*, 1, 4, 2. male, *vexari, detrimentis multis affici*, 18, 12, 1.
Haliartus, *urbs Bœotiæ*, 6, 3, 4.

Halicarnaſſia civis, 3, 1, 2.
Hamilcar, 22, 1, 1.
Hannibal, 23, 1, 1.
Haruſpex, 10, 1, 4.
Haſdrubal male audit ex contubernio Hamilcaris, 22, 3, 2.
Haſtæ brevis, *modus duplicatus*, 11, 1, 3.
Haſtile, 15, 9, 3.
Helleſpontus, 4, 2, 1.
Helotes, *ſervi Lacedæmoniorum*, 4, 3, 6.
Helvius, C. 24, 1, 3.
Hemerodromi Græc. *q. decurſores diarii*, 1, 4, 3.
Hephæſtio magni æſtimatur, 18, 2, 2.
Heraclides interficitur, 10, 6, 5.
Herculis progenies, 7, 1, 2. Hercules Graius, 23, 3, 4.
Hermes Andocidis, 7, 2, 3.
Hetærice, *ita vocabatur honoris cauſa ala equitum apud Macedonas, ab amicitia & veluti ſodalitate regia*, 18, 1, 6.
Hierophantes, *genus ſacerdotii Athenienſis*, 16, 3, 2.
Hilaritas, *voluptas animi*, 15, 8, 5.
Hipponicus, 7, 2, 1.
Hipparinus, 10, 1, 1.
Hippo, *urbs Africana*, 22, 2, 4.
Hiſpania citerior, 24, 2, 1.
Hiſtaſpes, Darii pater, 21, 1, 2.
Hirta tunica, *hirſuta, hiſpida*, 14, 3, 2.
Homerus, 14, 2, 2.
Honor regni, *pro ipſo regno*, 17, 1, 4. honoribus operam dare, *accedere ad honores & rempub. capeſſere*, 24, 1, 1. honorificentius, *honoratius*, 18, 1, 5.
Hortari milites, *prælio firmare*, 1, 6, 3.
Hortenſius, 25, 5, 4.
Hoſpitio alicujus contineri, *eſſe inter hoſpites*, 6, 1, 3.
Humilis veſtitus, *vilior*, 17, 8, 2.
Hybernacula, *pro hybernis, alias pro ipſis tentoriis ſumuntur, ſive pro pellibus, ſub quibus milites antiquitùs hyemabant*, 17, 3, 4.
Hyems, *pro tempeſtate*, 25, 10, 6.

I.

JAM tunc, 13, 3, 1. Jaſon tyrannus, 13, 4, 2.
Icetas vincitur, 20, 2, 3.
Ignorare aliquem, *non noſſe*, 3, 1, 4. ignorare nolui te iſta, *docere volui*, 25, 21, 5.
Illudere quem, *callido invento falle e*, 23, 10, 1.
Illuſtris adoleſcens, *generis reſpectu*, 22, 3, 2. illuſtre eſt ei maxime, *inſigne ad famam*, 21, 1, 3. illuſtriſſimum prælium, *celeberrimum*, 4, 1, 2.
Illuſtrari, *ad famæ celebritatem pervenire*, 2, 1, 4.
Imago conſuetudinis. *vitæ deſcriptio*, 15, 1, 3.
Imitari conſuetudinem gentis, *moribus ejus vivere*, 7, 11, 5.
Imminere, *moliri oppreſſionem*, 18, 10, 3.

Imminuere animi magnitudinem, *minus quam* frangere, 18, 5, 1.
Immoderata licentia, *vulgi scil. libertatem suam intemperanter habentis, & in licentiam vertentis*, 7, 4, 4.
Immodestia, *licentia militaris & dedignatio parendi*, 6, 1, 2.
Immortalis pugna *dicitur, cujus memoria est perpetua*, 15, 10, 2.
Impedimenta, *scil. militaria, ut sarcinæ, instrumenta, vehicula, &c.* 8, 2, 5.
Impelli auctoritate alicujus, *moveri*, 1, 5, 2.
Impendere, *imminere, de mox futuris*, 18, 10, 3.
Imperare, *summam belli administrare*, 14, 5, 3.
Imperium majus, *de pro latis finibus*, 1, 6, 4. imperii summam tenere, *imperare urbi, præesse cum perpetuo imperio*, 1, 3, 5. non magis imperio quam justitia, *non tam potestate jurisdictionis, quam æquitate administrationis.*
Imperium, *militaris præfectura*, 3, 2, 2. abrogare, *scil. ducibus*, 15, 7, 3.
Impetus, *repentina oppressio*, 7, 8, 6. hostium *incursus*, 12, 1, 2. impetum facere, *impressionem*, 17, 3, 1.
Implicitus magnis rebus *ex difficultate cœptorum in varias emergendi angustias conjectus*, 4, 4, 6.
Impotens dominatio, *intemperantis imperii insolentia, & abusus potestatis notatur*, 6, 1, 4.
Imprudens, *insçius*, 6, 4, 3, imprudentem hostem opprimere, *inopinantem*, 18, 8, 6.
Impugnare prior voluit, *de singulis, qui alteri ictum inferre priores conantur*, 8, 2, 6. impugnare aliquem, *adversus aliquem pugnare*, 15, 10, 3.
Incensus, *iratus, infestus*, 18, 10, 4.
Incestus Oedipi, 15, 6, 2.
Inceptum, *propositum*, 10, 8, 5.
Inclinatæ sunt copiæ, *fugam spectant*, 16, 5, 4.
Incurrrentes *qui in hostem impetum faciunt*, 12, 1, 4.
Index, *qui rem defert*, 4, 4, 3.
Indicium, *narratio, manifestatio*, 4, 4, 4. indicio sunt ei rei, *pro ejus rei indicium*, 25, 16, 1.
Indicare se, *seipsum prodere*, 4, 4, 4.
Indidem Thebis, 15, 5, 2.
Indigere alienarum opum, *de exule*, 23, 1, 2.
Indigna, *iniqua, miseranda*, 19, 4, 3.
Inducere in insidias, *pellicere*, 23, 5, 3. ad bellum, *permovere*, 23, 8, 1. Plato inducit Socratem, *personam alicui tribuere actionis aut sermonis gratia*, 7, 2, 2. induci ad credendum, *adduci*, 9, 3, 1.
Indulgere alicui, *favoris honorisque respectu, quem exhibemus viro bene merenti*, 10, 2, 1. Indulgere, *de creditoribus*

toribus ſolutionem debiti non urgentibus, ad moram conniventibus, 25, 2, 5. indulgere, *de diſſoluta educatione*, 10, 4, 3. dolori. *ejus impetum ſequi, obſequi dolori*, 2, 1, 4. ſibi liberaliter, *ſplendidus vivere*, 12, 3, 2.

Induſtria ſumma, *de ſtudio actus civilis, & officiorum vitæ*, 2, 1, 5.

Infamis, *per flagitia*, 15, 10, 1.

Infamatus à pleriſque, *vituperatus*, 7, 11, 1.

Infectis rebus, *non effectis*, 1, 7, 5.

Inferior copiis, *ſic*, ſuperior, *de majore & minore numero*, 14, 8, 4.

Inferre bellum in Italiam, *bello Italiam petere, vel eam ſedem belli facere*, 22, 3, 5. Inferre ſigna, *in hoſtem ire*, 14, 6, 5. mala in domum alicujus, *vexare, detrimentis afficere domum*, 2, 9, 2. inferre eo *dicitur* corpus mortui, *ſepeliendum ſcilicet*, 4, 5, 5.

Infeſtus Romanis animus *de hoſtili odio*, 21, 3, 1.

Inficias ire aliquid, *negare*, 5, 10, 4.

Infirmus, *ſcil. viribus armorum*, 18, 3, 1. infirmiſſimi, *ſcil. potentia*, 2, 1, 3.

Infodere, *de ſepultura*, 4, 5, 5.

Ingratiis, *vellent, nollent*, 2, 4, 4.

Injicere admirationem ſui, *excitare*, 11, 3, 1. non amplius quam pelliscſt injecta, *de ſtrati tegumento*, 17, 8, 2.

Inimica patriæ conſilia, *ſeditioſæ molitiones*, 4, 3, 3. inimiciſſimum ſuum, *vocant Romani Hannibalem*, 23, 12, 2.

Inire conſilia, *de propoſito, & molitionibus ſeditioſis*, 6, 3, 1. inire gratiam ab aliquo, *mereri apud aliquem*, 7, 9, 5. talem rationem ad interfic. *capere tale conſilium*, 23, 10, 3.

Iniens adoleſcentia, *incipiens prima*, 2, 1, 1.

Initium tenue, *occaſione tenuis rei oblata*, 16, 2, 3.

Inopinatæ res, *felicitas ſpe uberior*, 10, 6, 1.

Inſciente, *inſcio*, 18, 12, 4. inſcientia belli, *imperita*, 5, 7, 4.

Inſequi, *vexare*, 25, 9, 2.

Inſervire ſtudiis gentis, *imitari mores & conjuetudinem*, 7, 11, 3.

Inſolens quid, *de elato ſermone*, 20, 4, 2.

Inſtare hoſti audacius, *urgere*, 5, 9, 1.

Inſtat tempus proficiſcendi, *adeſt*. 7, 4, 1. inſtans periculum, *imminens, impendens*, 4, 3, 2.

Inſtitutum vitæ, *ratio, conſuetudo*, 25, 7, 3. inſtituta patriæ, *reſpectu habito ad formam reip.* 17, 4, 3.

Inſuetus male audiendi, *de eo qui ſiniſtrè de ſe opinantes ægre fert.*

Inſula Scyrus, 5, 2, 5. Lemnus 1, 1, 4. Cyclades, 1, 2, 5.

Intemperantia, *licentia militaris*, 18, 8, 2.

Inter; obtrectarunt inter se, *pro invicem*, 3, 1, 2.
Intercedit cupiditas major. *scil. intervenit consiliis melioribus*, 10, 1, 3. interceſſit nullus temere dies, *ferme ſingulis diebus*, 25, 20, 2.
Interdici non poteſt ſocero gener, *contubernium & convictus generis*, 22, 3, 2.
Intereſſe rebus privatis, publicis, *pluſquam nudam præſentiam notat*, 20, 4, 2.
Interfectis exercit. hoſt. *delatus, occiſus*, 3, 2, 1.
Interit pecunia, *prodigitur*, 2, 2, 2.
Internecio; ad internecionem geſta bella, *ad partis aut partium interitum*, 18, 3, 1.
Interponere, *de judicio ſententiaque ſcriptioni inſerta*, 16, 3, 3. interponere ſe, *ope ſua intervenire, facultatem rei conciliare, pecunia mutua juvare*, 25, 2, 5.
Interpretari, *rationem reddere*, 25, 3, 1.
Intueri, *animadvertere*, 21, 1, 2.
Invehi multa in aliquem, *alicujus exagitandi ergo, probra ſpargere*, 15, 6, 1.
Inventum, *conſilium, ars, ſtratagema*, 12, 1, 1.
Invidere aliquid, *pro ob aliquid*, 8, 4, 2.
Invidus potentiæ populus, *qui ob potentiam invidet*, 13, 3, 5.
Invidia non opprimitur acerbitate, ſed tenetur obſequio, 10, 6, 3. invidiæ crimen, *ex invidia impoſitum*, 7, 4, 1. invidia minor eſſe, *minus ſentire invidiam, minus peti invidia*, 18, 7, 2.
Iones, 1, 4, 1. Ionia, 1, 3, 1.
Iphicrates, 11, 1, 1. Iphicratenſes milites, *pro præſtantibus*, 11, 2, 1.
Ire, *cum exercitu, ſcil.* 17, 3, 5.
Is non ſum qui, *non ejuſmodi homo, vel tali animo præditus*, 17, 5, 5.
Iſmenias captus, 16, 5, 1.
Iſter, *fluv.* 1, 3, 1.
Iſtiæus Mileſius, 1, 3, 5.
Judicare aliquem exulem, *judicio exilium diſcernere*, 23, 7, 7. judicandum eſt utilitate, *ſecundum utilitatem*, 25, 13, 3.
Judicium capitis, *cum quis accuſatur capitis*, 15, 8, 5. judicium fit de hoc, *habetur*, 19, 3, 2.
Julii divi filius, 25, 19, 2.
Jumentum, *de equis*, 18, 5, 6.
Jupiter Ammon, 6, 3, 2 Feretrius, 25, 23, 3. Opt. Max. 23, 2, 4. Jovis antiſtites, 6, 3, 3.
Jus, jure ſuo, *merito*, 8, 1, 4. jura patriæ, hoſpitii, *reſpectu obligationis, quibus patriæ aut hoſpiti obligamur*, 13, 4, 3.
Juſſu Populi, *formula democratica*, ibid.
Juſtus, *pro æquitate civilis animi, ac ἐπιεικείᾳ*, 3, 2, 2.
Juſtus, *cognomen*, 3, 1, 2.

K.

Kalendæ Aprilis, 25, 22, 3.
Karthaginienſes a Lutatio vincuntur, 22, 1, 3.

L.

Labeo, Q. *Fab. Coſſ.* 23, 13, 1.
Labor animi, *contentio*, 7, 1, 4. laboro quærere de hac re, *annitor*, *ſtudeo*, 16, 3, 1.
Lacedæmonii Græciæ domini, 9, 4, 4
Laco, *pro Ageſilao*, 13, 1, 3.
Lacon, *pro Lyſandro*, 7, 10, 2.
Laconica, *ſcil. regio*, 13, 2, 1.
Lacrymare caſum alicujus, *illacrymare alicui*, 7, 6, 4.
Lamachus, 17, 3, 1.
Lamprus, *muſicus*, 15, 2, 1.
Lampſacum *urbs*, 20, 2, 3.
Laphyſtius, 20, 5, 2.
Lapis, *de miliari*, 25, 22, 4.
Largitiones effuſæ, *fere in malam partem uſurpatur hæc vox de iis quæ ambitûs cauſa donantur*, 25, 6, 2.
Latere, *occultum eſſe*, *ignorari*, 17, 6, 3.
Laus liberandarum Thebarum *gloria ex commendatione liberationis ejus*, 16, 4, 1. rei militaris, *fama rebus bello geſtis parta*, 1, 8, 4. victoria illa eſt, *in eo ſit laudabilis*, 7, 4, 6. in ſumma laude eſſe, *laudari*, 11, 2, 4.
Laute vivere, *ſplendide*, *liberaliùs ſibi indulgere*, 12, 3, 2.
Laxare vincula epiſtolæ, 4, 4, 1.
Lectoris ſatietas & ignorantia, *quarum hæc ex nimia brevitate*, *illa ex multitudine*, 16, 1, 1.
Legationem ſuſcipere, *obeundam in ſe recipere*, 2, 6, 5.
Legationes, *pro ipſis legatis*, 15, 6, 4.
Lemnus non vult ſe dedere, 1, 1, 4.
Lenire invidiam, *mitigare*, 10, 6, 5.
Leonidas rex Lacedæm. 2, 3, 1.
Leonnatus, 18, 2, 4.
Leotychides, 17, 1, 2.
Levare inopiam, *ſublevare*, *ſubvenire*, 25, 2, 4.
Leucoſyri, *qui nunc Cappadoces*, 14, 1, 3.
Leuctra, *vicus Bœotiæ*, 17, 6, 1.
Levis armatura, *pro militibus levis armaturæ*, 14, 8, 2. levis, *expeditus*, 11, 1, 4. levis, non liberalis, *qui plura promittit quam præſtat*, *non tam facilitate officii*, *quam temeritate linguæ*, leviora ſunt mihi, apud me, *duco leviora*, 15, 1, 1.
Libenter detrahere de iis, *vitium animi ad detrahendum proni notatur*, 12, 3, 3.
Liberalitas temporaria, callida, *quæ temporis & ſpei cauſa fit*, 25, 11, 3. liberaliter polliceri, *prolixè*, 6, 4, 2.
Libertatis ſpecies, *pars*, *indicium*, 20, 5, 2.

Librarii, *ſervi, quorum opera in exſcribendis & curandis libris veteres utebantur*, 25, 13, 3.
Lignea mœnia, *ænigmaticè de navibus*, 2, 2, 6.
Ligures, 23, 4, 2.
Literis coli ab Antonio, *de familiaritate epiſtolaris commercii*, 25, 10, 4.
Literæ, *pro ſtudiis*, 23, 13, 2. literæ Græcæ, *pro lingua*, 23, 13, 3.
Locus non æquus, *iniquus, incommodus*, 1, 5, 4. locus *pro occaſione*, 22, 1, 2.
Longum eſt enumerare prælia, *formula præciſionis*, 23, 5, 3.
Longus, *Tib.* 23, 4, 2.
Loqui, *ferre rumoribus*, 22, 5, 3.
Lucani, *pro regione Lucanâ*, 23, 5, 3.
Lucretius, 25, 2, 4.
L. Lucullus, 25, 5, 1.
Lumina oculorum, *pro oculis*, 20, 4, 1.
Lutatius, C. fudit Carthaginienſes, 22, 1, 3.
Lyco *Syracuſanus*, 10, 9, 6.
Lycus, *pater Thraſybuli*, 8, 1, 1.
Lydi, 14, 8, 2.
Lydia, 9, 2, 1.
Lyſander Lacedæm. 6, 8, 1.
Lyſimachus, 3, 1, 1.
Lyſis Tarentin. 15, 2, 2.
LSS. 25, 4, 4. *Seſtertium antiqui his modis exprimebant*, IIS. HS. LSS. *duarum librarum & ſemiſſis characterem, ſuperpoſita lineola, millenarii index, ſeſtertium in neutro ſignif. Vide Budæum & Glarcam.*

M.

MAcrocheir (*Longimanus*) Artaxerxes, 21, 1, 3.
Magiſtratus, *imperium, prætura belli*, 1, 8, 2.
Magneſia, *urbs Aſiæ apud Meandrum fl.* 2, 10, 2.
Majores res appetere, *de ambitioſis, noviſque conſiliis*, 4, 2, 2.
Malefica natura, 17, 8, 1. nanſciſci naturam maleficam in corpore, *nihil aliud, quam in corpore naturæ aliquem errorem ac deformitatem præferre.*
Malum externum *bellum cum ext. geſt.* 22, 2, 1.
Malitioſè facere, *cum quis culpa ſua & de induſtria rem male gerit*, 7, 7, 2.
Mamercus Italicus capitur, 20, 2, 4.
Mago frater Hannibalis, 23, 7, 1.
Manceps, *qui à populo aliquid emit conducitve, ejus rei quoniam ſublata manu indicium facit, ſeque auctorem profitetur*, manceps *dicitur. Vid. Sigon.* 25, 6, 3.
Manete, *expectare hoſtem*, 2, 4, 2. in officio, *obſequi.*
Manere, *ratum eſſe*, 7, 10, 1.
Manubii, *prædam ſive pecuniam ex præda reductum intelligit*, 5, 2.
Manus, ad manum habere, *miniſterio alicujus uti*, 18, 1, 5.

Manus, *exercitus & copiæ*, 1, 5, 2. manum conferere, *acie contendere*, 14, 8, 4. manum dare, *victorum est & succumbentium*, 20, 1, 4.
Marathon, *campus*, 1, 4, 2.
Marathonia, *pugna*, 2, 2, 6. *Marathonium* tropæum, *pugna seu pugnæ gloria*, 2, 5, 3.
Marcellus, *M. Claud. Cos.* 23, 13, 1.
Mardonius quis, 4, 1, 2.
Marius hostis judicatus, 25, 2, 2.
Massagetæ, 21, 1, 3.
Mater patri prælata, 11, 3, 4, 4. filii pœnam promovet, 4, 5, 3.
Media, 18, 8, 1.
Mederi satietati lectoris, *ne satietate obtundatur cavere*, 16, 1, 1.
Medimus, (& *medimnum*) *Græcorum mensura, Romanos sex modios capiens*, 25, 2, 6.
Meditari animo, *constituere apud se*, 17, 4, 1.
Mel cadaveribus circumfusum, *conservabat ea à putredine*, 17, 8, 7.
Memor gratusque, *quodam sententiæ genere juncta*, 25, 9, 5. memor virtutem pristinarum, *non tam memoria, qua mmemoriæ efficaciâ, & instinctus ad aliquid notatur*, 23, 12, 5.
Meneclides, 15, 5, 2.
Menelai portus, 17, 8, 6.
Menestheus, *filius Iphicratis*, 11, 3, 4.
Mens, *provectum, consilium*, 16, 1, 4.
Mensa secunda, 17, 8, 4.
Mentio, *de tota expositione vitæ*, 15, 4, 5.
Mercenarii scribæ, *non sine nota vilis animi & opera hæc vox honestis, ac industriis viris, qui fidem, potius quam lucrum, spectant, majorumque rerum actores sunt opponitur*, 18, 1, 3.
Merere stipendium, *militare*, 24, 1, 2.
Messena constituta, 15, 8, 5.
Micythus, 15, 4, 1.
Miltiades, 1, 1, 1.
Minervæ ædes, 4, 5, 2.
Minus diebus, *minus quam diebus*, 2, 5, 2.
M. Minutius Rufus, M. E. 23, 5, 3. Q. Minutius, Cos. 23, 8, 1.
Mira comitas, *magna*, 1, 8, 4.
Mirabilis cupiditas, *vehemens, ingens*, 1, 5, 2.
Miscere plurima cupit, *de seditionibus & turbulentis seditionibus*, 4, 1, 3.
Mithridatis Ariobarzanis filius, 14, 4, 5.
Mithrobarzanes, 14, 6, 3.
Mitylenæi, quid Pittaco donarint, 8, 4, 2.
Mnemon Artaxerxes, justitiæ fama florens, 21, 1, 4.
Mobilis, *populus inconstans*, 13, 3, 5.
Mocilla, *L. Julius*, prætor, 25, 11, 2.
Moderatæ vitæ, *civilitatis respectu*, 13, 4, 2.
Moliri, *de conatu rei magnæ*, 7, 10, 1.
Molossi, 2, 8, 3.

Momenti nullius esse, *auctoritate scilicet amissa*, 7, 8, 4.
Monumentum, *sepulchrum*, 25, 22, 4. monumenta, *indicia rei memoriam conservantia*, 2, 10, 3. *dicuntur à* monendo.
Mos, *ad* morem majorum, *(h. e) instituta* inde à majoribus propagata, 5, 1, 2. mores civitatis, *consuetudines, instituta*, 25, 6, 3.
Mos crudelitatis, *ipsam crudelitatis usurpationem exprimit*, 8, 3, 1.
Morem gerere, *obedire*, 14, 4, 3.
Morum præfectus, *answers the nature of the Roman censor*, 22, 3, 2.
Movere se, *sc. ex pristina habitatione*. 18, 6, 2. movere, *persuadere*, 2, 4, 3. moveri, auctoritate cujus, *sc. ad fidem habendam*, 9, 4, 1. moveri quæ possunt, *vulgo mobilia bona*, 2, 2, 8.
Motus concursusque *præliantium scil. bellantiumque*, 11, 1, 4.
Multare; lex multat morte, *mortis pœnam constituit*, 15, 7, 5.
Multitudo, *populus*, 7, 3, 3.
Munire itinera, *vias faciendo itineri aptas*.
Muri lignei quo commento instructi, 2, 2, 7.
Mutare arma, *alia invenire*, 11, 1, 5.
Mutina, 25, 9, 1.
Mycale *urbs Cariæ*, 5, 2, 2.
Mysteria facere, *Cereris sacra, arcana*, 7, 3, 6. *alio nomine* Initiari, *Vide Justin.* 5, 1.
Myus, *urbs Asiæ*, 2, 10, 3.

N.

NAnciscì causam idoneam, *sc. opportune, commode oblatam, capaamve*, 2, 6, 2. hostes nivalem nacti diem, *sc. tempestatem ejus diei in consilium verterunt, suo usui accommodarunt*.
Natu magno, *substantive, ætatis ratione*, 4, 5, 3.
Natura experta in hoc quid efficere possit, *celebrata certatim studiis imitantium inventio, magnii ingenii index: significat autem hic* Natura *grandius tanquam effectrix rerum*, &c. 7, 1, 1. Naturæ debitum reddere, *mori*, 21, 1, 5. Neque id natura solum fecit, *naturali ingenii propensione*, 25, 17, 3. natura civitatum eadem, *translata consuetudo*, 1, 6, 1.
Naturale bonum, *naturalis quædam gratiæ apud omnes obtinendæ felicitas*, 8, 1, 3.
Naves onerariæ, *serviebant commeatui transvehendo*, 2, 2, 5.
Naxus *insula*, 2, 8, 6.
Ne, *pro an*, verum falsumne, 14, 9, 2.
Necessarius homo, *signif. propinquitatis, de socero*, 14, 6, 4.
Necessitas, *de urgente calamitate*, 2, 8, 6.
Necessitudo, *affinitas*, 10, 1, 3. necessitudo sortis, *collegarum sorte lectorum consensio, & vinculum conjunctioque notatur*, 24, 1, 3.
Nectanebes, *rex Ægypti*, 17, 8, 6.

Negotium suscipere, *de re mandata efficienda*, 25, 15, 2.
Neocles, 12, 1, 2.
Neoptolemus cadit, 18, 4, 1.
Nepos, Corn. *laudat librum suum* de Historicis, 10, 3, 2.
Neptuni fanum ἄσυλον, 4, 4, 4.
Nero, C. Claud. 24, 1, 2.
Nescio quomodo, *formula frequens* ἀποφεύγουσα, 7, 11, 1. quod nescio an ulli (*b. e.*) *quod scio nulli contigisse*, 20, 1, 1.
In, neutram *partem*, *neque hoc neque illo respectu*, 25, 13, 5.
Nicanor Cassandri præfectus Piræeo potitur, 19, 2, 4.
Nicias, 7, 3, 1.
Nilus flumen, 18, 5, 1.
Nitor recuperare, *laboro*, 16, 2, 1.
Nixus in cubitum, *erigentis se habitum notat*, 25, 21, 5.
Nitida jumenta, *pinguia non strigosa*, 18, 5, 6.
Nobiles populo, & *civitatibus Democraticis* inviſi, 7, 4, 4.
Nocere supplicibus, *dicitur de illata pœna damnove*, 17, 4, 6.
Nomen *pro fama*, 1, 8, 4. nomen Romanum, *cum granditate quadam pro populo*, 23, 7, 3. nomen, *titulus sine re*, 15, 5, 3. nominatim præcipue, *expresso nomine*, 1, 1, 3.
Nola, *castellum Phrygiæ*, 18, 5, 3.
Notare loca, *signis & observatione*, 14, 11, 2. notare res sine nomine, *exprim. scrib.* 24, 3, 4. notari, *annotari*, *præscribi*, 25, 11, 28.
Nota virtus, *cum laude insignis pariter ac perspectu*, 5, 3, 2.
Notitia; ob notitiam intromissi, *tanquam noti*, 10, 9, 3.
Nova res, *insolita*, 14, 6, 6.
Novum consilium, nova ars, *eleganter dicuntur significatione in vent itam solertis, quam necessarii*, 8, 8, 4.
Noviſſimo tempore, *extremo*, 8, 1, 6.
Nubere alicui, *fœminarum est*, 5, 1, 4.
Nudare vaginâ telum, *distringere*, 14, 11, 4.
Numen Deorum, *notat hic auspicium*, *curam*, 17, 2, 4.
Numentanum prædium, 25, 14, 3.
Numerus decemplex, 1, 5, 5. in hoc numero fuit, *alias* in eis, *inter eos*, 1, 3, 2. numero copiarum fretus, *multitudine*, 1, 5, 4.
Numidæ fruſtra insidiantur Hannibali, 23, 6, 4.
Nutu ejus gerunt omnia (*b. e.*) *arbitrio*, *placito*, 6, 2, 1.
Nyſæus, 10, 1, 1.

O.

OBducta nocte, *obscura minimeque serena*, 23, 5, 3.
Objicere se hosti, *de eo qui oppositus hosti*, 23, 5, 2.
Obire legationes, *suscipere*, *mitti in*, *legatum agere*, 10, 1, 4.

Obniti; obnixo genu scuto, *hoc est, obnixo in scutum, obfirmato genu ad scutum*, 12, 1, 3.
Obruere gladios, *infodere*, 14, 11, 2.
Obsequi studiis suis, *iis cum studio & opportunitate inservire*, 25, 2, 2. obsequium, *comitas*, 10, 6, 5.
Obses retentus, *legationis missæ causa*, 2, 7, 2. obsidem rei esse, *obligare fidem suam hoc futurum, vel non futurum esse*, 19, 2, 4.
Obsideri *urbs dicitur, cujus arx scilicet jam est occupata*, 16, 1, 3. obsideri undique, *cum exitus omnes custoditi sunt*, 23, 12, 2.
Obsistere, *objicere se*, 17, 4, 5.
Obsoletus honor, *glorioso opponitur, spretus*, 1, 6, 2.
Obstare consiliis cujus, *propositum intervetere*, 10, 9, 2.
Obstinatio taciturna, *obstinatio propositi, taciturnitate ostensa, significata*, 25, 22, 3.
Obterere laudem virtutis, *includit significatum contemptus ac suppressionis*, 20, 1, 5.
Obtigit ille quæstor Scipioni, *ita sæpe Romani auctores de magistratibus sorte datis*, 24, 1, 3.
Obtinere locum eundem, *idem officium gerere*, 18, 13, 1.
Obtrectare inter se, *sc. non æmulari tantum sed adversari sibi mutuo*, 3, 1, 1.
Occasione data, *occasio non dimittendi*, 22, 1, 2.
Occasus, *mors*, 18, 13, 3.
Octavius Cæsar Atticum per epistolas colit, 25, 20, 3.
Oculorum lumina, *oculi*, 20, 4, 1.
Odium civitatis, *in civitatem*, 3, 3, 5. odium ejus in hoc viro tantum est, *adversus hunc virum*, 19, 4, 4.
Oedipus parricida & incestuosus, 15, 6, 2.
Offendere, *absolutè, offensionem incurrere*, 19, 2, 2. offensa voluntas in quem, *infensa, infesta*, 10, 7, 3.
Offendere quem imperatum, *deprehendere*, 17, 2, 2.
Offerre se periculo, *auderem periculosam* 16, 2, 3.
Officio tribuere aliquid, *honesti rectique studio facere*, 25, 6, 5.
Officium, *de obsequio imperantibus debito*, 1, 7, 1.
Officia præstare alicui, *tanquam civis civibus & magistratui, cum nota obsecuti erga imper.* 1, 2, 3. urbana, *scil. solemnibus negotiis præstari solita*, 25, 4, 3.
Oleaginæ virgulæ, *& ex iis corona*, 8, 4, 1. *Victoriæ symbolo oblata. Nam à ludis Olympicis ad feria transferre ejusmodi res usitatum & elegans.*
Olympias, mater Alexandri, Eumenis consilium mox & auxilium implorat, 18, 6, 1
Olympiæ victor, *Præfat.* 16, 7.
Olympiodorus, *tibicen*, 15, 2, 1.
Olynthus, *urbs Thraciæ*, 19, 1, 2.

Onomarchus, custodum præfectus, 18, 11, 4.
Onustus præda, *copiam dicit & ubertatem*, 7, 5, 2.
Operire, *obtegere*, 23, 9, 3.
Opera, *officiosa scilicet in iis qui amicis aliisve præstamus*, 5, 4, 3. operâ ejus acciderunt res adversæ, *culpa*, 7, 6, 4.
Opes, *pro potentia*, 15, 6, 4. opes magnas prosternere, *magnam vim hostium, ac numerum, adeoque potentiæ hostilis partem non minimam*, 1, 5, 5.
Opes alienæ, *potentia, patrocinium*, 23, 1, 3.
Opinio, de quo quanta fuerit opinio eorum, *quid judicarent*, 11, 13, 2.
Opulentos, 12, 3, 3.
Opus, opera, *munitiones*, 1, 7, 2.
Ora Asiæ, *extremitas*, 7, 5, 6.
Ordinatæ copiæ, *quæ in acie stant*, 11, 2, 1.
Odire reliquos, *vitam reliquorum exponere*, 7, 11, 6.
Ordo equestris, 25, 19, 1. ordo *locus in agmine*, 14, 9, 1.
Orestes matricida, 15, 6, 2.
Origines Catonis, 24, 3, 2.
Ornamentum habere ab aliquo, *honores & opes intelliguntur*, 25, 7, 2.
Ornatus Elephantus, *instructus ad pugnam*, 23, 3, 4.
Oro te, *interpositum sermoni, ut alias, quæso, amabo*, 25, 4, 2.
Ostendere, *præ se ferre, causam allegare*, 10, 4, 1. renuntiare, 23, 12, 4.
Ostracismus, 5, 3, 1.
Otium, *reddidit, fecit pacem*, 22, 2, 5.

P.

PActio, *inducarum, sc. juramento sancita*, 17, 2, 4.
Padus *fluv.* 23, 4, 1.
Palæstra, *vocantur, quæ alias* gymnasia, *quomodo utendum*, 15, 2, 4.
Pamphylium mare, 23, 8, 4.
Pandates, 14, 5, 3.
Paphlago, *pro Thyo*, 14, 2, 2.
Pan præbendo urbs destinata, *more Persarum*, 2, 10, 3.
Pari prælio discedere, *æquis manibus neutro victo, aut victore*, 2, 3, 3.
Par alicui, *scil. armis*, 18, 8, 2. par non est, *æquum*, 14, 6, 4.
Parare bellum, *moliri; adornare in aliquem*, 23, 2, 6.
Parare copias, *comparare*, 14, 10, 2. parat proficisci, *constituit*, 14, 4, 1.
Parare diligentia, pretio *acquirere*, 23, 13, 4.
Parcere, quibus fortuna pepercit, *quos fecerat superstites*, 8, 1, 4.
Parare naturæ, *ejus ductum sequi*, 25, 17, 3.
Parma, *scutum breve, pelta tamen majus*, 11, 1, 4.
Pars illa, *factio*, 25, 8, 1. pars mea nulla erit in hoc, *mihi nihil tribuetur, abscribetur*, 7, 8, 4.
Parus insula oppugnata, 1, 7, 2.
Passus, 1, 4, 2. *His veteres metiebantur, suos lapides &*

milliaria: Faciunt autem 1000 *paſſus unum lapidem Italicum*; 4000 *paſſus unum milliare Germanicum.*
Paterna provincia, *cujus præfectus pater fuit*, 14, 1, 4.
Patria carere, *de exule*, 16, 1, 4.
Patrimonium, *poſſeſſiones*, 25, 12, 3.
Patientia apud Lacedæmones, *ſumma laus dicitur*, 7, 11, 4.
Patroclus, 14, 2, 2.
Paulus, *L. Æmilius, Coſ.* 23, 13, 1.
Paupertas Ariſtidis, 1, 3, 4.
Pauſanias, 4, 1, 1. Philippi percuſſor, 21, 2, 1.
Pax non fida, *mala fide pacta*, 18, 4, 3. *pacis vocabulo ſæpe ſervitus tegitur*, 15, 5, 3.
Pecunia publica, *de reditibus*, 2, 2, 2.
Pellere patria, *in exilium*, 3, 5, 3. adverſarios, *fugare*, 23, 1, 1.
Pellicere aliquem, *ſcilicet in ſuas partes*, 17, 8, 2.
Pelopidas Thebanus, 16, 1, 1.
Peloponneſus, 10, 10, 3.
Pelta, *ſcutum parma brevius*, 11, 1, 4.
Penates, *dii domeſtici*, 2, 7, 4.
Pendere alicui pecuniam ex fœdere, *numerare*, 23, 7, 5. *pendebant veteres monetas quas nunc numeramus, inde tot vocabula ponderum in re monetaria manſere.*
Per ſe; ſi per ſe virtus ponderanda ſit, *ſine adſcititio rerum externarum pretio, ſola*, 8, 1, 1 per ſuos, *venia, & conceſſu ſuorum*, 18, 10, 3. neque per ſenatum efficere potuit, *propter ſenatum, ſenatu obſtante*, 24, 2, 2.
Peræque, 25, 13, 6.
Peragere propoſitum, *pertendere*, 25, 22, 3.
Peragrare, *de exercitu*, 18, 8, 2.
Percuſſa eſt potentia, *convulſa*, 16, 2, 4.
Perdiccas, *Amyntæ & Eurydices filius*, 11, 3, 2. *inter amicos Alexandri*, 18, 2, 4.
Peregrinatio, *alias demigratio*, 25, 2, 3.
Perfuga, *transfuga*, 14, 6, 4.
Pericles, 7, 2, 2.
Pericula, *labores belli, pugnæ, prælia*, 6, 4, 2.
Perinthus, *urbs Thraciæ*, 7, 7, 4.
Pernicies; ad perniciem alicujus cogitatum, *pro morte, interitu, exitio*, 14, 6, 8.
Perorare de, *cauſam dicere*, 9, 14, 2.
Perpetua vita, *tota*, 24, 1, 1. oratio, *continua*, 15, 5, 1.
Perſequi, *ſcil. narratione*, 24, 2, 1.
Perſequi aliquem, *conari è medio tollere*, 7, 10, 2.
Perſeverare, *de conſtantia, conficiendi belli*, 14, 2, 5.
Perſona, *ſignificanter pro viro cui adminiſtrationes publicæ innituntur*, 16, 4, 3.
Pertinacia, *non recedentis ſcil. à ſententia*, 22, 1, 6.
Pertinere; pertinet ad remp. *reſpicit, refertur*, 7, 3, 3.

Pervulgata sunt nomina eorum, *publice & vulgo nota celebrataque*, 15, 2, 1.
Peucestes, corporis custos Alexandri, 18, 7, 1.
Phœnices victi, 5, 2, 2.
Phalanx, 12, 1, 2.
Phalereus Portus, 1, 6, 4.
Pharæ, 9, 1, 1.
Pharnabazus satrapes regius, 6, 4, 1.
Philænius, *res Hannibalis scripsit*, 23, 13, 3.
Philippides cursor, 1, 4, 3.
Philippense prælium, *quo Augustus scil. Brutum & Cassium devicit*, 25, 11, 2.
Philippus, *Alexandri pater*, 11, 3, 2.
Philistus Historicus Syracusas perducitur, 10, 3, 2.
Philocles, 7, 8, 1.
Philocrates, 10, 9, 2.
Phocion, 19, 1, 1.
Phœbidas Lacedæm. 16, 1, 2.
Phryges, 14, 8, 2.
Phyle, *castellum Atticæ*, 8, 2, 1.
Pietas, *de affectu in necessitudines*, 25, 17, 1.
Pila lapidea *in qua incisa devotio Alcibiadis, mos infamiæ concidendæ usurpatus*, 7, 4, 5.
Piræei portus triplex, 2, 6, 1.
Pisander, 7, 5, 3.
Pisidæ, 14, 8, 2.
Pisistrati tyrannis, 1, 8, 1.
Pittacus, 8, 4, 1.
Placare aliquem, *reconciliare*, 4, 5, 1.
Plaga, *pro calamitate*, 18, 5, 1.
Plagæ, *vulnera*, 18, 4, 2.
Platææ, 4, 1, 2.
Platæense prælium *apud Platæas commissum*, 3, 2, 1.
Plato Tarentum venit, 10, 2, 2.
Plebiscitum, *quod plebs scisscit, jubet*, 7, 5, 4.
Pœcile, ποικίλη, *nomen porticus Athenienſis pictæ*, 1, 6, 3.
Pœnus, *pro Hannibale*, 23, 10, 1.
Pœni, *pro Carthaginienſ.* 22, 2, 3.
Polybius, *historicus*, 23, 13, 1.
Polymnus, 15, 1, 1.
Polyperchon Cassandrum pellit, 19, 3, 1.
Pompeium qui, & cur secuti, 25, 7, 2.
Ponderare, *considerare*, 8, 1, 1.
Pondus, *scil. armatura*, 11, 1, 4.
Ponere, positum in publico *monumentum*, 7, 4. tripodem ponere, *doni causa dedicare est inter solennia*, 2, 1, 3.
Ponere, *existimare*, 7, 3, 5. poni in vitiis, *pro vitio habere*, 15, 1, 2. ponere quid *in maledictis, scil. inter alia hoc usurpare*, 15, 6, 2.
Portæ Ciliciæ, *claustra, aditus*, 14, 7, 4.
Possidere *occupatum scil.* 2, 6, 2. possessio Siciliæ, *imperium quod ibi obtinetur*, 120, 2, 4.
Post hominum memoriam, *ultimam præteriti temporis memoriam hac locutione significamus*, 3, 1, 2. post, *posteriore parte*, 18, 5, 5.

Postulare fidem, *juramentum*, 23, 2, 4. postulata facere, *de consilio dato*, 7, 8, 4.
Potens *magnus in civitate, alius qui multum potest*, 17, 1, 5.
Potentia singularis, *imperium unius*, 10, 9, 5.
Potestas, *imperium*, 9, 1, 1. potestatem sui facere, *efferre se pugnæ*, 17, 3, 6. potestas ei facta manendi, *facultas data*, 25, 11, 1.
Potestatem habere cujusvis conditionis, *de eo cujus matrimonium & affinitas ubique optata*, 25, 12, 1,
Præ illo omnes parvi futuri, *contentionem notat*, 18, 10, 4.
Præbet hac res suspicionem talis hominis, *facit ut talis suspectetur*, 17, 8, 2.
Præcipere, *de responso oraculi*, 1, 1, 3.
Præmia virtutis & meritorum, statuæ, 1, 6, 1.
Præoccupare alterum, *insidiis tollere*, 16, 4, 1.
Præs, *publicorum conductores (mancupes) prædes dabant*, 25, 6, 3.
Præsidium Convoy, 15, 4, 5. præsidia, *milites præsidium agitantes*, 1, 4, 1. præsidii in eo non satis, *de eo qui hosti oppositus erat*, 13, 3, 2. præsidio esse civibus suis, *juvare*, 9, 2, 1.
Præstare alicui, *antecellere*, 12, 4, 5.
Prætor cæteros, *super seu præ cæt.* 3, 1, 5.
Prævidere, *excogitare, reperire consilium*, 23, 9, 2.
Premere adversarium, *capere, vexare*, 14, 7, 3. premi ab hoste, *cum in periculo & angustiis sumus*, 1, 3, 3.
Principem in bello ponere aliquem, *ejus opera consilioque plurimum uti*, 23, 2, 6.
Probare auctorem hunc, *huic potissimum credere*, 2, 10, 4.
Procacitas hominis, *audax petulantia incessendo*, 20, 5, 2.
Procellæ civiles, *bella, discordiæ*, 25, 10, 6.
Processerat jam nox, *provecta erat*, 16, 3, 3.
Procuratio reipublicæ *de rerum actu & administratione civili*, 8, 3, 2.
Proditionis accusatus, *majestatis scil. crimine*, 1, 7, 5.
Progenies Herculis, *stirps*, 17, 1, 3.
In propatulo, *in loco aperto, & in conspectum expositio*, 23, 9, 4.
Propinquitas, *pro cognatione*, 10, 1, 2.
Propitia voluntas, *benevolentia significatur*, 10, 9, 5.
Prosequi, *comitari, deducere*, 7, 6, 3.
Προσκυνεῖν, *veneratio Persarum regibus delata hoc vocabulo exprimebatur*, 9, 3, 3.
Prosternere magnas opes, *profligare ingentem hostium numerum*, 1, 5, 5.
Proximus ætate, *qui proxime post illa tempore vixerat quibus hæc acciderunt*, 2, 9, 1.
Ptolemæus, *ex Alex. amicis, postea Ægypti imperio celebratus*, 18, 10, 3.

Pubes, *adjective*, priusquam puer pubes esset, 10, 4, 4.
Publicare bona, *confiscare*, 7, 4, 5.
Pugna, cannensis, 23, 5, 4.
Pulchre aliquid facere posse, *de opera prompta expeditaque serv.* 25, 13, 4.
Pulvinar paci factum, 13, 2, 3. in pulvinum subjicere, *scilicet, super quo accumbebat*, 16, 3, 2.
Punicum bellum I. 22, 1, 1, II. 3, 6.
Pydna, *urbs Macedon.* 2, 8, 5.
Pyæmenes, 14, 2, 2.

Q.

QUærere ab aliquo, *interrogare*, 3, 1, 4.
Quirinalis collis, 25, 13, 2.

R.

RAdices montis, *ima montis*, 1, 5, 3.
Ratum, nihil fore ratum, *quæ constituisset non mensura, de abrogatione*, 7, 10, 2.
Recipere aliquem in fidem, *patrocinium*, 2, 8, 5.
Referre mores alienos ad suos, *comparare*, 15, 1, 1.
Refringere dominationem, *obsistere ei, debilitare*, 6, 1, 4.
Et Regione, *ex adverso*, 1, 5, 3.
Religiose promittere, *magna fide certare*, 25, 15, 2.
Relinquere, *transfugere*, 14, 6, 4. relinqui, *superesse*, 1, 3, 6.
Repentina vis, *tumultus* 7, 3, 3.
Reprehendere seipsum, *damnare consilium suum*, 14, 5, 1.
Res divina, *de sacris & immolatione hostiarum*, 23, 2, 4.
Rebus Laconum studere, *artibus*, 16, 1, 3.
Respicere, *considerare*, 1, 8, 4.
Rhetor Atticus, *de legato*, 15, 9, 3.
Rhodanus, *fluvius*, 23, 4, 1.
Rhodii confligunt cum Antiochi copiis, 23, 8, 4.
Robur libertatis, *vires ad reparandam libertatem*, 8, 2, 1.
Romanum nomen, *populus*, 23, 7, 3.
Romulus, 25, 7, 3.

S.

SAbina, 24, 1, 1.
Sagunthus expugnata, 23, 3, 3.
Salis plus quam sumptus habebat tectum ædium, *hoc est, gratiæ*, 25, 13, 2.
Samothracia, 25, 11, 2.
Samus deficit ab Athen. 13, 3, 1.
Sanctum habere, *inviolabile*, 17, 4, 7.
Sardis, *urbs Lydiæ*, 17, 3, 5.
Sardinia, 24, 1, 3.
Satius, *utilius, melius*, 16, 1, 3.
Scapha, 23, 11, 1.
Scipio, *P. Cornelius, ter vincitur ab Hannibale*, 23, 4, 1.
Schismas, 14, 7, 1.

Scribæ apud Romanos mercenarii, apud Græcos honorati, 18, 1, 5.
Scytale, 4, 3, 4. *clandestinæ literæ, quibus ad duces suos Lacedæmonii, utebantur.*
Scythissa, 14, 1, 3.
Secius: neque eo secius, *minus*, 1, 2, 3.
Seleucus, 8, 5, 1.
Senescere, *pro potentia decrescente*, 7, 5, 3.
Sentire, *intelligere*, 10, 2, 1.
Sepulchrum Themistoclis, 2, 10, 4.
Sergius Galba, 24, 3, 4.
Serpentes venenatæ in naves jactæ, 23, 10, 6.
Servilius, *Cn. Geminus*, 23, 4, 4.
Servilia Bruti mater, 25, 11, 4.
Sessores, *pro incolis*, 3, 2, 5.
Sestertium cen. mil. 150 *Philippi*, 25, 8, 5.
Sestus, 13, 1, 3.
Sicilia, 7, 6, 2.
Sigæum, 12, 3, 4.
Simulare, *causam interponere*, 9, 5, 3.
Sociale bellum, 11, 3, 4.
Socrates, 7, 2, 3.
Sophrysne, 10, 1, 1.
Sosilius *Lacæd. Hist. Hannibalis præceptor*, 23, 13, 4.
Stare ab aliquo, *pugnare pro aliquo*, 14, 6, 6.
Stare pari fastigio, *gerere se pari modo*, 25, 14, 2.
Stat mihi, *decretum est mihi*, 25, 21, 6.
Styrmon *fluvius*, 5, 2, 2.
Subalare telum, *quod sub alis gestatur*, 7, 10, 5.
Summa rerum *totius imperii*, 18, 5, 1.
Sylla Atticum deducere cupit, 25, 4, 2.
Symposium Platonis, 7, 2, 2.
Syracusæ a Corinthiis conditæ, 20, 3, 1.
Sysamithres, 7, 10, 3.

T.

TÆnarus, 4, 4, 4.
Talenta quinque, 3000 *Coronati*, 15, 4, 1.
Tamphylana domus, 25, 13, 2.
Tarentum, 10, 2, 2.
Taurus, *mons Lyciæ*, 9, 2, 4.
Telum, *pro gladio*, 14, 11, 4.
Temere, *facile*, 25, 20, 2.
Testarum suffragia, *de Ostracismo*, 2, 8, 1.
Thasii, 5, 2, 5.
Thebæ, 7, 4, 4.
Themeontici, *pl. cast. Thrac.* 7, 7, 9.
Themistocles, 2, 1, 1.
Theopompus historicus, 11, 3, 2.
Theramenes, 7, 5, 4.
Thermopylæ, 2, 3, 1.
Thressa, *Thraciæ fœmina*, 11, 3, 4.
Thrasybulus, 8, 1, 1.
Thucydides, 2, 1, 4.
Thurii, *pl. urbs*, 7, 4, 4.
Thyus Dynastes Paphlag. 14, 2, 2.
Timæus hist. 7, 11, 1.
Timoleon, 20, 1, 1. Timoleonteum Gymnasium Syrac. 20, 5, 4.
Timophanes frater Timoleontis, 20, 1, 3.

Timotheus Athenienſ. 13, 1, 1.
Tiribazus, Sardibus præeſt, 9, 5, 3.
Tiſagoras, 1, 6, 6.
Tiſſaphernes, 9, 2, 2.
Tithrauſtes, Chiliarch. 9, 1, 2.
Titubare, *animi pendere, incertum eſſe quid agendum*, 18, 9, 2.
Tranſire Helleſpontum, *præternavigare, prætervehi*, 8, 3, 3.
Traſimenus, *fluvius*, 23, 4, 3.
Troas ager, 4, 3, 3.
Troicum bellum, 14, 2, 2.
Tropæum, *ſtructa armorum congerie adornari ſolitum poſt victoriam in loco prælii*, 14, 8, 3.
Tunica hirta, 14, 3, 2.
Tuſculum municipium, 24, 1, 1.

V.

VAcatio ætatis; uſus eſt vacatione ætatis, *de ſexagenario; qui ne civilibus bellis & partibus miſceret excuſationem ætatis habuit*, 25, 7, 1.
Vacuefacere inſ. *ejectis ſcil. incolis*, 5, 2, 5. vacue facte poſſeſſiones, *deſertæ, veſtatæ bello*, 20, 3, 2.
Vadimonium, *eſt ſponſio ad certum diem ſe ſiſtendi in judicio, vel per ſe, vel per vel per procuratorem*, 25, 9, 4.
Valerius, *L. Flaccus*, 24, 2, 1.
Varro, *C. Terentius*, 23, 4, 4.
Venuſia, *urbs*, 23, 5, 3.
Verſuram facere, 25, 2, 4.
Vertens annus, *totus intelligitur*, 17, 4, 4.
Veſperaſcente cœlo, 16, 2, 5.
Veſtis Medica, *ſerica*, 14, 3, 2.
Via Appia, 25, 22, 3.
Vicinitas, *pro vicinis*, 7, 10, 4.
Vitulina, *miſſa muneri*, 17, 8, 4.
Volumnius, 25, 9, 3.

X.

XEnophon Socraticus, 17, 1, 1.
Xerxes bellum infert Europæ, 2, 2, 4.

Z.

ZAcynthii adoleſcentes, 10, 9, 3.
Zama, *urbs Afr.* 23, 6, 3.

FINIS.

JOHN Bibl Bodl JOHNSON